

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Görkem BARINDIK

DİJİTALLEŞEN MEDYA VE YARATTIĞI YENİ ŞİDDET ALANI: DİJİTAL ŞİDDET

Gazetecilik Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2021

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Görkem BARINDIK

DİJİTALLEŞEN MEDYA VE YARATTIĞI YENİ ŞİDDET ALANI: DİJİTAL ŞİDDET

Danışman

Prof. Dr. Narin Tülay ŞEKER

Gazetecilik Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2021

T.C
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Görkem BARINDIK'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Gazetecilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Emel ARIK (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Narin Tülay ŞEKER (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Emre Osman OLKUN (İmza)

Tez Başlığı: Dijitalleşen Medya ve Yarattığı Yeni Şiddet Alanı: Dijital Şiddet

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 30/06/2021

Mezuniyet Tarihi : 29/07/2021

(İmza)
Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Dijitalleşen Medya ve Yarattığı Yeni Şiddet Alanı: Dijital Şiddet” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Görkem BARINDIK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Görkem BARINDIK
Öğrenci Numarası	20185251006
Enstitü Ana Bilim Dalı	Gazetecilik
Programı	Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Narin Tülay ŞEKER
Tez Başlığı	Dijitalleşen Medya ve Yarattığı Yeni Şiddet Alanı: Dijital Şiddet
Turnitin Ödev Numarası	1624761114

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 251 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 27/07/2021 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 14

alıntılar dahil % 17'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

27/07/2021

(imzası)

Prof. Dr. Narin Tülay ŞEKER

İÇİNDEKİLER

GÖRSELLER LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	xviii
ÖZET.....	xx
SUMMARY.....	xxi
TEŞEKKÜR.....	xxii
ÖNSÖZ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MEDYAYI TANIMLAMAK

1.1. Geleneksel Medya Kavramı	6
1.2. Dijital Medya Kavramı.....	8
1.2.1. Dijital Medyanın Özellikleri.....	11
1.2.2. Dijital Medya Ortamları	16
1.2.2.1. İnternet	16
1.2.2.1.1. Web 1.0	18
1.2.2.1.2. Web 2.0	18
1.2.2.1.3. Web 3.0	20
1.2.2.1.4. Web 4.0	20
1.2.2.2. Uygulamalar.....	20
1.2.2.2.1.YouTube	24
1.2.2.2.2.Facebook	25
1.2.2.2.3. Instagram	27
1.2.2.2.4. Twitter	28
1.2.2.2.5. LinkedIn	29
1.2.2.2.6. Tumblr	30
1.2.2.2.7. TikTok	31
1.2.2.3. Anlık Mesajlaşma	32
1.2.2.3.1. Akıllı Telefonlar	34
1.2.2.3.2. E-posta.....	34
1.2.2.3.3. Snapchat	35
1.3. Geleneksel Medya ile Dijital Medyanın Ortak İşlevleri	36

1.4. Geleneksel Medya ile Dijital Medya Arasındaki Farklılıklar	39
---	----

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİDDETİ TANIMLAMAK

2.1. Şiddet Kavramı.....	42
2.1.1. Şiddet Türleri.....	43
2.1.1.1. Fiziksel Şiddet.....	44
2.1.1.2. Cinsel Şiddet	44
2.1.1.3. Ekonomik Şiddet.....	46
2.1.1.4. Sözel ve Psikolojik (Duygusal) Şiddet	46
2.1.1.5. Dijital Şiddet	47
2.1.2. Şiddetin Nedenleri	47
2.1.3. Şiddet Olaylarında Yasal Süreç	48
2.2. Dijital Şiddet Kavramı	52
2.2.1. Dijital Şiddet Türleri.....	56
2.2.1.1. Dijital Taciz ve Takip	57
2.2.1.2. İtibar Zedeleme ve Saldırgan Davranışlarda Bulunma	60
2.2.1.3. Kurban Suçlama.....	62
2.2.2. Dijital Şiddetin Nedenleri.....	63
2.2.2.1. Sanal Kimlik Kullanımı	64
2.2.2.2. Hukuki Yaptırım ve Cezaların Yetersiz Kalması	66
2.2.2.3. Etkileşim Alanının Kolay ve Geniş Olması.....	67
2.2.3. Dijital Şiddet ile Diğer Şiddet Türleri Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar	68
2.2.4. Dijital Şiddet Karşısında Yasal Haklar.....	70
2.2.4.1. 1982 Anayasası	70
2.2.4.2. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu	71
2.2.4.3. 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KULLANICI SORUNU OLARAK ORTAYA ÇIKAN DİJİTAL ŞİDDET

3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	76
3.1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı.....	78
3.1.2. Araştırmanın Hipotezleri ve Soruları	78

3.1.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	83
3.1.4. Araştırmanın Ön Kabulleri	83
3.1.5. Araştırma Verilerinin Analizi	84
3.2. Araştırmanın Bulguları.....	90
3.2.1. Demografik Özelliklere Yönelik Bulgular	90
3.2.1.1.Cinsiyete Yönelik Bulgular.....	90
3.2.1.2.Yaş Aralığına Yönelik Bulgular	91
3.2.1.3.Eğitim Düzeyine Yönelik Bulgular	91
3.2.1.4.İlişki Durumuna Yönelik Bulgular	92
3.2.1.5.İkamet Edilen Yere Yönelik Bulgular	92
3.2.1.6.Çalışma Durumuna Yönelik Bulgular	93
3.2.1.7.Gelir Düzeyine Yönelik Bulgular	93
3.2.2. İnternet Kullanım Alışkanlıklarına Yönelik Bulgular	93
3.2.2.1. Günlük İnternet Kullanım Sıklığına Yönelik Bulgular.....	94
3.2.2.2. İnternetin Kişiyeye Güven Verip Vermediğine Yönelik Bulgular	94
3.2.2.3. İnternetin Kişinin Hayatına Yön Verip Vermediğine Yönelik Bulgular	95
3.2.2.4. Tercih Edilen Sosyal Medya Kimlik Kullanımının Niteliğine Yönelik Bulgular	96
3.2.2.5. Tercih Edilen Sosyal Medya Profil Gizliliğinin Niteliğine Yönelik Bulgular	96
3.2.3. Dijital Şiddet Türleri İle İlgili Bulgular.....	97
3.2.3.1. Dijital Taciz Verilerine Yönelik Bulgular	98
3.2.3.1.1. Cinsiyet ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	99
3.2.3.1.2. Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	99
3.2.3.1.3.Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	102
3.2.3.1.4.İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	105
3.2.3.1.5.İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	107
3.2.3.2. Dijital Takip ve Saldırı Verilerine İlişkin Bulgular	111
3.2.3.2.1.Cinsiyet ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ..	112
3.2.3.2.2.Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	112
3.2.3.2.3.Eğitim Düzeyi ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	116
3.2.3.2.4.İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	117

3.2.3.2.5.İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	119
3.2.3.3. Dijital İtibar Zedeleme Verilerine İlişkin Bulgular	120
3.2.3.3.1.Cinsiyet ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular...	121
3.2.3.3.2.Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	121
3.2.3.3.3.Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	125
3.2.3.3.4.İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	127
3.2.3.3.5.İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	130
3.2.4.Dijital Şiddet Örnekleri ile İlgili Bulgular	134
3.2.4.1. Demografik Özellikler ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Lojistik Regresyon Analiz Bulguları	134
3.2.4.1.1.Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	135
3.2.4.1.2.Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Takip ve Saldırı Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ...	146
3.2.4.1.3.Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	152
3.2.4.2. Demografik Özellikler ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Ki-Kare Test Bulguları	163
3.2.4.2.1. Cinsiyet ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	163
3.2.4.2.2. Yaş Aralığı ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	166
3.2.4.2.3. Eğitim Düzeyi ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	170
3.2.4.2.4. İlişki Durumu ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	174
3.2.4.2.5. İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	178
3.2.5. Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Verilen Tepkilere ve Karşılaşılan Güçlüklere Yönelik Bulgular	182

3.2.6.Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Neler Yapıldığına Yönelik Bulgular	185
3.2.7.Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Herhangi Bir Yerden veya Kişiden Yardım Talep Etmeme Nedenlerine Yönelik Bulgular	186
3.3. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi	187
3.3.1. Bireylerin Dijital Şiddet ile Karşılaşma Oranları Üzerinde Etkili Olan Demografik Özellikleri ve İnternet Kullanım Sıklıkları Nelerdir?	188
3.3.1.1. Bireylerin Cinsiyetleri ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki....	188
3.3.1.2. Bireylerin Yaş Aralıkları ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki	189
3.3.1.3. Bireylerin Eğitim Düzeyleri ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki	191
3.3.1.4. Bireylerin İlişki Durumları ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki	192
3.3.1.5. Bireylerin İnternet Kullanım Sıklığı ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki	194
3.3.2. Bireyler İnternet Kullanırken Kendilerini Güvende Hissediyorlar Mı?	195
3.3.3. İnternet Bireylerin Hayatına Yön Veriyor mu?	195
3.3.4. Bireyler Sosyal Medya Profillerini Hangi Kimlikle Kullanıyorlar?.....	196
3.3.5. Bireyler Sosyal Medya Profil Gizlilik Ayarlarını Nasıl Tercih Ediyorlar?	196
3.3.6. Dijital Şiddet Örneklerine Maruz Kalındığında Nasıl Tepkiler Veriliyor?	196
3.3.7. Dijital Şiddet Örneklerine Maruz Kalındığında Hangi Yöntemlere Başvuruluyor?	197
3.3.8. Dijital Şiddet Örneklerine Maruz Kalındığında Herhangi Bir Yerden ya da Kişiden Yardım Talep Etmeme Nedenleri Nelerdir?	198
3.4. Sonuç ve Öneriler	199
3.4.1. Sonuç	199
3.4.2. Öneriler	202
KAYNAKÇA	204
EK 1: İNTERNET KULLANICILARINA YÖNELİK DİJİTAL ŞİDDET ANKETİ ..	218
EK 2: ANKET KATILIMCI ONAM FORMU	224
ÖZGEÇMİŞ	225

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 3. 1: Facebook Reklam Kampanyasından Elde Edilen Sonuç Grafiği	77
---	----

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. 1: Yeni Medyanın Beş Temel Özelliği	12
Tablo 1. 2: Dünya Çapında Yıllara Göre İnternet, Sosyal Medya ve Akıllı Telefon Kullanıcı Sayıları	17
Tablo 1. 3: Türkiye Çapında Yıllara Göre İnternet, Sosyal Medya ve Akıllı Telefon Kullanıcı Sayıları	18
Tablo 1. 4: Web 1.0 ve Web 2.0 Kullanıcı Farklılıkları.....	19
Tablo 1. 5: Yıllara Göre Dünya Çapında En Çok Kullanılan Sosyal Medya Uygulamaları ve Kullanıcı Sayıları.....	23
Tablo 1. 6: Yıllara Göre Türkiye Çapında En Çok Kullanılan Sosyal Medya Uygulamaları..	24
Tablo 1. 7: Yıllara Göre Dünya Çapında En Çok Kullanılan Anlık Mesajlaşma Uygulamaları ve Kullanıcı Sayıları.....	33
Tablo 1. 8: Yıllara Göre Türkiye’de En Çok Kullanılan Anlık Mesajlaşma Uygulamaları	33
Tablo 1. 9: Geleneksel Medya ve Dijital Medya Karşılaştırması	41
 Tablo 3. 1: Faktörlerin Güvenilirliğine Yönelik Bulgular (Dijital Şiddet Türleri)	84
Tablo 3. 2: Faktörlerin Güvenilirliğine Yönelik Bulgular (Dijital Şiddete Verilen Tepkiler) ..	85
Tablo 3. 3: Dijital Şiddet Örnekleri Üzerinden Yapılan Açıklayıcı Faktör Analizine Yönelik Bulgular	86
Tablo 3. 4: Dijital Şiddete Verilen Tepki İfadeleri Üzerinden Yapılan Açıklayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular	88
Tablo 3. 5: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Cinsiyet Dağılımları	91
Tablo 3. 6: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Yaş Dağılımları	91
Tablo 3. 7: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Eğitim Düzeyleri	91
Tablo 3. 8: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin İlişki Durumları (N= Katılımcı Sayısı: 1083)	92
Tablo 3. 9: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Yaşadıkları Yerler (N= Katılımcı Sayısı: 1083).....	92
Tablo 3. 10: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Çalışma Durumları (N= Katılımcı Sayısı: 1083).....	93
Tablo 3. 11: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Gelir Düzeyleri (N= Katılımcı Sayısı: 1083)	93

Tablo 3. 12: Günlük İnternet Kullanım Sıklığına Yönelik Bulgular.....	94
Tablo 3. 13: İnternetin Kişiyi Güven Verip Vermediğine Yönelik Bulgular	95
Tablo 3. 14: İnternetin Kişinin Hayatına Yön Verip Vermediğine Yönelik Bulgular	95
Tablo 3. 15: Tercih Edilen Sosyal Medya Kimlik Kullanımının Niteliğine Yönelik Bulgular	96
Tablo 3. 16: Tercih Edilen Sosyal Medya Profil Gizliliğinin Niteliğine Yönelik Bulgular	97
Tablo 3. 17: Dijital Şiddet Türlerine İlişkin Bulgular	97
Tablo 3. 18: Dijital Taciz Örneklerine İlişkin Bulgular	98
Tablo 3. 19: Cinsiyet ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	99
Tablo 3. 20: Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	99
Tablo 3. 21: 13-17 ve 18-30 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	100
Tablo 3. 22: 13-17 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	100
Tablo 3. 23: 18-30 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	100
Tablo 3. 24: 13-17 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	100
Tablo 3. 25: 18-30 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	101
Tablo 3. 26: 31-45 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	101
Tablo 3. 27: 13-17 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	101
Tablo 3. 28: 18-30 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	101
Tablo 3. 29: 31-45 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	102
Tablo 3. 30: 46-60 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	102
Tablo 3. 31: Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	103
Tablo 3. 32: Lise altı ve Lise Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	103
Tablo 3. 33: Lise altı ve Üniversite Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	103

Tablo 3. 34: Lise ve Üniversite Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	104
Tablo 3. 35: Lise altı ve Yüksek Lisans/Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	104
Tablo 3. 36: Lise ve Yüksek Lisans/Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	104
Tablo 3. 37: Üniversite ve Yüksek Lisans Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	104
Tablo 3. 38: İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	105
Tablo 3. 39: Evli ve İlişkisi var İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	105
Tablo 3. 40: Evli ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	106
Tablo 3. 41: İlişkisi var ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	106
Tablo 3. 42: Evli ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	106
Tablo 3. 43: İlişkisi var ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	106
Tablo 3. 44: Ayrı ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	107
Tablo 3. 45: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	107
Tablo 3. 46: 1 saatten az ve 1-2 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	108
Tablo 3. 47: 1 saatten az ve 3-4 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	108
Tablo 3. 48: 1-2 saat ve 3-4 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	108
Tablo 3. 49: 1 saatten az ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	109
Tablo 3. 50: 1-2 saat ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	109

Tablo 3. 51: 3-4 saat ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	109
Tablo 3. 52: 1 saatten az ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	110
Tablo 3. 53: 1-2 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	110
Tablo 3. 54: 3-4 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	110
Tablo 3. 55: 5-6 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	111
Tablo 3. 56: Cinsiyet ile Dijital Takip ve Saldırı Örneklerine İlişkin Bulgular	111
Tablo 3. 57: Cinsiyet ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	112
Tablo 3. 58: Yaş ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	113
Tablo 3. 59: 13-17 ve 18-30 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	113
Tablo 3. 60: 13-17 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	113
Tablo 3. 61: 18-30 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	114
Tablo 3. 62: 13-17 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	114
Tablo 3. 63: 18-30 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	114
Tablo 3. 64: 31-45 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	114
Tablo 3. 65: 13-17 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	115
Tablo 3. 66: 18-30 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	115
Tablo 3. 67: 31-45 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	115
Tablo 3. 68: 46-60 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	116

Tablo 3. 69: Eğitim Düzeyi ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	116
Tablo 3. 70: İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	117
Tablo 3. 71: Evli ve İlişkisi var İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	117
Tablo 3. 72: Evli ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	117
Tablo 3. 73: İlişkisi var ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	118
Tablo 3. 74: Evli ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	118
Tablo 3. 75: İlişkisi var ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	118
Tablo 3. 76: Ayrı ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	119
Tablo 3. 77: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	119
Tablo 3. 78: Dijital İtibar Zedeleme Örneklerine İlişkin Bulgular.....	120
Tablo 3. 79: Cinsiyet ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	121
Tablo 3. 80: Yaş ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	121
Tablo 3. 81: 13-17 ve 18-30 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	122
Tablo 3. 82: 13-17 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	122
Tablo 3. 83: 18-30 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	122
Tablo 3. 84: 13-17 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	123
Tablo 3. 85: 18-30 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	123
Tablo 3. 86: 31-45 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	123

Tablo 3. 87: 13-17 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	123
Tablo 3. 88: 18-30 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	124
Tablo 3. 89: 31-45 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	124
Tablo 3. 90: 46-60 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	124
Tablo 3. 91: Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	125
Tablo 3. 92: Lise altı ve Lise Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	125
Tablo 3. 93: Lise altı ve Üniversite Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	125
Tablo 3. 94: Lise ve Üniversite Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	126
Tablo 3. 95: Lise altı ve Yüksek Lisans/Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	126
Tablo 3. 96: Lise ve Yüksek Lisans/Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	126
Tablo 3. 97: Üniversite ve Yüksek Lisans Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	127
Tablo 3. 98: İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	127
Tablo 3. 99: Evli ve İlişkisi var İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	128
Tablo 3. 100: Evli ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	128
Tablo 3. 101: İlişkisi var ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	128
Tablo 3. 102: Evli ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	129
Tablo 3. 103: İlişkisi var ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	129

Tablo 3. 104: Ayrı ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	129
Tablo 3. 105: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	130
Tablo 3. 106: 1 saatten az ve 1-2 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	130
Tablo 3. 107: 1 saatten az ve 3-4 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	131
Tablo 3. 108: 1-2 saat ve 3-4 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	131
Tablo 3. 109: 1 saatten az ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	131
Tablo 3. 110: 1-2 saat ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	132
Tablo 3. 111: 3-4 saat ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	132
Tablo 3. 112: 1 saatten az ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	132
Tablo 3. 113: 1-2 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	133
Tablo 3. 114: 3-4 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	133
Tablo 3. 115: 5-6 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	133
Tablo 3. 116: Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Lojistik Regresyon Üzerindeki Parametrik Kodları.....	134
Tablo 3. 117: İstek Dışında Cinsel İçerikli Mesaj Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	135
Tablo 3. 118: Cinsel ve Fiziksel Şiddet Tehditlerinde Bulunulması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular.....	136
Tablo 3. 119: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Cinsel ve Fiziksel Şiddet Tehditlerinde Bulunulması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	137

Tablo 3. 120: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Cinsel ve Fiziksel Şiddet Tehditlerinde Bulunulması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	137
Tablo 3. 121: Kişisel Hayatla İlgili Uygunsuz Sorular Sorulması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular.....	138
Tablo 3. 122: İlişki Durumu(2) ile Kişisel Hayatla İlgili Uygunsuz Sorular Sorulması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	139
Tablo 3. 123: Rahatsız Edici Yorumlar Yapılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	139
Tablo 3. 124: İnternet Kullanım Sıklığı(1) ile Rahatsız Edici Yorumlar Yapılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	140
Tablo 3. 125: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Rahatsız Edici Yorumlar Yapılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	141
Tablo 3. 126: İlişki Durumu(1) ile Rahatsız Edici Yorumlar Yapılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	141
Tablo 3. 127: Rahatsız Edici/İstenmeyen Mesajlar Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular.....	141
Tablo 3. 128: Telefon Üzerinden Israrla Arayarak Rahatsız Etmek Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular.....	142
Tablo 3. 129: İlişki Durumu(2) ile Telefon Üzerinden Israrla Arayarak Rahatsız Etmek Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	143
Tablo 3. 130: Eğitim Düzeyi(1) ile Telefon Üzerinden Israrla Arayarak Rahatsız Etmek Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	144
Tablo 3. 131: Seksüel Davranışların Eleştirilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	144
Tablo 3. 132: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Seksüel Davranışların Eleştirilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	145
Tablo 3. 133: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Seksüel Davranışların Eleştirilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	145

Tablo 3. 134: Sosyal Medya Profil Akışlarının Takip/Kontrol Edilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	146
Tablo 3. 135: Konum Tespitinde Bulunularak İstek Dışında Takip Edilme Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	147
Tablo 3. 136: Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	148
Tablo 3. 137: Yaş Aralığı(1) ile Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	149
Tablo 3. 138: Yaş Aralığı(3) ile Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	149
Tablo 3. 139: Yaş Aralığı(4) ile Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	149
Tablo 3. 140: İlişki Durumu(2) ile Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	150
Tablo 3. 141: Casus Yazılımlar Kullanılarak Bilgilerin Çalınması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	150
Tablo 3. 142: Eğitim Düzeyi(2) ile Casus Yazılımlar Kullanılarak Bilgilerin Çalınması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	151
Tablo 3. 143: Kişisel Hesaplara Girilmeye Çalışılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	151
Tablo 3. 144: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Kişisel Hesaplara Girilmeye Çalışılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	152
Tablo 3. 145: İnternet Üzerinden Yanlış Bilgilerin Yayılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	153
Tablo 3. 146: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile İnternet Üzerinden Yanlış Bilgilerin Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	154
Tablo 3. 147: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile İnternet Üzerinden Yanlış Bilgilerin Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	154

Tablo 3. 148: İlişki Durumu(2) ile İnternet Üzerinden Yanlış Bilgilerin Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	154
Tablo 3. 149: Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	155
Tablo 3. 150: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	156
Tablo 3. 151: Yaş Aralığı(1) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	156
Tablo 3. 152: Yaş Aralığı(3) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	156
Tablo 3. 153: Yaş Aralığı(4) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	156
Tablo 3. 154: Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	157
Tablo 3. 155: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	158
Tablo 3. 156: Yaş Aralığı(3) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	158
Tablo 3. 157: İlişki Durumu(1) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	159
Tablo 3. 158: İlişki Durumu(2) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	159
Tablo 3. 159: Özel Konuşmaların İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	159
Tablo 3. 160: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	160
Tablo 3. 161: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	161
Tablo 3. 162: İlişki Durumu(2) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	161

Tablo 3. 163: Özel Konuşmaların İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular	161
Tablo 3. 164: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	162
Tablo 3. 165: İlişki Durumu(1) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	163
Tablo 3. 166: İlişki Durumu(2) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	163
Tablo 3. 167: Cinsiyet ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	164
Tablo 3. 168: Cinsiyet ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	165
Tablo 3. 169: Cinsiyet ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	166
Tablo 3. 170: Yaş ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	167
Tablo 3. 171: Yaş ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	168
Tablo 3. 172: Yaş ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	170
Tablo 3. 173: Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	171
Tablo 3. 174: Eğitim Düzeyi ile Dijital Takip Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	173
Tablo 3. 175: Eğitim Düzeyi ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	174
Tablo 3. 176: İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	175
Tablo 3. 177: İlişki Durumu ile Dijital Takip Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	176
Tablo 3. 178: İlişki Durumu ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	177
Tablo 3. 179: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	178
Tablo 3. 180: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Takip Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	180
Tablo 3. 181: İnternet Kullanım Sıklığı ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	181
Tablo 3. 182: Cinsiyet ile Duygusal Tepki Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	182
Tablo 3. 183: Cinsiyet ile Özgüven Kaybı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	183
Tablo 3. 184: Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Verilen Tepkilere ve Karşılaşılan Güçlülere Yönelik Bulgular	184
Tablo 3. 185: Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Neler Yapıldığına Yönelik Bulgular	186
Tablo 3. 186: Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Herhangi Bir Yerden veya Kişiden Yardım Talep Etmeme Nedenlerine Yönelik Bulgular	187

KISALTMALAR LİSTESİ

ARPANET	: The Advanced Research Projects Agency Network
akt.	: Aktaran
bkz.	: Bakınız
CERN	: Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
IRC	: Internet Relay Chat
LGBT	: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transgender
MMORPG	: Massively Multiplayer Online Role-Playing Game
MMS	: Multimedia Messaging Service
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
RSS	: Really Simple Syndication
SMS	: Short Message Service
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
USENET	: User's Network
vd.	: Ve diğerleri
Web	: World Wide Web

WHO : World Health Organization

WWW : World Wide Web

N : Katılımcı Sayısı

χ^2 : Ki-kare Analizi

ÖZET

Şiddet kavramı, doğası gereği toplumsal yaşamın her döneminde var olmakta ve 21. yüzyılın en önemli sorunlarından birisi olarak seyretmektedir. Şiddet, bu seyrini yaygınlaştırırken medya da bunun en önemli aktarıcısı konumunda yer almaktadır.

Dijitalleşme ile birlikte medya kavramı kesin çizgilerle ayrılırken aynı şekilde medyanın sunduğu şiddet üzerinde de hem kavramsal hem de uygulama bağlamında farklılaşmalar söz konusu olmuştur. Dijitalleşmenin etkilerinin görüldüğü medya, dijital medya olarak hayatımıza girdiği gibi şiddetin de artık dijital bir yönünden bahsetmek bir zorunluluk haline gelmiştir. Dolayısıyla dijital medyanın öncesi diye nitelendirebileceğimiz geleneksel medya üzerinden aktarılan tek tip şiddet söylemleri artık dijital medya beraberinde yalnızca söylem olmaktan çıkmış, uygulanma açısından bireylerin yaşamlarını doğrudan tehdit edici risk faktörlerini beraberinde getirmiştir.

Öte yandan medyanın Web 2.0 ile birlikte olan dijital dönüşümü, bireylerin medya ortamlarındaki rollerine etki etmiştir. Medya mesajlarının yalnızca medya temsilcileri tarafından gönderildiği tek yönlü bir iletişim döneminden artık internet erişimine sahip olan her bir bireyin medya mesajlarını yalnızca almadığı, aynı zamanda mesaj gönderen konumunda olduğu bir döneme geçiş yaşanmıştır. Dolayısıyla dijital medyada önü alınmaz bir etkileşim gerçekleşmiş ve bu etkileşim bireylerin şiddet içeren davranışlarını medya ortamlarında sergilemelerine sebep olmuş ve buna binaen dijital şiddet adı verilen yeni bir şiddet türü ortaya çıkmıştır.

Bu bağlamda bireylerin internet ve cep telefonu kullanımı sırasında dijital şiddet ile karşılaşma oranları, dijital şiddete verdikleri tepkiler, dijital şiddet sorunu ile nasıl baş ettikleri ve bu noktada herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talep etmeme nedenlerini incelemek bu araştırmanın temel amacıdır.

Nicel araştırma yaklaşımlarından anket tekniği kullanılarak 13 yaş üstü internet kullanıcıları üzerinden yapılan bu çalışmada en sık karşılaşılan dijital şiddet örneğinin ‘rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’ olduğu tespit edilmiştir. Dijital şiddete maruz kalındığında en fazla verilen tepkinin ‘sinirlenme/öfkelenme’; en fazla alınan önlemin ‘kişileri engelleme’ ve yardım talebinde bulunmama nedeni olarak ise bireylerin çoğunlukla ‘kendi başına idare ettikleri’ gözler önüne serilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Dijital Medya, Dijital Şiddet

SUMMARY

DIGITALIZED MEDIA AND THE NEW VIOLENCE AREA IT CREATED: DIGITAL VIOLENCE

The concept of violence exists in each of all eras of social life as a matter of its nature and has been one of the most important problems of the 21st Century. While violence is spreading its course, media takes part as the most important transmitter.

As the violence that the media depicts has altered both conceptually and practically due to the fact of digitalization that outlines the new borders of the concept of media. It should be underlined that violence has got a digitalized face since the digital media had entered our lives upon to the effects of the digitalization on media. Therefore, the prototype violence discourses transmitted via traditional media which can also be defined as pre-digital-media- have become the execution of violence through digital media and as a result, it brings along the risk factors directly threatening the lives of individuals.

On the other side, the digital transformation of the media with Web 2.0 has affected the roles of individuals through media. The transitioning of one way communication era - where media messages were sent only by media representatives- to a new era -where each individual with internet access can not only receive media messages but also send theirs- has occurred. Therefore, an inevitable interaction has arisen upon digital media and this interaction has led to individuals performing violent behavior in digital media and as a result, a new type of violence called digital violence has appeared.

In this context, the individuals' encounter rate of digital violence while using internet and mobile phones, the reactions they give to digital violence, the problem of how they handle with digital violence and at this point, to investigate any particular reasons for not asking for help from anyone or anywhere is the main purpose of this research.

As one of the quantitative research approaches, survey method has been used with internet users above the age of 13, and "sending annoying / unwanted messages" have been determined as the most common digital violence example in this research. The findings through the survey have been unfolded as follows: The most common reaction when subjected to digital violence was "anger", the most common precaution was "blocking people" and the most common reason for not requesting help was "The individuals can take care of themselves".

Keywords: Media, Digital Media, Digital Violence

TEŞEKKÜR

Dijital medyanın kullanıcılarına tanıdığı özerklik alanı göz önünde bulundurulduğunda, dijital şiddetin kullanıcı sorunlarından beslenen bir şiddet türü olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda dijital şiddet eylemlerinin önlenmesi ve ortadan kaldırılması için eşitlik merkezli yaklaşımlar ışığında tüm bireyleri kapsayacak minvalde hukuk, sağlık ve güvenlik hizmetleri ile sosyal hizmet ve sivil toplum kuruluşlarının ortak paydada buluşmaları önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın tüm aşamalarında desteğini esirgemeyen ve anlayışla yol gösteren tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Narin Tülay ŞEKER'e ve tez savunma jüri üyeliği davetini kabul ederek katkılarıyla beni onurlandıran, ayriyeten de lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca üzerimde paha biçilemez emekleri olan Sayın Doç. Dr. Emel ARIK'a teşekkür ederim.

Akademik çalışma prensiplerine yaşamım boyunca minnettar kalacağım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÜSTÜN'e ve Akdeniz Üniversitesi'nde lisans ve yüksek lisans öğrenciliğim boyunca üzerimde emekleri olan tüm değerli öğretim üyelerine de ayriyeten teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak hayatımın her döneminde olduğu gibi tez yazım sürecinde de maneviyatını esirgemeyen ve yaşama dair birçok farkındalık yaratan canım teyzem Seçil KIRAÇ'a; hayatımın her döneminde yanımda olan anneannem Cennet ARALIOĞLU'na, annem Sevinç BARINDIK'a, babam Haydar Ali BARINDIK'a ve kardeşlerim Mert BARINDIK ve Nehir BARINDIK'a; varlığı ile hayatıma renk katan değerlim Cansu TOPÇU'ya sonsuz teşekkür ve sevgi dileklerimle...

Şiddetin hiçbir türünün var olamayacağı bir yaşam umuduyla bu çalışmayı anneme ve anneanneme adıyorum.

Görkem BARINDIK

Antalya, 2021

Anneme ve anneanneme...

ÖNSÖZ

Teknolojinin birçok alanda olduğu gibi medya alanı üzerinde de etkilerinin olduğunu söylemek yadsınamaz bir gerçektir. Öncelikle teknolojinin medya üzerinde ayırıcı nitelikte bir etki yarattığının görüldüğünü söylemek medya kavramının ikiye bölünmesiyle açıklanabilir. Nitekim medya ve bilgisayar bileşimi sonucunda ortaya çıkan yeni iletişim teknolojilerinin getirdiği önemli bir özellik olan dijitalleşme ile birlikte ‘medya’ denilince akla ilk olarak gelen gazete, radyo, televizyon gibi kabul edilebilecek belli başlı kitle iletişim araçları ‘geleneksel medya’; dijitalleşmenin etkilerinin görüldüğü internet, anlık mesajlaşma uygulamaları, sosyal medya uygulamaları gibi kitle iletişim araçları ise ‘dijital medya’ başlıkları altında sınıflandırılmaya gidilmiştir.

Kitle iletişim araçlarının bilgisayar sistemleri ile bütünleşmesi sonucunda güç kazanan medyanın yeni bir türü olan dijital medya, birçok avantajı ve dezavantajı da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda dijital medya kavramıyla birlikte iletişim sürecinin baştan yaratıldığını söylemek mümkündür. Cinsiyet, yaş, statü gibi özellikleri ayırt etmeksizin tüm bireyleri kapsamı altına alarak etkileşim özgürlüğü tanıyan dijital medyanın insan hayatındaki önemi yadsınamazdır.

Özellikle internet kavramı üzerinde gelişim gösteren teknoloji bireylerarası iletişim sürecinde önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu noktada internet ortamındaki bilgilerin kullanıcılar tarafından yalnızca alınabildiği ve okunabildiği Web 1.0 döneminden, artık kullanıcılar tarafından da içerik oluşturulmasına izin verildiği ve böylece kullanıcıların internet ortamında aktif bir şekilde rol alabildiği Web 2.0 dönemine geçişin yaşanması geleneksel medyanın kullanıcılarına çizdiği sınırları resmen ortadan kaldırmıştır. Dolayısıyla Web 1.0’den Web 2.0’ye böylesine keskin bir geçişin yaşanması kullanıcıların içerik tüketenden içerik yaratan konuma geçmesini mümkün kılmıştır. Bir başka deyişle geleneksel medyada pasif halde bulunan kullanıcılar, bu rollerinden uzaklaşarak aktif hale geçmişlerdir.

Bu anlamda geleneksel medyanın etkileşim ekseninde bireye çizdiği sınırların dijitalleşen medya ile ortadan kalkması insanları dev bir iletişim ve etkileşim ağının içerisine sürüklemiş; internet ortamında içerik oluşturma, oluşturulan içerikleri dağıtma, yayma gibi kullanıcı gereksinimleri doğmuştur. Dolayısıyla bu gereksinimler geleneksel medya sürecinde yaşanan tek yönlü iletişimin artık Web 2.0 dönemiyle çift yönlü bir iletişime evrilmesiyle karşılanabilir hale gelmiştir. Haliyle böylesine bir etkileşim havuzundan bahsedildiği dijital medya ortamlarının bir o kadar hızlı, kolay, interaktif bir iletişim pratiklerine de imkân tanınması bir diğer avantaj olarak kabul edilebilir. Bu anlamda insan hayatı için kritik bir değer

taşıyan zaman kavramı ile ilgili geleneksel kitle iletişim araçlarında görülen problemler dijital medya ile yok edilmiştir.

Öte yandan internet kullanıcılarının çevrelerinde şahit oldukları ve haber değeri taşıdığını düşündükleri olayları dijital medya platformlarında paylaşımları itibariyle cereyan eden yurttaş ya da vatandaş gazeteciliği olarak tabir edilen gazetecilik prensibi ile dönüşüme uğrayan gazetecilik, geleneksel medyada temsil edilemeyen olguların temsiline imkân sağlamış ve bu anlamda toplumun demokratikleşmesine olumlu yönde bir katkı sağlamıştır.

Bu durum bir anlamda da internet ortamındaki bilginin artmasına neden olmuş ve bu noktada medyanın en önemli işlevlerinden birisi olarak kabul edilen bilgilendirme işlevi her ne kadar yeni medya teknolojileri beraberinde önem kazanmış olsa da dijital medyanın; kullanıcılarına içerik oluşturma, paylaşma ve dağıtma gibi olanaklar tanıyarak adeta internet ortamında tüm kullanıcılarına etkileşim süreçlerinde bir sınır tanımaması, medyadan gelen bilginin güvenilirlik, geçerlilik, doğruluk noktasında şüphe uyandırır hale gelmiştir.

Dijital medyanın geleneksel medya karşısındaki özgün duruşu kullanıcılarına günlük yaşamda sosyalleşme, arkadaş edinme, deneyimler paylaşma, kaçış, bilgilenme, eğlenme, iletişim kurma, vakit geçirme, haberleşme, kendilerini keşfetme gibi birçok perspektiften kulağa hoş gelecek fırsatlar çeşitliliği sunmuş olsa da dijital medya ortamlarında egemenlik alanları genişleyen kullanıcılar iletişim sürecinde çok yönlü bir boyut kazanarak özel hayatlarına gelecek müdahalelere karşı da savunmasız kalma gibi problemlerle yüz yüze gelmişlerdir. Bu bağlamda toplumsal yaşam içerisinde karşılaşılan fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel gibi şiddet türlerinin yanına bir yenisi olan ve yüz yüze olan iletişim sürecinde gerçekleştirilen şiddet davranışlarının iletişim teknolojisinin insan hayatına dâhil olması ile birlikte dijital platformlarda da görülmeye başlanmasıyla açıklanabilecek dijital şiddet kavramı ortaya çıkmıştır.

Diğer bir deyişle bireylerin yüz yüze iletişim süreçlerinde doğrudan gerçekleştirdikleri şiddet içerikli davranışları yeni iletişim teknolojileri ile birlikte çeşitli dijital medya platformlarına taşınmış ve şiddetin dijital yüzü diye nitelendirilebilecek dijital şiddet türü doğmuş ve internet kullanıcıları yeni problemlere şahit olmuştur. Buna göre dijital medyanın, bireylerin birbirlerini adeta linç ettikleri ve şiddetin giderek olağan bir niteliğe büründüğü bir ortamın oluşmasına önayak olduğunu söylemek de mümkündür. Nitekim konuyla ilgili alanyazın incelendiğinde dijital şiddete odaklanan bir araştırma perspektifinin de hızla geliştiği görülmektedir (Aydoğdu Karaaslan, 2015; Cebecioğlu ve Altıparmak, 2017; Özmen, 2018).

Yabancı alanyazında siber taciz, siber zorbalık, siber tartaklama gibi farklı kavramlar ile de tanımlanan dijital şiddet (Şener, 2013); insanların, teknolojiyi kullanarak diğer insanlara dijital ortamlarda zarar vermeyi amaçladıkları her türlü faaliyet olarak tanımlanabilir.

Dijital şiddet, diğer şiddet türleri kadar bireyi etkileyen ve önemli problemler doğurabilen bir şiddet türü olarak görülmektedir (Cebecioğlu ve Altıparmak, 2017). Örneğin, dünya basınına “Amanda Todd’un intiharı” olarak geçen ve büyük yankı uyandıran olayda 15 yaşında bir lise öğrencisi olan Amanda Todd, Facebook üzerinden yaşadığı istismar ve cinsel içerikli fotoğraflarının internet ortamında yayılması nedeniyle çevresi tarafından dışlandığını YouTube üzerinden yayınladığı bir videoda yalnızca kağıtlara yazdığı metinleri göstererek anlatmış ve ardından intihar ettiği öğrenilmiştir.

Dijital şiddet ile ilgili Türkçe alanyazın incelendiğinde dijital şiddetin iki başlık altında araştırmalara dâhil edildiği gözlemlenmiştir. Bunlardan birincisi kadınların uğradığı sosyal medya şiddeti olarak karşımıza çıkarken (Temur Şimşekcan, 2018; Yıldırım, 2019) ikincisi ortaokul çağındaki çocukların (Akca vd., 2015; Aslan ve Önay Doğan, 2017) ve üniversite çağındaki gençlerin (Bayram ve Saylı, 2013; Cebecioğlu ve Altıparmak, 2017) uğradığı sosyal medya şiddetini ele almaktadır. Oysaki dijital iletişim teknolojilerinin kullanıcılarına sunduğu sınırsız etkileşim ortamı göz önüne alındığında insanların birbirleri ile olan etkileşimini yalnızca kadınlar veya erkekler üzerinden tek bir cinsiyet türüne ya da başka bir deyişle bu etkileşimin belli bir yaş şartına bağlı olarak gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir. Dolayısıyla bireylerin dijital medya üzerinden gerçekleştirdikleri etkileşim süreçlerinde ortaya çıkan şiddet davranışlarını da tek bir cinsiyet veya belli bir yaş aralığı üzerinden incelemek dijital şiddet bağlamında dar bir perspektif sunmakla beraber, dijital şiddetin kapsamı bakımından da sınırlayıcı bir alan doğurabilmektedir.

Bu anlamda alanyazındaki araştırmaların, bütünü görmek açısından yetersiz olduğu düşünülerek bu araştırma cinsiyet ve yaş farkı gözetmeksizin; 13-65+ yaş aralığında bulunan kadın ve erkek katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma dijital ortamda yapıldığı için yalnızca internet erişimi olan bireylere yönelik gerçekleştirilmesiyle sınırlıdır. Aynı zamanda bu araştırma Türkçe alanyazın özelinde dijital şiddet konusu üzerine yapılan en kapsamlı araştırma özelliği taşımaktadır.

Nicel araştırma yaklaşımlarından anket tekniği kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırmada; internetin bireylere güvenli bir ortam sunan ve bireylerin hayatlarına yön veren bir araç olup olmadığı, sosyal medya profillerinin hangi kimlikle kullanıldığı, sosyal medya profil gizlilik ayarlarının nasıl yapıldığı, dijital şiddet ile karşılaşma oranlarının neler olduğu, maruz kalınan şiddete karşı nasıl tepkiler verildiği, şiddet karşısında neler yapıldığı ve şiddet

karşısında neden herhangi bir kişi veya yerden yardım talebinde bulunulmadığı problemlerinden yola çıkılarak aşağıdaki maddeler incelenmiştir.

- Bireylerin internet aracını kullanırken kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri
- İnternet aracının bireylerin hayatına yön verip vermediği
- Bireylerin sosyal medya profillerini hangi kimlikle kullandıkları ve sosyal medya profil gizlilik ayarlarını nasıl yaptıkları
- Bireylerin internet ve cep telefonu kullanımı sırasında dijital şiddet örnekleri ile karşılaşma oranları ve bireylerin demografik özellikleri ile internet kullanım sıklıklarının karşılaştıkları dijital şiddet türleri ve örnekleri arasındaki ilişkisi
- Bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri karşısında verdikleri tepkiler ve karşılaştıkları güçlükler
- Bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri ile nasıl baş ettikleri
- Bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri karşısında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talep etmeme nedenleri

Bu bağlamda araştırmanın dijital şiddet konusu ile ilgili Türkiye’de yaşayan ve internet erişimine sahip olan tüm bireylere yönelik çalışma ve çıktıları yer vermesi açısından da Türkçe alanyazında özgün bir çalışma olma özelliğine sahip olduğu söylenebilir.

Yukarıda ifade edilen amaç ve önem doğrultusunda üç bölüm olarak planlanan araştırmanın birinci bölümünde; şiddete süreklilik kazandıran ve geçmişten günümüze şiddetin kamusallaşmasında önemli bir rol üstlenen medya kavramı; ‘iletişim’, ‘kitle iletişimi’ ve ‘kitle iletişim araçları’ beraberinde incelenmiş olup, alanyazın taramasına tabi tutularak ‘geleneksel medya’ ile ‘dijital medya’ başlıklarına kavramsal açıklık getirilmiş ve gelişen iletişim teknolojileri beraberinde medyanın dijitale dönüşümü incelenerek ayırt edici özellikler gözler önüne serilmiştir. Ardından bireylerin şiddet davranışlarını sergilemelerinde önemli payı olan internet kavramı ile sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamaları ‘Dijital Medya Ortamları’ ana başlığı altında geniş bir yelpazede ele alınmıştır. Son olarak ise geleneksel medya ve dijital medyanın ortak işlevleri ile arasındaki farklılıklar verilerek birinci bölüm bitirilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise alanyazın taramasına tabi tutularak ‘şiddet’ ve ‘dijital şiddet’ başlıklarına kavramsal açıklık getirilmiş, dijital şiddet türlerinin neler olduğu kategorileştirilerek ele alınmış ve ayırt edici özellikleri incelenerek yüz yüze olan şiddet ile farkları ortaya çıkartılmıştır. Ayrıca yapılan alanyazın taramasının ardından sanal kimlik

kullanımı, hukuki süreç ve etkileşim alanı doğrultusunda dijital şiddetin nedenleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Öte yandan dijital şiddet ile ilgili Türk hukuk sisteminde henüz doğrudan bir düzenlemenin olmadığı ve bireylerin hayatlarının bir döneminde dijital şiddet eylemleri ile karşılaşabilecekleri göz önünde bulundurulduğunda, mevcut yasalar bağlamında dijital şiddet eylemlerinin suç sayılabileceği kanun maddelerinin incelenerek dijital şiddet eylemleri karşısında neler yapılabileceği ile ilgili yasal hakların ve bunu kapsayan yasal süreçte dikkat edilmesi gereken noktaların gün yüzüne çıkarılmasının faydalı olacağı düşünülerek dijital şiddet olaylarında yasal süreç ve dikkat edilmesi gereken noktalar ayrı başlık altında verilmiştir.

Tez çalışmasının araştırma çıktılarına yer verilen üçüncü bölümde ise ‘Araştırmanın Yöntemi’ başlığı altında araştırmada kullanılan yöntem, model ve veri toplama aracı ile araştırmanın yapılışı direkt olarak verilirken; araştırmanın önemi ve amacı, hipotez ve soruları, evren ve örnekleme, ön kabulleri ve araştırma verilerinin nasıl analiz edileceğine yönelik bilgiler ise alt başlıklar halinde sunulmuştur. Bir sonraki ‘Araştırmanın Bulguları’ başlığı altında ise veri toplama aracı ile toplanan verilerin incelenmesi sonucunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiş ve bu bulgular ‘Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi’ başlığı altında değerlendirilerek ortaya çıkan sonuçlar ve konuyla ilgili öneriler ‘Sonuç ve Öneriler’ başlığı altında sunulularak çalışma bitirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MEDYAYI TANIMLAMAK

1.1. Geleneksel Medya Kavramı

Doğduğu günden beri beslenme, barınma, giyinme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak adına sürekli arayış içinde olan insan, kendini iletişimin içinde bulmuştur. Dolayısıyla insanın var oluşuyla başlayan iletişim, insanlık tarihiyle beraber farklı evrelerden geçerek sözlü iletişimden yazılı iletişime; görüntülü iletişimden dijital iletişime kadar birçok alanda kendini çeşitlendirmiştir. Bu noktada geleneksel medya kavramının ‘iletişim’, ‘kitle iletişimi’ ve ‘kitle iletişim araçları’ başlıkları beraberinde ele alınması daha yararlı olacaktır.

İletişim; mesajlar aracılığı ile toplumsal etkileşimde bulunma, etkileşime girme eylemlerini kapsamaktadır (Gerbner, 2010: 79). İletişim sözcüğünün kökenine bakıldığında Latince olduğu görülmektedir. ‘Communication’ kelimesinin karşılığı olan iletişim, Oskay’ın (2017: 23) ifadesiyle şöyle tanımlanabilir:

“Birbirlerine ortamlardaki nesneler, olaylar, olgularla ilgili değişimleri haber veren, bunlara ilişkin bilgilerini birbirine aktaran; aynı olgular, nesneler, sorunlar karşısında benzer yaşam deneyimlerinden kaynaklanan, benzer duygular taşıyıp bunları birbirine ifade eden insanların oluşturduğu topluluk ya da toplum yaşamı içinde gerçekleştirilen tutum, yargı, düşünce ve duygu bildirişimlerine iletişim diyoruz”

Erdoğan (2011: 37) ise iletişimi “insanın biyolojik, psikolojik ve toplumsal varlığını üretebilmesinin ve geliştirebilmesinin zorunlu koşulu olan düşünsel ve ilişkisel faaliyetler bütünü” olarak tanımlamaktadır.

İletişim, insanların çevresindeki kişiler ve varlıklar ile ilişki kurma, anlaşma ve haberleşme ihtiyacından doğmuş bir olgudur (Ulusoy, 2012: 233, 234).

Usluata’nın (1994: 11) ise kapsamı bakımından geniş bir iletişim tanımlaması yaptığı görülmektedir:

“Bir benzeri bulunamayacak türdeşlikte anlamlar yüklü iletişim sözcüğünün kapsamına iletişim araçları da, iletişim kurma etkinliği de, odada konuşulan bir söz de, uydu aracılığıyla gönderilen bir ileti de girmektedir. Medya ya da başka bir deyişle gazete, kitap, dergi, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçları; bilgisayar, telefon, uydu gibi iletişim teknolojileri; konferans, konser, tartışma gibi kişilerarası ya da gruplar arası iletişim; işaret, bakış, gözyaşı, gülümseme, mimikler, giyinme alışkanlıkları gibi sözsüz iletişim; dahası da sessizlik bile iletişim sözcüğünün anlamı içindedir”

İletişim sözcüğünün Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğündeki karşılığı ise iki farklı biçimde ele alınmaktadır¹:

1. **isim:** Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon.
2. **isim, teknik:** Telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, komünikasyon.

Özçetin (2019: 40) iletişime yansıyan teknolojikleşmenin bir sonucu olarak kitlelerin giderek iletişimin üretim ve tüketim alanlarında yer almaya başladığı süreci 'kitle iletişimi' olarak ele almaktadır. Kitle iletişiminde kaynak tek bir kişiden değil, bir kuruluştan oluşmaktadır (Oskay, 2017: 51, 52).

Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğünde ise kitle iletişimi kavramına şöyle yer verilmektedir²:

“Dağınık insan topluluklarının örgütlenmiş bir kaynaktan iletilen haberlere veya uyarılara aynı anda maruz kalması, birtakım kaynaklardan elde edilen bilgi ve haberlerin değişik araçlarla geniş halk topluluklarına yaygın olarak duyurulması, kitle haberleşmesi.”

Yaylagül (2017: 17) kitle iletişiminin yanında gelişen teknoloji vasıtasıyla iletişimin artık aracılıandığını belirterek mektup, telgraf, faks, radyo, televizyon, sinema filmleri ve e-mail gibi kitle iletişim araçlarına dikkat çekmektedir.

Medya kavramına bakıldığında ise etimolojik kökenin iletişim sözcüğü gibi Latinceye dayandığı belirtilmektedir. Latince ortam ve araç anlamına gelen 'medium' sözcüğünden türetilen medya kavramının (Soydan ve Alpaslan, 2014: 57) Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğünde “1. *İsim* iletişim ortamı” ve “2. *İsim* iletişim araçları” olmak üzere iki farklı şekilde yer bulduğu görülmektedir³. Medya kavramının birinci tanımında bir 'ortam' olarak; ikinci tanımında ise bir 'araç' olarak nitelendirildiği söylenebilir.

Bu bağlamda hem iletişim araçlarını hem de iletişim ortamını ifade eden medya için basılı ve elektronik olarak akla gelebilecek gazete, dergi, televizyon, radyo, kitap, film, müzik, cep telefonu gibi tüm kitle iletişim araçlarını kapsamı bakımından içine alan ve bilgi, duygu ve düşüncelerin bu araçlar ile aktarıldığı ortam (Kurşun, 2017: 32; Kılıç, 2019: 230) tanımlaması yapılabilir.

¹ <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 05.04.2020).

² <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 05.04.2020).

³ <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 05.04.2020).

Buna göre medyanın farklı türlerinden bahsetmek de mümkündür. Aydeniz (2012: 22) insanların iletişim kurarken yazı, görüntü ve ses olarak üç temel aracı kullandıklarını şöyle ifade etmektedir:

“Matbaa teknolojisinin kâğıtla ve dolayısıyla yazıyla buluşması basılı medyayı, teknik araçlar geliştikçe teknolojinin sesle buluşması radyoyu, ilerleyen zamanlarda sesle birlikte görüntünün de teknolojiyle buluşması televizyonu doğurdu. Nihayetinde herkesin katılımına imkân veren ve yazı, ses, görüntüyü birlikte bünyesinde barındıran bilgisayar teknolojisi ile internet ortamına da taşınan medya artık toplumda, ailede ve bireysel yaşantılarımızda vazgeçilmez bir yer edinmiş durumda”

Bu anlamda medya ortamlarının; yazıyı temsil eden medya olarak ‘yazılı medya’, görüntüyü temsil eden medya olarak ‘görsel medya’ ve sesi temsil eden medya olarak ‘işitsel medya’ başlıkları altında incelenebileceği ve yazılı medyadan gazetenin, görsel medyadan televizyonun, işitsel medyadan da radyonun anlaşılabilmesi söylenebilir.

Bu tür medya araçlarına bakıldığında iletişimin tek yönlü olarak işlediği belirtilmektedir. Söylemler, gönderici konumunda bulunan medya üreticileri tarafından pasif alıcı konumunda bulunan medya tüketicilerine aktarılır. Dolayısıyla medya tüketicilerinin söylemler üzerinde bir etkisi yoktur (Yar, 2012: 249). Ancak medyanın dijitalleşmesi sonucunda tüketicilerin konumunun yer değiştirdiğini söylemek mümkündür. Bu anlamda gelişen bilgisayar teknolojilerinin ön plana çıkmasıyla medya kavramının hem “geleneksel” niteliğini (Sarı, 2018: 26) nasıl aldığını hem de medya tüketicilerinin niteliğinin nasıl değiştiğini anlamak üzere dijital medya kavramına değinmek yerinde olacaktır.

1.2. Dijital Medya Kavramı

Teknolojik gelişmelerin iletişim alanındaki yansımaları medya kavramının yeniden tartışılmasına neden olurken, özellikle internet teknolojisine getirdiği yenilikler sonucunda gazete, televizyon ve radyo gibi yazılı, görsel ve işitsel medya araçları yeniden kavramsallaştırılmaya gidilmiş ve ‘yeni medya’, ‘internet medyası’, ‘sosyal medya’, ‘dijital medya’⁴ gibi farklı kavramlar iletişim alanına dâhil olmuştur.

Teknolojik gelişmelerin iletişim alanındaki önemi birçok kaynak tarafından belirtilmektedir. Bu anlamda yeni bir teknolojinin insan eylemlerinin belli bir alanıyla sınırlı

⁴ Wittengstein’in dil bağlamında yararlandığı alet kutusu örneğinden esinlenerek, ‘Klasik Medya’, ‘Kitle İletişim Medyası’ ve ‘Dijital Medya’ olarak üç temel medya başlığı önerisinde bulunan Öztürk, dijital medyayı üçüncü alet çantası olarak isimlendirmekte ve içerisinden çıkan cep telefonları, bilgisayar, internet ve sosyal medya araçlarının önceki iki alet kutusu (klasik medya ve kitle iletişim medyası) içerisinden çıkan medya araçlarına etki eden ve aynı zamanda da etkilenen bir özelliğe sahip olduğunu belirtmektedir (2016: 300). Bu anlamda çalışmanın hem başlığında hem de içeriğinde ‘dijital medya’ kavramının kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmüş, ancak konuyla ilgili alıntılarda ‘yeni medya’ ifadesi doğrudan verilmiştir.

kalmayacağını ekoloji kavramıyla ilişkilendiren Postman'ın (2006: 29) betimlemesi önem arz etmektedir:

“Eğer tırtılları doğal ortamlarından çıkarırsanız geriye kalan aynı doğal ortam eski tırtıllar değildir; artık elinizde geriye kalan canlıların yaşam şartlarını yeniden düzenlediğiniz yeni bir çevre vardır. Aynı şey tırtıl olmayan bir ortama tırtılları eklediğiniz zaman da geçerlidir.”

Teknolojik araçların da ekolojisinin aynı şekilde çalıştığını vurgulayan Postman'a (2006: 29) göre ekolojik bir döngü içerisinde yaşanan değişiklik, nasıl ki o döngünün baştan yaratılmasına neden oluyorsa yeni bir iletişim teknolojisi de her şeyi değiştirir. Nitekim Innis de iletişim teknolojisinin idari, endüstriyel, askeri gibi diğer alanlardaki teknolojilerden daha merkezde yer aldığını belirterek (Carey, 1967: 7) iletişim alanındaki teknolojinin önemine vurgu yapmaktadır.

İletişim araştırmaları içerisinde teknolojik öğelerin ön plana çıkarıldığı ve önemine vurgu yapıldığı araştırmaların olduğu görülmektedir. İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucu ortaya çıkan değişimlerin, bireylerin düşünme ve toplumsal olarak örgütlenme yapılarını dönüşüme soktuğunu iddia eden Marshall McLuhan (Yaylagül, 2017: 69) ‘teknolojik belirleyicilik’ kavramı ile açıkladığı tezinde iletinin değil, aracın önemli olduğuna vurgu yapmakta ve aracın -yani teknolojinin bireylerin yaşamlarının merkezinde yer aldığını savunmaktadır (Güngör, 2016: 177, 178).

Bu bağlamda medyanın dijital bir nitelik kazanması, iletişim alanındaki teknolojik gelişmelerin medya alanına dâhil edilmesi ile açıklanabilir (Değirmencioğlu, 2016: 593). Nitekim bilişim, iletişim ve medya ekseninde yaşanan teknolojik bileşimin, ‘dijital medya’ kavramının ortaya çıkmasına zemin oluşturduğu ve ‘medya’ denilince akla gelen gazete, radyo, televizyon gibi belli başlı kitle iletişim araçlarının ‘geleneksel’ bir nitelik kazanmasına yol açarak, bu kitle iletişim araçlarının ‘geleneksel medya’ başlığı altında toplanmasına neden olduğunu söylemek mümkündür.

Kutlu Özkan (2014: 67) dijital medyanın geleneksel iletişim kanallarının yerini aldığını belirtmektedir. Ancak gelişen iletişim teknolojileriyle paralellik gösteren dijital medya, her ne kadar yaygınlaşmış olsa da geleneksel kitle iletişim araçlarının günümüzde halen etkinliğini koruduğu ve gelişen iletişim teknolojilerinin beraberinde sunumunu yeniden ürettiği (Adıgüzel, 2017: 28) vurgulanmaktadır.

Bu anlamda medyanın teknolojik dönüşümünü “medyamorfoz” kavramı ile açıklayan Fidler de dijital medyanın kendiliğinden oluşmadığını, geleneksel medyanın bir tür başkalaşımı olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Geleneksel medya ise bu süreçte

geçerliliğini yitirmemiş; dijital medyanın teknolojik dönüşümüne ayak uydurmuştur (Tokatlı, 2016: 879). Kitaplar, gazeteler, televizyonlar gibi geleneksel medya araçları kendilerini yeni medyaya göre güncelleyerek elektronik kitaplar, gazetelerin internet sayfaları, etkileşimli televizyon olarak anlam bulurken hem de ilk ortaya çıktıkları şekilde günümüzde kullanılmaya devam etmektedir (Akgülil, 2018: 18).

Güngör de (2016: 389) dijital iletişim teknolojilerinin geleneksel kitle iletişim araçlarının kullanım alanlarını yok etmediğini, aksine çok daha güçlenerek varlıklarını sürdürdüğünü şöyle örneklendirmektedir:

“Basılı gazeteye ulaşamayanlar, gazeteleri internetten, ellerindeki internet donanımlı cep telefonundan bile izleyebilmektedirler. Aynı şekilde televizyon izleyebilmek için şimdilerde artık eskisi gibi eve gidip, evdeki televizyonun karşısına oturmak gerekmiyor. Elimizdeki cep telefonu, tablet veya dizüstü bilgisayarla bulunduğumuz her yerden televizyon izleme edimini gerçekleştirebilmekteyiz”

Dijital medyanın, bireylerin iletişim sürecinde aktif veya pasif rol almaları noktasında da birtakım yenilikler getirdiği söylenebilir. Bu bağlamda kullanıcıların yayınladıkları monologları diyaloglara dönüştürerek sosyalleşme ihtiyacına katkı sağlayan dijital medya; bireyleri içerik tüketicisi olmaktan çıkarmış ve birer içerik üreticisine dönüştürmüştür (Yavuz ve Haseki, 2012: 127). Buna göre de cinsiyet ve yaş farkı gözetmeksizin insan yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelen dijital medya, kimi kullanıcılarını birer pasif izleyici olarak kapsamına alırken; kimi kullanıcılarını ise birer aktif izleyici olarak kapsamına almaktadır. Böylece kullanıcılarına günlük yaşamda sosyalleşme, kaçış, bilgilenme, eğlenme, iletişim kurma, vakit geçirme perspektifinden birçok kullanımlar ve doyumlar çeşitliliği sunmaktadır (Hazar, 2011: 153, 154).

Güngör de (2016: 129) medya ile doyum sağlanmaya çalışılan çeşitli ihtiyaçların, yeni iletişim teknolojilerinin medya alanına yansması ile ortaya çıkan sosyal medya platformları aracılığıyla oldukça aktif bir şekilde karşılandığını ifade etmektedir:

“İnsanların önemli bir kesiti toplumsal ilişki gereksinimlerini internetin görüntülü ve sesli ortamında başka insanlarla kurdukları ilişkilerde gerçekleştirmektedirler. (...) İnternet ortamında insanlar karşılıklı yazışmakta, konuşmakta, sohbet grupları kurarak sosyal bir ortama aktif biçimde katılım gerçekleştirebilmektedirler. Görünen odur ki günümüz yeni medya ortamında insanlar artık birtakım sosyal ortamlara katılmak için evlerinden kalkıp bir yerlere gitmek yerine oturdukları yerden birtakım sanal ilişki ve iletişim ortamlarına dâhil olarak da toplumsal ilişki gereksinimlerini karşılayabilmektedirler.”

Fiske (2017: 271, 272) ise medya aracılığıyla karşılanmaya çalışılan her bir doyumun birbirleri ile bir uyum ağı içerisinde olduğunu ifade eder. Bu anlamda da McQuail'in 'oyalanma', 'kişisel ilişkiler', 'kişisel kimlik' ve 'gözetim işlevi' diye adlandırdığı dört temel doyum kategorisini örnek gösterir.

İlgili kategorilere bakıldığında ise bu araştırmanın amacı doğrultusunda 'kişisel etkiler' kategorisi önemlidir. Sosyal, cinsiyet, ekonomik gibi nedenlerle toplumsal çevreye dâhil olmakta zorluk yaşayan bireyler, bu doyumlarını medya platformlarında aramaya yönelmişlerdir (Güngör, 2016: 128). Çünkü medya, kullanıcılarının deneyimlerini paylaşmasını sağlayarak, sosyal etkileşimin önünü açmaktadır (Fiske, 2017: 272). İzleyiciler medyaya maruz kalma neticesinde bu ihtiyaçlardan bazılarını gidermekle beraber medyanın getirdiği birtakım istenmeyen veya niyet edilmeyen sonuçlarla da karşı karşıya kalabilmektedirler (Yaylagül, 2017: 71).

Dolayısıyla kitle iletişim araçlarının bilgisayar sistemleri ile bütünleşmesi sonucunda güç kazanan dijital medyanın gelişiminin iletişim sürecinin dönüşümüne sebep olduğunu söylemek mümkündür (Kırık, 2017: 234). Bu bağlamda iletişim teknolojilerinin yeniden şekillenmesine neden olan dijital medyanın ayırt edici özelliklerini incelemek yerinde olacaktır.

1.2.1. Dijital Medyanın Özellikleri

Biçimsel dönüşümlerin yaşandığı internet ve bilgisayar tabanlı sistemlerde, bu dönüşüme uğrayan ortamların 'yeni medya' olarak adlandırıldığı belirtilmektedir (Yengin, 2012: 126). 'Yeni iletişim teknolojileri', 'yeni medya', 'internet', 'sosyal medya', 'sosyal ağlar' gibi birçok kavramın medya alanyazına girmesini sağlayan yeni medya teknolojileri, bilgisayar ve medya teknolojilerindeki gelişmelerin kaynaşması ile ortaya çıkmıştır (Başlar, 2013: 823). İnternet ve medya kavramlarının birbirine eklenmesi sonucu oluşan yeni medya olgusu hayatımızı kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı niteliği ile öne çıkmaktadır (Doğan, 2019: 15).

Bilgisayar teknolojilerinin kullanıma girmesi ile birlikte toplumların da yeni bir iletişim dönemine girdiğini belirten Güngör (2016: 388, 389) günümüzde yeni medya olarak anılan bu yeni iletişim düzeninin niteliği bakımından anlam karışıklığına yol açtığını vurgulamakta ve bunu şu sözlerle dile getirmektedir:

"Yeni medya olarak tanımlanan iletişim araçlarının, daha yeni bir teknolojinin gelişimiyle yeni olmaktan çıkacakları açık. Kaldı ki telefon, radyo, televizyon gibi elektronik iletişim araçlarının kullanıma girdiği dönemde de elektrik temelli bu tür araçlar için 'yeni medya' kavramı kullanılmıştı."

Yanık (2016: 901) ise yeni medya kavramında göze çarpan ‘yeni’ sıfatının, yalnızca zamansal bir niteliği değil, başta iletişim olmak üzere tüm sistemin bir dönüşüme uğradığını ifade ettiğini belirtmektedir. Bir başka ifadeyle yeni medya tanımlamasında altı çizilen ‘yenilik’ iletişimin her bir özelliğinin sürekli ve birbirini harekete sokan dönüşümler geçirmesi ve yeni kalma becerisi ile ilgilidir (Yanık, 2016: 904).

Van Dijk (2018: 24, 25) ise yeni medyanın hem bütünleşik hem interaktif olduğunu ve dijital kod ile hiper metin prensibine sahip iletişim araçları olduğundan yola çıkarak medya kavramının eski ya da yeni olarak nitelendirilebileceğini şöyle örneklendirir:

“Klasik televizyonlar görüntü, ses ve metni içerdiği için bütünleşiktir, ancak interaktif özelliğine sahip değildirler ve dijital koda dayanmamaktadırlar. Klasik telefonlar interaktiftir, ancak sadece konuşma ve sesleri ilettikleri ve dijital kodla çalışmadıkları için bütünleşik sayılamazlar. Oysa yeni interaktif televizyon yeni bir iletişim aracı olarak hem interaktiflik özelliği hem de dijital kod kullanma özelliğine sahiptir. İlaveten yeni mobil veya sabit telefon cihazları da metin, fotoğraf veya video ekleyebildikleri ve internete bağlanabildikleri için tamamen dijital ve bütünleşiktirler.”

Yeni medyanın birçok araştırmacı tarafından çalışmalara konu edildiği ve her bir araştırmacının da yeni medyanın farklı özelliklerine atıfta bulunduğu görülmektedir.

Manovich’e (2001: 27-48) göre yeni medyanın beş temel özelliği bulunmaktadır:

Tablo 1. 1: Yeni Medyanın Beş Temel Özelliği

1. Sayısal Gösterim	Ortam kodlardan oluşmaktadır.
2. Modülerlik	Farklı bileşenler arasında değişiklik yapılabilir.
3. Otomasyon	Ortam kullanıcı olmadan üretilebilir.
4. Değişkenlik	Nesne farklı biçimlerde ortaya çıkabilir.
5. Kod Dönüşümü	Farklı yapılar arası dönüşümü sağlamaktadır.

Manovich’e göre yeni medyanın beş temel özelliklerinden birincisi; *sayısal gösterim* özelliği, yeni medya ortamının sayısal simgeler ve algoritmalarından oluştuğunu temsil etmektedir. Bu bağlamda yeni medya ortamındaki tüm veriler sayılabilmekte ve programlanabilmektedir.

Farklı özelliklere sahip yeni medya ortamlarında yapılmak istenilen değişiklikler ise *modülerlik* özelliği ile açıklanmaktadır. Buna göre her bir yeni medya ortamı üzerinde yapılan değişiklik kendisini ilgilendirmektedir. Örneğin bir web sayfası üzerinde değişiklik yapılmak istendiğinde web sayfasını oluşturan görüntü, ses ve yazı gibi öğelerin her birinin üzerinde ayrı olarak değişiklik yapılmaktadır.

Otomasyon özelliği ise yeni medya ortamlarının herhangi bir kullanıcıya gerek duymaksızın ürettikleri ile ilintilidir. Bu bağlamda hazır algoritmalar devreye girerek kullanıcıların tercihleri doğrultusunda dijital üretim söz konusu olmaktadır.

Değişkenlik özelliği ise yeni medya ortamlarının farklı biçimlerde ortaya çıkabileceğine dikkat çekerken, *kod dönüşümü* iki farklı yeni medya ortamının format niteliği açısından birbirlerine dönüştürülmesini ifade etmektedir.

Yeni medyanın temel özelliklerini ‘sayısal’, ‘etkileşim’, ‘hipermetinsel’, ‘sanal’, ‘ağsal’ ve ‘simülasyon’ başlıklarıyla ele alan Lister ve diğerleri (2009) ise Manovich’den farklı olarak ‘*etkileşim*’ ve ‘*simülasyon*’ kavramları üzerinde dururlar. Özellikle yeni medya araçları ile etkileşimin yükseleceğinin altını çizerek kaynak ile hedef arasındaki sınırın kaybolacağını vurgularlar. ‘Devasa Çok Oyunculu Çevrimiçi Rol Yapma Oyunu’ veya İngilizce orijinal ismi ile ‘Massively Multiplayer Online Role-Playing Game’ (MMORPG) ile başlayan yapay zekâ ve simülasyon prensiplerinin yeni medyalar üzerindeki etkilerinin artarak devam edeceğini öngörerek, bu prensipleri çevrimiçi etkileşimin görüntüsel sanal biçimleri olarak ifade ederler.

Bir başka açıdan yeni medyanın etkileşim prensibi üzerinde duran Rogers da (1986) yeni medya araçlarının geleneksel medya araçlarını dönüşüme sokarak ve kaynak ile hedefin karşılıklı olarak içeriği manipüle ederek interaktif bir iletişim seviyesi yarattıklarına dikkat çeker. Ona göre geleneksel medyadaki kaynağın rolü bitmiş ve bu rol artık alıcı ile kaynak arasında paylaşılmıştır (Yanık, 2016: 902).

Yengin’e (2012: 126-128) göre ise yeni medyanın özellikleri ‘dijitallik’, ‘etkileşimlilik’, ‘hipermetinlilik’ ve ‘modülerlik’ olarak sınıflandırılmaktadır. Analog verilerin kodlanarak bilgisayar ortamlarına aktarılması ve böylece veriye kolay ve hızlı ulaşım olanağı sağlayan prensip *dijitallik*; bağlantı (link) yoluyla metinler arasında geçişe imkân veren ve sınırsız veri toplama, paylaşma ve güncelleme özelliklerine sahip prensip *hipermetinlilik*; internet kullanıcılarının verinin içeriğine müdahale edebilmesi de *etkileşimlilik* özelliğini ifade etmektedir. Bu sayede pasif konumda bulunan internet kullanıcıları aktif bir konuma taşınmaktadır. Bu da içeriğin niteliğini öznelletirmektedir. *Modülerlik* ise farklı bileşenlerin tek çatı altında kullanılmasını ifade etmektedir.

Yeni medyanın bu dört özelliğini daha iyi özümseyebilmek adına Yengin’in verdiği örnek ile betimlemek yerinde olacaktır:

“Bayilerden aldığımız gazeteler fizikseldir. Buradaki verilerin kodlanması sonucunda yeni medyaya giriş sağlanmaktadır. Kodlanarak ifade edilen gazete dijitallik özelliğiyle biçim değiştirmektedir. Bu dönüşüm online gazete olarak ifade edilmektedir. Artık elimizde taşınabilir bir kâğıt parçası yerine sıfır

ve birlerden oluşan veriler bulunmaktadır. Bilgisayar tabanlı sistemlerde canlanan bu veri alışverişi günümüzde birbirinden farklı dijital ortamlarda kullanılabilir. Farklı ortamlarda kullanılabilirliği ise modülerlik niteliğinin bir göstergesidir. (...) Hipermetinlilik özelliği ise bu gazetelerin içinde yer alan haberlerin diğer haberlerle olan organik bağımlı temsil etmektedir. Bir haber okurken hızlı bir biçimde o habere bağlı diğer haber içeriklerine ulaşabilmek hipermetinlilik özelliğini temsil etmektedir. Bu haberlerle ilgili olarak kullanıcı tarafından yorum yapılabilir. Yorum diğer kullanıcılar tarafından izlenebilmekte ve bununla birlikte farklı yorumları da doğurmaktadır. Kullanıcının aktif olarak haber içeriğiyle ilgili iletiler üretmesi sonucunda iletinin devamlılığı ve bu devamlılık etkileşim özelliğini doğurmaktadır.”

Yeni medyanın ‘sayısal yapı’, ‘interaktif ve entegre olma’ özellikleri üzerinde duran Jan Van Dijk (2006) ise diğer çalışmalardan özgün olarak yeni medyanın entegrasyon (bütünleşme) özelliğine atıfta bulunarak, birden fazla medya aracının tek bir medya aracı altında toplanabilirliği özelliğini vurgular (Yanık, 2016: 902). Jan Van Dijk’in ‘*entegrasyon*’ kavramı ile açıkladığı bu özellik multimedya olarak yorumlanabilmekle beraber Binark ve Löker’in (2011) multimedya biçimselliği⁵ ve Ballard’ın (2007) İsviçre çakısı betimi⁶ ile paralellik göstermektedir.

Yeni medyanın en önemli özelliği telekomünikasyon, veri iletimi ve kitle iletişimini tek bir ortamda birleştirmesidir. Dijk bunu ‘*yöndeşme*’ süreci olarak ele alır ve bu nedenle yeni medyanın daha çok multimedya ismiyle anıldığını vurgular. Ancak tüm iletişim araçlarının tamamen dijitalleşmesi ile kablo ve havadan tüm bağlantıları kullanan geniş bant iletimi sayesinde entegrasyon süreci ortaya çıkmış ve bu süreç dâhilinde telekomünikasyon, veri iletimi ve kitle iletişimi terimlerinin iç içe geçmesine neden olmuştur (Van Dijk, 2018: 20, 21). Dijitalleşme; tele, veri ve kitle iletişimdeki tüm yeni medya ağlarını birbirine bağlayan yapıdır (Van Dijk, 2018: 78).

Van Dijk (2018: 21-23) yeni medyanın ‘*interaktiflik (etkileşim)*’ niteliğine de dikkat çeker. Ona göre interaktiflik birbiri ardına gelen etkiler ve tepkilerin toplamından oluşur. Bir dijital iletişim aracının ne kadar interaktif olduğu interaktiflik seviyeleri ile anlaşılabilir. Bu seviyelerin en basiti *uzam boyutu* -yani iki yönlü ya da çok yönlü olarak kurulan iletişimdir. Ancak tüm iletişim araçları bu iletişimi sınırlı bir şekilde sunmaktadır. Diğer bir seviye ise *zaman boyutu* -yani eşzamanlılık derecesidir. Birbiri ardına gelen etkiler ve tepkilerin kesintiye uğraması interaktiflik kalitesini düşürürken; kesintiye uğramaması ise kaliteyi artırır. Burada doğru bir orantıdan bahsedilebilir. İnteraktifliğin üçüncü seviyesi ise

⁵ Multimedya biçimselliği; imge, ses, metin, sayısal veri gibi farklı biçimdeki dosyaların bir arada bulunmaları özgülüğünü ifade etmektedir (Binark ve Löker, 2011).

⁶ Ballard (2007), cep telefonlarını; içerik yapılarında metin, ses, not, internet erişimi, müzik, televizyon ve kamera gibi öğelerin olmasından dolayı karmaşık bir İsviçre çakısına benzetmektedir (Ballard 2007’den akt. Altunay, 2012: 38).

davranışsal boyut ve kontrol boyutundan oluşmaktadır. Alıcı ve göndericinin istenilen anda rolleri değiştirebilmesi olarak açıklanan *davranışsal boyut*; kullanıcıların bu rolleri ne derecede uygulayabildikleri ve fayda sağlayabildikleri ile bağlantılıdır. *Kontrol boyutu* da hem doğrudan hem de dolaylı iletişim esnasında kontrolün kimde olduğu ile ilgilidir. Bir nevi güçler ayrılığı olarak da ele alınabilir. Bu bağlamda dijital medya, geleneksel medyadan interaktif niteliği ile ayrıldığı için güç de kullanıcı lehine çevrilebilir. Son olarak ise tam bir interaktifliğin gerçekleşebilmesi için zihinsel boyuttan bahsedilebilir. *Zihinsel boyut*, etkileşimde bulunan tüm kullanıcıların anlam ve bağlam noktasında karşılıklı olarak hareket etmeleri ve tepki vermeleri ile ilişkilidir.

Castells de (2016: 1) etkileşim özelliğinin iletişim alanını dönüşüme uğrattığını ve ‘kitlesele öz iletişim’ adını verdiği bu yeni iletişim alanını şöyle tanımlar:

“Bir izleyici, dinleyici kitesine ulaşma olanağına sahip, ama mesaj üretiminin kişinin kendisine bağlı olduğu, mesaj alımının kişinin kendisinin yönlendirdiği, elektronik iletişim ağlarından içerik kabulü ve bir araya getirme işinin kişinin kendi seçimlerine dayandığı karşılıklı etkileşime dayalı iletişim biçimidir.”

Rafaeli (1988: 111-113) ise etkileşimi, iletişim sürecinde bir değişken olarak görmekte ve Dance’in spiral modeline⁷ benzeterek sosyal bir etkileşim vurgusu yapmaktadır.

Yeni medyanın biçimin ne olduğunu ‘dijital kod’ prensibi ile açıklayan Van Dijk (2018: 23, 24) ise medyaya ilişkin her türlü verinin bitler ve baytlardan oluşan kodlar yardımıyla dönüştürüldüğünü ve bu şekilde iletildiğini vurgular. Bir yandan da dijital kod kullanımının, medya üzerinde, kullanıcıların diledikleri gibi işlem yapabilecekleri birer bağlantı olanağının etkisinden bahseder ve bunu ‘hiper metin’ prensibi ile niteler. Böylece dijital medya kapsamında konumlanan tüm veriler birbirleri ile bağlantılı bir öbek halini alırlar.

Bir başka ifadeyle kitabın televizyona göre daha geleneksel bir kitle iletişim aracı olduğu söylenebilir. Ancak iletişim alanında gelişen teknolojilerin bir nimeti olan internet, kitap kavramının temel öğelerini değişikliğe uğratmış ve yarattığı hiper metin prensibiyle

⁷ Sarmal, farklı durumlarda ve farklı bireyler için farklı şekiller alır. Bazıları için sarmal, konunun önceden bilinmesi nedeniyle çok genişleme eğilimindeyken, az temel bilgiye sahip diğerleri için sarmal orta derecede genişler. Model bilgi boşluklarını ve bilginin daha fazla bilgi yaratma eğiliminde olduğu tezini göstermek için kullanılabilir. Aynı konuyla ilgili bir dizi konferansta, izleyicinin art arda daha iyi bilgilendirildiğini varsayar ve bu da her yeni derste bunu almasını ve sunumu buna göre yapılandırmasını sağlar. İletişim süreci, tüm sosyal süreçler gibi, sürekli değişen unsurlar, ilişkiler ve ortamlar içerir. Sarmal, sürecin farklı yönlerinin zaman içinde nasıl değiştiğini tanımlar. Bir konuşmada, örneğin, bilişsel alan ilgili taraflar veya aktörler için sürekli genişlemektedir. Aktörler sürekli olarak asıl konu, diğerinin bakış açısı, bilgisi vb. hakkında daha fazla bilgi alırlar (McQuail ve Windahl, 1993: 21).

enformasyonlar arasında bağlantılar kurarak okuyucuların kendi tercihlerine göre enformasyonları takip edebilmelerine olanak sağlamıştır (Sütçü, 2012: 83).

Sütçü de yeni iletişim teknolojilerinin iki mantıksal sisteme dayandığını belirterek en önemli avantajının ‘sayısallaşma’ olduğuna dikkat çekmektedir. Dijital medyanın ayırt edici özelliklerini ‘sayısallaşma’, ‘aynı anda çok fazla veri aktarımı’ ve ‘yöndeşme’ başlıkları altında inceleyen Sütçü, dijitalleşmenin, nesnelerin geleneksel yöntemlerle taşınması sırasında karşılaşılan yavaşlık, ağırlık ve mesafenin uzun olması gibi sorunları ortadan kaldırdığını şöyle örneklendirmektedir (2012: 84, 85):

“1800’lü yılların buharlı trenlerinde saatte 30-40 km hızla taşınan yüksek emek gerektiren maliyetli postalarından, dijitalleşme sayesinde fiber-optik kablolar üzerinden e-posta iletimini dünya ölçeğinde saniyeler içinde gerçekleştirebiliyoruz.”

Yukarıda yer verilen dijital medyanın ayırt edici özelliklerinden hareketle dijitalleşen medyanın, insan hayatı için kritik bir noktada konumlanan zaman kavramı ile ilgili geleneksel kitle iletişim araçlarında görülen problemleri yok etmesi büyük bir avantaj olarak değerlendirilebilir. Geleneksel medyanın etkileşim ekseninde bireye çizdiği sınır dijitalleşen medya ile ortadan kalkmış ve insan kendisini dev bir iletişim ve etkileşim ağının içerisinde bulmuştur. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi gibi özellikleri gözetmeksizin tüm bireyleri kapsamına alan dijital medyanın insan hayatındaki öneminin yadsınamayacağını söylemek mümkündür.

1.2.2. Dijital Medya Ortamları

Dijital medya ortamı denildiğinde öncelikle dijital medya için olmazsa olmazlardan internetin öneminin yadsınamayacağını belirtmek yerinde olacaktır. Bu anlamda bu başlık altında internet kavramına değinilmiş ve internet hizmetleri ele alınmıştır. Daha sonrasında ise internet kullanıcılarının sosyalleşme ihtiyaçlarına cevap veren sosyal medya ve anlık mesajlaşma platformları incelenmiştir.

1.2.2.1. İnternet

İnternet kavramının ortaya çıkmasının, Sputnik 1 isimli ilk yapay uydunun Sovyetler Birliği tarafından uzaya fırlatılması sonucu teknoloji yarışında geride kalan Amerika Birleşik Devletleri’nin girmiş olduğu teknolojik arayışlara dayandığı belirtilmektedir (Ayerdem, 2019: 16). Bu anlamda bilgisayarlar arası iletişimi sağlayan ve ‘international’ ile ‘network’ kelimelerinin birleşiminden oluşan internetin, Amerika Birleşik Devletleri Savunma

Bakanlığı'nın askeri amaçlı araştırma yapan laboratuvarı ile yükseköğretim kurumları arası iletişimi gerçekleştirebilmesi için oluşturduğu ARPANET projesi ile ortaya çıktığı ifade edilmektedir (Karaduman, 2002: 57, 58).

Türkiye ise 12 Nisan 1993'te TÜBİTAK ve ODTÜ işbirliği ile bir Devlet Planlama Teşkilatı projesi dâhilinde internete erişim sağlamış ve bunu 1994'te Ege, 1995'te Bilkent ve Boğaziçi, 1996'da da İstanbul Teknik Üniversitesi izlemiştir (Karaduman, 2005: 142).

İnternet kullanımının günümüzdeki seyrine bakıldığında ise internet aracının geniş bir yelpazeye yayıldığı ve internet kullanıcı sayısında her geçen yıl artış olduğu görülmektedir. Bu anlamda internet kullanımındaki görülen artış ile internet ortamındaki bilginin artması arasında doğru bir orantıdan bahsedilebilir. Nitekim dijital medyanın, içerik oluşturma sürecinde kullanıcılarına tanıdığı müdahil olma durumu bireylerin internet ortamında içerik oluşturma, oluşturdukları içerikleri dağıtma, yayma gibi gereksinimleri de beraberinde getirmiştir.

We Are Social ve Hootsuite tarafından her yıl hazırlanan 'Digital in Report' verilerine bakıldığında da internet kullanıcı sayılarındaki artış göze çarpmaktadır. Tablo 1.2'de dünya; Tablo 1.3'de ise Türkiye çapında yıllara göre internet, sosyal medya ve akıllı telefon kullanıcı sayılarına yer verilmiştir.

Tablo 1. 2: Dünya Çapında Yıllara Göre İnternet, Sosyal Medya ve Akıllı Telefon Kullanıcı Sayıları⁸

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
İnternet	3,010 milyar	3,419 milyar	3,773 milyar	4,021 milyar	4,388 milyar	4,540 milyar
Sosyal Medya	2,078 milyar	2,307 milyar	2,789 milyar	3,196 milyar	3,484 milyar	3,800 milyar
Akıllı Telefon	3,649 milyar	3,790 milyar	4,917 milyar	5,135 milyar	5,112 milyar	5,190 milyar
Nüfus	7,210 milyar	7,395 milyar	7,476 milyar	7,593 milyar	7,676 milyar	7,750 milyar

⁸ <https://wearesocial.com/digital-social-mobile-worldwide-2015> (erişim tarihi: 10.04.2020).
<https://wearesocial.com/digital-in-2016> (erişim tarihi: 10.04.2020).
<https://wearesocial.com/digital-in-2017> (erişim tarihi: 10.04.2020).
<https://wearesocial.com/global-digital-report-2018> (erişim tarihi: 10.04.2020).
<https://wearesocial.com/global-digital-report-2019> (erişim tarihi: 10.04.2020).
<https://wearesocial.com/digital-2020> (erişim tarihi: 10.04.2020).

Tablo 1. 3: Türkiye Çapında Yıllara Göre İnternet, Sosyal Medya ve Akıllı Telefon Kullanıcı Sayıları⁹

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
İnternet	37,700 milyon	46,280 milyon	48,000 milyon	54,330 milyon	59,360 milyon	62,070 milyon
Sosyal Medya	40,000 milyon	42,000 milyon	48,000 milyon	51,000 milyon	52,000 milyon	54,000 milyon
Akıllı Telefon	69,600 milyon	71,030 milyon	70,910 milyon	59,050 milyon	76,340 milyon	77,390 milyon
Nüfus	76,070 milyon	79,140 milyon	80,020 milyon	81,330 milyon	82,440 milyon	83,880 milyon

1.2.2.1.1. Web 1.0

İngilizcedeki karşılığı ‘ağ’ anlamına gelen ‘web’ kelimesi, internet dâhilinde yayınlanan enformasyonların tümünü kapsayan sanal alanı ifade etmektedir (Binark ve Löker, 2011: 95).

Açılımı World Wide Web (www) olarak ifade edilen Web, ilk kez 1989 yılında “Yüksek Enerji Fiziği” konusunda dünyanın farklı yerlerinde araştırma yapan kişilerarası haberleşmeyi sağlamak adına Tim Berners-Lee tarafından CERN’de geliştirilmeye; 1991 yılında ise kullanılmaya başlanmıştır (Karaduman, 2002: 64, 65).

Web 1.0 prensibi, internet ortamındaki bilgilerin kullanıcılar tarafından yalnızca alınabilen ve okunulabilen bir dönemi işaret etmektedir (Kutup, 2010: 13). Bu nedenle kaynak konumunda yer alan göndericilerin daha baskın olduğu tek yönlü bir iletişim mekanizmasını kapsayan Web 1.0 prensibinin durağan bir yapıya sahip olmasından dolayı internet kullanıcıları ile olan etkileşimi de sınırlıdır (Arık, 2018: 130).

1.2.2.1.2. Web 2.0

Kullanıcı odaklı ve interaktif olma özelliği ile ön plana çıkan Web 2.0 terimi ilk kez 2004 yılında kullanılmaya başlanmıştır. İçeriğin kullanıcılar tarafından oluşturulmasına imkân vererek kullanıcılara aktif bir rol biçen Web 2.0 ayrıca etkileşimli yapısı ile göze çarpan bir prensibe sahiptir. Facebook, Twitter, bloglar ve wikiler gibi sosyal ağlar Web 2.0 prensibinin sosyal katmanını oluşturan uygulamalar arasında örnek gösterilebilir (Kutlu Özkan, 2014: 69).

Bu bağlamda Lovink, Web 2.0 çağının ana sloganının “kullanıcının oluşturduğu içerik” (2017: 82) olduğuna dikkat çekerek Web 2.0 prensibini “başka insanların uğraşları

⁹ <https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-social-mobile-in-2015> (erişim tarihi: 10.04.2020).

hakkında yorum yapabilme becerisi ile dijital materyal yüklemenin birleşimi” (2017: 51) olarak anlamlandırmaktadır.

Web 1.0 prensibine göre daha etkileşimli bir yapıda olan Web 2.0, kullanıcılarına kontrol imkanı vermesi ve bilgi paylaşımına açık, sosyal katılıma uygun bir ortam doğurması nedeni ile internet teriminin yalnızca bir kitle iletişim aracı olarak görülmesinden çok, yeni bir toplumsal ortamın da (Arık, 2018: 130) temelini atmıştır. Bu ortamın ise kendine has kuralları olduğunu ve bu kuralların internet kullanıcıları üzerinde dayatıldığını vurgulayan Arık’ın değerlendirmesi önem arz etmektedir:

“Bu yeni ortam yeni toplumsal kimlikler, yeni davranış kodları ve yeni bir kültürel atmosfer doğurmuş, tıpkı kapitalizmin gelişiminde olduğu gibi aslında özgürlük ve demokrasi sloganları eşliğinde bireylerin sömürülme ve kontrol altında tutulma idealleri hayat bulmuştur” (2018: 130).

Web 2.0 ile birlikte statik yapıda olan internet sayfaları, dinamik yapıya dönüşerek internet kullanıcıları tarafından yaratılan internet sayfaları haline gelmiştir. Bu bağlamda geleneksel medyanın belli bir sınır çizdiği kullanıcı, Web 2.0 dönemi ile bu sınırı kaldırarak içerik tüketenden içerik yaratan kullanıcı prensibine geçiş yapmış ve tüm internet kullanıcılarının bu ortamda yer alabildiği bir ağ toplumu yaratılmıştır (Aytekin, 2012: 102).

Buna göre pasif içerik alıcılarından aktif içerik oluşturucularına dönüşen internet kullanıcıları arasındaki farklar Tablo 1.4’deki gibi verilebilir.

Tablo 1. 4: Web 1.0 ve Web 2.0 Kullanıcı Farklılıkları

Web 1.0 kullanıcısı	Web 2.0 kullanıcısı
Pasif olarak içerik araması ve okuması yapabilir.	Aktif olarak içerik oluşturabilir ve paylaşımı yapabilir.
İçerik oluşturuculara bağlıdır; kendi fikrini ifade edemez.	Fikirlerini ifade edebilir ve sunulan içeriği değiştirebilir.
Genellikle birinci nesil ağ bağlantısı kullanarak internete bağlanır.	Genellikle yeni nesil geniş ağ veya fiber optik bağlantısı kullanarak internete bağlanır.
İnternet sayfalarını olduğu gibi kullanır.	Web sayfalarını ve içeriğini özelleştirebilir.
E-posta ana iletişim aracıdır.	Birebir iletişim programları ana iletişim aracıdır.
Bilgisayarlar ana erişim noktasıdır.	Çeşitli cihazlardan bağlantı kurulabilir.
İnternet ortamına bağlantısı sınırlıdır.	İnternet ortamına bağlantısı sürekli ve sürekli.

Kaynak: Alcatel-Lucent, 2008: 10

1.2.2.1.3. Web 3.0

Semantik web, ontolojik web ya da anlamsal web olarak da adlandırılan Web 3.0 prensibi internet kontrolünün kullanıcıların elinden çıktığı ve internetin kendi kendini yarattığı web çağına karşılık gelmektedir. Çünkü internet ortamındaki bilgiler ve bunların birbirleri ile olan bağlantıları yalnızca kullanıcılar tarafından değil, bilgisayarlar tarafından da kontrol edilebilmektedir. Böylece yapay zekâlı teknolojinin eline bırakılan kontrol sonucunda bilgisayarlar internet ortamındaki bilgileri hafızasına işleyecek ve kullanıcıların isteği üzerine en uygun olan bilgileri servis edecektir (Kutup, 2010: 13, 14). Bir anlamda Web 3.0, web sitelerini tarayarak bilgi çıkarımlarında bulunacak ve kullanıcılarına özel sonuçlar sunmasının yanında (Demirli ve Kütük, 2010: 100) internet ortamındaki arama motorları artık kullanıcılar yerine, kullanıcıların neyi aradıklarını bilebilecektir (Narin, 2016: 127).

Bu anlamda Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0 teknolojilerinin gelişimi Aslan ve Kolancı'nın (2018: 209) ifadesiyle şöyle aktarılabilir:

“Web 1.0 döneminde insanlar yalnızca makineler ile konuşuyorlardı –yani interaktif bir iletişim gerçekleşmemektedir. Web 2.0 ile beraber insanlar makineler dışında artık birbirleriyle de konuşmaya başlamışlardır. Web 3.0 teknolojisi ile artık hem makineler hem de insanlar beraber konuşmaktadırlar.”

1.2.2.1.4. Web 4.0

Simbiyotik web ya da Web 4.0 prensibinin insan beyni kadar güçlü olacağı ve ultra akıllı bir internet hizmeti sunacağı belirtilmektedir (Choudhury, 2014: 8099, 8100). Web 4.0 insanlar ve bilgisayarlar arasındaki etkileşimin zihin kontrolü ile gerçekleştirilebileceği çağa karşılık gelmektedir (Aghaei vd., 2012: 8).

1.2.2.2. Uygulamalar

Medyanın dijital niteliğine referans olan ve dijitale dönüşen tüm medya araçlarını kapsamı alanına alan dijital medya, dolayısıyla sosyal medyayı da içerisinde barındırmaktadır (Savaş, 2020: 68).

İnternet kullanıcılarına profil oluşturma ve bu profiller üzerinden paylaşım yapma, bağlantı kurma gibi imkânlar sağlayan web destekli bir mecra olan sosyal medyanın tarihi 1979 yılında Tom Truscott ve Jim Ellis tarafından kurulan USENET ile başlatılabilir. USENET, makalelerin haber gruplarına gönderildiği bir iletişim sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır. 1988 yılında ise Jarkko Oikarinen tarafından yazılımı geliştirilen IRC (Internet Relay Chat) ile dosya ve link paylaşımı gerçekleştirilirken; 1997 yılında da Andrew Weinreich tarafından yaratılan SixDegrees ile profil oluşturma ve arkadaş listeleme imkânı

sağlanmıştır. Kapsamı bakımından sosyal medyanın ilk örneklerinden sayılabilecek olan Friendster uygulaması ise 2002 yılında Jonathan Abrams tarafından kurulmuş ve 2003 yılının ardından birçok sosyal medya platformları ardı ardına açılmaya başlamıştır (Arık, 2018: 131, 132).

Buna göre sosyal medya, içeriklerin artık kullanıcılar tarafından yaratıldığı ve yayınlandığı, tüm kullanıcıların katılım ve işbirliğine dayalı bir platform (Kaplan ve Haenlein, 2010: 61) olarak tanımlanabilir.

Bir başka ifadeyle sosyal medya; kullanıcıların katılımına izin veren, uygulama üzerinde profil oluşturma, bağlantı paylaşabilme, diğer kullanıcıların oluşturdukları bağlantıları görüntüleyebilme olanağı sağlayan web tabanlı hizmetlerdir (Boyd ve Ellison, 2008: 211).

Sosyal medyanın özellikleri araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde ele alınmaktadır. Mavnacıoğlu (2009: 64) sosyal medyanın temelini kuralları belirlenmiş bir iletişimin aksine samimi bir sohbet mantığına dayandığını belirterek sosyal medyanın temel özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

- Zaman ve mekân sınırlaması yoktur.
- Paylaşım ve tartışma esastır.
- Kullanıcıların ürettikleri içerikler çok kolay bir şekilde internet erişiminin olduğu ortamlarda yayınlanabilir.
- Kullanıcılar diğer kullanıcıların ürettikleri içerikleri ve yorumları takip edebilir.
- Kullanıcılar hem takip eden hem de takip edilen konumda yer almaktadır.
- İçeriklerin, detaylı incelendiğinde resmi olmadıkları ve zamanla kullanıcılar arasında bir dedikodu zinciri halini aldığını görülebilir.

Mayfield (2008: 5) ise sosyal medyanın beş temel ögesini; ‘katılım’, ‘açıklık’, ‘konuşma’, ‘topluluk’ ve ‘bağlantılılık’ başlıkları ile incelemektedir:

- **Katılım (Participation):** Kullanıcılarının katkılarına ve geribildirimlerine olanak sağlar.
- **Açıklık (Openness):** Kullanıcılar arası yorum ve bilgi paylaşımı yapılabilmektedir.
- **Konuşma (Conversation):** Kullanıcılar çift yönlü ya da çoklu içerik aktarımı gerçekleştirebilmektedir.
- **Topluluk (Community):** Kullanıcılar hızlı ve etkili bir biçimde topluluk oluşumu gerçekleştirebilmektedir.

- **Bağlantılılık (Connectedness):** Kullanıcılar farklı web adreslerine link verebilmekte ve diğer kullanıcıların verdikleri linklerden yararlanabilmektedir.

Fruchter (2009) ise ‘5C’ adını verdiği kavramsallaştırma ile sosyal medyanın özelliklerini şöyle açıklamaktadır (Çalışkan ve Mencik, 2015: 257, 258):

- **Conversation (sohbet):** Sosyal medyanın temelini karşılıklı iletişim oluşturmaktadır.
- **Commenting (yorumlamak):** Sosyal medyada paylaşılan içerikler tüm yorumlara açıktır.
- **Contribution (katkı):** Yeni fikirler dâhilinde yapılan yorumlarla katkı sağlanabilir.
- **Community (topluluk):** Sosyalleşmek adına topluluğun oluşturulmasına ihtiyaç vardır.
- **Collaboration (işbirliği):** Sosyal medyanın varlığı sürdürebilmesi için işbirliği gereklidir.

Yukarıda yer alan özelliklerden hareketle sosyal medya uygulamaları, insanların çevrimiçi olarak topluluklar oluşturmaya imkân vermekte ve bu topluluklar tarafından oluşturulan içeriklerin paylaşılmasını sağlamaktadır (Kim vd., 2010: 216). Asıl ‘sosyal medya’ teriminin ise medyada bütünleşme ve birleşme ile nitelenen bir değişime işaret ettiğini vurgulayan Lovink (2017: 82, 83) internet kullanıcılarının özgürlüğünün sınırlandırıldığını ve bunun bilinçli olarak yapıldığına dikkat çekmektedir. Ona göre sosyal medya, ortak bir iletişim standardı üzerinde uzlaşma isteğine işaret etmektedir, ancak bu dinamik ortamda böyle uzlaşma hâlâ mümkün görünmemektedir.

Bir başka ifadeyle; içeriklerin tamamen internet kullanıcıları tarafından belirlendiği, zaman ve mekân kavramının olmadığı sosyal medya uygulamaları etkileşim, paylaşım, tartışma eksenini etrafında eklemlenen sosyalleşme dinamiklerini beraberinde getirmiştir (Karaduman, 2011: 55, 56). Ancak bu noktada internet ile birlikte tüketici konumundan üretici konumuna geçen internet kullanıcılarının egemenlik alanları genişlemiş, bu da iletişimin çok yönlü bir boyut kazanarak insanların özel hayatlarına müdahil olma; aynı şekilde karşı taraftan gelecek müdahalelere karşı savunmasız kalma gibi problemleri doğurmuştur (Arık, 2018: 129). Bir sosyal medya kullanıcısı başka bir sosyal medya kullanıcısını gözetlerken aynı zamanda da gözetlenmektedir. Gözetlemenin boyutlarının ne olduğunu zihinlerinde tasarlayamayan kullanıcılar, küçük olduğunu düşündükleri riskleri almakta ve bunun karşılığında sosyal medya araçlarının sunduğu sosyalleşme, eğlenme, yeni fırsatlar, deneyimler, heyecanlar ve yeni kimlikler edinme gibi eylemleri tercih etmektedir. Bu

alanın dışında kalmak ise kullanıcıların merak etme, benzemeye çalışma, gözetleme ve gözetlenme istekleri ile bağdaşmamaktadır. Bu bağlamda kullanıcıların zaafı, özel hayatı bir gösteri şölenine dönüştürürken gözetim toplumunu pekiştirmektedir (2018: 147, 148).

Van Dijk de (2018: 35) dijital medya araçlarının en büyük eksisinin özel hayatın gizliliğini koruma kapasitelerinin düşük olduğunu belirtmekte ve dijital iletişim araçlarını kullanan kişilerin bireysel özelliklerinin başka kullanıcılar tarafından kayıt altına alındığına vurgu yaparak aslında sosyal medya kullanıcılarının gözetim toplumunun birer aktörü olduğuna dikkat çekmektedir.

Bu bağlamda Web 1.0 prensibinden Web 2.0 prensibine geçişte önemli rol oynayan ‘blog’, ‘RSS’, ‘etiket bulutu’ gibi birçok yeni nesil teknolojinin (Odabaşı vd., 2012: 92) yanında bir de bireylerin hem gözetlediği hem de gözetlendiği, mahremiyetin sınırlarının aşıldığı, nefret söylemlerinin geniş yelpazede yayıldığı, sonunda ise bireylerin davranışlarının şiddet eylemlerine dönüştüğü ve tümüyle bu davranışların uygulanmasında bireye sınırsız bir alan yaratıldığı sosyal medya uygulamalarına da değinmek yerinde olacaktır.

Buna göre We Are Social ve Hootsuite tarafından her yıl hazırlanan ‘Digital in Report’ verilerine göre en çok kullanılan sosyal medya uygulamaları ve kullanıcı sayıları aşağıda yer alan tablolarda verilmiş ve bir sonraki başlıklarda Türkiye genelinde en çok kullanılan YouTube, Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, Tumblr ve TikTok uygulamaları ele alınmıştır.

Tablo 1. 5: Yıllara Göre Dünya Çapında En Çok Kullanılan Sosyal Medya Uygulamaları ve Kullanıcı Sayıları¹⁰

2016		2017		2018		2019		2020	
U.İ ¹¹	K.S ¹²	U.İ	K.S	U.İ	K.S	U.İ	K.S	U.İ	K.S
Facebook	1,590 milyar	Facebook	1,871 milyar	Facebook	2,167 milyar	Facebook	2,271 milyar	Facebook	2,449 milyar
Q Zone	653 milyon	YouTube	1,000 milyon	YouTube	1,500 milyon	YouTube	1,900 milyon	YouTube	2,000 milyon
Tumblr	555 milyon	Q Zone	632 milyon	Instagram	800 milyon	Instagram	1,000 milyon	Instagram	1,000 milyon

¹⁰ Tablo 1.5, We Are Social ve Hootsuite tarafından 2016, 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında hazırlanan ‘Global Digital Report’ verilerine göre hazırlanmıştır. Buna göre 2016-2020 yılları arasında dünya çapında en çok kullanılan 10 sosyal medya uygulaması kullanıcı sayıları ile birlikte şöyle sıralanabilir: Facebook (10 milyar 348 milyon), YouTube (6 milyar 400 milyon), Instagram (3 milyar 800 milyon), Q Zone (2 milyar 901 milyon), Tumblr (1 milyar 899 milyon), Sina Weibo (1 milyar 838 milyon), Twitter (1 milyar 633 milyon), TikTok (1 milyar 300 milyon), Reddit (1 milyar 10 milyon), Baidu Tieba (900 milyon).
<https://wearesocial.com/digital-social-mobile-worldwide-2015> (erişim tarihi: 10.04.2020).

¹¹ Bkz. U.İ= ‘uygulama ismi’

¹² Bkz. K.S= ‘kullanıcı sayısı’

Instagram	400 milyon	Instagram	600 milyon	Tumblr	794 milyon	Q Zone	531 milyon	TikTok	800 milyon
Twitter	320 milyon	Tumblr	550 milyon	Q Zone	568 milyon	TikTok	500 milyon	Q Zone	517 milyon
BaiduTieba	300 milyon	Twitter	317 milyon	SinaWeibo	376 milyon	SinaWeibo	446 milyon	SinaWeibo	497 milyon
SinaWeibo	222 milyon	BaiduTieba	300 milyon	Twitter	330 milyon	Reddit	330 milyon	Reddit	430 milyon
YY	122 milyon	SinaWeibo	297 milyon	BaiduTieba	300 milyon	Twitter	326 milyon	Twitter	340 milyon
Pinterest	100 milyon	Pinterest	150 milyon	LinkedIn	260 milyon	Douban	320 milyon	Pinterest	322 milyon
LinkedIn	100 milyon	LinkedIn	106 milyon	Reddit	250 milyon	LinkedIn	303 milyon	Kuaishou	316 milyon

Tablo 1. 6: Yıllara Göre Türkiye Çapında En Çok Kullanılan Sosyal Medya Uygulamaları¹³

2015	2016	2017	2018	2019	2020
Facebook	Facebook	Youtube	Youtube	Youtube	Youtube
Twitter	Twitter	Facebook	Facebook	Instagram	Instagram
Google +	Instagram	Instagram	Instagram	Facebook	Facebook
Instagram	Google +	Twitter	Twitter	Twitter	Twitter
LinkedIn	LinkedIn	Google +	Google	LinkedIn	Pinterest
Pinterest	Vine	LinkedIn	LinkedIn	Pinterest	LinkedIn
-	-	Pinterest	Pinterest	Tumblr	TikTok
-	-	Tumblr	Tumblr	Twitch	Twitch

1.2.2.2.1.YouTube

Chad Hurley, Steve Chen ve Jawed Karim tarafından 2005 yılında kurulan ve 2006 yılının ortalarında Google tarafından 1 milyar 650 milyon dolara satın alınan YouTube, internet kullanıcılarına video yükleyebilme, diğer kullanıcıların yükledikleri videoları izleyebilme imkânı sunan bir platformdur. Video içeriklerinde herhangi bir sınırlama söz

¹³ Tablo 1.6, We Are Social ve Hootsuite tarafından 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında hazırlanan 'Digital in Turkey Report' verilerine göre hazırlanmıştır.

<https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-social-mobile-in-2015> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2016> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2017-western-asia> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://www.slideshare.net/wearesocial/digital-in-2018-in-western-asia-part-1-northwest-86865983> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2019-turkey-january-2019-v01> (erişim tarihi: 10.04.2020).

https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2020-turkey-january-2020-v01?qid=b177fc28-dd55-4c55-a652-d74fa95c059b&v=&b=&from_search=1 (erişim tarihi: 10.04.2020).

konusu olmasa da yasalara aykırı olan içerikler direkt olarak engellenirken bazı video içerikleri ise 18 yaş sınırına tabi tutulmaktadır (Ayan, 2016: 379).

We Are Social ve Hootsuite tarafından hazırlanan ‘Digital In Report’ verilerine göre YouTube platformunun kullanıcı sayılarında 2017 yılından itibaren devasa bir yükseliş olduğu görülmektedir¹⁴.

Kurucularından Jawed Karim’in 24 Nisan 2005 tarihinde San Diego Hayvanat bahçesinin görüntülerini çektiği video içeriğini yüklemesi ile başlayan YouTube’un hikâyesi, günümüz dünyasında ulaştığı iki milyar kullanıcısı ile birlikte devasa bir etkileşim alanı beraberinde sürdürülmektedir. Böylesine kalabalık bir etkileşim ağının görüldüğü bir ortamda ise elbette sosyal medyanın yararlı etkileri kadar zararlı etkilerin de doğabileceğini yadsımak mümkün değildir.

Bu bağlamda Arklan ve Kartal (2018: 931) YouTube’a yüklenen videoların ‘cinsellik, şiddet, sansürlenmiş nefret söylemi barındıran, telif haklarına maruz kalabilecek ve zararlı veya tehlikeli içerikler, tehditler, spam, yanıltıcı meta veriler ve hilekârlık’ gibi öğelerin kullanılması hariç, YouTube’un her türlü konsepti içerisinde barındıran bir platform olduğuna atıfta bulunmaktadır. Ancak video içeriklerinin YouTube platformuna yüklenmesi aşamasında, yüklenen videoların zararlı nitelikte olup olmadığına o an karar veren bir filtreleme mekanizmasının olmaması, Arklan ve Kartal’ın hariç tuttukları öğelerin bir anda YouTube platformu üzerinden yayılabileceğini ve milyonlarca kişiye ulaşabileceği göz önünde bulundurulduğunda YouTube platformunun cinsiyet ve yaş farkı gözetmeksizin tüm bireyler bakımından yararlı yönleri kadar zararlı yönlerinin de olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Nitekim bu bağlamda değerlendirilebilecek önem teşkil eden örneklerden birisi izleyicilerinin büyük çoğunluğunu çocukların oluşturduğu ‘Gerçek Hikâyeler’ isimli YouTube kanalının yayınladığı şiddet, çocuk istismarı ve pedofili içeren video içerikleridir¹⁵. YouTube platformunun kullanıcılarına şifresiz ve ücretsiz bir şekilde içeriklere erişim olanağı sağlaması, özellikle çocuk yaş grubunda bulunan YouTube kullanıcılarının bu tür içeriklere maruz kalmaları gelişimleri açısından büyük risk oluşturmaktadır.

1.2.2.2.2.Facebook

2004 yılında Harvard Üniversitesi öğrencisi Mark Zuckerberg tarafından açılan Facebook, günümüzde yaklaşık olarak 50 bin çalışanı ile hizmet vermekte ve dünya çapında aktif olarak kullanılmaktadır.

¹⁴ Bkz. Tablo 1.5.

¹⁵ <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/youtubeda-cocuk-istismari-binlerce-kisi-izliyor-1742534>

Kurulduğu 2004 yılından bu yana Facebook uygulamasını konu alan birçok kitabın yazıldığı ve bir filmin çekildiği göz önüne alındığında Facebook'u, sosyal ağ tanımının hayatımıza girmesine sebebiyet veren mavi bir dev (Ayan, 2016: 97) olarak betimlemek yerinde olacaktır.

Facebook'un 37 milyon kullanıcı sayısına ulaşarak Türkiye'de; 2 milyar 400 milyon kullanıcı sayısına ulaşarak da dünyada en çok tercih edilen dijital medya platformları arasında birinci sıraya yerleştiği görülmektedir¹⁶. Aynı zamanda We Are Social ve Hootsuite tarafından hazırlanan 'Digital in Report' verilerine göre Facebook kullanıcı sayılarında her geçen yıl artış olduğu da gözlemlenmektedir¹⁷. Facebook'un böylesine devasa bir kitleye ulaşarak diğer dijital medya platformlarının önüne geçmesinde; mesajlaşma, sesli ve görüntülü konuşma, fotoğraf ve video içerikleri paylaşma ve bu içerikleri başkalarına gönderme, oyun oynama, alışveriş yapma gibi birden fazla özelliğin bir arada bulunması büyük bir avantaj sağlamaktadır. Ayan (2016: 98) da bu avantajı betimleyici bir yaklaşım ile şöyle ele almaktadır:

"Bugün Twitter; siyaset, futbol, popüler kültür üzerine fısıltıların dolaştığı bir fısıltı gazetesi, YouTube; televizyonun yeni hali, Instagram; süslü fotoğraf albümü olarak tanımlanabilirken, Facebook bu kadar dar bir yere hapsedilemiyor. Facebook; burada bahsi geçenlerden hem video yayınlamayı, hem fotoğraf çekilmeyi, hem de siyasi kulis yapmayı seven bir kişi için mecra olabiliyor. Bu açıdan bakıldığında da diğer tüm ağları kapsıyor."

Ancak bu avantajın medya ve özel hayat ilişkisi bağlamında dezavantaja dönüşmesi de kaçınılmaz bir hal almıştır. Bu noktada Arık (2018: 132, 133) Facebook platformunun yarattığı ve kişilerin özel hayatlarını tehdit altına alan sanal kimlik kullanımına şu sözlerle dikkat çekmektedir:

"Facebook kişisel mahremiyetin sınırlarını çok daha genişleterek, kişiyi tüm dünya tarafından 'görülebilir' kılmakta ve bu görülebilirliğin sınırlarını kişinin kendi inisiyatifine bırakmaktadır. Yani profilinizdeki fotoğraf, artık sizin kimliğinizdir. Yüzünüzü, mesleğinizi, isminizi, ilişkilerinizi kendiniz kurabilir, içinizdeki 'olmak istediğiniz kişi'ye ulaşabilirsiniz. Bu bağlamda internet sosyal medya aracılığıyla 'yeni bir kimlik' vaat etmektedir. Sıradan insanın görünür olma duygusuna karşılık gelen Facebook, yarattığı sanal gerçeklikle, 'yeni' hayatların kurulmasına olanak sağlamaktadır."

¹⁶ <https://wearesocial.com/digital-2020>; https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2020-turkey-january-2020-v01?qid=b177fc28-dd55-4c55-a652-d74fa95c059b&v=&b=&from_search=1 (erişim tarihi: 10.04.2020).

¹⁷ Bkz. Tablo 1.5.

Bu bağlamda Yaman ve diğerleri (2011: 186) Facebook gibi dijital medya platformlarının kullanıcılarına sanal kimlik kullanım imkânı sunmasının şiddet eğilimi olan kişiler için bir fırsat olduğunu ve bu kişilerin gerçek kimlikleri yerine sanal kimlik kullanmayı tercih ederek diğer kullanıcıları mağdur duruma düşürecek şiddet davranışlarını gerçekleştirdiklerini belirtmektedir.

Lovink (2017: 62, 63) de Facebook'ta toplumsal açıdan önemli ve hatırlamaya değer hiçbir şey olmadığına dikkat çekerek; Facebook'u yapılan yanlış yorumların, eski sevgili ile karşılaşılan durumların, gizlice takip etme eylemlerinin, zorbalık içeren davranışlar ve utanç verici fotoğrafların yer aldığı mikro travmatik sonuçlar doğuran bir platform olarak anlamlandırmaktadır.

Nitekim Facebook'un bu tür niteliklere de ev sahipliği yapmış olduğu, 2012'de Kanada'da yaşanan bir intihar olayı ile örneklendirilebilir. Dünya basınına 'Amanda Todd'un intiharı' olarak geçen ve büyük yankı uyandıran olayda 15 yaşında bir lise öğrencisi olan Amanda Todd, Facebook üzerinden yaşadığı istismar ve cinsel içerikli fotoğraflarının internet ortamında yayılması nedeniyle çevresi tarafından dışlandığını YouTube üzerinden yayınladığı bir videoda yalnızca kağıtlara yazdığı metinleri göstererek anlatmış ve ardından intihar etmiştir¹⁸.

Facebook bu tür dijital şiddet davranışlarının önüne geçmek için Yale Duygusal Zekâ Merkezi (Yale Center for Emotional Intelligence) ile ortaklaşa çalışmaktadır. Her türlü dijital şiddet eylemlerini önleyici politikalar geliştiren Yale Duygusal Zekâ Merkezi kullanıcıların Facebook üzerinden geri çekilmesini istedikleri içerikleri raporlama aracı olarak görev görmektedir. Ayrıca kullanıcıları ile şikâyet edilen içerik hakkında etkileşime giren bu araç, içeriğin neden şikâyet edildiğine dair birtakım sorular da yöneltmekte ve alınan yanıtlarla birlikte şikâyet edilen içerik doğrudan yayınlayan kullanıcıya gönderilmektedir (Kandemir Özdiñ ve Özdiñ, 2020: 232, 233).

1.2.2.2.3. Instagram

İsmi 'instant camera' ve 'telegram' kelimelerinin birleşiminden alan ve anlık fotoğraf ve video çekme, gönderme işlevi gören Instagram'ın, Amerikalı girişimciler ve bilgisayar programcıları Kevin Systrom ve Mike Krieger tarafından 2010 yılında kurulduğu bilinmektedir. 2012 yılında ise Facebook tarafından 1 milyar dolara satın alınarak Facebook'un bünyesine katılmıştır (Farajova, 2018: 43). Facebook ve Youtube

¹⁸ <https://nationalpost.com/news/canada/amanda-todd-suicide-2012> (erişim tarihi: 15.04.2020).

uygulamalarından sonra 1 milyar kullanıcı sayısı ile dünyada en fazla kullanıcıya sahip üçüncü uygulama olarak görülmektedir¹⁹.

Kullanıcılarıyla ilk mesajını kurulduğu yıl 5 Ekim’de paylaşılan Instagram’ın çözüm ürettiği üç sorunu şöyle özetlediği belirtilmektedir (Ayan, 2016: 196, 197):

- *‘Telefon ile çektiğim fotoğraflarda kötü çıkıyorum’ diyor olabilirsiniz:* Birçok telefonda yüksek çözünürlüklü kamera olmasına rağmen fotoğraf modu tonları gelişmemiştir. Instagram, içerisinde bulundurduğu 11 filtre ile fotoğraflarınızı daha güzel hale getirir.
- *‘Fotoğraflarımı arkadaşlarım ile paylaşmak bir işkenceye dönüşüyor’ diyorsanız:* Instagram’a yüklediğiniz fotoğrafları; Facebook, Twitter, Flickr ve Tumblr ile aynı anda paylaşabilirsiniz.
- *‘Fotoğrafların yüklenmesi çok uzun zaman alıyor. Aynı şekilde görüntülerken de fotoğraflar yavaş açılıyor’ diyorsanız:* Biz bu konuda sorunsuz ve hızlı şekilde çözüm sunuyoruz.

Bu bağlamda fotoğraf filtreleme, yer bildirimi ve diğer sosyal medya platformları ile bütünleşik yapı özellikleri ile görsel kültürün en etkin ögesi haline gelen Instagram, fotoğraf paylaşım kitlesini arttırmış ve sıradan insanlara kitleler tarafından görünür olma fırsatı sunarak adeta “benlik, beden sunumu, yaşam tarzlarının teşhiri ve kimlik oluşturma özellikleri ile mahremiyet tartışmalarının göbeğine oturmuştur” (Arık, 2018: 137).

Instagram’ın da Facebook gibi dijital şiddet davranışlarını önlemek adına kullanıcılarına farklı özellikler sunduğu görülmektedir. Uygulama ‘yorum yapmayı kapat’ özelliği ile kullanıcısının, kendi fotoğraflarına takipçileri tarafından yorum yapmalarını engellemekte veya ‘manuel filtre’ özelliği ile belirli sözcük ve ifadeler içeren yorumların tüm gönderiler üzerinde engellenebileceği özelliğini tanımaktadır (Kandemir Özdiñ ve Özdiñ, 2020: 233).

Ancak her ne kadar dijital şiddet davranışları ile başa çıkma stratejileri geliştirilse de milyonlar tarafından kullanılan ve dev bir etkileşim alanına sahip olan Instagram platformunda dijital şiddet örneklerine oldukça sık rastlanılmaktadır.

1.2.2.2.4. Twitter

2016 yılında Jack Dorsey, Noah Glass, Biz Stone ve Evan Williams tarafından kurulan ve 280 karakter ile sınırlı tutulmuş gönderilerin yazıldığı Twitter uygulamasının, dünya

¹⁹ Bkz. Tablo 1.5.

çapında 340 milyon kullanıcı sayısı ile en çok tercih edilen ilk on sosyal medya uygulaması arasında yer aldığı görülmektedir²⁰.

İletişim, diplomasi, sokak hareketleri, dijital aktivizm gibi birçok alanın üzerinde yarattığı etkisi ile ön plana çıkan Twitter'ın çalışma prensibine bakıldığında kullanıcıların paylaştıkları gönderilere “tweet”; bu gönderilerin ise başka kullanıcılar tarafından kendi listelerinde paylaşımlarına “retweet” isimleri verildiği görülmektedir. Bir kullanıcı başka bir kullanıcıdan bahsetmek istediğinde ise kullanıcının adının başına “@” işareti koyarak atıfta bulunabilmektedir (Ayan, 2016: 339, 340).

2009 yılının başında US Airways uçağının, New York'taki Hudson nehrine zorunlu olarak iniş yapması sonucunda girişimci Janis Krums tarafından atılan Tweet'in olay yerinden gönderilen ilk haber niteliği taşımasından dolayı tüm haber sitelerine son dakika olarak düşmesine neden olması, Twitter'ın dönüm noktası olarak değerlendirilirken (Ayan, 2016: 341) günümüzde bakıldığında, Twitter platformunun şiddet içerikleri ile dolup taşan bir havuza dönüştüğü gözlemlenmektedir. Nitekim yapılan çalışmalarda da bireylerin yüz yüze olan iletişim süreçlerinde gerçekleştirdikleri şiddet davranışlarının Twitter platformuna taşınmasının yaygınlıkla görüldüğü ve Twitter platformunun, herkesin birbirini özgürce linç edebileceği bir ortama dönüştüğü belirtilmektedir (Bayrak, 2017; Dumanlı Kürkçü, 2017; Turan, 2017).

1.2.2.2.5. LinkedIn

Reid Hoffman, Allen Blue, Konstantin Guericke, Eric Ly ve Jean Luc Vaillant tarafından 2002 yılında kurulan, ancak 2003 yılında kullanıma açılan LinkedIn kısaca iş ağı olarak nitelendirilebilir.

LinkedIn uygulamasının dünya çapında 2016-2020 yılları arasında toplam kullanıcı sayısının 769 milyon olduğu görülürken, Türkiye'de 2015-2020 yılları arasında en çok kullanılan sosyal medya uygulaması olarak YouTube, Facebook, Instagram ve Twitter uygulamalarından sonra ilk sırada yer alıyor olması dikkat çekmektedir²¹.

2016 yılında Microsoft tarafından 26 milyar 200 milyon dolara satın alınan LinkedIn, her ne kadar internet dünyasının en büyük kariyer odaklı sosyal ağına sahip olsa da kronikleşen mahremiyet problemleri hâlâ çözülmeyi beklemektedir. Nitekim 2015 yılının Ekim ayında üyelerinin e-posta hesaplarına otomatik bağlantı isteği gönderen LinkedIn'in bu davranışı Kaliforniya yasalarına göre suç niteliği taşıdığından dolayı mahkeme tarafından 13

²⁰ Bkz. Tablo 1.5.

²¹ Bkz. Tablo 1 ve Tablo 1.6.

milyon dolar cezaya çarptırılırken 2016 yılının Ocak ayında LinkedIn ile kullanıcılar arasındaki tırmanan gerilim şöyle aktarılmaktadır:

“Kadın kullanıcıların taciz edilmesi, porno içeriklerinin yeterince sıkı kontrol edilmemesi de bir süredir kullanıcının gündemi arasında. Aynı zamanda siteyi genel konsepti dışında- flört ve eğlence için-kullanıcıların sayısındaki artış da, 2016 yılının Ocak ayında bir tepkiyi beraberinde getiriyor. LinkedIn’in ismine atıfta bulunarak ve logosu üzerine tasarlanan “Terk Edin” isimli kampanya ile bu tarz kullanıcıların platformu terk etmesi isteniyor. Bu tepkiye tepki olarak ise, “Silin” isimli kampanya başlatan bazı kullanıcılar ise eğer böyle bir durum varsa, kolay yoldan kendilerinin ağdan silinebileceğini dile getiriyor” (Ayan, 2016: 254).

LinkedIn, her ne kadar iş ağı olarak bilinse de şiddet davranışlarının dijital ortama taşınmasında ve bu davranışlara sanal bir alan yaratması bağlamında göze çarpan sosyal medya uygulamaları arasında yer aldığı görülmektedir.

1.2.2.2.6. Tumblr

David Karp tarafından 2007 yılında kurulan Tumblr, gönderiler içerisine multimedya dosyaları eklenebilen kısa blog yazıları görünümünde olan bir sosyal medya uygulamasıdır.

Tumblr uygulaması dünya çapında 2016-2018 yılları arasında 1 milyar 899 milyon kullanıcı sayısına ulaşsa da 2019 ve 2020 yıllarında düşüşe geçmiştir²². Türkiye genelinde bakıldığında ise uygulamanın en çok kullanılan sosyal medya uygulamaları arasında yer aldığı görülmektedir²³.

2013 yılında Yahoo tarafından 1 milyar 100 milyon dolar karşılığında satın alınan Tumblr, pornografik içeriklerden dolayı dikkat çekmektedir. Bu yönde eleştirilerin hedefi olan Tumblr kurucusu David Karp, site içeriğinde yüzde 2 ile 4 aralığında bir pornografik içeriğin olduğunu kabul etse de teknoloji platformu olan TechCrunch yaptığı araştırmada bu tür içeriklerin yüzde 22 oranlarında olduğunu duyurmuştur. Bunun üzerine Tumblr bir güvenlik modeli geliştirerek kullanıcılarının güvenliğini sağlamaya çalışsa da eleştiri odağı olmaktan kurtulamamıştır. Hatta 2016 yılında Endonezya Devleti pornografik içeriklerin yoğunluğundan dolayı Tumblr uygulamasına olan erişimi engellemiştir (Ayan, 2016: 348, 349).

Tumblr yalnızca pornografik içeriklerinden dolayı değil, intihar içeriklerinden dolayı da eleştiri odağı olmuş ve bunun üzerine ‘kendi kendine zarar verme’ içerikli blogları

²² Bkz. Tablo 1.5.

²³ Bkz. Tablo 1.6.

yasaklamıştır. Bununla beraber depresyon, intihar vb. aramalar yapıldığında kullanıcıları ‘Her şey yolunda mı?’ başlıklı bir sayfa da karşılamaktadır (Ayan, 2016: 349, 350):

“Eğer tanıdığın birinin yeme bozukluğu, kendine zarar vermeye veya intihara eğilimi varsa ya da sen bu tür sorunlarla başa çıkmaya çalışıyorsan lütfen Danışmanlık ve Önleyici Rehberlik Kaynakları sayfamıza bir göz at; belki listede yer alan hizmetlerden birisi yardım sunabilir.”

1.2.2.2.7. TikTok

Zhang Yiming tarafından 2012 yılında kurulan TikTok ya da Çin’deki bilinen adıyla Douyin, video paylaşımı odaklı bir sosyal ağ olarak nitelendirilebilir. TikTok ve Douyin, içerik olarak birbirlerine benzese de Çin’deki sansür kısıtlamalarından dolayı ayrı sunucularda hizmet vermektedir.

Otuz dokuz dil desteğine sahip olan²⁴ uygulama içerik tarzı olarak dudak senkronizasyonu videolarına ek; müzikal, dans, oyunculuk ve diğer kısa video türleri ile ön plana çıkmaktadır²⁵.

2010’ların en çok indirilen on uygulaması arasında yedinci sırada; 2019’un en çok indirilen on uygulaması arasında ise dördüncü sırada yer alan TikTok²⁶, We Are Social ve Hootsuite tarafından hazırlanan ‘Digital in 2019’ raporuna göre ise 500 milyon kullanıcısı ile dijital pazarda yükselişe geçmiş ve ‘Digital in 2020’ raporuna göre edindiği 800 milyon kullanıcı ile bu yükselişini korumayı başarmıştır. Ancak bu yükseliş ahlaki açıdan bir takım problemleri de beraberinde getirmiştir.

Uygulamanın pornografik içeriğe uygun bir yapıda olması ve bu doğrultudaki zarar verici içerikler nedeniyle özellikle çocukları tehdit altına alması günümüz dünyasında yalnızca Türkiye değil, ABD’den Hindistan’a kadar en çok tartışılan uygulamalardan biri olmuş ve yasaklama, para cezaları gibi girişimlerde bulunulmuştur²⁷.

Facebook, Instagram, Twitter gibi popüler olan sosyal medya uygulamalarından çok daha başka bir yerde konumlanan TikTok, özgün ara yüzü ile kullanıcılarına sanal kimlik oluşturmaları noktasında geliştirdiği simgesel araçları dayatmakta ve kullanıcılarının hiçbir şekilde para, zaman veya çaba harcamadan oluşturdukları sanal benlikleri ile milyonlarca internet kullanıcısı tarafından görülür, izlenilir ve beğenilir olma imkânı sağlamaktadır.

²⁴ <https://apps.apple.com/tr/app/tiktok/id835599320?l=tr> (erişim tarihi: 20.04.2020).

²⁵ <https://www.guidingtech.com/top-tiktok-musically-app-tips-tricks/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

²⁶ <https://www.cnet.com/news/10-most-downloaded-apps-of-the-decade-facebook-dominated-2010-2019/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

²⁷ <https://t24.com.tr/yazarlar/emre-tansu-keten-sosyal-medya/sosyal-medya-caginin-gunah-kecisi-tiktok,24340> (erişim tarihi: 20.04.2020).

1.2.2.3. Anlık Mesajlaşma

Birden fazla kullanıcının internet erişimi olan araçlar ile birlikte yazılı, görsel veya işitsel biçimde eş zamanlı olarak iletişim kurmaları anlık mesajlaşma ya da diğer bir ifadeyle anında mesajlaşma olarak tanımlanmaktadır (Yazıcı, 2015: 1340).

Günümüzde geçerliliğini yitiren ya da başka bir tabir ile yerini WhatsApp uygulamasına bırakan SMS (Short Message Service) ya da Türkçe adıyla Kısa Mesaj Hizmeti cep telefonları üzerinden gerçekleştirilen ve 160 harf ile sınırlı tutulan bir anlık mesajlaşma çeşididir. SMS prensibinin daha ileri bir çeşidi olarak karşımıza çıkan ve fotoğraf, video, ses, yazı gibi farklı multimedya birimlerinin yine cep telefonu üzerinden başka kişilere gönderilmesi de MMS (Multimedia Messaging Service) ya da Türkçe adıyla Mobil Çoklu Ortam Mesajlaşma Hizmeti olarak anlık mesajlaşma uygulamalarının geleneksel çeşitleri arasında bilinmektedir. Bu bağlamda yalnızca yazınsal destekli anlık mesajlaşma uygulaması SMS, MMS ile birlikte tarihe karışmış ve MMS prensibi ile gelen multimedya çokluğu da yerini WhatsApp, Skype, Snapchat, Facebook Messenger gibi platformlara bırakmıştır.

Günümüzdeki çoğu sosyal medya uygulamaları, aynı zamanda anlık mesajlaşma uygulamaları olarak da değerlendirilebilir. Türkiye ve diğer ülkelerin çoğunda popüler nitelikte olan Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn gibi dijital iletişim ara yüzlerinin hepsinde anlık mesajlaşma alt yapısı mevcuttur. Facebook ve Instagram uygulamalarında görüntülü, işitsel ve yazınsal destekli bir iletişimden bahsedilirken; Twitter ve LinkedIn uygulamalarında ise yalnızca yazınsal destekli bir iletişimden bahsedilebilir. Sonuç olarak bahsi geçen uygulamaların çıkış noktası anlık mesajlaşma amacı taşımasa da, hepsinde anlık mesajlaşmanın izleri görülmektedir.

We Are Social ve Hootsuite tarafından her yıl hazırlanan ‘Digital in Report’ verilerine göre en çok kullanılan anlık mesajlaşma uygulamaları ve kullanıcı sayıları aşağıda yer alan tablolarda verilmiştir.

Tablo 1. 7: Yıllara Göre Dünya Çapında En Çok Kullanılan Anlık Mesajlaşma Uygulamaları ve Kullanıcı Sayıları²⁸

2016		2017		2018		2019		2020	
U.İ ²⁹	K.S ³⁰	U.İ	K.S	U.İ	K.S	U.İ	K.S	U.İ	K.S
WhatsApp	900	WhatsApp	1,000	WhatsApp	1,300	WhatsApp	1,500	WhatsApp	1,600
QQ	860	FBM	1,000	FBM	1,300	FBM	1,300	FBM	1,300
FBM	800	QQ	877	WeChat	980	WeChat	1,083	WeChat	1,151
WeChat	650	WeChat	846	QQ	843	QQ	803	QQ	731
Skype	300	Skype	300	Skype	300	Skype	300	Snapchat	382
Viber	249	Snapchat	300	Viber	260	Snapchat	287	-	-
Line	212	Line	217	Snapchat	255	Viber	260	-	-
Snapchat	200	Telegram	100	Line	203	Line	194	-	-
BBM	100	Viber	100	Telegram	100	-	-	-	-
-	-	BBM	100	KakaoTalk	49	-	-	-	-

Tablo 1. 8: Yıllara Göre Türkiye’de En Çok Kullanılan Anlık Mesajlaşma Uygulamaları³¹

2015	2016	2017	2018	2019	2020
WhatsApp	WhatsApp	WhatsApp	WhatsApp	WhatsApp	WhatsApp
FB Messenger	FB Messenger	FB Messenger	FB Messenger	FB Messenger	FB Messenger
Skype	Skype	Skype	Skype	Snapchat	Snapchat
Viber	Viber	Snapchat	Snapchat	Skype	Skype

²⁸ Tablo 1.7, We Are Social ve Hootsuite tarafından 2016, 2017, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında hazırlanan ‘Global Digital Report’ verilerine göre hazırlanmıştır. Buna göre 2016-2020 yılları arasında dünya çapında en çok kullanılan 10 anlık mesajlaşma uygulaması kullanıcı sayılarıyla birlikte şöyle sıralanabilir: WhatsApp (6 milyar 300 milyon), Facebook Messenger (5 milyar 700 milyon), WeChat (4 milyar 710 milyon), QQ (4 milyar 114 milyon), Snapchat (1 milyar 424 milyon), Skype (1 milyar 200 milyon), Viber (869 milyon), Line (826 milyon), Telegram (200 milyon), BlackBerry Messenger (200 milyon).

<https://wearesocial.com/digital-social-mobile-worldwide-2015> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://wearesocial.com/digital-in-2016> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://wearesocial.com/digital-in-2017> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://wearesocial.com/global-digital-report-2018> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://wearesocial.com/global-digital-report-2019> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://wearesocial.com/digital-2020> (erişim tarihi: 10.04.2020).

²⁹ Bkz. U.İ= ‘Uygulama ismi’

³⁰ Bkz. K.S= ‘Kullanıcı sayısı’

³¹ <https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-social-mobile-in-2015> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2016> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2017-western-asia> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://www.slideshare.net/wearesocial/digital-in-2018-in-western-asia-part-1-northwest-86865983> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2019-turkey-january-2019-v01> (erişim tarihi: 10.04.2020).

https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2020-turkey-january-2020-v01?qid=b177fc28-dd55-4c55-a652-d74fa95c059b&v=&b=&from_search=1 (erişim tarihi: 10.04.2020).

1.2.2.3.1. Akıllı Telefonlar

Konuşmak ve mesajlaşmak amacıyla kullanılan cep telefonları, internetin entegre edilmesi ile birlikte akıllı telefonlar olarak anılmaya başlamış ve kullanım alanları genişlemiştir. Nitekim We Are Social ve Hootsuite (2019) raporuna göre Türkiye’deki yetişkin nüfusun %98’inin cep telefonu sahibi olduğu ve bunların %77’sinin akıllı telefon kullandığı göz önüne alındığında mobil cihazların yaygın bir kullanım alanına sahip olduğu söylenebilir.

Cep telefonu ya da mobil telefon diye tanımlanan cihazları; içerisinde barındırdıkları metin, ses, not, internet bağlantısı, müzik, televizyon ve kamera gibi unsurları bir arada bulundurmasından dolayı karmaşık bir İsviçre çakısı ile betimleyen Ballard (2007: 4’dan akt. Altunay, 2012: 38) bu cihazların ortak özelliklerini dört başlıkta incelemektedir.

- **Kişisellik:** Bireysel kullanım için tasarlanmış olan cep telefonları yalnızca kişinin bireysel taleplerine göre dizayn edilmiş cihazlardır.
- **İletişimsellik:** Cep telefonları arası ileti alışverişinde bulunabilir ve internet bağlantısı gerçekleştirilebilir.
- **Elde taşınabilirlik:** Cep telefonlarının temel özelliği elde taşınabilir ve kumanda edilebilir olmasıdır.
- **Aktifleşebilme:** Cep telefonları hem ağ hem de kullanıcısı tarafından aktif hale getirilebilir.

Yaman ve diğerleri (2011: 182, 183) yaygın bir kullanım alanına sahip olan bu cihazların birer şiddet aracına dönüşebileceğini ifade etmektedir. Kötü niyet sahibi olan akıllı telefon kullanıcıları tanıdıkları ya da tanımadıkları kişilere rahatsız edici mesaj, görüntü veya video içerikleri göndererek onları utandırmak, kontrol altına almak, tehdit etmek, zedelemek ve aşağılamak gibi amaçlar içerisinde olabilmektedirler.

Dolayısıyla Türkiye’deki kullanıcı sayısı 43 milyon 464 bine ulaşan WhatsApp³² akıllı telefonlar üzerinden kullanılan ve en çok tercih edilen anlık mesajlaşma uygulaması olarak göz önünde bulundurulduğunda bu tür şiddet içeren eylemlerin aktarılmasında da fazlaca başvurulan dijital medya ortamının WhatsApp uygulaması olduğu söylenebilir.

1.2.2.3.2. E-posta

İnternet kullanıcılarının bilgisayar, cep telefonu veya internet bağlantısının olduğu tüm cihazlar üzerinden bağlantı gerçekleştirdikleri e-posta ya da e-mail hizmeti en genel anlamı ile kişisel mesajlaşma sunucusu olarak kavramsallaştırılabilir (Binark ve Löker, 2011: 92).

³² <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/iste-turkiyedeki-whatsapp-kullanicilarinin-sayisi-41353961> (erişim tarihi: 20.04.2020).

Elektronik mesaj alma ve gönderme servisi olan e-posta prensibi ile internet erişimi olduğu sürece dünyanın her yanındaki kullanıcılara mesaj gönderimi sağlanabilmektedir (Yaman vd., 2011: 184).

Bu noktada birden fazla kişisel e-posta hesabı açılmasının ücretsiz olmasının ve hesap açılırken gerçek kimlik bilgilerini içeren herhangi bir ölçütün bulunmamasından dolayı kişiye anonim kimlik fırsatı doğmasının, e-posta aracılığıyla yapılan dijital şiddet eylemlerinin artmasına neden olduğunu söylemek mümkündür (Ekinci ve Kayapalı Yıldırım, 2020: 39).

Google Mail, Microsoft Outlook ve Yahoo gibi e-posta servis sağlayıcılarının yardım merkezi sayfaları incelendiğinde dijital şiddet eylemlerini engelleyici bazı filtrelerin kullanıldığı görülmektedir. Bu filtreler kişinin göndermek istediği e-posta metnini tarayarak tehdit ve taciz içerikli iletileri otomatik olarak engellemeye yöneliktir. Ayrıca yardım merkezi sayfalarında kullanıcılara yönelik, e-posta servislerinin ahlak ve saygı çerçevesinde nasıl kullanılacağı ile ilgili bilgiler de sunulmaktadır (Kandemir Özdiç ve Özdiç, 2020: 232).

1.2.2.3.3. Snapchat

Kurucularından Evan Spiegel'in 2011 yılında final ödevi olarak ilk örneğini geliştirdiği (Ayan, 2016: 329) Snapchat, 2016'dan günümüze ulaştığı 1 milyar 424 milyon kullanıcısı ile en çok kullanılan sosyal medya platformları arasında beşinci sırada yer almaktadır³³.

İçeriğin bir süre sonra yok olacağı çıkış noktası ile hareket eden Snapchat'in ara yüzünde kullanıcıların birbirlerine gönderdikleri fotoğrafların bir süre sonra siliniyor olması içeriğin niteliğinde değişikliklere neden olmuştur. Bu noktada kullanıcıların bir süre sonra yok olmasını istedikleri cinsel içerikli görüntülerin Snapchat aracılığı ile gönderilmesi 2014 yılında SnapSaved isimli uygulama üzerinden gerçekleşen sızmada ortaya çıkmıştır (Ayan, 2016: 330).

Snapchat'in sahip olduğu kitlenin çoğunlukla 2000 kuşağından oluştuğunu belirten Ayan (2016: 100) kimlik bağlamında Facebook ile Snapchat uygulamalarının birbirinden ayrıldığı noktalara şöyle dikkat çekmektedir:

“Facebook, Snapchat'e göre daha ciddi ve kalıcı bir kimlik. Siyasi görüşün, okuduğun okul gibi, ciddiyet barındıran alanları kullanıcıya doldurtuyor. Bu 90 kuşağı için tahammül edilebilecek, bazen hoş görülebilecek bir şey olsa da, 2000 kuşağı, bunları istemiyor. Daha çok eğlence daha az ciddiyet istiyor. Ayrıca 2000 kuşağı, kalıcı kimliklere sahip değiller. Tıpkı tükettikleri yiyecekler, sahip olduğu giysiler gibi kendi kimlikleri de hızlı bir şekilde tükeniyor ve yenileniyor. Snapchat'te attıkları

³³ <https://wearesocial.com/digital-2020> (erişim tarihi: 10.04.2020).

içeriklerin birkaç saniye sonra silinmesi, bu açıdan hoşlarına gidiyor. Fakat Snapchat'in bu yönlü kullanımı elbette birey açısından güzel bir durum değil. Çünkü hızlı tüketme arzusu, bazen kullanıcının çıplak bir fotoğrafını karşı tarafa atmasıyla kendini gösteriyor. (...) Farklı platformlar üzerinden de bunlar yapılıyor fakat Snapchat 'geçicilik' argümanını kullanarak buna bir anlamda yol açıyor."

Ayan'ın görüşünden hareketle Snapchat'in çoğunlukla 2000 kuşağına hitap etmesi, paylaşılan içeriklerin niteliğinde birtakım farklılıklara yol açmış olsa da bu kuşağın diğer sosyal medya uygulamalarına yönelik mümkün kılınan erişim olanakları, aynı veya benzer içeriklerin de bir anlamda ilgili sosyal medya platformlarına taşınmasına ve bu platformlar üzerinden yayılmasına neden olmaktadır.

Bu bağlamda yukarıda bahsi geçen sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamalarının, bireylerin şiddet davranışlarına alan yaratması, şiddet davranışlarının taşınabilirliği ile yayılabilirliğine olanak sağlaması ve bir anlamda bu şiddet davranışlarına maruz kalan bireylerin psikolojik açıdan olumsuz yönde etkilenme gerçekliği göz önünde bulundurulduğunda, şiddetin dijital medyadaki kapsamı gün yüzüne çıkmakta ve önemi göze çarpmaktadır.

1.3. Geleneksel Medya ile Dijital Medyanın Ortak İşlevleri

Bilişim ve iletişim alanında teknolojik gelişmeler görülmeden önce kitle iletişim araçları denilince yazılı anlamda gazete ve dergi; görsel ve işitsel anlamda ise televizyon ile radyo akla gelmekteydi. Bu bağlamda da medyanın işlevleri genel olarak gazete, dergi, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının kapsamında değerlendirilmekteydi. Ancak bilişim ve iletişim alanında görülen teknolojik gelişmeler sayesinde dönüşüme uğrayarak dijitalleşen medya bu araçların internet ortamına taşınmasını sağlamakla birlikte dijital özellikte yeni kitle iletişim araçlarının doğmasına neden olmuştur. Dolayısıyla medyanın işlevlerinin hem geleneksel hem de dijital medya başlığı altında ortak paydada bulunduğu söylenebilir.

Erdoğan (2011: 118) işlevin iletişimin amacı ile ilişkili olduğunu belirterek işlevi kısaca iletişimin amacını gerçekleştirmeyi anlatmak olarak anlamlandırmaktadır.

Medyanın işlevleri hususunda ise farklı görüşler mevcuttur. Burton (2002: 96, 97) medyanın işlevlerini eğlence, bilgi, kültürel, sosyal ve siyasi olarak ele almaktadır.

Kitle iletişim araçlarının en temel işlevinin bilgilendirme ve haber verme olduğuna dikkat çeken Yavuz (2006: 66) ise bu doğrultuda medyanın haber verme işlevinin toplum üzerinde farkındalık yaratma ve kamuoyu oluşturma işlevlerine aracılık ettiğini ve bu işlevin haber verme işlevinden beslendiğini belirtmektedir.

Şeker (2005: 384) de iletişim alanındaki teknolojik gelişmeler sonucu yeni bilgi edinme ihtiyaçları ve kullanım biçimlerinin doğması sonucu topluma sunulan enformasyon hacminde ve akışında büyüme görüldüğünü belirterek, artık yeni iletişim araçları ile birlikte enformasyona ve bilgiye olan erişimin artış gösterdiği değerlendirilmesinde bulunmaktadır.

Bu anlamda medyanın bilgilendirme işlevinin öneminin yeni iletişim teknolojileri ile birlikte daha da artış gösterdiği söylenebilir. Bilgilendirme işlevinin bir hayli önem kazanmasına paralel olarak ise dijital medyanın kullanıcılarına içerik oluşturma, paylaşma ve dağıtma gibi olanaklar tanıyarak adeta internet ortamında tüm kullanıcılarına bir etkileşim havuzu yaratması, medyadan gelen bilginin güvenilirlik, geçerlilik, doğruluk noktasında şüphe uyandırmaktadır.

Bu noktada Alemdar ve Uzun sosyal medyada yer alan haberlerin okuyucular tarafından doğru kabul edildiğinin çok sık karşılaşılan bir durum olduğunu ifade etmektedir (2013: 149). Dolayısıyla bir haber sitesinde paylaşılan haberin doğruluğu olmasa bile okuyucu haberin doğruluğunun ön kabulü içerisinde olacağı için bu haberi paylaştığında, aslında yanlış olan haber bir anda geniş bir kitleye ulaşır duruma gelmektedir. Nitekim bu doğrultuda sosyal medya platformlarında dolaşımda olan bilgilerin doğruluğunu sınamak amacı ile kurulan Teyit (teyit.org) platformu önem teşkil etmektedir. İlgili platform kurulma amaçlarını şöyle açıklamaktadır³⁴:

“teyit.org yaygın bilinen yanlışlardan, sosyal medyanın gündemine oturan şüpheli bilgilere, medyanın gündeme getirdiği iddialardan, şehir efsanelerine birçok alanda doğrulama yaparak internet kullanıcılarının doğru bilgiye ulaşmasını sağlamak için çalışıyor. teyit.org böylece birincil haber kaynağı olarak interneti kullanan yurttaşların ve sivil toplum örgütlerinin çevrimiçi platformlarda hangi bilginin doğru, hangisinin yanlış olduğunu öğrenmesini sağlıyor. teyit.org eleştirel düşünme alışkanlığını kazandırmayı ve yeni medya okuryazarlığını artırmayı amaçlıyor.”

Bir başka açıdan ise medya, siyasi ve ticari ilişkileri bağlamında objektiflikten uzak çarpıtıcı ve algı oluşturmaya yönelik enformasyon da sağlayabilmektedir (Kurşun, 2017: 37). Bu noktada ise medyada dolaşımda olan enformasyonların doğruluğunu sınamak amacıyla kurulan bir diğer girişim Doğruluk Payı (dogrulukpayi.org) platformudur. 2014 yılında İzlemedeyiz Derneği'nin bünyesi altında kurulan Doğruluk Payı “Türkiye’de siyasi aktörlerin vatandaşlara karşı sorumlu, seçmenin ise siyaseten daha bilgili olmasına katkı sağlamayı amaçlayan” bir platform olma özelliği ile ön plana çıkmaktadır³⁵.

³⁴ <https://teyit.org/nedir/> (Erişim tarihi: 20.04.2020).

³⁵ <https://izlemedeyiz.org/projeler/#dogrulukpayicom/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

İnternet ortamında doğruluğu ve gerçekliği olmayan haberlerin çokça mevcut olduğu gözlemlenmektedir. Ancak bu noktada hatırlatılması gereken bir nokta var ki; haberlerin kasıtlı bir şekilde üretilmesi ve dağıtılmasının beraberinde gazetecilik pratiklerinden habersiz olmanın öneminin yadsınmamasıdır (Alemdar ve Uzun, 2013: 149). Nitekim bu konuda güncel gelişmeleri mizahi bir dille ele alan ve yaptığı yayıncılığı “dürüst, tarafsız, ahlaksız haber” olarak niteleyen Zaytung’un (zaytung.com) 2012 yılında yaptığı ‘Ateist Olduğu Gerekçesiyle İstifası İstenen Köy İmamı, Geri Adım Atmıyor: "Mesleğime profesyonelce yaklaşıyorum..."’ başlıklı haberinin³⁶, Diyanet İşleri tarafından ciddiye alınarak yalanlanması³⁷ dikkat çekmektedir.

Medya eğlendirme işlevine yönelik yayınlar da yapmaktadır. Yazılı, görsel ve işitsel medya araçları yönünden bakıldığında insanların neşeli ve hoşça zaman geçirebilecekleri alanın çoğunlukla işitsel ve görsel medyada mevcut bulunduğu söylenebilir. Alemdar ve Uzun (2013: 236, 237) yasal düzenlemeye kavuşturulmayan 36 yaygın, 100 bölgesel ve 951 yerel radyo olduğunu, internet yayıncılığı radyo yayınının ise bu sayıların üstünde olduğunu; ayriyeten 30 yaygın, 15 bölgesel ve 209 yerel uydunun da yasal olmadan televizyon yayını yaptıklarını belirtmektedir. Yayın ve içerik planlamasının veya türünün ne olduğu bilinmeyen bu radyo ve televizyon yayınları özellikle gelişim aşamasındaki çocukları, davranış ve kişilik özellikleri bakımından olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Kurşun, 2017: 38).

Diğer bir taraftan radyo eğlendirici işlevi yanında bireylerin özel hayatlarına da girerek mahremin dilsel sınırlarını aşmıştır. Bu noktada Kaybedenler Kulübü, Cem Ceminay ile Morning Show, Müebbet Muhabbet, Hopdedik Ayhan, Muzo ile Yastık Sohbetleri, Geveze Show, Matrax, Melon Şapka ve Ceygun Yılmaz Show gibi radyo programları kendileriyle etkileşim kuran dinleyicilerinin özel yaşamlarının tüm dinleyicilerine ulaşmasına aracılık etmiştir (Arık, 2018: 111, 112).

Eğlence kültürünün en önemli taşıyıcısı konumunda yer alan kitle iletişim araçlarından en önemli ve en çok tercih edileni ise hiç şüphesiz ki televizyondur. Film, dizi, müzik, magazin ve talk show gibi yayınlar izleyicilerin eğlenme ihtiyaçlarını gidermek için tasarlanmıştır (Kurşun, 2017: 38). Özellikle özel televizyonların kurulması ile birlikte ortaya çıkan talk show ve reality show programları televizyon izleyicilerinin eğlence açlığına cevap vermeye çalışsa da izleyicilerin özel hayatlarının kamusal alana taşınmasında etkili bir medya aracı olarak görülmektedir (Arık, 2018: 121).

Yukarıda değinilen işlevlerin odağı olan medyanın, şiddet sunumu konusunda da en önemli işlevselliğe sahip olduğunu yadsımak mümkün değildir. Medyanın, şiddet sunumuna

³⁶ <http://www.zaytung.com/haberdetay.asp?newsid=198217> (erişim tarihi: 20.04.2020).

³⁷ <https://www.evrensel.net/haber/44227/diyanethaber-zaytungu-yalanladi/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

yönelik tarzının toplumsal hayata yansması ve bireylerin şiddet davranışlarının ortaya çıkması üzerinde etki sahibi olduğu birçok araştırmacı tarafından belirtilmektedir (Palabıykoğlu, 1997; Uysal, 2006; Tahiroğlu vd., 2010; Zorlu, 2016; Kurşun, 2017). Dolayısıyla medyanın şiddet konusunda tezahür sahibi olduğu ve özendirici bir yaklaşım benimsediği söylenebilir.

Bu bağlamda bireylerin çeşitli dijital medya platformları üzerinden sergilediği şiddet içeren davranışları ve söylemleri beraberinde bireylerin birbirlerini adeta linç ettikleri ve şiddetin giderek olağan bir niteliğe büründüğü bir dijital medya ortamının yaratıldığına atıfta bulunan araştırmaların var olduğu da görülmektedir (Yalçın, 2015; Güler, 2017; Turan, 2017).

1.4. Geleneksel Medya ile Dijital Medya Arasındaki Farklılıklar

Teknolojinin bilişim ve iletişim alanındaki etkisi, on yedinci yüzyılda ortaya çıkan gazeteden başlayarak yirminci yüzyılda ortaya çıkan radyo ve televizyon gibi geleneksel kitle iletişim araçları ile aktarılan iletilerin, yirminci yüzyılın son on yılında ortaya çıkan internet teknolojisi ile web ortamına taşınması sonucunda medyanın kullanım alışkanlıkları açısından farklılıklar getirdiği belirtilmektedir (Yüzer, 2006: 89). Bu noktada “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması” (TÜİK, 2019) verilerine göre interneti kullanma amaçlarına bakıldığında çevrimiçi haber okuyan kullanıcıların %69,8; sosyal medya üzerinden profil oluşturan, mesaj gönderen veya fotoğraf vb. içerik paylaşımlarında bulunan kullanıcıların ise %82,7 oranlarında büyük bir kesimden oluştuğu görülmektedir. Bunun da, insanların ihtiyaçlarının gelenekselden dijitalle bir dönüşüme girdiğinin ve bu bağlamda geleneksel medyaya yönelik ilginin azaldığının dayanaklarından biri olduğu söylenebilir.

Analog teknolojiye beslenen geleneksel medya araçları ile aktarılan bilgi değişime uğramış; sayısal teknolojiye beslenen dijital medya araçları ile aktarılan bilgi “sonsuz sayıda parçaya bölünebilir ve sonsuz sayıda değişime uğrayabilir” (Akgülçil, 2018: 19) hale gelmiştir. Bununla birlikte geleneksel medya araçları ile aktarılan bilgiyi yalnızca tüketme eyleminde bulunan bireyler, dijital medya araçları ile üretme eyleminde de bulunmaya başlamışlardır. Bu bağlamda Akgülçil (2018: 19) sayısal teknolojiyi kullanan dijital medya seyircisinin rolünün değiştiğine atıfta bulunarak internetin açık kaynak kullanım olanakları ve değişen teknolojiler sayesinde seyircilerin pasif rolünden uzaklaşarak aktif hale geldiğini vurgulamaktadır.

Metin, görüntü ve ses öğelerini bütün bir yapı olarak içerisinde barındıran geleneksel medya araçları gönderici ve alıcı arasında herhangi bir etkileşim yaratmazken, dijital medya araçları ise hem metin, görüntü ve ses öğelerini ayrı bir yapıda içerisinde barındırması hem de

gönderici ve alıcı arasında bir etkileşim yaratması bağlamında (Kaya İlhan, 2019: 51) geleneksel medya araçlarına karşın özgünlüğünü korumaktadır. Bu da dijital medya araçlarının etkileşim ve multimedya çokluğu perspektifinde geleneksel medya araçlarından ayrıldığı noktaya değinmektedir.

Geleneksel medya ile dijital medya arasındaki farklılıkların birçok araştırmacı tarafından çalışmalara konu edildiği görülmektedir. Bu anlamda Manovich (2001: 49) geleneksel medya ile dijital medya arasındaki farkları altı başlıkta sıralamaktadır:

1. Yeni ortam, dijital temsile dönüştürülen analog ortamdır. Sürekli olan analog ortamın aksine, dijital olarak kodlanmış ortam ayrıktır.
2. Tüm dijital ortamlar (metinler, durağan görüntüler, görsel veya işitsel zaman verileri, şekiller, 3B boşluklar) aynı dijital kodu paylaşır. Bu, çoklu ortam görüntüleme aygıtı olarak işlev gören bir bilgisayar kullanılarak farklı ortam türlerinin görüntülenmesini sağlar.
3. Yeni ortam rastgele erişime izin verir. Bilgisayarı depolama aygıtları, tarihi sırayla depolayan film veya videokasetin aksine, herhangi bir veri ögesine eşit hızda erişmeyi mümkün kılar.
4. Dijitalleşme kaçınılmaz olarak bilgi kaybını içerir. Analog bir gösterimin aksine, dijital olarak kodlanmış bir gösterim sabit miktarda bilgi içerir.
5. Art arda gelen her kopyanın kalitesini kaybettiği analog medyanın aksine, dijital olarak kodlanmış medya bozulmadan sonsuz bir şekilde kopyalanabilir.
6. Yeni medya etkileşimlidir. Sunum sırasının sabit olduğu eski medyanın aksine, kullanıcı artık bir medya nesnesiyle etkileşime girebilir. Etkileşim sürecinde kullanıcı hangi öğelerin görüntüleneceğini veya hangi yolların izleneceğini seçebilir, böylece benzersiz bir çalışma oluşturur. Bu şekilde kullanıcı eserin ortak yazarı olur.

Binark ve Löker (2011: 9-12) ise dijital medyanın geleneksel medyadan ayrıldığı noktaları; *dijitallik*, *etkileşimsellik*, *multimedya biçimselliği* ve *kullanıcı türevli içerik üretimi*, *hipermetinsellik* ve *yayılım ve sanallık* olmak üzere beş başlıkta incelemiştir:

- **Dijitallik:** Her şeyin sayısal kodlardan oluşması depolama olanağını ve verilerin iletim hızını arttırır.
- **Etkileşimsellik:** Birçok kullanıcı yeni medya ortamlarında birbirleriyle ileti alışverişi yaparak karşılıklı olarak etkileşimde bulunurlar.
- **Multimedya Biçimselliği ve Kullanıcı Türevli İçerik Üretimi:** İmge, ses, metin, sayısal veri gibi farklı biçimdeki dosyaların bir arada bulunmaları yeni medyanın

multimedya biçimselliği özgünlüğünü; bu dosya biçimlerinin kullanıcılar tarafından üretildiği içerikler ise yeni medyanın kullanıcı türevli içerik üretimi özgünlüğünü yansıtır.

- **Hipermetinsellik:** Yeni medya ortamlarında farklı mecralar arası geçiş yapılarak bir metinden başka bir metin içine dolaşım gerçekleştirilebilir.
- **Yayılım ve Sanallık:** Hipermetinsellikten beslenen yayılım özelliği, yeni medya ortamlarındaki metinlerin hızla dağılmasını ve yine bu metinlere farklı zamanlarda yeniden erişilebilmesini ifade eder. Sanallık ise yeni medya ortamları ile kullanıcılar arasındaki iletişimin niteliğini ifade eder; kullanıcılar kendilerini yeni medya ortamlarının içindeymiş gibi hisseder.

Stokes (2009: 124) ise tablo 1.9'daki gibi bir geleneksel medya ve dijital medya karşılaştırmasında bulunmuştur.

Tablo 1. 9: Geleneksel Medya ve Dijital Medya Karşılaştırması

Geleneksel Medya	Dijital Medya
Sabit, değiştirilemez.	Anında güncellenebilir.
Yorumlar sınırlıdır ve gerçek zamanlı değildir.	Yorumlar sınırsızdır ve gerçek zamanlıdır.
Çok satanlar listesi sınırlıdır ve bunu gecikmeli olarak sunar.	Anlık popülerlik göstergesi sayesinde çok satanlar listesini anlık olarak sunar.
Arşivlere erişim sınırlıdır.	Arşivlere kolayca erişilebilir.
Medya ortamlarının karışık olarak kullanılması sınırlıdır.	Medya ortamları karışık olarak kullanılabilir.
Yayıncıları komitelerdir.	Yayıncıları bireylerdir.
Sınırlı erişilebilirlik hâkimdir.	Sınırsız erişilebilirlik hâkimdir.
Paylaşım kapalıdır.	Paylaşım ve katılıma açıktır.
Kontrol odaklıdır.	Özgürlük odaklıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞİDDETİ TANIMLAMAK

2.1. Şiddet Kavramı

İnsanlık tarihi ile birlikte var olmaya başlayan şiddet, günümüze kadar insanların algı ve tutumlarının sonucunda sürekli kendini yeniden üreterek evrensel bir kimlik halini almış ve birçok sosyal bilim alanının gözde araştırma konularından biri olmuştur.

İletişim, eğitim, ekonomi, tarih, siyaset, psikoloji, hukuk, felsefe, sosyoloji, din gibi birçok sosyal bilim alanının kendi ilgi alanlarına istinaden şiddet kavramına getirdikleri çeşitli sınırlandırmaların ortak paydası şiddetin *güç, kaba ve aşırı* sıfatları etrafında şekillenmiş olması görünürlüğü yapılan tanımlamalar ışığında tespit edilmiştir. Buna göre şiddet kavramı Türk Dil Kurumu'nun (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğünde altı farklı şekilde yer bulmaktadır³⁸.

1. Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik. (Yeğlilik, sertlik.)
2. Hız. (Hız.)
3. Bir hareketten doğan güç. (Aşırılık)
4. Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma.
5. Kaba güç.
6. Duygu veya davranışta aşırılık.

Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre ise şiddet aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır (WHO, 2002: 4):

“Kasıtlı fiziksel güç veya güç kullanımı, tehdit veya fiili, kendine, bir başkasına veya bir gruba veya topluluğa karşı; yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya yoksunlukla sonuçlanır ya da büyük ölçüde sonuçlanma olasılığı taşır.”

Şiddet kavramının ele alındığı farklı iki tanımlamaya bakıldığında şiddetin fiziksel niteliğinin ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak Copet-Rougier (1989: 69) şiddet kavramının fiziksel saldırı anlamının yanında bir de kişinin rızasını almak adına baskı uygulama yöntemiyle ahlaki saldırının söz konusu olabileceğini belirterek şiddetin yalnızca fiziksel niteliğe sahip olmadığını ifade etmektedir.

Dursun (2011: 3) da şiddet kavramının İngilizce karşılığı olan ‘violence’ kelimesinin Latince yer alan ‘violentus’ kökünün fiziksel açıdan kuvvet ve güç anlamlarını

³⁸ <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 01.10.2019).

barındırdığını ‘violare’ kökünün ise ahlaki açıdan incitme ve ihlal etme anlamlarını taşıdığını belirterek şiddetin çeşitliliğine vurgu yapmaktadır.

Türk Hukuku çerçevesinde bakıldığında da şiddet 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

“Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış.”

Buradan hareketle de şiddetin yalnızca fiziksel güç kullanımı ile sınırlandırılmayacağını; cinsel, psikolojik ve ekonomik alanlarda da zarar vermeyi amaçlayan her türlü hareket ve davranışların şiddetin kapsamına girdiği söylenebilir.

Michaud’un (1991: 8, 9) ise kapsam bakımından alanyazında önem teşkil eden şiddete yönelik tanımı şöyledir:

“Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı doğrudan veya dolaylı, toplu veya dağınık olarak, diğerlerinin bir veya birkaçının bedensel bütünlüğüne veya törel (ahlaki/manevi) bütünlüğüne veya simgesel ve sembolik ve kültürel değerlerine, oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa, orada şiddet vardır.”

Bu bağlamda bir eylemin şiddet olarak kabul edilmesi için yalnızca fiziksel niteliğe sahip olması gerekmemektedir. Şiddet mağduru bir kişinin, maruz kaldığı şiddetten nasıl etkilendiğinin tespit edilmesi ve bu etkiye göre şiddetin tanımının farklı türlere göre incelenmesi gerekmektedir.

2.1.1. Şiddet Türleri

Şiddet olgusunu anlamak için yalnızca kavramsal boyutuyla incelemenin yeterli olamayacağını; şiddetin toplumsal algı ve tutumların sonucu olarak şekil aldığını ve kendisini sürekli olarak yeniden ürettiğini belirtmek yerinde olacaktır.

Avladığı avına ortak olmak isteyenleri taşla kovalayan neandertal insanından, gücüne yetmediğine internet üzerinden hakaret eden günümüz insanına kadar tüm insanların davranışları şiddet barındırmaktadır. Bu şiddet içerikli davranışların amacı aynı olsa da söz konusu bu davranışların gerçekleştirilebileceği araçların çeşitlenmesi ve yine bu davranışların yayılmasını sağlayacak yeni mecraların gelişimi şiddetin farklı türlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır (Gazaz, 2020: 24).

Bu bağlamda şiddetin birçok çeşidinin geniş ölçekte Polat'ın (2017: 16) çalışmasında ele alındığı görülmektedir. Şiddet; şiddete maruz kalanlara göre kadın, çocuk, yaşlı ve engellilere yönelik şiddet; kişinin kendine yönelik şiddeti; akranlar ve kardeşler arası şiddet; flört, LGBT ve mülteci şiddeti olarak birçok başlıkla sınıflandırılabilir.

2.1.1.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddetin, akla ilk gelen şiddet türlerinin başında yer aldığı söylenebilir. Nitekim şiddet kavramına getirilen tanımlamaların özellikle 'fiziki güç' özelliğini ön plana çıkarması ve fiziksel şiddet haberlerinin yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü güç olarak nitelendirilen medyada (Özer, 2010: 15) yaygın biçimde kullanılması böylesine bir algının oluşmasında gösterilecek etkiler arasında sayılabilir.

Fiziksel şiddet iki tür saldırının söz konusu olduğu durumlarda gerçekleşmektedir. Bunlar şiddetin bir alet kullanılmadan yapıldığı *aletsiz saldırılar*; tokat, yumruk, tekme atmak vb. eylemleri içerirken, şiddetin bir alet kullanılarak yapıldığı *aletli saldırılar*; herhangi bir eşya ile darp etme eylemlerini içermektedir (Polat, 2017: 25). Görüldüğü gibi fiziksel şiddeti diğer şiddet türlerinden ayıran en belirleyici özellik saldırı eyleminin söz konusu olmasıdır.

Fiziksel güç kullanımı sonucunda hırpalama ve dövme gibi eylemler ile baş gösteren fiziksel şiddet daha ciddi olaylara neden olarak ölümle sonuçlanabilir. Bu noktada bir fiziksel şiddet türü olarak karşımıza çıkan ve genellikle ölümle sonuçlanan intihardan da bahsetmek yararlı olacaktır. Polat (2017: 24, 25) intiharın kişinin kendine yönelik olan en büyük şiddet davranışı olduğunu "İntihar şiddetin en üst boyutunu oluşturmaktadır. Çünkü insan en çok kendini sever ve kendisine zarar veremez, vermesi için kendisinden nefret etmesi gerekmektedir." sözleriyle açıklamaktadır.

Buna göre fiziksel şiddet; kişinin kendisine veya başkalarına karşı bir takım araçlar kullanarak ya da kişinin doğrudan kendi fiziki gücünü kullanarak gerçekleştirdiği her türlü saldırı eylemleri olarak tanımlanabilir.

2.1.1.2. Cinsel Şiddet

İlgili alanyazın incelendiğinde 'cinsel şiddet' kavramının bir taraftan tek başına kullanıldığı diğer taraftan ise 'cinsel saldırı', 'cinsel taciz', 'cinsel istismar' gibi kavramların cinsel şiddet yerine kullanıldığı görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 'cinsel şiddet' tanımına bakıldığında da saldırı, taciz ve istismar kavramlarının 'cinsel şiddet' başlığı altında toplandığı görülmektedir:

“Cinsel şiddet; evlilikte veya sevgililikte partnerin rızası olmadan seks yapılması, yabancılar tarafından tecavüze uğramak, silahlı çatışma savaş hallerinde sistematik olarak tecavüze uğramak, cinsel taciz (okulda yüksek not vermek veya işe terfi ettirmek gibi iyiliklere karşılık olarak), çocuklara yönelik cinsel istismar, çocuk evlilikleri, zorunlu bekâret kontrolü, kadın sünneti gibi birçok durumu kapsar.” (WHO, 2002: 17).

Türk Ceza Kanunu’nda (TCK) “Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar” kapsamında yer alan ve “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar” bölümünde bahsi geçen cinsel saldırı; cinsel davranışlarla bir kişinin vücut dokunulmazlığını ihlal etme, sarkıntılıkta bulunma ve vücuda organ veya sair bir cisim sokulması şeklinde yer bulmaktadır³⁹.

Yaş ve cinsiyet fark etmeksizin ve rıza dâhilinde olmaksızın herkese yönelik olarak gerçekleştirilen her türlü cinsel eylemler cinsel saldırı olarak kabul edilmektedir. Cinsel saldırı yalnızca erkek organı olan penisin kadın organı olan vajinaya nüfuz etmesiyle sınırlı değildir. Kişinin uyguladığı bir takım baskı ve tehdit yöntemleriyle karşısındakinin direncini yok ederek kontrol etmek, utandırmak, zorlamak, zarar vermek ve boyun eğdirmek gibi eylemler de cinsel saldırının kapsamına girmektedir (Polat, 2017: 26). Ancak rıza dâhilinde yapılan cinsel birleşme ve farklı cinsel eylemler saldırı veya şiddet bağlamında değerlendirilmemelidir.

Türk Dil Kurumu’nun (TDK) Güncel Türkçe Sözlüğünde taciz kelimesi ‘tedirgin etme’ ve ‘rahatsız etme’ olarak karşılık bulmaktadır⁴⁰. Buna göre cinsel taciz kavramı; birtakım söz, davranış ve eylemlerle bireyin özgürlüğüne cinsel yönden müdahale ederek, tedirgin ve rahatsız edilmesi şeklinde tanımlanabilir.

Cinsel taciz, kişinin vücuduna nüfuzun söz konusu olmadığı, ancak kişiye görsel, sözel ve dokunsal olarak cinsel anlamda rahatsızlık verecek eylemleri içermektedir. Cinsel taciz vakalarında fiziksel olarak bir etkiden söz edilmediği için kişinin yaşadığı taciz olayından psikolojik olarak ne derecede yara aldığı yapılacak olan ruhsal travma tespiti ile ortaya çıkarılabilir. Bu anlamda ispatı en zor olan eylemlerin cinsel taciz eylemleri olduğu söylenebilir (Polat, 2017: 27, 28).

Cinsel istismar, yaş ve cinsiyet fark etmeksizin çocukların yetişkinler tarafından cinsel amaçlar için ruhsal ve sosyal olarak sömürülmesidir (Polat, 2017: 20). Cinsel istismar kişinin vücut dokunulmazlığını doğrudan ya da dolaylı olarak ihlal eden her türlü cinsel içerikli söz ve davranışı kapsar. Cinsel istismar bedensel ve duygusal sonuçları itibariyle mağdur üzerinde daha yıkıcı sonuçlar oluşturmaya rağmen (Güneş, 2017: 26) cinsel taciz gibi ispatı zor olan eylemler arasında değerlendirilebilir.

³⁹ Türk Ceza Kanunu, madde 102/1, 2.

⁴⁰ <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 01.10.2019).

2.1.1.3. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet; bireylerin para kaynağını mağdurlar üzerinde her türlü yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanmalarındır. Ekonomik şiddete en çok maruz kalan kesimin kadınlar olmasından dolayı alanyazında da bu kavram çoğunlukla kadına yöneltilen ekonomik şiddet olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda aile içinde ekonomik kaynakların eşit bir biçimde paylaşılmaması, ekonomik kaynaklar üzerinde kadının kontrol yetkisinin bulunmaması, kadının aile içindeki emeğinin bir bedelinin olmaması kadının görmüş olduğu ekonomik şiddetin nedenleri arasındadır (Kan, 2016: 56).

Kadının çalışma hayatına girerek kazandığı gelirin elinden alınması, kendi iradesi dışında çalışma hayatına zorlanması, evin içinde yapılması gereken ve maddi karşılığı olmayan işlerin yalnızca kadına yüklenmesi, boşanma ve miras gibi olaylarda malların bölünmesi hususunda kadının bu haklardan mahrum edilmesi, kadının iş hayatında sigortasız olarak çalıştırılması, cinsiyet ayrımı yapılması ve eşit ücret verilmemesi gibi durumlar kadının hem aile içinde hem de kamusal alanda ekonomik şiddete maruz kaldığının en açık örneklerindendir (Eşkinat, 2013: 292).

2.1.1.4. Sözel ve Psikolojik (Duygusal) Şiddet

Sözel şiddetin, psikolojik veya diğer adıyla duygusal şiddet olaylarında sıkça gözlenmesi nedeniyle aynı başlık altında ele alınması uygun görülmüştür.

Söylenen söz ve edilen hakaretler ile bireyi korkutma, cezalandırma, yaralama ve sarsma amacı taşıyan (Polat, 2017: 31, 32) ve en önemlisi bireyin kendine olan güvenini kaybetmesine neden olan sözel şiddet; tehditte bulunmak, alay etmek, aşağılamak, küçümsemek, bezdirmek ve bağırarak gibi eylemlerin tümünü içermektedir (İnanlı, 2009: 41).

Duygusal ya da psikolojik şiddet diğer şiddet türlerinden iki farklı yönüyle ayrılmaktadır. Bunlar fiziksel olarak herhangi bir görünürlüğünün olmaması ve diğer şiddet türleri ile birlikte kullanılmasıdır (Polat, 2017: 31). Nitekim psikolojik şiddet duygusal olarak baskı kurma ile sonuçlandığı için birey üzerinde somut olarak fiziksel bir hasar bırakmamakla beraber ancak psikolojik açıdan telafisi mümkün olmayacak büyük yıkımlara sebebiyet vermektedir.

Kötü söz söyleme, sövme, hakaret etme, tehditte bulunma, sert bakışlarda bulunma, gruptan dışlama, söz hakkı vermeme (Kılıç, 2014: 220) ve özgürlükten mahrum bırakacak eylemler; bireyi eve hapsetme, karanlıkta bırakma ve bireyin dışarı yalnız çıkmasına izin vermeme, diğer insanlarla iletişimini engelleme, giyimine müdahale etme gibi eylemler psikolojik şiddetin kapsamına girmektedir (Karinca, 2011: 24).

2.1.1.5. Dijital Şiddet

Dijital şiddet; çeşitli sosyal medya uygulamaları, e-mailler ve akıllı telefonlar gibi dijital ortamlar üzerinden gerçekleştirilen ve karşı tarafa psikolojik zarar vermeyi amaçlayan teknolojinin yarattığı yeni bir şiddet türüdür. Barındık (2018) dijital şiddetin cinsiyete ya da yaşa dayalı şiddet yerine kullanıcı sorunu olarak incelenmesi gerektiğini belirtmektedir. Nitekim dijital iletişim teknolojilerinin kullanıcılarına sunduğu özerklik alanı göz önüne alındığında insanların birbirleri ile olan etkileşimi nasıl ki tek bir cinsiyet veya yaş aralığı üzerinden gerçekleşmiyorsa, bu etkileşim sonucunda ortaya çıkan şiddet içerikli davranışların da aynı minvalde yalnızca kadın veya erkek üzerinden ya da yalnızca ergenler, gençler veya yaşlılar üzerinden gerçekleşmediğini söylemek mümkündür.

Bu çalışmanın ana konusu olan dijital şiddet kavramı, çalışmanın içerik planı doğrultusunda anlam kargaşasının önüne geçmek ve kavramsal karışıklığına sebebiyet vermemek için ikinci başlıkta ayrı olarak ele alınmıştır.

2.1.2. Şiddetin Nedenleri

Çalışmanın kapsamı bakımından ele alınan şiddet olgusu doğrudan kişilerarası şiddet olarak değerlendirilmiştir. Nasıl ki şiddetin ortaya çıkışı fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel, duygusal ya da psikolojik ve dijital şiddet olarak çeşitlilik buluyorsa aynı bağlamda şiddetin bu çeşitliliğinin ortaya çıkmasının perde arkasında yatan nedenler de farklı alanlarda çeşitlilik arz etmektedir. Bu noktada şiddeti tek bir nedene bağlamak hem akademik çerçeveye hem de şiddetin birebir çıplak gözle görüldüğü saha kapsamında eksik bir inceleme ve değerlendirme yaklaşımı sunar.

Şiddet olgusunun nasıl eylemleştğini anlamak ve nedenlerini doğruculuk ekseninde gözler önüne sermek için her bir şiddet türü kendi içinde incelenmeye tabi tutulmalıdır. Örneğin; fiziksel şiddetten söz edildiğini düşünürsek, bu şiddetin temelinde biyolojik, psikolojik, ekonomik ya da toplumsal ve çevresel faktörlerin yalnızca birinin ya da birkaçının mevcut olduğu saptanabilir.

Alanyazına bakıldığında şiddetin doğuştan gelen ve sonradan öğrenilen olmak üzere iki görüş etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu noktada şiddetin doğuştan geldiğini ileri süren Freud'a (2008: 133, 134) göre her insanın bilinçaltında şiddet yatmaktadır. Bu şiddet dürtüsünün ise cinsel bir doyum sağlama güdüsünün acı çektirme, aşağılama olarak dışavurumu 'sadizm'; kişinin başkaları tarafından kendisine eziyet edilme ihtiyacı duymasına ise 'mazoşizm' denilmektedir. Moses (1996: 23) de şiddetin içgüdüsel olduğunu belirtir, ancak kişilerin şiddet içeren davranışlarının toplumsal veya çevresel faktörlerin etkisiyle

değişime uğrayabileceğini ya da tamamen bu etkilerle ortaya çıkabileceğini savunmaktadır. Savunulan görüşler ekseninde şiddetin hem doğuştan gelen hem de öğrenilen bir davranış olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

İnsan vücudunun fizyolojik yapısını etkileyen yeme alışkanlıkları, vitamin eksiklikleri, genetik haller ile şiddet davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilirken, insan davranışlarını yönlendirmede birincil faktör olan hormonların da şiddet davranışlarının ortaya çıkmasında yakından ilgili olduğu vurgulanmış ve hormon seviyesi ile şiddet eğilimi arasında doğrusal bir orantı olduğu saptanmıştır. Nitekim ilaç, alkol, uyuşturucu ve madde kullanımlarının hormonlar üzerinde yarattığı etkiler incelendiğinde saldırganlığın arttığı görülürken, testosteron hormonunun yükselmesinin de erkek bireyler üzerinde saldırgan davranışlara yol açtığı gözlemlenmiştir (Özaşçılar, 2016: 19, 20; Çalhan, 2008: 32).

2.1.3. Şiddet Olaylarında Yasal Süreç

Yukarıda yer alan ve doğrudan kişiye yönelik olan farklı şiddet türleri kavramsal boyutları ile ele alınmış ve araştırmalara dayalı veriler ışığında irdelenmiştir. Ancak ayrı ayrı ele alınan şiddet türlerini yalnızca kavramsal boyutuyla ve bilimsel araştırmalara dayalı veriler ışığında incelemek yeterli değildir. Bireylerin hayatlarının herhangi bir döneminde belirtilen şiddet türlerinden en az biri ile karşı karşıya kalabilecekleri göz önünde bulundurulduğunda ilgili şiddet türlerinin Türk hukuku bağlamında değerlendirilmesi ve bu değerlendirmeler sonucunda bireylerin yaşadıkları şiddet karşısında yasal haklarının neler olduğunun tespit edilmesi önem arz etmektedir.

Bireylerin doğrudan yüz yüze iletişim süreçlerini kapsayan toplumsal ortamlarda görülen şiddet türlerinde olduğu gibi sanal ortamlarda görülen dijital şiddet davranışlarına maruz kalan bireylerin öncelikle hukuku bir ölç alma aracı olarak görmemeleri gerektiğini belirtmek ve bu bilinçle hareket edebilmek adına Arslan Çelik'in sözlerine yakından bakmak faydalı olacaktır:

“İnsan doğası gereği toplumsal kurallara ihtiyaç duyar. Objektif, tarafsız, insan haklarını ön planda tutan, önleyici ve gerektiğinde cezalandırıcı kural ve yasaklar, toplumda yaşayan bireylerin özgürlüklerinin ve güven ihtiyaçlarının koruyucusu ve temel dayanağı olmalıdır. Ancak çoğu zaman özellikle bir başkası tarafından zarara uğratılmış kişilerin Yargı'dan beklentileri öznel duygulara dayanır. Canı yanan kişi, haklarının koruyucusu olan Devlettten ve Yargı'dan kendi intikamını almaları beklentisine girebilmektedir. Ancak medeni bir devlet ve bu devletin yargı ayağının bir intikam alma merci olarak değerlendirilmesi oldukça yanlıştır. Dengeli ve zamanlı bir ceza sistemi temel hedef olmalıdır” (2020: 235).

Türkiye Cumhuriyeti hukuk sisteminde mevcut olan tüm kanunların 1982 Anayasası'na göre düzenlendiği ve hiçbir kanun ve yapının anayasaya aykırı olamayacağı bilinmektedir. 1982'den beri yürürlükte olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu; kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı; kişilere işkence ve eziyet yapılamayacağı ve kişilerin haysiyeti ile bağdaşmayan cezaların veya muamelelerin tabi tutulamayacağı⁴¹ belirtilerek şiddetin kapsamına atıfta bulunulmuştur.

Şiddet olaylarında yasal süreç maruz kalınan şiddet türüne göre izlenmelidir. Her bir şiddetin kendine özgü farklı yasal yolları mevcuttur. Bu noktada şiddet karşısında hangi haklara sahip olunduğunu öğrenmek için öncelikle maruz kalınan şiddet türünün belirlenmesi gereklidir.

Fiziksel şiddet açısından 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda kasten öldürme⁴², intihara yönlendirme⁴³ ve kasten yaralama⁴⁴ suçları olarak üç başlık öngörülmüştür. İşkence⁴⁵ ve eziyet⁴⁶ suçları da ölüm veya yaralama olarak sonuçlandığı için fiziksel şiddet suçları kapsamında değerlendirilebilir.

Cinsel şiddet özellikle kadınların maruz kaldığı; sonuçlarının ağır, ispatının ise zor olduğu bir şiddet türüdür. Cinsel şiddetin çoğunlukla şiddeti uygulayan ile şiddete maruz kalan kişinin yalnız oldukları ortamlarda uygulanması açısından olay anına tanık olan şahitlerin varlığından söz edememek ve delillerin kaybolmadan toplanabilmesi noktasında dikkat edilmesi gereken birkaç adıma değinilebilir.

Maruz kalınan cinsel şiddet türü bir tecavüz veya cinsel taciz vakası ise mağdurun ilk 48 saat içinde sağlık raporu alması önemlidir. Maruz kalınan cinsel şiddet türünün bir tecavüz veya cinsel taciz vakası olduğu düşünüldüğünde faile ait tüy, saç, tükürük, tırnak, kan ve deri kalıntıları gibi önemli delillerin yok edilmemesi için sağlık raporu alana kadar yıkanmamak önemlidir. Ayrıca vakanın gerçekleştiği an kişinin üzerinde olan kıyafet ve iç çamaşırlarının da yıkanmaması ya da kişi psikolojik açıdan kendisini iyi ve şikâyeteye hazır hissetmiyor ise bir

⁴¹ 1982 Anayasası, madde 17.

⁴² Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır (Türk Ceza Kanunu, madde 81/1).

⁴³ Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi ya da kişiler bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 84/1).

⁴⁴ Kastan başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi ya da kişiler bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 86/1).

⁴⁵ Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışlar sergileme bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 94/1).

⁴⁶ Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışlar gerçekleştirme bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 96/1).

poşet içinde muhafaza edilmesi delil anlamında önem teşkil etmektedir (Karabacak ve Kuyucu, 2017: 61).

Cinsel şiddet bağlamında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda cinsel saldırı⁴⁷, çocukların cinsel istismarı⁴⁸ ve cinsel taciz⁴⁹ suçları düzenlenmiştir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre erkeğin veya kadının on yedi yaşını doldurmadıkça evlenmelerinin yasaklandığı, ancak hâkimin olağanüstü durumlarda on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebileceği belirtilmektedir⁵⁰. Bununla beraber söz konusu kanunda evlenmenin yasak kılındığı bazı haller de mevcuttur⁵¹. Örnek olarak bir kadının akrabası ile evliliğe zorlanması, bu hususta kadını fiziksel şiddet davranışlarına maruz bırakmak ayriyeten suç oluşturacağı için fiziksel şiddet karşısındaki yasal hakların aynı biçimde cinsel şiddet karşısındaki yasal haklar bağlamında da geçerli olabileceği söylenebilir.

İnsanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için beslenme, barınma ve giyinme gibi temel ihtiyaçların karşılanmasında yer alan en önemli kaynağın hiç şüphesiz para olduğu söylenebilir. Bu noktada birincil ekonomi kaynağı olan paranın ve temeli buna dayanan diğer ekonomik kaynakların kişilere karşı yaptırım, tehdit veya kontrol aracı olarak kullanılması ekonomik şiddetin kapsamı alanına girmektedir. Ekonomik kaynakların yaşam içerisinde kişinin varlığını sürdürebilmesi için en önemli unsur olduğu gerçeğini göz önünde bulundurursak; bu kaynaklardan doğan şiddetin de her ne kadar toplum içinde önemsenmeyen, küçük görülen, geçiştirilen bir şiddet türü olduğu algısı gözlemlenmiş olsa da diğer şiddet türleri kadar önemli olduğunu söylemek ve bu bağlamda yasal haklara değinmek yerinde olacaktır.

Ekonomik şiddet ile karşı karşıya kalındığında hukuksal çerçevede; boşanma davasının söz konusu olduğu ya da olmadığı durumlarda farklı hakların mevcudiyetinden söz edilebilir. Bu noktada 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu mağdur kişinin boşanma davası açmak istememesi durumunda nafaka hakkı tanımaktadır.

⁴⁷ Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal etme ve sarkıntılıktaki bulunma eylemleri bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 102/1).

⁴⁸ On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış ve diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 103/1-a, b).

⁴⁹ Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz etme eylemleri bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 105/1).

⁵⁰ Türk Medeni Kanunu, madde 124.

⁵¹ Üstsoy ile altsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında, kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında, evlât edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında evlilik yasaktır (Türk Medeni Kanunu, madde 129).

Nafaka hakkının halk arasında yalnızca eşlerin boşanmasından sonra doğan bir hak olmadığını; aynı zamanda evliyken de talep edilebilecek bir hak olduğunu hatırlatmakta da fayda var.

Bir başka açıdan ekonomik şiddet eylemlerine maruz kalan kişiler boşanma davası açmak istediklerinde barınılacak bir yerin ve kişinin hem kendinin hem de varsa çocuklarının beslenme, giyinme, sağlık ve korunma ihtiyaçlarını karşılayacak belli bir gelirin olmaması durumunda tedbir nafakası⁵² ve yoksulluk nafakası⁵³ hakkı tanınmaktadır. Ayrıca boşanma halinde kişinin miras hakkından yararlanamama gibi ekonomik geleceğinin zarar görmesi durumunda maddi tazminat⁵⁴; psikolojik yönden zarar görmesi ile kişilik haklarının zedelenmesi durumunda ise manevi tazminat⁵⁵ hakkı tanınmaktadır.

Sözel şiddet ve psikolojik şiddet, duygusal yönden baskı kurma ile sonuçlandığı için birey üzerinde somut olarak fiziksel bir hasar bırakmasa da psikolojik açıdan telafisi mümkün olmayacak büyük yıkımlara sebebiyet verebilir. Bu şiddet türüyle ilgili Türk Ceza Kanunu'na bakıldığında tehdit⁵⁶, şantaj⁵⁷, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma⁵⁸ ve hakaret⁵⁹ suçlarının düzenlendiği görülmektedir.

Bir şiddet türünün yasal olarak doğurduğu sonuç diğer bir şiddet türü için de geçerli olabilmektedir. Örnek olarak; bir kimseyi tehdit etmek, sözel şiddet bağlamında bir hukuki sonuç doğururken, aynı zamanda tehdit amacıyla kasten öldürme veya kasten yaralama suçlarının işlenmesi söz konusu olduğunda fiziksel şiddet bağlamında da bir hukuki sonuç doğmaktadır. Dolayısıyla bu şiddet davranışını sergileyen kişinin hem fiziksel hem de sözel şiddet gösterdiği ve hukuki olarak iki ayrı suçtan da sorumlu tutulacağı söylenebilir. Bir diğer örnekle cinsel saldırı suçunun öncelikle cinsel nitelikte olmasından dolayı cinsel şiddet kapsamında değerlendirilebileceği kaçınılmazdır. Ancak bu suç eylemi, saldırının da söz konusu olmasından dolayı fiziksel şiddet kapsamında da suç oluşturabilecektir. Dolayısıyla bu noktada da cinsel saldırı girişiminde bulunan kişinin bu eyleminden dolayı hem cinsel hem de fiziksel şiddet gösterdiği ve hukuki olarak iki ayrı suçtan da sorumlu tutulacağı söylenebilir.

⁵² Türk Medeni Kanunu, madde 169.

⁵³ Türk Medeni Kanunu, madde 175.

⁵⁴ Türk Medeni Kanunu, madde 120.

⁵⁵ Türk Medeni Kanunu, madde 121.

⁵⁶ Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik gerçekleştirilen saldırılar bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 106).

⁵⁷ Hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlamak bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 107).

⁵⁸ Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakmak bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 109).

⁵⁹ Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat etmek veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldırmak bu suç kapsamında değerlendirilir (Türk Ceza Kanunu, madde 125).

Görüldüğü üzere yukarıda bahsi geçen şiddet türleri Türk hukuku bağlamında değerlendirilmiş ve bu değerlendirmeler sonucunda bireylerin yaşadıkları şiddet karşısında yasal haklarının neler olduğunun tespit edilmiştir. Bu noktada şiddetin yasal çerçeve bakımından geniş bir yelpazede yer aldığı görülmüştür. Ancak şiddet içerikli eylemlere yönelik yasal düzenlemelerden çekinen bireyler gerçekleştirdikleri şiddet içerikli eylemler karşısında ilgili yaptırımlarla karşılaşmamak adına şiddetin farklı türlerine yönelmişlerdir (Gazaz, 2020: 38). Bu şiddet türlerinden en önemlisi ise hiç şüphesiz dijital medya araçlarıyla gerçekleştirilen dijital şiddet kavramıdır.

2.2. Dijital Şiddet Kavramı

Yüz yüze olan iletişim sürecinde gerçekleştirilen şiddet davranışları, iletişim teknolojisinin insan hayatına dâhil olması ile birlikte dijital platformlarda da görülmeye başlanmış ve dijital şiddet kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

İnternet kullanıcılarının çevrelerinde şahit oldukları ve haber değeri taşıdığını düşündükleri olayları dijital medya platformlarında paylaşımları itibariyle cereyan eden yurttaş ya da vatandaş gazeteciliği olarak tabir edilen gazetecilik prensibi ile dönüşüme uğrayan gazetecilik, geleneksel medyada temsil edilemeyen olguların temsiline imkân sağlamış ve bu anlamda toplumun demokratikleşmesine olumlu yönde bir katkı yaparken, nefretin dijital ortama taşınmasına yardımcı olarak da olumsuz yönde bir katkı yapmıştır. Özellikle önyargı ve negatif kalıplara sığdırılan nefret söylemleri, nefretin sıradan, olağan ve hatta meşru bir pratiğe yol açmasına neden olmuştur. Bu bağlamda toplumsal yaşam içerisinde karşılaşılan fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel gibi şiddet türlerinin yanına bir yenisi olan ‘dijital şiddet’ kavramı eklenmiştir (Özarslan, 2013: 353, 354).

Bir başka ifadeyle iletişim alanında yaşanan teknolojik gelişmeler sayesinde geleneksel medyanın dönüşüme uğrayarak dijitalleşmesi sonucunda kendisine dijital bir alan yaratması, yeni iletişim ortamı anlayışını beraberinde getirmiş ve bilgilerin saklanması, yayılması, dağıtılması çok daha pratik bir hal alırken aynı zamanda dijital şiddet kavramı ortaya çıkmıştır (Turan ve Dilmen, 2016: 26).

Dijital medya araçlarının kullanımının yaygınlaşması ile birlikte ortaya çıkan dijital şiddet (Özmen, 2020: 146) elektronik postalar, metin mesajları, sohbet odaları, sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamaları, cep telefon kameraları ve web sayfaları kullanılarak yapılan yeni bir şiddet türü olarak araştırmalara konu olmuştur (Çetinkaya Yıldız ve Derin, 2020: 163).

Yüz yüze iletişimde nasıl ki fiziksel olarak güçlü kişi kendinden fiziksel olarak zayıf kişiye yönelik şiddet davranışlarında bulunuyorsa dijital ortamda da internet, bilgi teknolojileri kullanım konusunda bilgi sahibi olan herkesin şiddet davranışlarına başvurabileceği belirtilmektedir (Özmen, 2018: 965).

Dijitalleşen medyanın birer kolu haline gelen sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamaları ya da iletişim teknolojisinin en büyük nimetleri arasında sayabileceğimiz akıllı telefonlar gibi dijital nitelikteki araçlar Barutçu Yıldırım'ın (2020: 214) ifadesiyle bilinçli ve doğru bir biçimde kullanıldığında kişilerin sosyal hayatlarına olumlu katkı yapabilmektedir. Ancak bilinçsiz bir biçimde kullanıldığında ise aksine sosyal anlamda birçok problemi beraberinde getirebilmektedir. Nitekim bu problemlerden birisi de hiç kuşkusuz dijitalleşen medyanın yarattığı yeni şiddet alanı olarak karşımıza çıkan dijital şiddet kavramıdır.

İnternet erişiminin olduğu iletişim araçları bireylere iletişim sürecinde geniş yelpazede bir özgürlük alanı sağlarken bilgiye ulaşma, bilgi alışverişinde bulunma, arkadaş edinme, toplumsal ve sosyal ilişkilerde bulunma gibi insan hayatını kolaylaştırıcı birtakım yenilikleri de beraberinde getirmiş ve bu bağlamda her teknolojiye olduğu gibi iletişim teknolojisinin de insan hayatına dâhil ettiği tehlikeler iletişim teknolojilerinin olumsuz bir yansıması olarak karşımıza çıkmıştır (Yaman vd., 2011: 161, 162). Bir başka ifadeyle teknolojik gelişmeler insanların özel alanlarının daha fazla farkına varmasına yol açmış ve bunun beraberinde insanlar bu alanları dijital medya ortamlarına aktararak etkileşimde bulunmaya başlamışlar ve bu etkileşim de dijital şiddet adı verilen bir alan doğurmuştur (Genç vd., 2019: 393).

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak internet kullanımında görülen artışla birlikte sosyal medya platformları da internet kullanıcıları tarafından yoğun bir talep görmüştür. Bu bağlamda “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması” (TÜİK, 2019) sonuçlarına bakıldığında 16-74 yaş aralığında bulunan erkeklerin %81,8’inin, kadınların ise %68,9’unun internet kullanıcısı olduğu tespit edilmiştir.

We Are Social ve Hootsuite (2019) raporuna göre de Türkiye’de yaklaşık 59 milyon 360 bin kişinin internet kullanıcısı olduğu, bu kişilerden 52 milyon kişinin aktif olarak sosyal medya kullanıcısı; 44 milyon kişinin ise aktif olarak mobil sosyal medya kullanıcısı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca rapora göre insanların internette günde ortalama 7 saat geçirdikleri ve bunun yaklaşık 3 saatini sosyal medya uygulamalarında harcadıkları tespit edilmiştir.

İnternet kullanımında görülen bu yaygınlık, kişilerin şiddet içeren davranışlarının dijital medya platformları üzerinden gerçekleştirilmelerine yol açmıştır. Bu noktada kişiler arasında yaşanan şiddet türleri arasında dijital şiddet adı verilen yeni bir şiddet türü ortaya çıkmıştır.

Yabancı alanyazında siber zorbalık⁶⁰, siber taciz, siber tartaklama gibi farklı kavramlarla da ifade edilen dijital şiddet (Şener, 2013); dijital medya platformlarının kötü amaçlı kullanımı sonucunda oluşmaktadır. Kişilerin sosyalleşme, haberleşme ve kendilerini keşfetme gibi güdülerle dijital medya platformlarını kullanmaları yıkıcı sonuçları da beraberinde getiren dijital şiddet davranışına yol açmaktadır (Seçkin 2017: 78). Tüm alanlar üzerinde görülen teknolojik gelişmelerin olumlu etkileri kadar olumsuz etkileri özellikle iletişim alanında baskın bir biçimde görülmektedir. İnternet erişiminin olduğu dijital araçlar kullanılarak yapılan tehdit, taciz ve hakaret gibi şiddet içeren davranışlar dikkat çekmektedir (Özmen, 2018: 958).

Dijital şiddet, kişi veya kişilerin teknolojik bilişim ve iletişim araçlarını bir başka kişi veya kişilere zarar vermek için kötü niyetle ve tekrarlayarak kullanması şeklinde ortaya çıkan (Eroğlu vd., 2015: 93); dijital iletişim teknolojilerinin mevcut olduğu her yerde maruz kalınabilen ve diğer şiddet türleri kadar kişiyi derinden etkileyen ve ciddi sorunlar doğuran bir şiddet türüdür (Cebecioğlu ve Altıparmak, 2017).

Kapsamı bakımından dijital şiddete getirilen en geniş tanımlardan birini ise Tamer ve Vatanartıran'ın (2014: 5) yaptığı görülmektedir:

“Dijital şiddet; saldırgan bir üslup kullanarak bir kimseye tekrarlayan bir şekilde korku, tehdit, taciz içerikli istenmeyen mesajlar göndermek, bir kimsenin itibarını zedelemek, arkadaşlık ilişkilerini veya saygınlığını bozmak için dedikodu çıkartmak veya yalan söylemek, başka biri gibi davranmak, bir kimsenin kişisel bilgilerini, içeriklerini ve sırlarını rızası olmadan açığa vurmak, bir kimseyi kasıtlı olarak çevrimiçi bir gruptan dışlamak eylemlerinin tümüdür”

Kişi ile kişinin içerisinde yer aldığı sosyal, psikolojik ve dijital çevrenin bir etkileşimi sonucunda ortaya çıkabilen dijital şiddet (Atik, 2020: 242) dijital medya platformları üzerinden duygusal, sosyal ve ekonomik yönde zarar vermeyi amaçlayan (Özdemir, 2019: 21) ve çeşitli teknolojik araçlar kullanılarak doğrudan hedefin ya da hedef kitlenin hak ve özgürlüklerini sınırlandırıcı sistematik saldırı, tehdit, korkutma, sindirme ve taciz amaçlı davranışlardır (Tamer, 2014: 4; Baştürk, 2020: 41).

Dijital şiddet e-posta uygulamaları, cep telefonları üzerinden gönderilen metin mesajları, sohbet odaları, akıllı telefon kameraları ve web siteleri gibi dijital araç ve ortamların kullanılarak başkalarını tehdit edici ve aşağılayıcı yönde zarar verici davranışların ve eylemlerin tümüdür (Campbell, 2005: 69).

⁶⁰ Siber zorbalık kavramının isim babası Kanadalı pedagog Bill Bersey'dir. Kavramı ilk kez 2004 yılında kullanmıştır (Ekinci ve Kayapalı Yıldırım, 2020: 21).

Dijital şiddet, dijital medya kullanılarak zarar ya da rahatsızlık vermek amacıyla başkalarına karşı düşmanca saldırgan davranışlarda bulunmaktır. Utanç verici her türlü içeriğin internet ortamında anında yayılması ile mağdurların alacağı psikolojik hasar diğer şiddet türlerine göre daha fazladır (Karabulut, 2017: 48).

Cep telefonları, sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamaları gibi bilişim ve iletişim teknolojileri kullanılarak küfür ve hakaret etmek, dalga geçmek, rahatsız edici biçimde takip etmek, küçük düşürmek (Arslan, 2015: 3); kişisel sohbetleri veya kişisel fotoğraf ve videoları başkalarına göndermek, kişilerin fotoğraflarını manipüle etmek ve bunları başkalarına göndermek, aşağılayıcı veya cinsel yorumlarda bulunmak, tehdit etmek (Vandebosch ve Van Cleemput, 2008: 501); başkalarının sosyal medya ya da e-mail hesaplarına erişmeye çalışmak, şiddet ve nefret içerikli her türlü mesaj göndermek, başkalarına yönelik şiddet ve nefret içerikli yazı, görüntü, video paylaşmak, başkalarını pornografiye maruz bırakmak ya da pornografik görüntü vermeye zorlamak (Çetin vd., 2019: 137); alay etmek, ad takmak, hakaret etmek, dedikodu çıkartmak, söylentiler yaymak, virüs içerikli elektronik posta göndermek, kişinin rızası olmadan özel bilgileri yaymak, istenmeyen ve rahatsız edici mesajlar yollamak, başkalarına yönelik web sayfaları tasarlamak, kişilere kırıcı, incitici, aşağılayıcı, küfürlü ve hakaret içerikli mesajlar yazmak veya yollamak, gerçekliği olmayan bilgiler yayınlamak, kişisel bilgileri izinsiz olarak dağıtmak, dalga geçmek (Kavuk Kalender ve Keser, 2020: 98, 99) gibi davranışlar dijital şiddet eylemlerine örnek gösterilebilir.

Dijital şiddet davranışlarına maruz kalan kişilerin psikolojik sağlığının olumsuz yönde etkilenebileceği ve görülen şiddetin kişilerin davranışlarında ve yaşamlarında aldıkları kararlarda belirleyici bir motif olabileceği belirtilmektedir (Özmen, 2020: 146).

Dijital medya kullanımının mahremiyet, duygusal ilişkiler, cinsellik gibi kişiye özel alanları dönüşüme nasıl uğrattığını anlamak için Şener'in (2013: 403) sözlerine bakmak faydalı olacaktır:

“Sosyal ağlarda romantik ilişkiler kamusallaşıyor, sosyal medya aşkın alternatif mekanına, kimi zaman da tamamlayıcısına dönüşüyor; kullanıcılar yeni bağlanma ya da kaçış stratejileri geliştiriyorlar; sosyal ağlarda beden sınırlarına takılmadan duygu ve düşüncelerini dile getirebiliyorlar; aşkları ve ilişkileri sosyal ağlarda daha hızlı tüketebiliyorlar; sosyal ağlar kadın ve erkekleri yeni sosyal çevrelere açtıkça ilişki seçeneklerini de artırıyor; yeraltı ilişkilerine yol açıyor; diğer yandan çiftler ortak hesaplar açarak, birlikte profil fotoğrafı çektiler, ilişki durumlarını belirterek diğerlerinin önünde bir aşk performansı sergiliyorlar; ama en çok da sosyal ağları ilişkilerinde birbirlerini gözetlemek ve denetlemek için kullanıyorlar; birbirleriyle sosyal ağ şifrelerini paylaşıırken çoğu zaman dijital şiddet uygulamalarının ya da buna maruz kaldıklarının farkında olmuyorlar”

Dijital şiddet, teknolojik araçların ve dijital medya platformlarının kullanılarak baskı ve kontrol sağlama amacı taşımasını ifade etmekle birlikte internet ortamında suç içeren içeriklerin sınırsız bir şekilde kopyalanması, dağıtılması, yayılması, paylaşılması bu şiddet biçimini her geçen gün daha da tehlikeli bir hale getirmektedir. Dijital şiddet, cinsiyet farkı gözetmeyen, tüm internet kullanıcılarını kapsayan bir şiddet türüdür (Sünetçi vd., 2016: 78). Cebecioğlu ve Altıparmak'ın yaptıkları dijital şiddet araştırmasına göre erkeklerin de kadınların da dijital şiddete uğrama oranlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir (2017: 423).

Tanımlar ve açıklamalardan yola çıkarak dijital şiddetin ortak paydasının dijital medya araçlarının kullanılarak dijital medya ortamlarında kasıtlı olarak zarar vermenin amaçlanması olduğu söylenebilir (Seçkin, 2017: 78).

Dijital şiddet, yaş farkı gözetmeksizin tüm dijital medya kullanıcıları için farklı risk faktörleri oluşturmaktadır. Bu anlamda hangi eylemlerin dijital şiddet kapsamı bakımından değerlendirilebileceğini ve dijital şiddetin bireyler üzerindeki etkilerini ortaya koymak dijital şiddeti önlemek bağlamında önemlidir (Karcı, 2020: 215).

2.2.1. Dijital Şiddet Türleri

Dijital şiddet, diğer şiddet türlerine göre kapsamı bakımından geniş olmakla birlikte çok farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Arıca (2011) dijital şiddeti iletişimin dâhil olduğu ve olmadığı zorbalık olarak ele almaktadır. İletişimsiz bir dijital şiddet süreci olan *elektronik zorbalık*; casus yazılımlar kullanılarak sosyal medya hesapları ya da e-mail adreslerinin şifresi kırılarak veya bilgisayara ya da telefona erişilerek bilgilerin çalınması ve sosyal medya hesaplarına ya da e-mail adreslerine başkaları tarafından girilmeye çalışılması şeklinde meydana gelmektedir. İletişimin dâhil olduğu dijital şiddet süreci olan *elektronik iletişim zorbalığı* ise sosyal medya uygulamaları, WhatsApp veya e-mail adresleri üzerinden doğrudan kişileri rahatsız etme, takip etme, küçük düşürme gibi eylemleri kapsamaktadır.

Bu konuda daha geniş bir perspektif sunan Willard (2007: 5-13) ise dijital şiddet türlerini 8 başlıkta incelemiştir:

- **İftira (denigration):** Kişi veya kişilerin teknolojik bilişim ve iletişim araçlarını kullanarak başkalarını küçük düşürecek davranışlarda bulunulması.
- **Kimliğe bürünme (impersonation):** Başkalarının sosyal medya hesaplarını ele geçirerek onlar gibi davranılması.
- **İfşa etme (outing and trickery):** Kişilerin rıza göstermediği görsel, video veya yazışmaların internet üzerinden yayılması ya da başkalarına gönderilmesi.

- **Dışlama (exclusion):** Başkalarının dijital ortamlarda yer alan etkinliklere alınmasının engellenmesi.
- **Siber tehdit (cyberthreats):** Başkalarının tehdit edilmesi ve korkutulması
- **Taciz (harassment):** Başkalarının ısrarlı bir şekilde aranması veya mesaj gönderilmesi.
- **Siber takip (cybertalking):** Başkalarının takip veya kontrol edilmesi.
- **Kızdırma (flaming):** Başkalarını kızdıracak biçimde kaba bir üslup takınılarak konuşmaya çalışılması ve hakaret etmek gibi saldırgan içerikli davranışlarda bulunulması.

Slonje ve diğerleri de (2012: 3) dijital şiddetin ‘cinsel içerikli mesajlaşma’ (sexting) türüne dikkat çekerken Kowalski ve diğerleri (2008: 50, 51) ise ‘happy slapping’ adını verdikleri dijital şiddet türüne dikkat çekmektedirler.

- **Cinsel İçerikli Mesajlaşma (Sexting):** Her türlü cinsel içerikli fotoğraf ve videoların kişinin rızası olmadan sosyal medya ve anlık mesajlaşma uygulamaları üzerinden başkalarına gönderme, yayma, dağıtma, paylaşma eylemlerinin tümünü kapsamaktadır.
- **Neşeli tokat (happy slapping)⁶¹:** İki ya da daha fazla kişinin birbirlerine fiziksel şiddet uyguladıkları anda başka bir kişi ya da kişiler tarafından bu saldırı eylemlerinin akıllı telefonlar veya benzer özellikte diğer cihazlar ile video kayıt yapılması ve daha sonrasında bu kayıtların internet ortamında yayılması, dağıtılması, paylaşılması eylemlerinin tümünü kapsamaktadır.

Tamer ve Vatanartiran (2014: 5) ise ele aldıkları ‘rahatsız etme’, ‘iftira’, ‘taklit etme’ ‘dışa vurma’, ‘kandırma’, ‘dışarıda bırakma’ ve ‘siber taciz’ başlıkları ile dijital şiddetin diğer çalışmalarda ele alınan benzer özellikteki türlerinden bahsetmişlerdir.

2.2.1.1. Dijital Taciz ve Takip

Dijital medya platformları üzerinden hedef alınan kişi ya da kişilere sosyal medya veya e-mail adresleri, SMS ya da WhatsApp gibi anlık mesajlaşma uygulamaları üzerinden gönderilen rahatsız edici içeriğe sahip istenmeyen her türlü mesajlar taciz eylemlerini ifade etmektedir (Willard, 2007: 6, 7).

⁶¹Happy Slapping ilk başlarda dijital ortamlarda eğlence maksadıyla başlatılan bir akım olarak görülse de yayılımının gittikçe artmasıyla cinsel şiddet ve insan öldürme gibi telafisi mümkün olmayan sonuçlara neden olabilmektedir. Bunun bir örneği İngiltere’de yaşanmıştır. İngiltere’de genç bir kız, bir kız çetesi tarafından ölümcül bir şekilde dövülmekten kaçmaya çalışırken çatı penceresinden düşerek ölmüştür. (<https://www.theguardian.com/uk/2009/dec/15/hatice-can-sentenced-bullying-death> (erişim tarihi: 5.02.2020)).

Dijital taciz eylemlerinin taciz olarak nitelendirilebilmesi için tekrarlanabilir özelliği aransa da kapsam bakımından zarar verici bir eylemin ilgili dijital platformlar üzerinden gerçekleştirilmesi dijital taciz için yeterli olabilmektedir. Bu noktada dijital tacize uğrayan mağdurun eylemden ne şekilde etkilendiğinin dikkate alınabileceği (Yaman vd., 2011: 167) belirtilmektedir.

Taciz eylemlerinin kızdırma eylemlerine göre kişi üzerindeki etkisi daha fazla sürmektedir. Ayrıca kızdırma eylemleri çoğunlukla karşılıklı olarak sürdürülmesi ile dikkat çekmektedir (Kowalski vd., 2008: 47). Willard'ın (2007: 5, 6) 'flaming' olarak kavramsallaştırdığı 'kızdırma'; bir kişinin kaba bir üslup kullanarak dijital ortamda hedef aldığı kişi ya da kişilere hakaret etmesi, tehditte bulunması gibi saldırgan davranışları kapsamaktadır. Aynı zamanda bireyler tartışma içerisindeyken de birbirlerine karşılıklı hakaret ederek veya kabaca konuşarak birbirlerini kızdırabilirler. Diğer bir taraftan söz, hareket veya davranışlardan dolayı kızmak, kızgın olmak gibi tepkisel reaksiyonlar ise etkisini çabuk yitirebilmektedir.

Taciz davranışlarında dijital ortam üzerinden kişileri tehdit etmek de sıkça başvurulan bir eylemdir ve genellikle planlanmış bir dizi olayları içerir. Kişileri tehdit ederek taciz davranışlarında bulunma ile kişiyi kötülemek, arkadaşlık ilişkilerine zarar vermek veya kişinin itibarını zedelemek amaçlanabilmektedir. Tehdit edilen kişinin intihara yönelmesi olağan bir davranış olarak kabul edilebilir. Aynı zamanda tehdit davranışında bulunacak kişi kendisinin intihar girişiminde bulunacağı ya da başkalarına zarar verebileceği yönünde hedef kişiye karşı bir tehdit unsuru da oluşturabilir (Willard, 2007: 10, 11). Bu noktada Seçkin (2017: 84) dijital ortamlarda şiddet davranışları ile karşı karşıya kalan kişilerin bu süreç ile nasıl baş edecekleri ile ilgili bir bilgi sahibi olmadıkları için intihar eylemini bir kurtuluş olarak gördüklerini belirtmektedir. Barutçu Yıldırım da (2020: 213) dijital şiddet davranışlarına maruz kalmanın, intihar girişimi düşüncelerini ve intihar girişimlerini tetikleyen bir deneyim olabileceğini ifade etmektedir.

Dijital ortamda yapılan taciz, kişilerin sistematik olarak rahatsız edilmesi eylemleridir. Bu eylemler tehdit ve şantaj uygulamalarının başlangıcı olarak ifade edilmektedir ve bu nedenle dijital şiddet alanında ayrı bir önem taşımaktadır. Şantaj, kişiye ait ve dijital ortamda yayılması anında o kişinin itibarını zedeleyecek nitelikteki her türlü özel bilgilerin saldırganın eline geçmesi ile başlamaktadır. Bu noktada saldırgan konumundaki kişi elindeki bilgileri dijital ortamda ifşa etmemek için mağdur konumundaki kişiden çıkar sağlamaya çalışır (Hekim ve Başbüyük, 2013: 140, 141). Dijital medya platformlarında gerçekleşen bu tür

eylemler uşaklaştırma (grooming) olarak adlandırılmakta ve dijital şiddetin bir başka yüzü olarak ortaya çıkmaktadır (Baştürk, 2020: 32).

Herhangi bir konuda dijital medya ağları üzerinden kişileri taciz ve tehdit ederek rahatsız etmek ve bu eylemlerden bir menfaat elde etmeye çalışmak olarak karşımıza çıkan ‘dijital taciz’, tespit edilmesinin zor olmasından dolayı taciz davranışlarının dijital ortamlarda daha rahat yapılmasına neden olabilmektedir. Ayrıca bu tür taciz eylemleri doğrudan kişilik haklarına saldırıdır ve korkutucu boyutlara ulaşarak kişilerin itibarının zedelenmesine ve özgüvenini kaybetmesine neden olabilmektedir (Çelik ve Tekin, 2015: 343-346).

Kişilerin taciz davranışları ile normal söylemleri arasındaki ayrımın iyi yapılmasının gerektiğini de belirtmek faydalı olacaktır. Bu noktada kişi kendi güvenliğinden ve refahından endişe duymaya ya da korkmaya başladıysa orada konuşmadan değil tacizden söz edilebileceği ifade edilmektedir (Willard, 2007: 10).

Dijital takip ise sosyal medya uygulamaları ve cep telefonları gibi dijital platformlar üzerinden kişilere yönelik kasıtlı olarak tekrarlanan ve kişilerin üzerinde korku yaratan her türlü eylemler olarak tanımlanabilir (Günay, 2012: 655, 656).

Kişi ya da kişileri takip etmek ya da kişi ya da kişiler üzerinde kontrol sağlamak için dijital ortamlar aracılığı ile her türlü taciz ve tehdit içerikli mesajların gönderilmesi kişinin dijital takibe maruz kaldığı anlamına gelmektedir (Kowalski vd., 2008: 51).

Alanyazındaki kavramsal tanımlamalar ve açıklamalara göre dijital taciz ve takip davranışları aşağıdaki gibi toparlanabilir:

Dijital taciz davranışları: E-mail adresleri ve cep telefonları üzerinden mesaj yoluyla ya da sosyal medya paylaşımlarının altına;

- kişilerin özel hayatları ile ilgili uygunsuz sorular sormak,
- fiziksel özellikler, cinsel kimlik veya herhangi bir özellik ile ilgili kişiyi rahatsız edici boyutta yorumlar yapmak,
- karşı tarafın isteği dışında cinsel içerikli her türlü mesaj, fotoğraf ya da video göndermek,
- karşı tarafı cep telefonu üzerinden ısrarlı bir şekilde arayarak rahatsız etmek,
- cinsel veya fiziksel şiddet tehditlerinde bulunmak.

Dijital takip davranışları: Kişilerin sosyal medya profil akışlarını ve WhatsApp gibi uygulamalar üzerinden son görülme tarihi gibi bilgilerini takip ya da kontrol etmek; kişileri, yaptıkları yer bildirimleri aracılığıyla konum tespitinde bulunarak istek dışında takip etmek.

2.2.1.2. İtibar Zedeleme ve Saldırgan Davranışlarda Bulunma

Dijital medya platformları üzerinden hedef seçilen kişi ya da kişiler hakkında gerçekliği olmayan ya da gerçekliği olan şeyleri inkâr etmek, zarar verici biçimde konuşmak, dedikodu yaratmak ve tüm bunları internet ortamında yaymak, dağıtmak, doğrudan başkalarına göndermek gibi eylemlerde bulunmak kişi ya da kişilerin itibarını zedeleyecek davranışlar arasındadır. Bu durumlarda hedef olan kişi dijital ortamda kendisine yapılan bu tür davranışlardan anında haberdar olmayabilir (Willard, 2007: 7, 8).

İlgili alanyazında karalama (denigration) olarak da nitelendirilen bu tür davranışların daha çok mağdur konumunda yer alan bireylerin yüzlerinin cinsel içerikli başka bir fotoğrafa yerleştirilerek dijital medya ortamlarında herkese açık olarak paylaşılması şeklinde ortaya çıktığı (Baştürk, 2020: 45) ifade edilmektedir.

Kişi ya da kişilerin yerine geçerek onların kimliklerine bürünmek de kişinin itibarını zedeleyecek davranışların başında gelmektedir. Willard (2007: 8) bu tür davranışları ‘impersonation’ (kimliğe bürünme) kavramsallaştırması ile ele almaktadır. Ona göre sosyal medya ve e-mail hesapları, anlık mesajlaşma uygulamaları veya akıllı telefonlar üzerinden kişi ya da kişileri taklit etmek, ‘kimliğe bürünme’ olarak açıklanmakta ve bu tür kişilere zarar verici davranışların çoğu zaman duygusal ilişkilerde görüldüğü belirtilmektedir.

Bir kimsenin kimliğine bürünen kişilerin genellikle mağdur pozu verdikleri ifade edilmektedir. Başkalarının kimliğine bürünen kişiler, taklidini yaptıkları kişiler paylaşım yapıyormuş gibi ya da o düşünceleri taklidi yapılan kişiler dile getiriyormuş gibi içerik paylaşımında bulunabilirler. Ayrıca başkalarının kimliğine bürünen kişiler taklidini yaptıkları kişilerin gibi davranarak o kişilerin sosyal medya veya e-mail hesaplarının parolalarını ele geçirmeyi de başarabilirler. Böylece taklidi yapılan kişinin sosyal medya ve e-mail hesaplarına doğrudan müdahale edilerek, bu ortamlar üzerinden cinsel içerikli, rahatsız edici fotoğraf, video veya bir metin mesajı paylaşılabilir ya da başka kişi ya da kişilere doğrudan bu türde ileti gönderiminde bulunulabilir ve kişinin adres, telefon gibi kişisel bilgileri açık edilebilir. Bu tür zarar verici davranışlar taklidi yapılan kişinin hayatının tehlikeye girmesine ve kişinin psikolojik yönden tahrip görmesine yol açabilir (Kowalski vd., 2008: 48, 49).

Kişinin itibarının zedelenmesi noktasında dijital ortamda maruz kalınan eylemlerden biri de ‘ifşa etme’ (outing and trickery) kavramsallaştırmasıdır. İfşa etme eylemlerinin flört ilişkilerinde görüldüğü ifade edilmektedir. Genelde ayrılan ya da ayrılmak isteyen çiftlerden birinin, diğerini ilişkileri esnasında rıza dâhilinde çekilen cinsel içerikli fotoğraf veya videoları başkalarına dijital ortam üzerinden gönderme ya da yayma, dağıtma şeklinde tehditte bulunması ile açıklanmaktadır (Willard, 2007: 9). İfşa etme kısacası kişi ya da

kişilerin paylaşılmasını istemediği özel bilgilerin, cinsel içerikli fotoğraf ve videoların sosyal medya ve e-mail hesapları veya WhatsApp gibi anlık mesajlaşma platformları üzerinden dağıtılması, yayılması veya başkalarına doğrudan gönderilmesi olarak tanımlanabilir (Kowalski vd., 2008: 49).

İfşa etme eylemlerinin alanyazındaki diğer bir kavramsallaştırması da ‘intikam pornografisi’ (revenge porn) olarak ele alınmaktadır. Bu kavramsallaştırmada kişilerin intikam alma duygusu ile harekete geçilerek cinsel içerikli fotoğraf ve videoların ifşa edilmesine dikkat çekilmektedir. İntikam pornografisi; çiftlerin ilişki esnasında rızaları dâhilinde çektikleri cinsel içerikli fotoğraf ve video görüntülerinin daha sonrasında çiftlerden birinin herhangi bir nedenden dolayı intikam almak istemesiyle beraber bu görüntüleri dijital medya ortamlarında partnerinin utanç duyması ve aşağılanması amacıyla paylaşması veya başka birilerine doğrudan iletmesi olarak açıklanabilir (EIGE, 2017: 2).

Yüz yüze iletişim sürecinde fiziksel olarak güçsüz olduğu için şiddete maruz kalan kişiler intikam almak için dijital ortamı kullanabilirler. Bu noktada dijital ortamlar üzerinden gösterilen şiddet davranışlarında fiziksel gücün bir önemi yoktur (Yaman vd., 2011: 177).

Kişiler intikam alma duygusuyla başka kişileri dijital ortamlardan ‘dışlama’ (exclusion) girişimlerinde de bulunabilirler. Dışlama; dijital medya platformları üzerinden kişi ya da kişileri belli bir toplumsal iletişim ortamından uzak tutmaya çalışmak için girişilen her türlü eylemlerdir. Bu tür davranışlar kişinin duygusal açıdan ciddi anlamda tahrip olmasına yol açabilir (Kowalski vd., 2008: 49; Willard, 2007: 10).

İntikam duygusu ile hareket edilerek gerçekleştirilen şiddet davranışlarının daha sonrasında kişinin bu durumdan keyif duymasına yol açabileceği ve bu şiddet eylemlerini eğlence unsuru görerek sürdürebileceği belirtilmektedir (Türkileri İnselsöz ve Uçanok, 2013: 21).

Kıskançlık duygusu da kişileri dijital şiddet eylemlerine yönelten en bilindik unsurların başında gelmektedir. Örnek olarak herhangi bir sebepten dolayı kız arkadaşını kıskanan bir erkek, kız arkadaşının özel hayatına yönelik her türlü bilgiyi dijital ortamda paylaşmaktan çekinmemektedir (Varjas vd., 2010: 271).

Alanyazındaki kavramsal tanımlamalar ve açıklamalara göre itibar zedeleme davranışları; bir kimseye ait fotoğraf, video, yazışma, ses kaydı gibi özel bilgilerin çeşitli sosyal medya uygulamaları, WhatsApp uygulaması, e-mail adresleri ya da cep telefonları gibi dijital platformlar üzerinden başkalarına gönderilmesi ve internet ortamı üzerinden yayılması veya bir kişinin adına sosyal medya hesapları ve e-mail adresleri açılması ve bu açılan sahte

sosyal medya hesapları ve e-mail adresleri üzerinden kişinin saygınlığını, değerini ve güvenirliliğini zedeleyecek paylaşımlarda bulunulması şeklinde toparlanabilir.

Casus yazılımlar kullanılarak da dijital şiddet davranışları sergilenebileceğine dikkat çekilmiştir. Bu noktada casus yazılımlar aracılığıyla başkalarının telefonunu takibe alma, ısrarlı bir biçimde mesaj atma ve arama, cinsel içerikli fotoğraflar gönderme ve aynı şekilde karşı taraftan fotoğraf, video ya da ses kaydı göndermesini isteme, zorlama, sosyal medya hesaplarının şifresini isteme, sosyal medya ve e-posta hesaplarını kontrol etme, başkasının adına hesap açarak fotoğraf paylaşma (Soydinç, 2019: 5) gibi eylemler dijital şiddetin saldırgan davranışlarda bulunma davranışlarının kapsamında değerlendirilebilir.

2.2.1.3. Kurban Suçlama

Dijital şiddetin en sık karşılaşılan türlerinden biri de ‘Kurban Suçlama’ (Victim Blaming)’dır. Akgün’ün ifadesiyle kurban suçlama girişiminde bulunan bir kimse, kişilerin yaşadıklarının nedeninin kendilerinin yaptıkları yanlışlardan kaynaklandığını ve dolayısıyla da yaşadıklarını hak ettiklerini düşünmektedir. Bir olaydan dolayı kurban ya da başka bir ifade ile mağdur düşen kişinin karakterinden yola çıkarak söylemler üreten kişiler, bu kurbanın iyi şeyler hak edecek niteliklere sahip olmadığını ve değersiz ya da kötü bir insan olduğunu düşünür (2019: 2233). Ayrıca ilk kez suçlanan ya da değersiz kılınan kurban, sonrasında birçok kez daha kurban olma riski ile karşı karşıya kalabilir. Bu noktada adeta kurban damgası yiyen kişiler çektikleri acı ve sıkıntıların beraberinde bir de suçlama ve hor görülmelelerinin getirdiği psikolojik sıkıntılar ile savaşmak durumunda kalabilmektedirler (2019: 2240).

Bir başka ifadeyle kurban suçlama; uygulanan şiddetin sorumluluğunu şiddeti gören kişiye yüklemektir. Bu bağlamda da kurban suçlamanın amacı şiddet durumunu şiddet gören kişinin sorumluluğu haline getirmek isteyen miti işaret etmektedir (Soydinç, 2018: 23).

Bir kimseyi maruz kaldığı her türlü kötü davranışı hak eden konumuna sokarak olumsuz davranışların ahlaki etkisini azaltma stratejisinin kurban suçlama olduğunu ifade eden Gökkaya ve Tekinsav Sütçü (2014: 56) bu stratejinin normal kabul edilebilir bir durum olduğuna da şu sözlerle dikkat çekerler (2014: 60):

“Zararlı davranışlarının etkilerini görmezden gelen birinin zorbalığı normleştirme eğiliminin olması ve zorbalıktaki rolünü minimize ederek kurbanı suçlaması anlaşılır bir durumdur. Dünyanın veya diğer insanların kendi istediği gibi davranması gerektiğini düşünen aşırı talepkar birinin, talepleri karşılanmayınca gösterilecek zorba davranışı normal kabul etmesi beklenebilir bir durumdur.”

Maruz kaldığı olumsuz durumlara kurbanın kendisinin neden olduğuna inanarak bu durumların abartıldığını ve kurbanın acı çekme, psikolojik sıkıntıya girme gibi durumlarının gerçekte olmadığına inanan kurban suçlayıcı konumunda yer alan kişiler, bu tavırları ile kurbanı değersizleştirebilmektedirler. Bununla birlikte kurbanın başına gelen olumsuz bir olayı, kurbanın hak ettiğini savunan kişiler, yaşanan olayın olumsuz sonuçlarını da meşrulaştırma eğiliminde olabilmektedirler (Giray, 2009: 30).

Kurbanı suçlayıcı söylemlerin dijital medyanın yanında hem yazılı hem de görsel medyada sıkça görüldüğü (Üzümcüker ve Akfırat, 2018: 6) belirtilmektedir. Nitekim İstanbul Gelişim Üniversitesi öğrencisi Asena Melisa Sağlam'ın 14 Haziran 2017'de şort giydiği gerekçesiyle bir minibüste saldırıya uğraması⁶² ve eski manken ve sunucu Ebru Şallı'nın 9 yaşındaki oğlu Pars'ı lenfoma nedeniyle toprağa vermesi sonucunda sosyal medya üzerinden 'hak ettin' şeklinde nefret dolu mesajların yağması⁶³ gibi davranışlar kurban suçlama zorbalığına getirilecek örnekler arasında gösterilebilir.

İntikam alma duygusu ile hareket ederek kurbanı dijital ortamda zarar veren kişi, kurbanın bu şiddet eylemlerini hak ettiğini düşünebilmektedir. Kişi daha önceden istemediği herhangi bir eylem ile karşı karşıya kaldıysa veya kişinin istediği herhangi bir eylem gerçekleşmediyse, bu sebeplere sığınan kişiler intikam almak ve bu yönde kendilerini iyi hissedecekleri için de kurban suçlama davranışlarına başvurabilirler (Varjas vd., 2010: 271).

2.2.2. Dijital Şiddetin Nedenleri

Dijital şiddeti diğer şiddet türlerinden farklı kılan en önemli etken, şiddet eylemlerine internet erişiminin olduğu bilgisayar, akıllı telefon gibi teknolojik aletlerin karışmasıdır. Bu bağlamda kişilerin özel, sosyal ve eğitim hayatlarını oldukça derinden etkileyen ve psikolojik yönden telafisi mümkün olmayan yıkıcı sonuçlar doğuran dijital şiddet eylemlerinin nedenleri arasında hiç kuşkusuz bilişim alanında yapılan teknolojik gelişmelere oranla bilgisayar ve akıllı telefon kullanımındaki artış gösterilebilir (Seçkin, 2017: 83; Yenilmez ve Seferoğlu, 2013: 422).

Willard'a (akt. Horzum ve Ayas, 2013: 197) göre ise dijital şiddetin nedenleri arasında gösterilen maddeler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Dijital şiddet eylem girişimlerinde bulunulduğunda yakalanılmayacağının düşünülmesi

⁶² <https://indigodergisi.com/2017/08/asena-melisa-saglam-sevinir-olduk/> (erişim tarihi: 31.03.2020).

⁶³ <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/fulya-soybas/biz-ne-ara-bu-kadar-gaddar-olduk-41498041> (erişim tarihi: 31.03.2020).

- Maruz kalınan dijital şiddet eylemleri karşısında kişi ya da kişilerin fiziksel olarak herhangi bir zarar görmediklerinin düşünülmesi
- Dijital şiddet eylemlerinin ahlaka aykırı olmadığının düşünülmesi
- Dijital şiddetin intikam alma aracı olarak düşünülmesi

Varjas ve diğerleri (2010: 270) ise kişinin intikam almak, can sıkıntısını gidermek, yeni bir kişilik denemek istemesi, kendisini daha iyi hissedeceğini düşünmesi, kıskançlık duyması, karşı tarafı kışkırtma, koruma duyguları ile hareket etmesi ve yönlendirilen duygular, gerçek kimliğini gizleyebilme ve disinhibisyon etkisi gibi nedenlerden dolayı dijital şiddet davranışlarına başvurulabileceğini ifade etmektedirler.

Bu bağlamda Arslan (2020: 126) yönlendirilmiş duyguları, kişinin daha önceden şiddet davranışlarına maruz kalmasından dolayı yaşadığı deneyimleri, şiddet gördüğü kişi ya da kişiler üzerinde değil aksine sıradan masum birinin üzerinde zarar verme niyeti ile gerçekleştirmesi olarak açıklamaktadır. ‘Kışkırtma’ ise bir kimseyi dijital ortamlarda şiddet davranışlarına zorlamak, tahrik etmek olarak açıklanabilir. Bir kimse hakkında çıkartılan söylentileri dijital medya araçları ile yaymak ve sonrasında o kimseyi kendisi hakkında yapılanlarla ilgili olarak konuşmaya zorlamak kışkırtma motifi için örnek gösterilebilir (Arslan, 2020: 127). Ayrıca Arslan (2020: 124) dijital şiddet davranışları gösteren kişilerin saldırganca veya şiddete eğilimli bir tutum içinde olduklarını ve bu tutumlarını dijital ortamlarda diğer kişilere karşı aşağılayıcı eylemlerde bulunarak tatmin ederek kendilerini daha iyi hissedebileceklerini belirtmektedir. Seçkin de (2017: 84) bu tür nedenlerle dijital şiddete başvuran kişilerin psikoloji, his, ahlak ve vicdan anlamında kusurlu olduklarını belirtmektedir.

2.2.2.1.Sanal Kimlik Kullanımı

Günümüzde yaş, eğitim, statü veya dil, din, ırk gibi öğeler fark etmeksizin milyarlarca insanın enformasyonu hem ürettikleri hem de tükettikleri uçsuz bucaksız bir internet ortamı yaratıldı. Manuel Castells’in de 1996 yılında yayınladığı “Ağ Toplumunun Yükselişi” (The Rise of the Network Society) isimli eserinde ilk kez dile getirdiği *ağ toplumu* kavramı ile açıkladığı bu yeni toplumsal yapının bireylerin kimlik inşalarında çok büyük bir etki alanına sahip olduğu söylenebilir.

Kimlik gizlemenin kişilerin dijital şiddet davranışlarını gerçekleştirme yönünde bir fırsat olduğu belirtilmektedir (Yaman vd., 2011: 176). Nitekim yüz yüze iletişim sürecinde şiddet davranışlarını kimin gösterdiği bilinmekteyken dijital ortamda eyleme dökülen bu davranışların kimliği gizlemeden dolayı kimin yaptığı bilinmemektedir.

Armağan (2013: 2) dijital ortamlar üzerinden iletişimde bulunan bireylerin fiziksel, toplumsal ve kültürel özelliklerine göre sanal kimliklerini belirlediklerini ve iletişim süresince kendi kimliklerini gizleyerek etkileşimde bulunduklarını ifade etmektedir.

Sanal kimlik oluşturma isteği bireylerin fiziksel çekinceleri, ekonomik kaygıları veya sosyal izolasyon ya da cinsiyet ayrımı yapılması gibi sorunlardan kaynaklanabilir. Bu noktada bireylerin gerçek hayatta dışa vurmakta zorlandıkları ya da çekindikleri davranış ve düşünce kalıplarını özgürce ifade edebilme isteği sanal kimliğin oluşumunda etkilidir ve sanal kimliği gerçek kimlikten ayıran en belirgin özelliktir. Diğer bir ayırıcı ve belirgin özellik ise bireylerin istedikleri şartlarda sanal kimliklerini yaratarak özel alanlarda var olabildikleri ve bu noktada tatmin duydukları sınırlı bir alan yaratmasıdır (İsmayılzade, 2017: 228, 229).

Sosyal medyanın sunduğu bu özgür kimlik oluşturma alanı sayesinde bireyler kendi yarattıkları kimliklerini sürekli olarak geliştirme ve yenileme gereksinimi içerisine girerek görünürlüklerini artırma güdüsüyle hareket ederler. Bu da bireylerin sosyal medya üzerinden başkalarıyla olan etkileşimlerinde kendileriyle ilgili olumsuz yönlerini gizlemelerine olumlu yönlerini ise ön plana çıkarmalarına neden olmaktadır (Mert, 2019: 74).

Özdemir'in (2019) "Sosyal Medyada Gerçeklik ve Sanal Kimlik İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma" isimli çalışmasında İstanbul Aydın Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmada sanal kimlik kullanımının istenilen şekilde yönlendirildiği ve sanal kimlik kullanılarak kurulan iletişimin günlük hayattaki gerçek kimlik ile kurulan iletişimle bağdaşmadığı ortaya konulmuştur. Bu bağlamda dijital medya platformlarının sunduğu sanal kimlik inşasının sosyal medyada kişinin kendi kimliğinden farklı davranabileceği ve bu farklılığa sınırsız imkân sunan sosyal medyanın, kimliğin farklı bir boyuta geçmesine neden olabileceği söylenebilir.

İletişim alanındaki teknolojik gelişmelerin getirdiği yeni iletişim imkânları ve dijital medyanın yoğun kullanımının yanında, dijital medya ortamlarının kullanıcılarına tanıdığı bu anonim olma şansı dijital şiddeti gitgide daha büyük bir sorun haline getirmektedir (Özmen, 2018: 958). Ancak sanal kimlik kullanan her kişinin dijital şiddet davranışları gösterip göstermeyeceği de bilinmemektedir (Varjas vd., 2010: 271).

Dijital şiddet davranışlarında bulunan kişi, şiddete maruz kalan kişilerin tanıdığı ya da tanımadığı birisi olabilir. Dijital medyanın kullanıcılarına sunmuş olduğu kimlik gizleyebilme olanağı saldırganların dijital ortamlarda şiddet davranışları sergilemelerini kolaylaştırıcı bir etkidir (Çelik ve Tekin, 2015: 346).

Bu noktada Yıldırım (2019) “Sosyal Medyada Kadınlara Yönelik Dijital Şiddet” isimli çalışmasında üniversite öğrencisi 18 kadınla yaptığı yüz yüze görüşmede, kadınlardan 4’ü hiç tanımadıkları kişiler tarafından dijital şiddet örneklerine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Yüz yüze gerçekleştirilen diğer şiddet türlerinin aksine dijital ortamlar üzerinden yapılan şiddet davranışlarında kişinin gerçek kimliğini gizlemesi olağan bir durumdur. Bu da dijital şiddette bulunacak saldırganların düşmanca tutumlarını rahatlıkla gerçekleştirmelerine imkan sağlamakta, saldırganları bu yönde cesaretlendirmekte ve şiddet mağduru kişilere karşı empati duymalarını zorlaştırabilmektedir (Asıcı, 2020: 53, 54). Ayrıca empati kuramamak kişiyi yaşananların yalnızca dijital ortamda kaldığı düşüncesine iterek şiddet davranışlarının mağdur üzerinde yol açtığı duygusal tahribatları görememesine bu nedenle de kişinin davranışlarını sonlandırmasında güçlük yaşamasına da yol açabilmektedir (Yaman vd., 2011: 178, 179).

Kişiler hayal ettikleri ya da farklı bir kişilik denemek düşüncesiyle de dijital ortamda gerçek kimliklerini gizleyebilmektedirler. Kişinin saç ve göz rengini değiştirmesi, boyunu ve cinsiyetini farklı göstermesi veya doğrudan başkasının fotoğraflarını sosyal medya hesaplarında kullanıyor olması kişinin dijital ortamda yeni bir kişilik deneme motifine örnek gösterilebilir (Varjas vd., 2010: 271; Arslan, 2020: 127).

Sanal kimlik kullanımı kişilerin gerçek kimliklerinin belirlenmesinin zor olmasından dolayı dijital şiddet girişimlerinde başka kişileri de özendirebilir (Arslan, 2020: 128).

2.2.2.2.Hukuki Yaptırım ve Cezaların Yetersiz Kalması

Yüz yüze gerçekleştirilen iletişim ortamının aksine bilişim ve iletişim teknolojilerinin sunduğu dijital medya ortamında insan davranışlarına yön veren toplumsal kuralların ve kanunların olmaması veya eyleme dökülen şiddet davranışlarının hukuki olarak bir ceza yaptırımına tabi tutulmayacağı düşüncesi kişilerin dijital şiddete yönelmelerine neden olabilmektedir (Arslan, 2020: 131). Bir başka ifadeyle internet ortamında hukuki açıdan denetimin güç olması internet kullanıcılarının kendilerini dijital platformlarda rahatlıkla ifade etmelerine imkân vermekte ve bu da şiddet davranışları olarak zararlı sonuçlar doğurmaktadır (Yaman vd., 2011: 217).

Şiddete maruz kalan kişilerin kendilerine tanınan yasal hakları tam anlamıyla bilmemeleri, kavrayamamaları hatta bu hakların varlığından bile haberdar olmamaları ve şiddet içeren suç örneklerine bakıldığında çoğunlukla para cezası yaptırımının uygulanıyor olması ve bunun sonucunda da hukukun şiddet eylemleri için caydırıcı ya da engelleyici bir alan olarak görülmemesinin ortaya çıkması diğer şiddet türleri gibi dijital şiddetin de

yaygınlaşmasına sebebiyet vermiştir. Ayrıca şiddete eğilimli olan kişiler üzerinde de hukuki yaptırımların ve cezaların haklı bir şekilde uygulanmaması ya da yetersiz kalması gibi etkenler özgür bir iletişim ortamının olduğu algısını yaratmış ve bunun sonucunda fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel şiddet gibi dijital şiddetin de her türlü girişimine rahatlıkla başvurabilecekleri bir zemin hazırlamıştır (Yıldırım, 2019: 39).

Bu bağlamda şiddet eylemlerine maruz kalındığında başvurulacak yasal yollardan haklı bir netice almanın adalet mekanizmasının gerçekte ne kadar adaletli işleyişi ile ilgili olduğu söylenebilir.

2.2.2.3.Etkileşim Alanının Kolay ve Geniş Olması

Başlarda veri alışverişi sağlayan bir ortam olarak tanımlanan internet, kullanım alışkanlıklarının değişmesi ile birlikte sunumunu yeniden üretmiş ve sosyal medya olarak da anılmaya başlanmıştır. İnternetin sunumunu yeniden üretme noktasında kontrolü kullanıcılarına vermesi (Arık, 2018: 129, 131) sosyal medya mecralarında bireylerin birbirleriyle olan etkileşim alanının kolaylaştırıldığı ve genişletildiği söylenebilir. Bunun sonucunda da kullanıcılar birbirleriyle istedikleri şekilde etkileşime geçmiş ve özel hayatın gizliliği, mahremiyet gibi sorunsallar tartışmaya açılmıştır. Bu noktada özel alandan kamusal alana bir dönüşüm yaşanmıştır.

Geleneksel medya ortamında yalnızca alıcı konumunda olan bireylerin yeni iletişim teknolojileri ile birlikte kaynak olarak da üretici statüsünde konumlandıklarını belirten Arık (2018: 175) mahremiyetin kamusallaşmasını şu sözlerle ifade etmektedir:

“Endüstri, özellikle sosyal paylaşım platformları aracılığıyla bireye egemenlik alanı sunmakta, varlığını kitlelere haykırmak isteyen birey, esasında mahremini endüstrinin egemenliğine armağan etmektedir. İster rızası dâhilinde, ister rızası haricinde olsun bireyi nesneleştiren dijital teknolojiler, kişisel verilerden beslenmekte ve bireyin mahremiyetini ihlal ederek endüstriyi yeniden üretmektedir”

İnternet ortamında mahremiyet olgusunu endüstri bağlamında değerlendiren Arık’ın yaklaşımına bakıldığında mahremiyetin kamusallaşması aynı şekilde kişilerarası etkileşim açısından da ele alınabilir. Özellikle dijital medya platformlarını kullanan kişilerin sosyal medya profil hesaplarını gizlilik noktasında herkese açık olarak tercih etmeleri; istekleri dışında takip edilme, saldırılara uğrama gibi çeşitli dijital şiddet eylemleri ile karşı karşıya kalmalarına zemin oluşturabilmektedir.

Diğer bir yandan dijital medya araçlarının popülaritesinin artmasıyla birlikte yüz yüze iletişim ortamında meydana gelen şiddet içerikli söylem veya eylemler, dijital platforma

taşınmıştır. Bu noktada Karcı (2020: 217) “İnternet ve dijital teknolojinin dünya çapındaki geniş erişim imkânı sayesinde, zorbaların kurbanlarını taciz etme yetenekleri neredeyse sınırsız hale gelmiştir” diyerek doğrudan vuku bulan şiddet davranışlarının sınırlarının kalktığı vurgulanmaktadır.

2.2.3. Dijital Şiddet ile Diğer Şiddet Türleri Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar

Dijital şiddet diğer şiddet türlerine göre kullanılan araçlar bakımından farklılıklar gösterse de bireyler üzerinde bıraktığı etkiler ele alındığında ise dijital şiddetin diğer şiddet türleri ile benzer nitelikte olduğu söylenebilir.

Şiddet kavramının tek başına ele alındığında kişi veya kişiler üzerinde baskı kurmak, kontrol sağlamak, yaptırımda bulunmak gibi eylemler noktasında ortak paydada kesiştiği göz önüne alınırsa dijital şiddetin de aynı eylemler çerçevesinde seyir ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Dijital şiddet ve diğer şiddet türleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar şu şekilde sıralanabilir (Yaman vd., 2011: 179; Seçkin, 2017: 89-94; Baştürk, 2020: 49; Ekinci ve Kayapalı Yıldırım, 2020: 29-36):

Benzerlikler:

- Fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel ve psikolojik şiddet türlerinde olduğu gibi kişilere karşı yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanılmaktadır.
- Fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel ve psikolojik şiddet türlerinde olduğu gibi kişi ya da kişilere zarar verme niyeti taşımaktadır. Örneğin yüz yüze iletişimde karşısındaki bireye hakaret eden bir kimse aynı şekilde bu hakaret içerikli söylemlerini dijital medya platformları üzerinden de gerçekleştirebilir.
- Şiddeti uygulayan kişinin özellikleri fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel ve psikolojik şiddet uygulayan kişinin özellikleri ile aynıdır; şiddet içerikli davranışlar bilinerek ve istenilerek yapılmaktadır.
- Şiddetin kişi üzerinde bıraktığı etki bakımından ele alındığında fiziksel, cinsel, ekonomik, sözel ve psikolojik şiddet türlerinde olduğu gibi doğrudan psikolojik bir hasarın meydana gelmesi söz konusudur.

Farklılıklar:

- Şiddet mağduru kişiler üzerinde etki anında görülebilir; örnek olarak kişiye ait cinsel içerikli görüntülerin internet üzerinden yayılması sonucu kişi intihara yönelebilir.

- Diğer şiddet türleri somut mekânlarda görülebilirken dijital şiddet, dijital medya ortamlarında gerçekleştirilir. Bu şiddet türünü gerçekleştirebilmek için internet erişimine sahip olan bilgisayar, akıllı telefon veya tablet gibi teknolojik araçlara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Diğer şiddet türlerinin yüz yüze gerçekleştirilebilmesi nedeniyle şiddet esnasında şiddeti uygulayan ve uygulanan bireyler arasında cereyan eden tutum, tavır, davranış, jest, mimik gibi öğeler dijital şiddet türünde doğrudan söz konusu değildir. Bu anlamda dijital şiddet eylemlerinden bir ya da birkaçını hedef olarak seçtiği birey veya bireylere uygularken, onların bu şiddet içerikli eylemlere karşı tepkileri doğrudan göremediği için merhamet, pişmanlık, vicdan azabı gibi hisleri devreye girememekte ve en önemlisi de şiddet mağduru kişiye karşı empati geliştiremeyerek dijital şiddet eylemlerine devam etme cesaretini doğurabilmektedir.
- Zaman sınırı söz konusu değildir; örnek olarak kişiye ait özel bilgiler istenilen zamanda bir ya da birçok kez internet üzerinden yayılabilir.
- Fiziksel gücün aksine teknoloji kullanım beceresi önemlidir; örnek olarak casus yazılımlar ile kişinin sosyal medya hesaplarının şifrelerinin kırılması için ilgili yazılımlara ait teknolojik bilgiye sahip olmak gerekir, aksine bu eylem girişimi için fiziksel gücün hiçbir anlamı yoktur.
- Kişi ya da kişiler şiddet içerikli eylemler gerçekleştirecekleri zaman gerçek kimliklerini gizleyebilirler; örnek olarak kişi ya da kişiler karşı tarafın kendilerini tanımamaları için gerçek kimlikleri yerine sahte kimlikler kullanarak açtıkları sosyal medya hesapları üzerinden başka kişilere rahatsız edici mesajlar gönderebilir. Dolayısıyla bu durum dijital şiddet uygulayıcısının gerçek kimliğinin ne olduğu hakkında bilgi edinilmesini zorlaştırmaktadır. Diğer şiddet türlerinde ise failin kimliği bellidir.
- Kişi ya da kişiler giriştikleri şiddet içerikli eylemlerin sorumluluğundan bihaberdir; örnek olarak bir kimseye ait özel konuşmaları internet üzerinden teşhir eden bir kişi, mağdur kişinin bu şiddet eylemi karşısında ne hissettiği ile ilgili bir fikre sahip değildir.
- Şiddet içerikli eylemlere anında müdahale etmek ya da bu eylemleri tamamen ortadan kaldırmak imkânsızdır; örnek olarak bir kişi bir başka kişiye ait mahremiyet içeren bir video içeriğini internet üzerinden paylaştığında, bu

içerik anında milyonlarca kişiye ulaşabiliyor iken kopyalanması ve çoğaltılması da mümkün olabiliyor.

- Şiddet içerikli eylem girişimleri dijital medya platformları aracılığı ile yapıldığı için doğrudan değil dolaylı bir şiddetten söz edilebilir.
- Kişi ya da kişiler eş, akraba, arkadaş veya diğer yakınları gibi tanıdıkları kimselere şiddet içerikli eylem girişimlerinde bulunurken, aksine hiç tanımadıkları kimselere de bu tür girişimlerde bulunabilirler.

2.2.4. Dijital Şiddet Karşısında Yasal Haklar

Türk hukuk sistemine bakıldığında dijital şiddet davranışlarını doğrudan kapsayan bir düzenlemenin olmadığı gerek incelenen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda (1982 Anayasası) gerek bu anayasa altında düzenlenen diğer yasalarda görülse de dijital şiddet eylemlerini suç olarak kabul eden ilişkili maddeler anayasa ve yasalar içerisinde mevcuttur.

Bu bağlamda kişilerin dijital şiddet eylemleri karşısında ne gibi yasal haklarının olduğu '1982 Anayasası', 5237 sayılı 'Türk Ceza Kanunu' ve 5651 sayılı 'İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun' maddeleri incelenerek gözler önüne serilmiştir.

2.2.4.1. 1982 Anayasası

1982 Anayasası incelendiğinde dijital şiddet eylemlerine yönelik suç oluşturabilecek maddeler incelenmiş ve bu maddeler şu şekilde tespit edilmiştir:

- Özel hayatın gizliliği (madde 20)
- Haberleşme hürriyeti (madde 22)
- Düşünce ve kanaat hürriyeti (madde 25)
- Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti (madde 26)

Öncelikle bu maddelerin detaylandırılmasını yapmadan önce 1982 Anayasası kapsamında kişilik haklarına yönelik devletin amaç ve görevlerine bakmakta fayda olduğu söylenebilir. Bu bağlamda devlet, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışır⁶⁴. Devletin amaç

⁶⁴ 1982 Anayasası, madde 5.

ve görevleri arasında yer alan ilkelerin 1982 anayasasının başlangıç⁶⁵ bölümünde de yer aldığı görülmektedir.

Anayasanın 12. maddesine bakıldığında ise temel hak ve özgürlüklere ilişkin düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Buna göre herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

Dijital şiddet davranışları ile doğrudan ilgili olan madde ise özel hayatın gizliliği ile ilgili düzenlemedir. Buna göre herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz⁶⁶. Aynı maddede kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına yönelik düzenleme de mevcuttur⁶⁷.

Düşünce ve kanaat hürriyeti ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti maddeleri incelendiğinde ise herkesin düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahip olduğu, kimsenin her ne sebep ve amaçla olursa olsun düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağını, düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamayacağı ve suçlanamayacağı ifade edilmektedir⁶⁸. Ayrıca herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir⁶⁹.

2.2.4.2. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu uyarınca dijital şiddet davranışlarına yönelik herhangi bir düzenleme mevcut görünmese de bu davranışlarla ilişkilendirilebilecek birçok madde bulunmaktadır. Dijital şiddet davranışları söz konusu kanunda suç olarak kabul edilmese de bu davranışlarla ilişkilendirilebilecek davranışlar nasıl ki Türk Ceza Kanunu'nda suç olarak kabul görüyorsa dijital şiddet davranışlarının da aynı biçimde suç teşkil edebileceği söylenebilir.

⁶⁵ 1982 Anayasası'nın başlangıç bölümünde "Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu" ifade edilmiştir. Buna göre "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir (1982 Anayasası, madde 17).

⁶⁶ 1982 Anayasası, madde 20.

⁶⁷ Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir (1982 Anayasası, madde 20).

⁶⁸ 1982 Anayasası, madde 25.

⁶⁹ 1982 Anayasası, madde 26.

Öncelikle herhangi bir eylemin ceza karşılığının olabilmesi için kanunda suç olarak düzenlenmiş olması gerektiği belirtilmektedir⁷⁰. Bu anlamda da dijital şiddet davranışlarının söz konusu kanunda herhangi bir düzenlemeye tabi tutulmadığı göz önüne alındığında bu davranışların suç teşkil etmeyeceğini söylemek yerinde olacaktır. Ancak dijital ortam dışında kalan yüz yüze iletişim sürecinde yaşanan şiddet eylemleri nasıl ki kanun kapsamında suç sayılarak cezaya tabii tutuluyor ise aynı biçimde dijital ortamdaki iletişim sürecinde de şiddet davranışlarının da cezaya tabii tutulacağı söylenebilir. Bu durumu bir örnek ile ifade etmek gerekirse, yüz yüze olan iletişim ortamında bir kişiye hakaret etmek nasıl ki Türk Ceza Kanunu'na göre suç olarak kabul ediliyorsa aynı biçimde dijital ortamdaki iletişim esnasında da sosyal medya, e-posta, anlık mesajlaşma veya cep telefonları üzerinden sözlü veya yazılı bir şekilde hakaret davranışında bulunmak suç olarak kabul edilebilir ve cezalandırılabilir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre dijital şiddet davranışlarıyla ilişkilendirilebilecek suçlar aşağıdaki gibi toparlanabilir:

***Haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu*⁷¹**

- Kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğini ihmal etmek,
- Haberleşme içeriklerini kayıt altına almak,
- Haberleşme içeriklerini hukuka aykırı olarak ifşa etmek,
- Haberleşme içeriklerini kişinin rızası olmadan ifşa etmek ve ifşa edilen bu içerikleri basın ve yayın yoluyla yayımlamak
- Kişiler arasındaki konuşmaları kayıt altına almak

***Özel hayatın gizliliğini ihlal suçu*⁷²**

- Özel hayatın gizliliğini ihlal etmek,
- Gizliliği görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal etmek,
- Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri hukuka aykırı olarak ifşa etmek ve ifşa edilen bu verileri basın ve yayın yoluyla yayımlamak

Haberleşmenin engellenmesi⁷³ ve kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması⁷⁴ suçu

- Kişiler arasındaki haberleşmenin hukuka aykırı olarak engellenmesi,
- Kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaların kişilerden birinin rızası olmadan dinlemek ve bunları bir ses alma cihazı ile kaydetmek,

⁷⁰ Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz (Türk Ceza Kanunu, madde 2/1).

⁷¹ Türk Ceza Kanunu, madde 132/1, 2, 3, 4.

⁷² Türk Ceza Kanunu, madde 134/1, 2.

⁷³ Türk Ceza Kanunu, madde 124/1.

⁷⁴ Türk Ceza Kanunu, madde 133/1, 3.

- Kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaların kaydedildiği verileri hukuka aykırı olarak ifşa etmek ve ifşa edilen bu verileri basın ve yayın yoluyla yayımlamak.

Kişisel verilerin kaydedilmesi⁷⁵ ve verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme⁷⁶ suçu

- Kişisel verileri hukuka aykırı olarak kaydetmek,
- Kişisel verileri hukuka aykırı olarak bir başkasına vermek, yaymak veya ele geçirmek.

Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma suçu⁷⁷

- Sırf huzur ve sükûnunu bozmak maksadıyla bir kimseyi telefon üzerinden ısrarla aramak ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunmak.

Hakaret⁷⁸, tehdit⁷⁹ ve şantaj⁸⁰ suçu

- Bir kimseye sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte saldırgan davranışlar sergilemek.
- Bir kimsenin vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştirmek için tehditte bulunmak.
- Hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlamak.

Kasten yaralama⁸¹ ve intihara yönlendirme⁸² suçu

- Kasten başkasının vücuduna acı vermek veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olmak.
- Başkasını intihara azmettirmek, teşvik etmek, başkasının intihar kararını kuvvetlendirmek ya da intiharına herhangi bir şekilde yardım etmek.

⁷⁵ Türk Ceza Kanunu, madde 135.

⁷⁶ Türk Ceza Kanunu, madde 136.

⁷⁷ Türk Ceza Kanunu, madde 123.

⁷⁸ Türk Ceza Kanunu, madde 125.

⁷⁹ Türk Ceza Kanunu, madde 106.

⁸⁰ Türk Ceza Kanunu, madde 107.

⁸¹ Türk Ceza Kanunu, madde 86.

⁸² Türk Ceza Kanunu, madde 84.

Bilişim sistemine girme⁸³ ve Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme⁸⁴ suçu

- Hukuka aykırı olarak bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına girmek, sistemin içerdiği verileri yok etmek veya değiştirmek.
- Bir bilişim sisteminin işleyişini engellemek veya bozmak.

İşkence⁸⁵ ve Eziyet⁸⁶ suçu

- Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çektirmek.
- Algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştirmek.
- Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışlarda bulunmak.

Müstehcenlik suçu⁸⁷

- Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri basın ve yayın yolu ile yayımlamak.

2.2.4.3.5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

5651 sayılı kanun amaç ve kapsam bakımından içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı⁸⁸, erişim sağlayıcı⁸⁹ ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlediği görülmektedir⁹⁰. Nitekim söz konusu kanunun dijital ortamda yapılan dijital şiddet davranışlarına maruz kalan kişiler için getirdiği düzenlemelerle dijital şiddet eylemlerinin önüne geçilmesinde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu noktada örnek olarak partnerinin cinsel içerikli fotoğraf veya videolarını dijital ortamda ifşa ederek partnerini dijital şiddete maruz bırakan kişinin bu davranışı 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre nasıl ki suç oluşturuyorsa aynı şekilde 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele

⁸³ Türk Ceza Kanunu, madde 243.

⁸⁴ Türk Ceza Kanunu, madde 244.

⁸⁵ Türk Ceza Kanunu, madde 94.

⁸⁶ Türk Ceza Kanunu, madde 96.

⁸⁷ Türk Ceza Kanunu, madde 226.

⁸⁸ Yer sağlayıcı: Hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek ve-ya tüzel kişileri ifade eder (5651 Sayılı Kanun, madde 2/1-m).

⁸⁹ Erişim sağlayıcı, kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek veya tüzel kişileri ifade eder (5651 Sayılı Kanun, madde 2/1-e).

⁹⁰ 5651 Sayılı Kanun, madde 1/1.

Edilmesi Hakkında Kanun uyarınca da suç oluşturacak ve ifşa edilen içeriklerin dijital ortamdan kaldırılması istenecektir.

Bu bağlamda hukuka aykırı olan içeriklerin yer sağlayıcılar tarafından yayından çıkarılacağı belirtilmektedir⁹¹. Ayrıca erişim sağlayıcılar da kullanıcılarının yayınladıkları hukuka aykırı olan içeriklerin erişimini engelleme hakkına sahiptir⁹².

⁹¹ Yer sağlayıcı, yer sağladığı hukuka aykırı içeriği bu Kanunun 8 inci ve 9 uncu maddelerine göre haberdar edilmesi hâlinde yayından çıkarmakla yükümlüdür (5651 Sayılı Kanun, madde 5/2).

⁹² Erişim sağlayıcı; herhangi bir kullanıcısının yayınladığı hukuka aykırı içerikten, bu Kanun hükümlerine uygun olarak haberdar edilmesi halinde erişimi engellemekle yükümlüdür (5651 Sayılı Kanun, madde 6/1 -a).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KULLANICI SORUNU OLARAK ORTAYA ÇIKAN DİJİTAL ŞİDDET

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, nicel araştırma yaklaşımlarından anket tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Anket tekniği bilimsel araştırma türlerinden tanımlayıcı araştırma sınıfında yer almaktadır. Tanımlayıcı araştırma, olguların gözlemlenmesi ve tanımlanması ile yapılmaktadır; belirlenen konu gözlemlenir ve değişkenler üzerinden tanımlamalar yapılır (Usta, 2012: 103).

Bu çalışmada, internet erişimi olan 13 yaş üstü bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet örneklerinin oranlarını belirlemek ve bunları etkileyen unsurları mercek altına almak için Şubat-Nisan 2020 tarihleri arasında kesitsel tarama modeli kullanılarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Kesitsel tarama modelinde önceden belirlenmiş toplam nüfusu kapsayan evren üzerinden alınan ve toplam nüfusu temsil edeceği düşünülen örneklem üzerinden araştırma yapılır (Fraenkel vd., 2012: 394).

Bu araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan “İnternet Kullanıcılarına Yönelik Dijital Şiddet” isimli anket ile elde edilmiştir. Anket sorularının hazırlanmasında, dijital şiddet konusu ile ilgili derinlemesine yapılan alanyazın taraması ve daha önce yapılan diğer çalışmalarının incelenmesi etkili olmuştur.

Anketin ilk kısmında bireylerin internet kullanım alışkanlıklarını belirlemek amacıyla ‘internet kullanım sıklıklarının neler olduğu’, ‘internet kullanımı sırasında kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri’, ‘internetin hayatlarına yön verip vermediği’, ‘sosyal medya uygulamalarını hangi kimlik ile kullandıkları’ ve ‘sosyal medya profil kullanımının gizliliği’ ile ilgili 5 maddelik soru hazırlanmıştır.

Anketin ikinci kısmında, bireylerden hayatlarının bir döneminde maruz kalabilecekleri 18 maddelik dijital şiddet örnekleri 5’li likert olarak “Hiçbir zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Sıklıkla”, “Her zaman” şeklinde verilmiş ve ankete katılım sağlayan bireylerden maruz kaldıkları dijital şiddet örneklerini işaretlemeleri istenmiştir.

Anketin üçüncü kısmında, dijital şiddet örneklerine maruz kalındığı zaman karşılaşılan güçlükler 12 maddelik 5’li likert olarak “Hiçbir zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Sıklıkla”, “Her zaman” şeklinde verilmiş ve ankete katılım sağlayan bireylerden maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri karşısında hangi güçlüklerle karşılaştıklarını işaretlemeleri istenmiştir.

Anketin dördüncü kısmında, ankete katılım sağlayan bireylere, “Karşılaştığınız bu sorunla ilgili olarak aşağıda belirtilen ifadelerden hangilerini yaptınız?” sorusu yöneltilmiş ve

3.1.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Teknolojik gelişmelerin bireylerarası iletişim alanındaki hızlı seyri özellikle internet kavramının insan hayatına girmesine sebep olmuş ve insanların yaşadıkları deneyimleri paylaşma, arkadaş edinme, sosyalleşme, bilgiye erişme gibi ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir araç haline gelmiştir. Bu noktada, kendini internetin sunduğu sanal alanda özgür hissedenen internet kullanıcıları, kendileri gibi diğer internet kullanıcılarına karşı şiddet içerikli söylemler üretmekten kendini alamamış; adeta kişilerin haklarını kısıtlayıcı ve zarar verici davranışlarda bulunmuştur. Dolayısıyla internet teknolojisi, insan yaşamına çeşitli katkılar sağlarken bir yandan da insanların şiddet içerikli davranışlarını çekinmeden özgürce sergileyebilecekleri yeni bir şiddet alanını da kullanıma açmıştır. Böylece onlarca şiddet türünün yanına bir yenisi daha eklenmiş ve buna dijital şiddet adı verilmiştir.

Bu bağlamda ele alınan bu çalışma, internet erişimi olan 13 yaş üstü bireylerin karşılaştıkları dijital şiddet türlerine ilişkin bulgulara ve dijital şiddet ile ilgili çalışmalara ve çıktılarına yer verilmesi açısından Türkçe alanyazında özgün bir eser olma özelliğine sahip olacağının ve ilgili alanyazına katkı sağlayacağına düşünülmesi bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla bu araştırmanın temel amacı cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve ilişki durumu ile internet kullanım sıklığının maruz kalınan dijital şiddet oranları üzerindeki etkilerini test etmektir. Bunun beraberinde internet erişimine sahip kadın ve erkek bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet karşısında verdikleri tepkileri, dijital şiddet ile baş etme yöntemlerini ve dijital şiddet karşısında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talep etmeme nedenlerini de ortaya çıkarmak bu araştırmanın amaçları arasında konumlanmaktadır.

3.1.2. Araştırmanın Hipotezleri ve Soruları

Araştırmanın hipotezleri:

‘İstek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.1)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.2)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.3)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.4)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.5)

‘Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.6)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.7)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.8)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.9)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.10)

‘Kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.11)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.12)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.13)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.14)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.15)

‘Rahatsız edici yorumlar yapılması’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.16)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.17)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.18)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.19)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.20)

‘Rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.21)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.22)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.23)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.24)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.25)

‘Telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.26)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.27)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.28)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.29)

- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.30)

‘Sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.31)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.32)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.33)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.34)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.35)

‘Konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.36)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.37)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.38)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.39)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.40)

‘İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.41)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.42)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.43)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.44)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.45)

‘Kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.46)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.47)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.48)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.49)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.50)

‘Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.51)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.52)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.53)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.54)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.55)

‘Özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.56)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.57)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.58)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.59)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.60)

‘Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.61)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.62)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.63)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.64)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.65)

‘Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.66)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.67)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.68)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.69)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.70)

‘Casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.71)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.72)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 73)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.74)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.75)

‘Kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.76)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.77)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.78)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.79)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.80)

‘Maruz kalman şiddetin hak edildiğinin ima edilmesi’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.81)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.82)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.83)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.84)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.85)

‘Seksüel davranışların eleştirilmesi’ dijital şiddet örneği ile;

- Bireylerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.86)
- Bireylerin yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.87)
- Bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.88)
- Bireylerin ilişki durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.89)
- Bireylerin günlük internet kullanım sıklığı arasında anlamlı bir ilişki vardır (H 1.90)

Araştırmanın soruları:

- 1.Bireyler internet kullanırken kendilerini güvende hissediyorlar mı?
- 2.İnternet bireylerin hayatına yön veriyor mu?
- 3.Bireyler sosyal medya profillerini hangi kimlikle kullanıyorlar?
- 4.Bireyler sosyal medya profil gizlilik ayarlarını nasıl tercih ediyorlar?

5.Bireylerin dijital şiddet örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özellikleri ve internet kullanım sıklıkları nelerdir?

6.Dijital şiddet örneklerine maruz kalındığında nasıl tepkiler veriliyor?

7.Dijital şiddet örneklerine maruz kalındığında hangi yöntemlere başvuruluyor?

8.Dijital şiddet örneklerine maruz kalındığında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talep etmeme nedenleri nelerdir?

3.1.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın evreni, Türkiye’de Facebook kullanan 13 yaş üstü 37 milyon⁹³ bireyden oluşmaktadır. Ancak araştırmada kullanılan model gereği araştırma evreninden örneklem alınmıştır. Buna göre %95’lik güven düzeyi ve %5’lik güven aralığı ile 384 anket toplanmasının yeterli olacağı görülmüştür⁹⁴. Ancak doğru sonuçları elde edebilmek için örneklem boyutu daha geniş tutulmuştur. Bu kapsamda anket linki Facebook aracılığıyla Türkiye’de yaşayan 13 yaş üstü 214 bin 464 internet kullanıcısına yönlendirilmiştir. 2.907 internet kullanıcısı anket linkine tıklayarak erişim sağlamış ve 1.154 kişi anketi doldurmuştur.

Bu araştırma, araştırmacı tarafından sınırlı bir maddi kaynakla yürütüldüğü için Facebook üzerinden oluşturulan reklam kampanyası iki ay sürecek biçimde filtrelenmiş ve Facebook bu filtrelemeye göre araştırma örneklemini oluşturmuştur. Dolayısıyla araştırmanın örneklemini anketi dolduran 1154 kişiden oluşmaktadır.

3.1.4. Araştırmanın Ön Kabulleri

Ankete katılım sağlayan bireylerin, verecekleri yanıtların tamamen bilimsel araştırmalar için kullanılacağı belirtilerek ankete yer alan tüm ifadeleri doğru anlamalarının sağlanması amaçlanmıştır. Bu bağlamda ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddeti kapsayacak şekilde anketi doldurdıkları, bu araştırmanın ön kabulleri arasında yer almaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri, şiddet davranışları içermesinden dolayı mağdur bireyler tarafından gizlenme olasılığı taşıma durumu dikkate alınmış; bu anlamda ankete katılım sağlayan bireylerden anket formu üzerine isim ve soy isimlerinin yazılmaması istenmiş ve anket verilerinin kimseyle paylaşılmayacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla ankete katılım sağlayan her bireyin anket formunu samimi ve doğru bir şekilde doldurduğu da yine bu araştırmanın ön kabulleri arasında yer almaktadır.

⁹³ Facebook Türkiye geneli 13 yaş üstü kullanıcı sayısı 37 milyondur (Facebook, 2020).

⁹⁴ <https://surveysystem.com/sscalc.htm> (erişim tarihi: 01.10.2019).

3.1.5. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmacı tarafından Google Formlar üzerinden hazırlanan “İnternet Kullanıcılarına Yönelik Dijital Şiddet” isimli anket ile elde edilen veriler öncelikli olarak Google Formlar üzerinden ‘.xlsx’ uzantılı Microsoft Excel dosyası olarak alınmış ve daha sonrasında ilgili veriler SPSS 22.0 isimli istatistiksel analiz programına aktarılmıştır.

Aktarılan veriler incelendikten sonra ankete katılım sağlayan bireylerden 71’inin belirtilen dijital şiddet örneklerinin hiçbirisi ile karşılaşmadıkları tespit edilmiş ve bu anketler çıkartıldıktan sonra geriye kalan 1083 anket analize alınmak için hazırlanmıştır.

Araştırma verilerinin analizi için öncelikli olarak ankette yer alan 18 farklı dijital şiddet örnekleri ile dijital şiddet örneklerine maruz kalma noktasında verilen tepkileri içeren 12 farklı ifade, faktör analizine tabi tutulmuş ve dijital şiddet örnekleri için üç farklı faktör elde edilirken, dijital şiddete verilen tepkiler içinse iki farklı faktör elde edildiği görülmüştür.

Elde edilen faktörler bünyesinde yer alan dijital şiddet örneklerinin ve dijital şiddete verilerin tepkileri içeren ifadelerin ortalamaları alınarak, güvenilirlik testleri yapılmıştır. Tüm faktör altında yer alan ifadelerin güvenilir bulunmasının ardından normal dağılım gösterip göstermedikleri test edilmiştir. Verilerin normal dağılmadıklarının tespit edilmesinin ardından faktörler üzerinden parametrik olmayan analiz tekniklerinin kullanılmasının uygun olduğu görülmüştür.

Verilerin analizi aşamasında istatistik tekniklerden cinsiyet değişkeni üzerinden Mann-Whitney U analizi; yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenleri üzerinden ise Kruskal-Wallis sıralamalı tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Ayrıca elde edilen araştırma verilerinin oranlarını ortaya çıkartmak için yüzde ve frekans kullanılmış; öte yandan değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını saptamak amacıyla lojistik regresyon analizi ve Ki-kare testi uygulanmıştır.

Tablo 3. 1: Faktörlerin Güvenilirliğine Yönelik Bulgular (Dijital Şiddet Türleri)

Faktörler	Faktör İfadeleri	Cronbach Alpha
Dijital İtibar Zedeleme	DİZ1	0,906
	DİZ2	
	DİZ3	
	DİZ4	
	DİZ5	
Dijital Taciz	DT1	0,852
	DT2	
	DT3	
	DT4	

	DT5	
	DTS1	
	DTS2	
Dijital Takip ve Saldırı	DTS3	0,765
	DTS4	
	DTS5	
	DTS6	
	DTS7	

Tablo 3. 2: Faktörlerin Güvenilirliğine Yönelik Bulgular (Dijital Şiddete Verilen Tepkiler)

Faktörler	Faktör İfadeleri	Cronbach Alpha
	DTEP1	
	DTEP2	
Duygusal tepki	DTEP3	0,887
	DTEP4	
	DTEP5	
	DTEP6	
	ÖGK1	
	ÖGK2	
Özgüven kaybı	ÖGK3	0,927
	ÖGK4	
	ÖGK5	
	ÖGK6	

Cronbach's Alpha değerinin $0,80 \leq \alpha < 1,00$ aralığında yer alması, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir kabul edildiğini göstermektedir (Kayış, 2005). Bu noktada dijital şiddet örneklerini içeren 'dijital taciz' faktörünün 0,852 ve 'dijital itibar zedeleme' faktörünün 0,906 Cronbach Alpha değerlerinde olması, bu faktörlerin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca Tablo 3.2'de yer alan dijital şiddet örneklerine verilen tepki ifadelerini içeren 'duygusal tepki' faktörünün 0,887 ve 'özgüven kaybı' faktörünün 0,927 Cronbach Alpha değerlerinde olması, bu faktörlerin de yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Cronbach Alpha değerinin 0,70 ve üzerinde olması ise ölçeğin kabul edilebilir düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (Nunually, 1978). Bu noktada dijital şiddet örneklerini içeren 'dijital takip ve saldırı' Cronbach Alpha değerinin 0,70 üzerinde olması faktörün güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.3’de ‘dijital itibar zedeleme’, ‘dijital taciz’ ve ‘dijital takip ve saldırı’ faktör ifadelerine yönelik değerler verilmiştir. Bununla birlikte tablonun en alt kısmında bileşen öz değeri, açıklanan varyans, örneklem ölçüm değeri yeterliliği (KMO) ve Barlett küresellik testi değerleri de verilmiştir.

Tablo 3. 3: Dijital Şiddet Örnekleri Üzerinden Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizine Yönelik Bulgular

Faktörler ve İfadeler	Faktör Değerleri		
Dijital İtibar Zedeleme	1	2	3
DİZ1: Kişisel fotoğraf, video ya da bilgileriniz isteğiniz dışında başkalarına gönderildi mi?	0,901	-0,044	0,002
DİZ2: Başkalarıyla yaptığınız özel konuşma ya da yazışmalarınız isteğiniz dışında internet üzerinden yayıldı mı?	0,844	0,050	0,006
DİZ3: Kişisel fotoğraf, video ya da bilgileriniz isteğiniz dışında internet üzerinden yayıldı mı?	0,838	-0,045	0,039
DİZ4: Başkalarıyla yaptığınız özel konuşma ya da yazışmalarınız isteğiniz dışında başkalarına gönderildi mi?	0,791	0,061	0,025
DİZ5: Hakkınızda internet üzerinden yanlış bilgiler yayıldı mı?	0,775	0,063	0,019
Dijital Taciz			
DT1: Sosyal medya hesaplarınız, e-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden rahatsız edici/istemediğiniz bir mesaj aldınız mı?	-0,066	0,828	-0,027
DT2: Sosyal medya hesaplarınız, e-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden fiziksel özellikleriniz, cinsel kimliğiniz veya herhangi bir özelliğiniz ile ilgili sizi rahatsız eden yorumlar aldınız mı?	0,143	0,782	-0,118
DT3: Sosyal medya hesaplarınız, e-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden isteğiniz dışında cinsel içerikli mesaj, fotoğraf veya video aldınız mı?	-0,117	0,772	0,076
DT4: E-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden mesaj yoluyla	0,097	0,755	0,020

veya sosyal medya paylaşımlarınızın altında kişisel hayatınızla ilgili uygunsuz sorular soruldu mu?			
DT5: Sosyal medya hesaplarınız, e-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden mesaj/arama yoluyla cinsel veya fiziksel şiddet tehditleri aldınız mı?	-0,004	0,686	0,135
DT6: Seksüel davranışlarınız geleneklere, dinlere veya doğanın geneline ters düşüyor diye sosyal medya platformlarında veya WhatsApp gibi cep telefonu uygulamaları üzerinden eleştirildiniz mi?	0,305	0,490	-0,051
DT7: Cep telefonunuz üzerinden ısrarlı bir şekilde aranarak rahatsız edildiniz mi?	0,062	0,394	0,263
Dijital Takip ve Saldırı			
DTS1: Casus yazılımlar kullanılarak sosyal medya hesaplarınızın ya da e-mail adreslerinizin şifresi kırılarak veya bilgisayarınıza ya da telefonunuza erişilerek bilgileriniz çalındı mı?	-0,028	-0,051	0,866
DTS2: Sosyal medya hesaplarınıza ya da e-mail adreslerinize başkaları tarafından girilmeye çalışıldı mı veya çalışıldığını hissettiniz mi?	-0,016	0,019	0,818
DTS3: Kişisel bilgileriniz kullanılarak adınıza sosyal medya hesapları veya e-mail adresleri açıldı mı?	0,379	0,007	0,480
DTS4: Yaptığınız yer bildirimleri aracılığıyla konumunuz tespit edilerek isteğiniz dışında takip edildiniz mi veya edildiğinizi hissettiniz mi?	0,120	0,144	0,472
DTS5: Sosyal medya profil akışlarınız ya da WhatsApp gibi uygulamalar üzerinden son görülme tarihi gibi bilgileriniz takip/kontrol edildi mi veya edildiğini hissettiniz mi?	0,147	0,277	0,332
Bileşen Öz Değeri	7,733	1,351	1,154
Açıklanan Varyans (%)	45,491	7,949	6,789
Kaiser-Mayer-Olkin (KMO)	0,939		

(Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği):			
Barlett Küresellik Testi:	Chi-Square:	df: 136	p: 0,000
	9368,858		

Tablo 3.4’de ‘özgüven kaybı’ ve ‘duygusal tepki’ faktör ifadelerine yönelik değerler verilmiştir. Bununla birlikte yine tablonun en alt kısmında bileşen öz değeri, açıklanan varyans, örneklem ölçüm değer yeterliliği (KMO) ve Barlett küresellik testi değerleri de verilmiştir.

Tablo 3. 4: Dijital Şiddete Verilen Tepki İfadeleri Üzerinden Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Faktörler ve İfadeler	Faktör Değerleri	
Özgüven kaybı	1	2
ÖGK1: Toplum içine giremedim	0,922	-0,060
ÖGK2: İntihara kalkışım	0,898	-0,099
ÖGK3: İnsanlarla görüşmeyi kestim	0,884	-0,015
ÖGK4: Kendime olan güvenimi kaybettim	0,811	0,112
ÖGK5: Kendimi suçladım	0,710	0,200
ÖGK6: Üzüntü duydum/Ağladım	0,582	0,365
Duygusal tepki		
DTEP1: Sinirlendim/Öfke duydum	-0,176	0,924
DTEP2: Endişelendim/Kaygılandım	0,091	0,795
DTEP3: Panikledim/Korku duydum	0,222	0,716
DTEP4: İntikam almak istedim	-0,010	0,699
DTEP5: Şaşkın/Çaresiz/Güçsüz hissettim	0,322	0,615
DTEP6: Utanç duydum	0,389	0,500
Bileşen Öz Değeri:	7,253	1,221
Açıklanan Varyans:	60,442	10,175
Kaiser-Mayer-Olkin (KMO)		
(Örneklem Ölçüm Değer Yeterliliği):	0,938	
Barlett Küresellik Testi:	Chi-Square: 9922,037	df: 66 p: 0,000

Araştırma örnekleminde elde edilen verilerin, açıklayıcı faktör analizine uygun olup olmadıklarının Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testleri ile açıklanabileceği ifade edilmektedir (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2012; Büyüköztürk, 2010; Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008).

Buna göre Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test sonucunun $>0,5$ ve Bartlett test sonucunun $p<0,05$ olması durumunda araştırma verilerinin faktör analizine uygun olduğunu belirtilmektedir (Yıldız, 2016). Bu bağlamda Tablo 3.3'e bakıldığında Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) değerinin 0,939 olduğu, Tablo 3.4'e bakıldığında ise 0,938 olduğu görülmektedir. Bartlett Küresellik Testi sonuçlarına bakıldığında ise Tablo 3.3 için Ki-kare değerinin 9368,858 olduğu görülürken, p değerinin ise 0,000 olduğu görülmektedir. Tablo 3.4'e bakıldığında ise Ki-kare değerinin 9922,037 olduğu görülürken, p değerinin ise yine 0,000 olduğu görülmektedir.

Her bir faktör ifadesinin toplamından oluşarak hesaplanan bileşenlerin başlangıç öz değerinin 1'den büyük olması beklenilmektedir. Tablo 3.3 incelendiğinde, öz değeri 1'in üzerinde olan üç bileşen tespit edilmiştir. Bu üç bileşenden, dijital itibar zedeleme ifadeleri için bileşen öz değeri 7,733'dür; dijital taciz ifadeleri için bileşen öz değeri 1,351'dir; dijital takip ve saldırı ifadeleri için bileşen öz değeri 1,154'dür.

Açıklayıcı faktör analizi uygulanan dijital itibar zedeleme faktörüne ait olan ifadeler bir faktör altında toplanmıştır ve açıklanan varyansa %45,491 katkı yaptığı görülmektedir.

Açıklayıcı faktör analizi uygulanan dijital taciz faktörüne ait olan ifadeler bir faktör altında toplanmıştır ve açıklanan varyansa %7,949 katkı yaptığı görülmektedir.

Açıklayıcı faktör analizi uygulanan dijital takip ve saldırı faktörüne ait olan ifadeler bir faktör altında toplanmıştır ve açıklanan varyansa %6,789 katkı yaptığı görülmektedir.

Tablo 3.3 incelendiğinde, faktör değerlerine büyüklük açısından bakıldığında ise itibar zedeleme faktöründe DİZ1 ifadesinde, dijital takip ve saldırı faktöründe DTS1 ifadesinde ve dijital taciz faktöründe DT1 ifadesinde olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra DİZ1 değerinin, DTS1 değerinden, DTS1 değerinin ise DT1 değerinden büyük olduğu görülmektedir.

Tablo 3.4 incelendiğinde ise öz değeri 1'in üzerinde olan iki bileşen tespit edilmiştir. Bu iki bileşenden, özgüven kaybı ifadeleri için bileşen öz değeri 7,253'dür; duygusal tepki ifadeleri için bileşen öz değeri 1,221'dir.

Açıklayıcı faktör analizi uygulanan özgüven kaybı faktörüne ait olan ifadeler bir faktör altında toplanmıştır ve açıklanan varyansa %60,442 katkı yaptığı görülmektedir.

Açımlayıcı faktör analizi uygulanan duygusal tepki faktörüne ait olan ifadeler bir faktör altında toplanmıştır ve açıklanan varyansa %10,175 katkı yaptığı görülmektedir.

Tablo 3.4 incelendiğinde, faktör değerlerine büyüklük açısından bakıldığında ise duygusal tepki faktöründe DTEP1 ifadesinde ve özgüven kaybı faktöründe ÖGK1 ifadesinde olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra DTEP1 değerinin, ÖGK1 değerinden büyük olduğu görülmektedir.

3.2. Araştırmanın Bulguları

Bu başlık altında araştırmanın bulgularına yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, aşağıda sıralanan maddelerden oluşmaktadır.

- Ankete katılım sağlayan bireylerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, ilişki durumu, yaşanılan yer, eğitim düzeyi, çalışma durumu, aylık gelir düzeyi)
- Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım alışkanlıkları (internet kullanım sıklıkları, internetin bireye güven verip vermemesi, internetin bireyin hayatına yön verip vermemesi, tercih edilen sosyal medya kimliğinin niteliği, tercih edilen sosyal medya profil gizliliğinin niteliği)
- Ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kalma oranları
- Ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında verdikleri tepkiler ve karşılaştıkları güçlükler
- Ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında aldıkları önlemler
- Ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında herhangi bir yerden veya kişiden yardım talep etmeme nedenleri

3.2.1. Demografik Özelliklere Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri, yaş aralıkları, eğitim düzeyleri, ilişki durumları, yaşadıkları yerler, çalışma durumları ve gelir düzeyleri alt başlıklar halinde verilmiştir.

Demografik özelliklerden cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi ve ilişki durumu birer kontrol değişkeni olarak kullanılmakla beraber demografik özellikler bağlamında araştırma örnekleminin demografik niteliklerinin de ön plana çıkartılması sağlanmıştır.

3.2.1.1. Cinsiyete Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin cinsiyetlerine bakıldığında 673'ünün (%62,1) kadın, 410'unun (%37,9) erkek olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyet dağılımları Tablo 3.5’de verilmiştir.

Tablo 3. 5: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Cinsiyet Dağılımları

		N	%
Cinsiyet	Kadın	673	62,1
	Erkek	410	37,9

3.2.1.2.Yaş Aralığına Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin yaş aralığına bakıldığında yoğunlukla 13-30 yaş aralığında oldukları tespit edilmiştir. 547 (%50,5) kişinin ‘13-17’, 388 (% 35,8) kişinin ‘18-30’, 103 (%9,5) kişinin ‘31-45’, 36 (%3,3) kişinin ‘46-60’, 9 (%0,8) kişinin ise ‘61-75’ yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaş dağılımları Tablo 3.6’da verilmiştir.

Tablo 3. 6: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Yaş Dağılımları

		N	%
Yaş	13-17	547	50,5
	18-30	388	35,8
	31-45	103	9,5
	46-60	36	3,3
	61-75	9	0,8

3.2.1.3.Eğitim Düzeyine Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin eğitim düzeylerine bakıldığında %50,8 (N:550) oranla yarısından fazlasının ‘lise’ mezunu olduğu görülürken, 309 (%28,5) kişinin ‘üniversite’, 154 (%14,2) kişinin ‘lise altı’, 70 (%6,5) kişinin ise ‘yüksek lisans’ ve ‘doktora’ eğitim düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeylerine yönelik bulgular Tablo 3.7’de verilmiştir.

Tablo 3. 7: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Eğitim Düzeyleri

		N	%
Eğitim düzeyi	Lise altı	154	14,2
	Lise	550	50,8

Üniversite	309	28,5
Yüksek Lisans/Doktora	70	6,5

3.2.1.4.İlişki Durumuna Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin ilişki durumlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun bekâr veya ilişkisinin olmadığı tespit edilmiştir. 755 (%69,7) kişinin bekâr veya ilişkisinin olmadığı, 206 (%19) kişinin ilişkisinin olduğu, 98 (%9) kişinin evli olduğu, 24 (%2,2) kişinin ise ayrı olduğu görülmektedir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumlarına yönelik bulgular Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3. 8: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin İlişki Durumları (N= Katılımcı Sayısı: 1083)

		N	%
İlişki durumu	Evli	98	9,0
	İlişkisi var	206	19,0
	Ayrı	24	2,2
	Bekâr/İlişkisi yok	755	69,7

3.2.1.5.İkamet Edilen Yere Yönelik Bulgular

İkamet edilen yerlere öncelikle ‘büyükşehir’ ve ‘il’ kapsamında bakıldığında toplam %82,3 (N:891) oranla ankete katılım sağlayan bireylerin üçte birinden fazlasının büyükşehir ve ilde yaşadıkları tespit edilmiştir. Bireylerin en fazla yaşadığı yerler ise sırasıyla ilçe (%15,1), kasaba (%1,6), köy (%1) şeklinde gözlemlenmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaşadıkları yerlere yönelik bulgular Tablo 3.9’da verilmiştir.

Tablo 3. 9: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Yaşadıkları Yerler (N= Katılımcı Sayısı: 1083)

		N	%
Yaşanılan yer	Büyükşehir	643	59,4
	İl	248	22,9
	İlçe	164	15,1
	Kasaba	17	1,6
	Köy	11	1,0

3.2.1.6.Çalışma Durumuna Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin çalışma durumlarına bakıldığında %71,9 (N: 779) oranla büyük bir kesimin iş sahibi olmadığı gözlemlenirken, çalışma durumu düzensiz olan bireylerin oranı da %8,3 (N:90) olarak tespit edilmiştir. Düzenli bir işe sahip olan bireylerin oranı ise %19,8 (N:214) olarak dikkat çekmektedir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin çalışma durumlarına yönelik bulgular Tablo 3.10'da verilmiştir.

Tablo 3. 10: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Çalışma Durumları (N= Katılımcı Sayısı: 1083)

		N	%
Çalışma durumu	Evet	214	19,8
	Düzensiz	90	8,3
	Hayır	779	71,9

3.2.1.7.Gelir Düzeyine Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin gelir düzeylerine bakıldığında %44,9 (N:486) oranla neredeyse yarısının düşük gelir düzeyi sınıfında oldukları gözlemlenmiştir. Bireylerden yalnızca 325'inin (%30,1) net asgari ücretin üzerinde bir gelir düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin gelir düzeylerine yönelik bulgular Tablo 3.11'de verilmiştir.

Tablo 3. 11: Ankete Katılım Sağlayan Bireylerin Gelir Düzeyleri (N= Katılımcı Sayısı: 1083)

		N	%
Gelir düzeyi	1000 ₺ altı	486	44,9
	1000-2000 ₺	117	10,8
	2000-3000 ₺	155	14,3
	3000-4000 ₺	96	8,9
	4000-5000 ₺	82	7,6
	5000 ₺ üstü	147	13,6

3.2.2. İnternet Kullanım Alışkanlıklarına Yönelik Bulgular

Bu başlık altında ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım alışkanlıkları ile ilgili bulgular her iki cinsiyet için de ayrı olarak incelenmiş ve karşılaştırmalı bir analizi

yapılmıştır. Kadın ve erkeklerin internet ortamında ne kadar süre vakit geçirdikleri, internet ortamında kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri, internetin hayatlarına yön verip vermediği ve sosyal medyayı hangi kimlikle kullandıkları ile sosyal medya profil gizliliğine yönelik bulgular alt başlıklar halinde verilmiştir.

Ayrıca, internet kullanım sıklığı kontrol değişkeni olarak kullanılmış ve dijital şiddet örnekleri ile arasındaki ilişki incelenmiştir.

3.2.2.1. Günlük İnternet Kullanım Sıklığına Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ankete katılım sağlayan bireylerin 365'inin (%33,7) günde '3-4 saat', 310'unun (%28,6) günde '6 saatten fazla', 221'inin (%20,4) günde '5-6 saat', 171'inin (15,8) günde '1-2 saat' internet kullandıkları görülmektedir. Günde '1 saatten az' internet kullanan kişi sayısının ise 16 (%1,5) olması göze çarpmaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklığı cinsiyet bağlamında ele alındığında kadınların da erkeklerin de internette geçirdikleri sürenin birbirine yakın olduğu; süre açısından bariz bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan kadın ve erkek bireylerin internet kullanım sıklıklarına yönelik bulgular Tablo 3.12'de verilmiştir.

Tablo 3. 12: Günlük İnternet Kullanım Sıklığına Yönelik Bulgular

		Günlük internet kullanım sıklığı					Toplam
		1 saatten az	1-2 saat	3-4 saat	5-6 saat	6 saatten fazla	
Cinsiyet	Kadın	10 (1,5)	116 (17,2)	218 (32,4)	142 (21,1)	187 (27,8)	673 (100,0)
	Erkek	6 (1,5)	55 (13,4)	147 (35,9)	79 (19,3)	123 (30,0)	410 (100,0)
Toplam		16 (1,5)	171 (15,8)	365 (33,7)	221 (20,4)	310 (28,6)	1083 (100)

3.2.2.2. İnternetin Kişiyi Güven Verip Vermediğine Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ankete katılım sağlayan bireylerin %55,7'si (N:603) internet ortamında gezinirken kendilerini kısmen de olsa güvende hissetmediklerini; %14,1'i ise (N:153) tamamen güvende hissetmediklerini belirtmişlerdir. Bireylerin %30,2'si (N:327) ise internetin kendilerine yönelik herhangi bir güvensizlik ortamı yaratmadığını belirtmişlerdir.

İnternetin kişiyi güven verip vermemesi cinsiyet bağlamında ele alındığında kadınların erkeklere oranla daha fazla güvensizlik problemi yaşadıkları tespit edilmiştir. Buna

göre erkeklerin %63,6'sının, kadınların ise %73,6'sının internette gezinirken kendilerini güvende hissetmedikleri görülmektedir.

Ankete katılım sağlayan kadın ve erkek bireylerin internette gezinirken kendilerini güvende hissedip hissetmediklerine yönelik bulgular Tablo 3.13'de verilmiştir. Buna göre araştırmanın soruları arasında yer alan “Bireyler internet kullanırken kendilerini güvende hissediyorlar mı?” sorusu “hayır, güvende hissetmiyorlar” olarak yanıtlanmıştır.

Tablo 3. 13: İnternetin Kişiyi Güven Verip Vermediğine Yönelik Bulgular

		Kişinin internette kendini güvensiz hissetmesi			
		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	102 (15,2)	393 (58,4)	178 (26,4)	673 (100,0)
	Erkek	51 (12,4)	210 (51,2)	149 (36,3)	410 (100,0)
Toplam		153 (14,1)	603 (55,7)	327 (30,2)	1083 (100,0)

3.2.2.3. İnternetin Kişinin Hayatına Yön Verip Vermediğine Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ankete katılım sağlayan bireylerin %49 (N:531) oranla büyük çoğunluğu internet aracının hayatlarına kısmen de olsa yön verdiğini belirtmiştir. Bireylerin %35,6'sı (N:386) ise internet aracının hayatlarına tamamen yön verdiğini; %15,3'ü (N:166) ise yön vermediğini belirtmiştir.

İnternet aracının kişinin hayatına yön verip vermemesi, cinsiyet bağlamında ele alındığında her iki cinsiyetin de toplam yanıt oranına bakıldığında (Kadın: %84,6; Erkek: %84,9) internet aracının büyük çoğunlukla birey hayatına yön verdiği tespit edilmiştir. Ancak erkek bireylerin %40,5 ‘evet’ oranı ile kadın bireylerin %32,7 ‘evet’ oranının karşılaştırılması sonucuna göre internet aracının erkek bireylerin hayatlarına daha fazla yön verdiği sonucu elde edilmiştir. Son olarak kadınlar %51,9 oranı ile erkekler de %44,4 oranı ile internetin hayatlarına kısmen de olsa yön verdiğini belirtmişlerdir.

Ankete katılım sağlayan kadın ve erkek bireylerin hayatlarına internet aracının yön verip vermediğine yönelik bulgular Tablo 3.14'de verilmiştir. Buna göre araştırmanın soruları arasında yer alan “İnternet bireylerin hayatına yön veriyor mu?” sorusu “evet, internet bireylerin hayatına yön veriyor” olarak yanıtlanmıştır.

Tablo 3. 14: İnternetin Kişinin Hayatına Yön Verip Vermediğine Yönelik Bulgular

		İnternetin kişinin hayatına yön vermesi			
		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam

Cinsiyet	Kadın	220 (32,7)	349 (51,9)	104 (15,5)	673 (100,0)
	Erkek	166 (40,5)	182 (44,4)	62 (15,1)	410 (100,0)
Toplam		386 (35,6)	531 (49,0)	166 (15,3)	1083 (100,0)

3.2.2.4. Tercih Edilen Sosyal Medya Kimlik Kullanımının Niteliğine Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ankete katılım sağlayan bireylerin sosyal medya kimlik kullanım tercihlerine bakıldığında gerçek kimliklerini kullanan bireylerin oranının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Buna göre sosyal medya hesaplarını gerçek kimlikleri ile kullanan bireylerin oranı %77,4 (N:838) iken gerçek kimlikleri yerine anonim/sanal kimlik kullanan bireylerin oranı ise %22,6 (N:245) olarak görülmektedir.

Bireylerin tercih ettikleri sosyal medya kimliğinin niteliği cinsiyet bağlamında ele alındığında kadınların da erkeklerin de aynı tür kimlikleri tercih etme oranlarının birbirine yakın olduğu; nitelik bakımından bariz bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan kadın ve erkek bireylerin tercih ettikleri sosyal medya kimliğinin niteliğine yönelik bulgular Tablo 3.15’de verilmiştir. Buna göre araştırmanın soruları arasında yer alan “Bireyler sosyal medya profillerini hangi kimlikle kullanıyorlar?” sorusu “bireyler sosyal medya profillerini gerçek kimlikleri ile kullanmaktadırlar” olarak yanıtlandırılmıştır.

Tablo 3. 15: Tercih Edilen Sosyal Medya Kimlik Kullanımının Niteliğine Yönelik Bulgular

		Tercih edilen sosyal medya kimlik kullanımının niteliği		
		Anonim/Sanal kimlik	Gerçek kimlik	Toplam
Cinsiyet	Kadın	148 (22,0)	525 (78,0)	673 (100,0)
	Erkek	97 (23,7)	313 (76,3)	410 (100,0)
Toplam		245 (22,6)	838 (77,4)	1083 (100,0)

3.2.2.5. Tercih Edilen Sosyal Medya Profil Gizliliğinin Niteliğine Yönelik Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ankete katılım sağlayan bireylerin çoğunluğunun sosyal medya profillerini ‘Gizli/Kilitli’ olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Buna göre sosyal medya profilini ‘Gizli/Kilitli’ olarak kullanan bireylerin oranı %76 (N:823); ‘Herkesine açık’ olarak kullanan bireylerin oranı ise %24 (N:260) olarak görülmektedir.

Bireylerin tercih ettikleri sosyal medya profil gizliliğinin niteliği cinsiyet bağlamında ele alındığında kadınların sosyal medya profillerini ‘Gizli/Kilitli’ olarak kullanma oranının

erkeklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Kadınların %79,8'i, erkeklerin ise %69,8'i sosyal medya profillerini 'Gizli/Kilitli' olarak kullandıklarını belirtmiştir.

Ankete katılım sağlayan kadın ve erkek bireylerin tercih ettikleri sosyal medya profil gizliliğinin niteliğine yönelik bulgular Tablo 3.16'da verilmiştir. Buna göre araştırmanın soruları arasında yer alan "Bireyler sosyal medya profil gizlilik ayarlarını nasıl tercih ediyorlar?" sorusu "bireyler sosyal medya profillerini gizli veya kilitli olarak kullanmaktadırlar" olarak yanıtlandırılmıştır.

Tablo 3. 16: Tercih Edilen Sosyal Medya Profil Gizliliğinin Niteliğine Yönelik Bulgular

		Tercih edilen sosyal medya profil gizliliğinin niteliği		
		Gizli/Kilitli	Herkese Açık	Toplam
Cinsiyet	Kadın	537 (79,8)	136 (20,2)	673 (100,0)
	Erkek	286 (69,8)	124 (30,2)	410 (100,0)
Toplam		823 (76,0)	260 (24,0)	1083 (100,0)

3.2.3. Dijital Şiddet Türleri İle İlgili Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile üç farklı dijital şiddet türü arasındaki ilişkileri ortaya çıkartmak için Mann Whitney U testi⁹⁵ yapılırken, bireylerin yaşları, eğitim düzeyleri, ilişki durumları ve internet kullanım sıklıkları ile üç farklı dijital şiddet türü arasındaki ilişkileri ortaya çıkartmak için ise Kruskal Wallis H testi⁹⁶ yapılmıştır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet türlerine yönelik bulgular Tablo 3.17'de verilmiştir. Bu bağlamda bireylerin maruz kaldığı dijital şiddet türlerinin; %53,31 'evet' oranı ile 'dijital taciz', %48,26 'evet' oranı ile 'dijital takip ve saldırı', %38,60 'evet' oranı ile 'dijital itibar zedeleme' olduğu görülmektedir.

Tablo 3. 17: Dijital Şiddet Türlerine İlişkin Bulgular

	Maruz kalma			Maruz kalmada yoğunluk		
	Evet	Hayır	Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren
Dijital Taciz	577 (53,31)	506 (46,69)	65 (5,98)	94 (8,74)	191 (17,61)	227 (20,98)
Dijital Takip ve Saldırı	523 (48,26)	560 (51,74)	86 (7,10)	100 (6,06)	157 (18,38)	182 (16,80)

⁹⁵ Verilerin normal dağılım göstermediği durumlarda kullanılan ve parametrik olmayan analiz yöntemleri arasında yer alan Mann Whitney U testi, iki farklı örneklem grubundan elde edilen puanların anlamlı bir ilişkide olup olmadıklarını test eder (Büyüköztürk, 2020).

⁹⁶ Verilerin normal dağılım göstermediği durumlarda kullanılan ve parametrik olmayan analiz yöntemleri arasında yer alan Kruskal Wallis H testi, birbirinden farklı ikiden fazla örneklem grubundan elde edilen puanların anlamlı bir ilişkide olup olmadıklarını test eder (Büyüköztürk, 2020).

Dijital İtibar	418 (38,60)	665 (61,40)	55 (5,08)	62 (5,70)	130 (15,8)	171
Zedeleme						(15,57)

3.2.3.1. Dijital Taciz Verilerine Yönelik Bulgular

‘Dijital taciz’ kategorisinde ‘istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’, ‘cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması’, ‘kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması’, ‘rahatsız edici yorumlar yapılması’, ‘rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’, ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’ ve ‘seksüel davranışların eleştirilmesi’ olmak üzere yedi farklı dijital şiddet örneği bulunmaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin en fazla maruz kaldığı üç farklı dijital şiddet örneğinin %77,1 (N:835) oranı ile ‘rahatsız edici ve istenmeyen mesajlar almak’, %66,2 (N:717) oranı ile ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’ ve %60,6 (N:656) oranı ile ‘istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’ olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin hangi dijital şiddet örneklerine ne oranda maruz kaldıkları istatistiksel olarak incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3.18’de verilmiştir.

Tablo 3. 18: Dijital Taciz Örneklerine İlişkin Bulgular

	Maruz kalma			Maruz kalmada yoğunluk		
	Evet	Hayır	Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren
Dijital Taciz						
İstek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi	656 (60,6)	427 (39,4)	35 (3,2)	75 (6,9)	230 (21,2)	316 (29,2)
Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması	395 (36,5)	688 (63,5)	18 (1,7)	45 (4,2)	145 (13,4)	187 (17,3)
Kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması	504 (46,5)	579 (53,5)	37 (3,4)	92 (8,5)	183 (16,9)	192 (17,7)
Rahatsız edici yorumlar yapılması	534 (49,3)	549 (50,7)	55 (5,1)	93 (8,6)	170 (15,7)	216 (19,9)
Rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi	835 (77,1)	248 (22,9)	119 (11,0)	158 (14,6)	270 (24,9)	288 (26,6)
Telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek	717 (66,2)	366 (33,8)	96 (8,9)	134 (12,4)	216 (19,9)	271 (25,0)
Seksüel davranışların eleştirilmesi	401 (37,0)	682 (63,0)	93 (8,6)	65 (6,0)	122 (11,3)	121 (11,2)

3.2.3.1.1. Cinsiyet ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile ‘dijital taciz’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. Tablo 3.19 incelendiğinde kadın bireylerin hayatlarının bir döneminde dijital taciz davranışlarıyla karşılaşmalarının, erkek bireylere göre daha fazla olduğu gözler önüne serilmiştir.

Buna göre bireylerin dijital taciz örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden cinsiyetin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3. 19: Cinsiyet ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Cinsiyet	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Kadın	673	578,88	389589,00	2,00	-0,15	113142,000	0,000
Erkek	410	481,46	197397,00	1,71			

3.2.3.1.2. Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaş aralıkları ile ‘dijital taciz’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Yaş aralığı ile dijital taciz arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.20’de verilmiştir.

Tablo 3. 20: Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
13-17	547	533,67	2,06	0,91313	16,496	0,002
18-30	388	581,60	2,15	0,85738		
31-45	103	489,42	1,88	0,71413		
46-60	36	435,14	1,73	0,57362		
61-75	9	370,39	1,61	0,61445		

Buna göre bireylerin dijital taciz örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden yaş değişkeninin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda hangi yaş aralığının dijital taciz davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin yaş aralığı ile dijital taciz davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 21: 13-17 ve 18-30 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	451,26	246836,50	1,8571	-0,07	96958,500	0,024
18-30	388	491,61	190743,50	1,9286			

Tablo 3.21 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 18-30 yaş aralığında bulunan grubun, 13-17 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 22: 13-17 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	329,48	180227,00	1,8571	-0,04	25992,000	0,212
31-45	103	304,35	31348,00	1,8571			

Tablo 3.22 incelendiğinde, dijital taciz eylemlerine maruz kalma noktasında, ankete katılım sağlayan bireylerden 13-17 ve 31-45 yaş aralığında bulunan gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 23: 18-30 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
18-30	388	255,09	98975,00	1,9286	-0,12	16455,000	0,006
31-45	103	211,76	21811,00	1,8571			

Tablo 3.23 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 18-30 yaş aralığında bulunan grubun, 31-45 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 24: 13-17 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	295,10	161417,00	1,8571	-0,07	8153,000	0,083
46-60	36	244,97	8819,00	1,5714			

Tablo 3.24 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 13-17 yaş aralığında bulunan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 25: 18-30 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
18-30	388	217,66	84452,00	1,9286	-0,13	4892,000	0,004
46-60	36	156,89	5648,00	1,5714			

Tablo 3.25 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 18-30 yaş aralığında bulunan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 26: 31-45 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
31-45	103	71,71	7386,50	1,8571	-0,07	1677,500	0,394
46-60	36	65,10	2343,50	1,5714			

Tablo 3.26 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 31-45 yaş aralığında bulunan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 27: 13-17 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	279,84	153071,50	1,8571	-0,06	1729,500	0,125
61-75	9	197,17	1774,50	1,4286			

Tablo 3.27 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 13-17 yaş aralığında bulunan grubun, 61-75 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 28: 18-30 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
-----	---	---------	---------	--------	---	---	---

Aralığı							
18-30	388	200,74	77887,00	1,9286	-0,09	1071,000	0,047
61-75	9	124,00	1116,00	1,4286			

Tablo 3.28 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 18-30 yaş aralığında bulunan grubun, 61-75 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 29: 31-45 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
31-45	103	57,60	5932,50	1,8571	-0,11	350,500	0,224
61-75	9	43,94	395,50	1,4286			

Tablo 3.29 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 31-45 yaş aralığında bulunan grubun, 61-75 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 30: 46-60 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
46-60	36	23,68	852,50	1,5714	-0,10	137,500	0,484
61-75	9	20,28	182,50	1,4286			

Tablo 3.30 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 46-60 yaş aralığında bulunan grubun, 61-75 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

3.2.3.1.3.Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyleri ile ‘dijital taciz’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Eğitim düzeyi ile dijital taciz arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.31’de verilmiştir.

Tablo 3. 31: Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
Lise altı	154	470,93	1,90	0,85585	9,777	0,021
Lise	550	558,64	2,13	0,93036		
Üniversite	309	549,61	2,04	0,78271		
Yüksek Lisans/Doktora	70	534,01	1,97	0,71517		

Buna göre bireylerin dijital taciz örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden eğitim düzeyi değişkeninin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda hangi eğitim düzeyinin dijital taciz davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin eğitim düzeyi ile dijital taciz davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 32: Lise altı ve Lise Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Lise altı	154	309,40	47647,00	1,5714	-0,11	35712,000	0,003
Lise	550	364,57	200513,00	1,8571			

Tablo 3.32 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden lise mezunu olan grubun, eğitim düzeyi lise altında olan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 33: Lise altı ve Üniversite Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Lise altı	154	208,56	32118,50	1,5714	-0,12	20183,500	0,008
Üniversite	309	243,68	75297,50	1,8571			

Tablo 3.33 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden üniversite mezunu olan grubun, eğitim düzeyi lise altında olan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 34: Lise ve Üniversite Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Lise	550	432,92	238108,00	1,8571	-0,01	83367,000	0,644
Üniversite	309	424,80	131262,00	1,8571			

Tablo 3.34 incelendiğinde, dijital taciz eylemlerine maruz kalma noktasında lise ve üniversite mezunu olan gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 35: Lise altı ve Yüksek Lisans/Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Lise altı	154	107,97	16627,50	1,5714	-0,10	4692,500	0,120
Yüksek Lisans/Doktora	70	122,46	8572,50	1,7857			

Tablo 3.35 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yüksek lisans veya doktora mezunu olan grubun, eğitim düzeyi lise altında olan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 36: Lise ve Yüksek Lisans/Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Lise	550	312,15	171683,00	1,8571	-0,02	18342,000	0,519
Yüksek Lisans/Doktora	70	297,53	20827,00	1,7857			

Tablo 3.36 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden lise mezunu olan grubun, yüksek lisans veya doktora mezunu olan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 37: Üniversite ve Yüksek Lisans Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Üniversite	309	191,13	59059,00	1,8571	-0,02	10466,000	0,673
Yüksek Lisans/Doktora	70	185,01	12951,00	1,7857			

Tablo 3.37 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden üniversite mezunu olan grubun, yüksek lisans veya doktora mezunu olan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

3.2.3.1.4.İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumları ile ‘dijital taciz’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

İlişki durumu ile dijital taciz arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.38’de verilmiştir.

Tablo 3. 38: İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
Evli	98	460,37	1,83	0,76945	15,439	0,001
İlişkisi var	206	604,02	2,21	0,86670		
Ayrı	24	501,42	2,00	0,96934		
Bekâr/İlişkisi yok	755	536,96	2,05	0,87371		

Buna göre bireylerin dijital taciz örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden ilişki durumu değişkeninin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda hangi ilişki durumunun dijital taciz davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin ilişki durumu ile dijital taciz davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 39: Evli ve İlişkisi var İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Evli	98	124,05	12157,00	1,6429	-0,22	7306,000	0,000
İlişkisi var	206	166,03	34203,00	2,0000			

Tablo 3.39 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, evli olan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 40: Evli ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Evli	98	60,81	5959,50	1,6429	-0,03	1108,500	0,663
Ayrı	24	64,31	1543,50	1,7143			

Tablo 3.40 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, ayrı olan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 41: İlişkisi var ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
İlişkisi var	206	117,73	24252,50	2,0000	-0,09	2012,500	0,136
Ayrı	24	96,35	2312,50	1,7143			

Tablo 3.41 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, ayrı olan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 42: Evli ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Evli	98	374,51	36701,50	1,6429	-0,07	31850,500	0,025
Bekâr/İlişkisi yok	755	433,81	327529,50	1,8571			

Tablo 3.42 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden bekâr veya ilişkisi olmayan grubun, evli olan gruba göre daha dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 43: İlişkisi var ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
İlişkisi var	206	527,26	108615,50	2,000	-0,08	68235,500	0,007
Bekâr/İlişkisi yok	755	468,38	353625,50	1,8571			

Tablo 3.43 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, bekâr veya ilişkisi olmayan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 44: Ayrı ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Ayrı	24	365,75	8778,00	1,7143	-0,01	8478,000	0,591
Bekâr/İlişkisi yok	755	390,77	295032,00	1,8571			

Tablo 3.44 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden bekâr veya ilişkisi olmayan grubun, ayrı olan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

3.2.3.1.5. İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları ile ‘dijital taciz’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

İnternet kullanım sıklığı ile dijital taciz arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.45’de verilmiştir.

Tablo 3. 45: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
1 saatten az	16	384,34	1,63	0,58779	25,582	0,000
1-2 saat	171	468,22	1,87	0,81399		
3-4 saat	365	520,62	1,99	0,82049		
5-6 saat	221	589,03	2,19	0,89381		
6 saatten fazla	310	582,48	2,17	0,91970		

Buna göre bireylerin dijital taciz örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan internet kullanım alışkanlıklarından internet kullanım sıklığı değişkeninin anlamlı bir

etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda hangi internet kullanım sıklığının dijital taciz davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin internet kullanım sıklığı ile dijital taciz davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 46: 1 saatten az ve 1-2 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1 saatten az	16	81,03	1296,50	1,4286	-0,07	1160,500	0,315
1-2 saat	171	95,21	16281,50	1,5714			

Tablo 3.46 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 1-2 saat arası kullanan grubun, günlük 1 saatten az kullanan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 47: 1 saatten az ve 3-4 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1 saatten az	16	144,25	2308,00	1,4286	-0,08	2172,000	0,082
3-4 saat	365	193,05	70463,00	1,7143			

Tablo 3.47 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 3-4 saat arası kullanan grubun, günlük 1 saatten az kullanan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 48: 1-2 saat ve 3-4 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1-2 saat	171	250,05	42759,00	1,5714	-0,08	28053,000	0,058
3-4 saat	365	277,14	101157,00	1,7143			

Tablo 3.48 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 3-4 saat arası kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 49: 1 saatten az ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1 saatten az	16	78,09	41249,50	1,4286	-0,16	1113,500	0,013
5-6 saat	221	121,96	26953,50	2,0000			

Tablo 3.49 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 5-6 saat arası kullanan grubun, günlük 1 saatten az kullanan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 50: 1-2 saat ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1-2 saat	171	172,65	29522,50	1,5714	-0,18	14816,500	0,000
5-6 saat	221	214,96	47505,50	2,0000			

Tablo 3.50 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 5-6 saat arası kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 51: 3-4 saat ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
3-4 saat	365	279,36	101967,00	1,7143	-0,10	35172,000	0,009
5-6 saat	221	316,85	70024,00	2,0000			

Tablo 3.51 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 5-6 saat arası kullanan grubun, günlük 3-4 saat arası kullanan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 52: 1 saatten az ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1 saatten az	16	106,47	1703,50	1,4286	-0,13	1567,500	0,013
6 saatten fazla	310	166,44	51597,50	2,0000			

Tablo 3.52 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1 saatten az kullanan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 53: 1-2 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1-2 saat	171	208,30	35620,00	1,5714	-0,17	20914,000	0,000
6 saatten fazla	310	259,04	80301,00	2,0000			

Tablo 3.53 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 54: 3-4 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
3-4 saat	365	320,06	116823,00	1,7143	-0,10	50028,000	0,009
6 saatten	310	359,12	111327,00	2,0000			

fazla

Tablo 3.54 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre dijital taciz eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 55: 5-6 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
5-6 saat	221	268,26	59286,50	2,0000	-0,01	33754,500	0,774
6 saatten fazla	310	264,39	81959,50	2,0000			

Tablo 3.55 incelendiğinde, dijital taciz eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 5-6 saat arası kullanan grup ile 6 saatten fazla kullanan grup arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

3.2.3.2. Dijital Takip ve Saldırı Verilerine İlişkin Bulgular

‘Dijital takip ve saldırı’ kategorisinde ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’, ‘konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilme’, ‘kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması’, ‘casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması’ ve ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ olmak üzere beş farklı dijital şiddet örneği bulunmaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin en fazla maruz kaldığı iki farklı dijital şiddet örneğinin %71,5 (N:774) oranı ile ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ ve %63,9 (N:692) oranı ile ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin hangi dijital şiddet örnekleri ile ne oranda dijital şiddete maruz kaldıkları istatistiksel olarak incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3.56’da verilmiştir.

Tablo 3. 56: Cinsiyet ile Dijital Takip ve Saldırı Örneklerine İlişkin Bulgular

	Maruz kalma			Maruz kalmada yoğunluk		
	Evet	Hayır	Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren
Dijital Takip ve Saldırı						

Sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi	692 (63,9)	391 (36,1)	130 (12,0)	143 (13,2)	197 (18,2)	222 (20,5)
Konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi	359 (33,1)	724 (66,9)	43 (4,0)	57 (5,3)	117 (10,8)	142 (13,1)
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	375 (34,6)	708 (65,4)	40 (3,7)	53 (4,9)	126 (11,6)	156 (14,4)
Casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması	414 (38,2)	669 (61,8)	45 (4,2)	63 (5,8)	116 (10,7)	190 (17,5)
Kişisel hesaplara girilmeye çalışılması	774 (71,5)	309 (28,5)	126 (11,6)	120 (11,1)	242 (22,3)	286 (26,4)

3.2.3.2.1.Cinsiyet ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Cinsiyet ile dijital takip ve saldırı arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.57’de verilmiştir.

Tablo 3. 57: Cinsiyet ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Cinsiyet	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Kadın	673	544,00	366112,50	1,60	-0,00	136618,500	0,786
Erkek	410	538,72	220873,50	1,60			

Tablo 3.57 incelendiğinde, dijital takip ve saldırı eylemlerine maruz kalma noktasında kadın ve erkek bireyler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, bireylerin hayatlarının bir döneminde dijital takip ve saldırı davranışlarıyla karşılaşmalarının cinsiyet farkı gözetmediği istatistiksel olarak gözler önüne serilmiştir.

Buna göre bireylerin dijital takip ve saldırı örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden cinsiyetin anlamlı bir etkisinin olmadığını söylemek mümkündür.

3.2.3.2.2.Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaş aralıkları ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Yaş aralığı ile dijital takip ve saldırı arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.58’de verilmiştir.

Tablo 3. 58: Yaş ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
13-17	547	539,86	1,86	0,89326	17,790	0,001
18-30	388	578,47	1,91	0,86383		
31-45	103	460,35	1,61	0,70395		
46-60	36	424,42	1,51	0,57060		
61-75	9	504,61	1,73	0,74833		

Buna göre bireylerin dijital takip ve saldırı örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden yaş değişkeninin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda hangi yaş aralığının dijital takip ve saldırı davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin yaş aralığı ile dijital takip ve saldırı davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 59: 13-17 ve 18-30 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	454,91	248834,00	1,6000	-0,05	98956,000	0,076
18-30	388	486,46	188746,00	1,6000			

Tablo 3.59 incelendiğinde, dijital takip ve saldırı eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden 13-17 ve 18-30 yaş aralığında bulunan gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 60: 13-17 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	332,55	181907,50	1,6000	-0,08	24311,500	0,026
31-45	103	288,03	29667,50	1,4000			

Tablo 3.60 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 13-17 yaş aralığında bulunan grubun, 31-45 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 61: 18-30 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
18-30	388	257,99	100101,00	1,6000	-0,16	15329,000	0,000
31-45	103	200,83	20685,00	1,4000			

Tablo 3.61 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 18-30 yaş aralığında bulunan grubun, 31-45 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 62: 13-17 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	295,63	161709,00	1,6000	-0,08	7861,000	0,041
46-60	36	236,86	8527,00	1,4000			

Tablo 3.62 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 13-17 yaş aralığında bulunan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 63: 18-30 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
18-30	388	217,90	84545,00	1,6000	-0,14	4889,000	0,003
46-60	36	154,31	5555,00	1,4000			

Tablo 3.63 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 18-30 yaş aralığında bulunan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 64: 31-45 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
-----	---	---------	---------	--------	---	---	---

Aralığı							
31-45	103	71,28	7342,00	1,4000	-0,05	1722,000	0,520
46-60	36	66,33	2388,00	1,4000			

Tablo 3.64 incelendiğinde, dijital takip ve saldırı eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden 31-45 ve 46-60 yaş aralığında bulunan gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 65: 13-17 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	278,77	152487,50	1,6000	-0,01	2313,500	0,755
61-75	9	262,06	2358,50	1,4000			

Tablo 3.65 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 13-17 yaş aralığında bulunan grubun, 61-75 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 66: 18-30 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
18-30	388	199,62	77451,50	1,6000	-0,03	1506,500	0,479
61-75	9	172,39	1551,50	1,4000			

Tablo 3.66 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 18-30 yaş aralığında bulunan grubun, 61-75 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 67: 31-45 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
31-45	103	56,21	5789,50	1,4000	-0,03	433,500	0,745
61-75	9	59,83	538,50	1,4000			

Tablo 3.67 incelendiğinde, dijital takip ve saldırı eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden 31-45 ve 61-75 yaş aralığında bulunan gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 68: 46-60 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
46-60	36	22,42	807,00	1,4000	-0,09	141,000	0,546
61-75	9	25,33	228,00	1,4000			

Tablo 3.68 incelendiğinde, dijital takip ve saldırı eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden 46-60 ve 61-75 yaş aralığında bulunan gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.2.3.2.3.Eğitim Düzeyi ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyleri ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Eğitim düzeyi ile dijital takip ve saldırı arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.69’da verilmiştir.

Tablo 3. 69: Eğitim Düzeyi ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
Lise altı	154	490,87	1,77	0,91818	5,361	0,147
Lise	550	555,33	1,90	0,90878		
Üniversite	309	546,51	1,81	0,77477		
Yüksek Lisans/Doktora	70	529,84	1,73	0,67976		

Buna göre bireylerin dijital takip ve saldırı örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden eğitim düzeyi değişkeninin anlamlı bir etkisinin olmadığını söylemek mümkündür.

3.2.3.2.4. İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumları ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

İlişki durumu ile dijital takip ve saldırı arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.70’de verilmiştir.

Tablo 3. 70: İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
Evli	98	431,59	1,57	0,72025	18,531	0,000
İlişkisi var	206	595,55	1,96	0,88629		
Ayrı	24	549,65	1,87	0,95792		
Bekâr/İlişkisi yok	755	541,48	1,85	0,86182		

Buna göre bireylerin dijital takip ve saldırı örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden ilişki durumu değişkeninin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda hangi ilişki durumunun dijital takip ve saldırı davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin ilişki durumu ile dijital takip ve saldırı davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 71: Evli ve İlişkisi var İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Evli	98	120,47	11806,00	1,4000	-0,25	6955,000	0,000
İlişkisi var	206	167,74	34554,00	1,8000			

Tablo 3.71 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, evli olan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 72: Evli ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
---------------	---	---------	---------	--------	---	---	---

Evli	98	58,74	5756,50	1,4000	-0,15	905,500	0,077
Ayrı	24	72,77	5558,00	1,6000			

Tablo 3.72 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ayrı olan grubun, evli olan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 73: İlişkisi var ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
İlişkisi var	206	116,62	24023,00	1,8000	-0,04	2242,000	0,454
Ayrı	24	105,92	2542,00	1,6000			

Tablo 3.73 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, ayrı olan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 74: Evli ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Evli	98	351,38	34435,50	1,4000	-0,011	29584,500	0,001
Bekâr/İlişkisi yok	755	436,82	329795,50	1,6000			

Tablo 3.74 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden bekâr veya ilişkisi olmayan grubun, evli olan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 75: İlişkisi var ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
İlişkisi var	206	518,19	106748,00	1,8000	-0,07	70103,000	0,029
Bekâr/İlişkisi yok	755	470,85	355493,00	1,6000			

Tablo 3.75 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, bekâr veya ilişkisi olmayan gruba göre dijital takip ve saldırı eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 76: Ayrı ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Ayrı	24	395,96	9503,00	1,6000	-0,00	8917,000	0,894
Bekâr/İlişkisi yok	755	389,81	294307,00	1,6000			

Tablo 3.76 incelendiğinde, dijital takip ve saldırı eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden ayrı olan grup ile bekâr veya ilişkisi olmayan grup arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

3.2.3.2.5.İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

İnternet kullanım sıklığı ile dijital takip ve saldırı arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.77’de verilmiştir.

Tablo 3. 77: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
1 saatten az	16	453,53	1,55	0,53914	5,497	0,240
1-2 saat	171	518,54	1,75	0,76152		
3-4 saat	365	530,07	1,82	0,85060		
5-6 saat	221	546,03	1,85	0,88010		
6 saatten fazla	310	570,69	1,94	0,91765		

Buna göre bireylerin dijital takip ve saldırı örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan internet kullanım alışkanlıklarından internet kullanım sıklığı değişkeninin anlamlı bir etkisinin olmadığını söylemek mümkündür.

3.2.3.3. Dijital İtibar Zedeleme Verilerine İlişkin Bulgular

‘Dijital İtibar zedeleme’ kategorisinde ‘internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması’, ‘kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması’, ‘kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi’, ‘özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması’ ve ‘özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi’ olmak üzere beş farklı dijital şiddet örneği bulunmaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin en fazla maruz kaldığı iki farklı dijital şiddet örneğinin %48 (N:520) oranı ile ‘kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi’ ve %44,2 (N:479) oranı ile ‘özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi’ olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin hangi dijital şiddet örnekleri ile ne oranda dijital şiddete maruz kaldıkları istatistiksel olarak incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3.78’de verilmiştir.

Tablo 3. 78: Dijital İtibar Zedeleme Örneklerine İlişkin Bulgular

	Maruz kalma		Maruz kalmada yoğunluk			
	Evet	Hayır	Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren
Dijital İtibar Zedeleme						
İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması	381 (35,2)	702 (64,8)	42 (3,9)	53 (4,9)	118 (10,9)	168 (15,5)
Kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması	376 (34,7)	707 (65,3)	41 (3,8)	45 (4,2)	131 (12,1)	159 (14,7)
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	520 (48,0)	563 (52,0)	65 (6,0)	78 (7,2)	157 (14,5)	220 (20,3)
Özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması	335 (30,9)	748 (69,1)	46 (4,2)	59 (5,4)	114 (10,5)	116 (10,7)
Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi	479 (44,2)	604 (55,8)	81 (7,5)	74 (6,8)	131 (12,1)	193 (17,8)

3.2.3.3.1.Cinsiyet ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Cinsiyet ile dijital itibar zedeleme arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.79’da verilmiştir.

Tablo 3. 79: Cinsiyet ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Cinsiyet	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Kadın	673	534,25	359548,00	1,40	-0,03	132747,000	0,283
Erkek	410	554,73	227438,00	1,40			

Tablo 3.79 incelendiğinde, dijital itibar zedeleme eylemlerine maruz kalma noktasında kadın ve erkek bireyler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, bireylerin hayatlarının bir döneminde dijital itibar zedeleme davranışlarıyla karşılaşmalarının cinsiyet farkı gözetmediği istatistiksel olarak gözler önüne serilmiştir.

Buna göre bireylerin dijital itibar zedeleme örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden cinsiyetin anlamlı bir etkisinin olmadığını söylemek mümkündür.

3.2.3.3.2.Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaşları ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Yaş ile dijital itibar zedeleme arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.80’de verilmiştir.

Tablo 3. 80: Yaş ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
13-17	547	565,92	1,85	1,02782	41,028	0,000
18-30	388	562,83	1,82	1,01528		
31-45	103	378,42	1,32	0,66206		
46-60	36	416,36	1,32	0,46174		
61-75	9	564,50	1,66	0,61644		

Buna göre bireylerin dijital itibar zedeleme örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden yaş değişkeninin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek

mümkündür. Bu bağlamda hangi yaş aralığının dijital itibar zedeleme davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin yaş aralığı ile dijital itibar zedeleme davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 81: 13-17 ve 18-30 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	469,35	256733,00	1,4000	-0,00	105381,000	0,853
18-30	388	466,10	180847,00	1,4000			

Tablo 3.81 incelendiğinde, dijital itibar zedeleme eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 13-17 ve 18-30 olan gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 82: 13-17 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	343,03	187640,00	1,4000	-0,22	18579,000	0,000
31-45	103	232,38	23935,00	1,0000			

Tablo 3.82 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 13-17 olan grubun, 31-45 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 83: 18-30 ve 31-45 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
18-30	388	263,74	102331,00	1,4000	-0,25	13099,000	0,000
31-45	103	179,17	18455,00	1,0000			

Tablo 3.83 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 18-30 olan grubun, 31-45 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 84: 13-17 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	296,98	162447,50	1,4000	-0,11	7122,500	0,004
46-60	36	216,35	7788,50	1,2000			

Tablo 3.84 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 13-17 olan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 85: 18-30 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
18-30	388	217,52	84399,50	1,4000	-0,13	5034,500	0,005
46-60	36	158,35	5700,50	1,2000			

Tablo 3.85 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 18-30 olan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 86: 31-45 ve 46-60 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
31-45	103	68,04	7008,00	1,2000	-0,09	1652,000	0,283
46-60	36	75,61	2722,00	1,0000			

Tablo 3.86 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 31-45 olan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 87: 13-17 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
13-17	547	278,56	152373,00	1,4000	-0,00	2428,000	0,943
61-75	9	274,78	2473,00	1,6000			

Tablo 3.87 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 61-75 olan grubun, 13-17 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 88: 18-30 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
18-30	388	198,97	77200,00	1,4000	-0,00	1734,000	0,971
61-75	9	200,33	1803,00	1,6000			

Tablo 3.88 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 61-75 olan grubun, 18-30 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 89: 31-45 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
31-45	103	54,83	5647,50	1,0000	-0,19	291,500	0,041
61-75	9	75,61	680,50	1,6000			

Tablo 3.89 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 61-75 olan grubun, 31-45 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 90: 46-60 ve 61-75 Yaş Aralığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yaş Aralığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
46-60	36	21,56	776,00	1,2000	-0,23	110,000	0,121
61-75	9	28,78	259,00	1,4000			

Tablo 3.90 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 61-75 olan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

3.2.3.3. Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyleri ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Eğitim düzeyi ile dijital itibar zedeleme arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.91’de verilmiştir.

Tablo 3. 91: Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
Lise altı	154	538,77	1,76	0,97368	8,670	0,034
Lise	550	566,67	1,86	1,05581		
Üniversite	309	510,77	1,64	0,88249		
Yüksek Lisans/Doktora	70	493,09	1,61	0,89101		

Buna göre bireylerin dijital itibar zedeleme örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden eğitim düzeyi değişkeninin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda hangi eğitim düzeyinin dijital itibar zedeleme davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin yaş aralığı ile dijital itibar zedeleme davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 92: Lise altı ve Lise Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Lise altı	154	338,24	52088,50	1,4000	-0,03	40153,500	0,314
Lise	550	356,49	196071,50	1,4000			

Tablo 3.92 incelendiğinde, dijital itibar zedeleme eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden eğitim düzeyi lise altında kalan grup ile lise mezunu olan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 93: Lise altı ve Üniversite Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
--------	---	---------	---------	--------	---	---	---

Düzeyi							
Lise altı	154	240,12	36979,00	1,4000	-0,04	22542,000	0,341
Üniversite	309	227,95	70437,00	1,4000			

Tablo 3.93 incelendiğinde, dijital itibar zedeleme eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden eğitim düzeyi lise altında kalan grup ile üniversite mezunu olan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 94: Lise ve Üniversite Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Lise	550	445,95	245273,50	1,4000	-0,08	76201,500	0,010
Üniversite	309	401,61	124096,50	1,4000			

Tablo 3.94 incelendiğinde, dijital itibar zedeleme eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden lise mezunu olan grup ile üniversite mezunu olan grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 95: Lise altı ve Yüksek Lisans/Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Lise altı	154	115,41	17772,50	1,4000	-0,06	4942,500	0,305
Yüksek Lisans/Doktora	70	106,11	7427,50	1,2000			

Tablo 3.95 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden eğitim düzeyi lise altında kalan grubun, yüksek lisans veya doktora mezunu olan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 96: Lise ve Yüksek Lisans/Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Lise	550	315,23	173375,50	1,4000	-0,07	16649,500	0,060
Yüksek	70	273,35	19134,50	1,2000			

Lisans/Doktora

Tablo 3.96 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden lise mezunu olan grubun, yüksek lisans veya doktora mezunu olan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 97: Üniversite ve Yüksek Lisans Doktora Eğitim Düzeyi ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Eğitim Düzeyi	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Üniversite	309	191,22	59085,50	1,4000			
Yüksek Lisans/Doktora	70	184,64	12924,50	1,2000	-0,02	10439,500	0,639

Tablo 3.97 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden üniversite mezunu olan grubun, yüksek lisans veya doktora mezunu olan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

3.2.3.3.4.İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumları ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

İlişki durumu ile dijital itibar zedeleme arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.98’de verilmiştir.

Tablo 3. 98: İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
Evli	98	359,22	1,29	0,67303		
İlişkisi var	206	528,93	2,02	1,08402		
Ayrı	24	584,96	1,95	1,13329	52,508	0,000
Bekâr/İlişkisi yok	755	540,64	1,76	0,97231		

Buna göre bireylerin dijital itibar zedeleme örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan demografik özelliklerden ilişki durumu değişkeninin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda hangi ilişki durumunun dijital itibar zedeleme davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin ilişki durumu ile

dijital itibar zedeleme davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 99: Evli ve İlişkisi var İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Evli	98	101,74	9971,00	1,0000	-0,40	5120,000	0,000
İlişkisi var	206	176,65	36389,00	1,6000			

Tablo 3.99 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, evli olan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 100: Evli ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Evli	98	56,71	5558,00	1,0000	-0,30	707,000	0,001
Ayrı	24	81,04	1945,00	1,5000			

Tablo 3.100 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ayrı olan grubun, evli olan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 101: İlişkisi var ve Ayrı İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
İlişkisi var	206	116,33	23963,50	1,6000	-0,03	2301,500	0,577
Ayrı	24	108,40	2601,50	1,5000			

Tablo 3.101 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, ayrı olan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 102: Evli ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Evli	98	299,77	29377,00	1,0000	-0,019	24526,000	0,000
Bekâr/İlişkisi yok	755	443,52	334854,00	1,4000			

Tablo 3.102 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden bekâr veya ilişkisi olmayan grubun, evli olan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 103: İlişkisi var ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
İlişkisi var	206	542,96	111850,00	1,6000	-0,11	65001,000	0,000
Bekâr/İlişkisi yok	755	464,09	350391,00	1,4000			

Tablo 3.103 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, bekâr veya ilişkisi olmayan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 104: Ayrı ve Bekâr/İlişkisi yok İlişki Durumu ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İlişki Durumu	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Ayrı	24	420,52	10092,50	1,5000	-0,02	8327,500	0,489
Bekâr/İlişkisi yok	755	389,03	293717,50	1,4000			

Tablo 3.104 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ayrı olan grubun, bekâr veya ilişkisi olmayan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

3.2.3.3.5. İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye

Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde bulunan dijital şiddet örnekleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir.

İnternet kullanım sıklığı ile dijital itibar zedeleme arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.105’de verilmiştir.

Tablo 3. 105: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Aritmetik	Std.	χ^2	p
1 saatten az	16	417,69	1,36	0,57605	19,575	0,001
1-2 saat	171	486,80	1,60	0,86118		
3-4 saat	365	519,07	1,69	0,92811		
5-6 saat	221	561,53	1,82	1,00326		
6 saatten fazla	310	591,95	1,94	1,10524		

Buna göre bireylerin dijital itibar zedeleme örnekleri ile karşılaşma oranları üzerinde etkili olan internet kullanım alışkanlıklarından internet kullanım sıklığının değişkeninin anlamlı bir etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda hangi internet kullanım sıklığının dijital itibar zedeleme davranışları noktasında anlamlı bir etki yarattığını anlamak üzere bireylerin internet kullanım sıklığı ile dijital itibar zedeleme davranışları arasındaki ilişkiler ikili olarak incelendiğinde elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolar üzerinden verilmiştir.

Tablo 3. 106: 1 saatten az ve 1-2 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1 saatten az	16	83,50	1336,00	1,1000	-0,06	1200,000	0,394
1-2 saat	171	94,98	16242,00	1,2000			

Tablo 3.106 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 1-2 saat kullanan grubun, günlük 1 saatten az kullanan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 107: 1 saatten az ve 3-4 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1 saatten az	16	156,69	2507,00	1,1000	-0,06	2371,000	0,189
3-4 saat	365	192,50	70264,00	1,2000			

Tablo 3.107 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 3-4 saat kullanan grubun, günlük 1 saatten az kullanan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 108: 1-2 saat ve 3-4 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1-2 saat	171	257,35	44007,00	1,2000	-0,05	29301,000	0,237
3-4 saat	365	273,72	99909,00	1,2000			

Tablo 3.108 incelendiğinde, dijital itibar zedeleme eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 1-2 saat ve 3-4 saat kullanan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 109: 1 saatten az ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1 saatten az	16	89,59	1433,50	1,1000	-0,11	1297,500	0,069
5-6 saat	221	121,13	26769,50	1,4000			

Tablo 3.109 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 5-6 saat kullanan grubun, günlük 1 saatten az kullanan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 110: 1-2 saat ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1-2 saat	171	181,46	31029,50	1,2000	-0,12	16323,500	0,017
5-6 saat	221	208,14	45998,50	1,4000			

Tablo 3.110 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 5-6 saat kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 111: 3-4 saat ve 5-6 saat İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
3-4 saat	365	284,78	103944,50	1,2000	-0,06	37149,500	0,100
5-6 saat	221	307,90	68046,50	1,4000			

Tablo 3.111 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 5-6 saat kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 112: 1 saatten az ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1 saatten az	16	113,41	1814,50	1,1000	-0,12	1678,500	0,027
6 saatten fazla	310	166,09	51486,50	1,4000			

Tablo 3.112 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1 saatten az kullanan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 113: 1-2 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
1-2 saat	171	211,01	36082,00	1,2000	-0,16	21376,000	0,000
6 saatten fazla	310	257,55	79839,00	1,4000			

Tablo 3.113 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 114: 3-4 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
3-4 saat	365	317,06	115726,50	1,2000	-0,11	48931,500	0,002
6 saatten fazla	310	362,66	112423,50	1,4000			

Tablo 3.114 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre dijital itibar zedeleme eylemlerine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 115: 5-6 saat ve 6 saatten fazla İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet Kullanım Sıklığı	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
5-6 saat	221	257,36	56876,50	1,4000	-0,04	32345,500	0,265
6 saatten fazla	310	272,16	84369,50	1,4000			

Tablo 3.115 incelendiğinde, dijital itibar zedeleme eylemlerine maruz kalma noktasında ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 5-6 saat ve 6 saatten

fazla kullanan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

3.2.4. Dijital Şiddet Örnekleri ile İlgili Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin demografik özellikleri arasında yer alan cinsiyet, yaş aralığı, ilişki durumu, eğitim düzeyi ile internet kullanım alışkanlıkları arasında yer alan internet kullanım sıklığı değişkenleri ile 17 farklı dijital şiddet örneği arasındaki ilişkilerin anlamlılık düzeyleri ortaya çıkartılmıştır.

Buna göre cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı ile dijital şiddet örnekleri arasındaki ilişkiye yönelik lojistik regresyon analiz ve Ki-Kare test bulguları alt başlıklar halinde verilmiştir.

3.2.4.1. Demografik Özellikler ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Lojistik Regresyon Analiz Bulguları

Ankete katılım sağlayan bireylerin demografik özelliklerinden cinsiyet, yaş aralığı, ilişki durumu ve eğitim düzeyi ile internet kullanım alışkanlıklarından internet kullanım sıklığı birer kontrol değişkeni olarak kullanılmış ve dijital şiddet örnekleri arasındaki ilişkileri ortaya çıkartmak için istatistik analiz tekniklerinden lojistik regresyon analizi⁹⁷ kullanılmıştır.

Buna göre bağımsız kategorik değişkenlere ilişkin parametrik kodlar Tablo 3.116'daki gibi elde edilmiştir.

Tablo 3. 116: Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Lojistik Regresyon Üzerindeki Parametrik Kodları

		N	Parametrik kodlar			
			(1)	(2)	(3)	(4)
Yaş aralığı	13-17	547	1	0	0	0
	18-30	388	0	1	0	0
	31-45	103	0	0	1	0
	46-60	36	0	0	0	1
	61-75	9	0	0	0	0
Günlük internet kullanım sıklığı	1 saatten az	16	1	0	0	0
	1-2 saat	171	0	1	0	0
	3-4 saat	365	0	0	1	0
	5-6 saat	221	0	0	0	1
	6 saatten fazla	310	0	0	0	0

⁹⁷ Lojistik regresyon analizi, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi istatistiksel bir eşitlik olarak açıklamaya çalışır (Büyükoztürk, 2020).

İlişki durumu	Evli	98	1	0	0
	İlişkisi var	206	0	1	0
	Ayrı	24	0	0	1
	Bekâr/İlişkisi yok	755	0	0	0
Eğitim düzeyi	Lise altı	154	1	0	0
	Lise	550	0	1	0
	Üniversite	309	0	0	1
	Y. Lisans/Doktora	70	0	0	0
Cinsiyet	Kadın	673	1		
	Erkek	410	0		

3.2.4.1.1.Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İstek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.117’de verilmiştir.

Tablo 3. 117: İstek Dışında Cinsel İçerikli Mesaj Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişkenler	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	7,347	,119	
İnternet kullanım sıklığı(1)	3,037	,081	2,599
İnternet kullanım sıklığı(2)	3,457	,063	1,445
İnternet kullanım sıklığı(3)	,022	,882	,976
İnternet kullanım sıklığı(4)	,127	,721	1,068
Cinsiyet(1)	15,750	,000	,596
Yaş aralığı	3,459	,484	
Yaş aralığı(1)	1,473	,225	2,583
Yaş aralığı(2)	1,490	,222	2,549
Yaş aralığı(3)	,449	,503	1,664
Yaş aralığı(4)	,395	,530	1,670
İlişki durumu	7,635	,054	
İlişki durumu(1)	3,452	,063	1,726
İlişki durumu(2)	3,086	,079	,737
İlişki durumu(3)	,188	,664	1,220

Eğitim düzeyi	2,950	,399	
Eğitim düzeyi(1)	,539	,463	1,283
Eğitim düzeyi(2)	,065	,799	,927
Eğitim düzeyi(3)	,022	,883	,959

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .002$), ölçmek istenilen olayı ise %4,3 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,043).

Tablo 3.117 incelendiğinde cinsiyet(1) değişkeninin istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi dijital şiddet örneği üzerinde marjinal etkide konumlandığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonucunda da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır⁹⁸.

Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.118'de verilmiştir.

Tablo 3. 118: Cinsel ve Fiziksel Şiddet Tehditlerinde Bulunulması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	6,848	,144	
İnternet kullanım sıklığı(1)	,619	,431	1,613
İnternet kullanım sıklığı(2)	5,734	,017	1,641
İnternet kullanım sıklığı(3)	3,552	,059	1,359
İnternet kullanım sıklığı(4)	1,607	,205	1,262
Cinsiyet(1)	11,396	,001	,632
Yaş aralığı	6,716	,152	
Yaş aralığı(1)	,638	,424	,413
Yaş aralığı(2)	1,308	,253	,285
Yaş aralığı(3)	,480	,488	,464
Yaş aralığı(4)	,986	,321	,321
İlişki durumu	3,559	,313	

⁹⁸ Cinsiyet ile istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.167'de verilmiştir.

İlişki durumu(1)	2,740	,098	1,689
İlişki durumu(2)	,441	,507	,895
İlişki durumu(3)	,046	,829	1,108
Eğitim düzeyi	1,240	,743	
Eğitim düzeyi(1)	,043	,836	1,075
Eğitim düzeyi(2)	,178	,673	,879
Eğitim düzeyi(3)	,004	,950	,982

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .001$), ölçmek istenilen olayı %5,1 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,051).

Tablo 3.118 incelendiğinde internet kullanım sıklığı(2), internet kullanım sıklığı(3) ve cinsiyet(1) değişkenlerinin cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması dijital şiddet örneği üzerinde marjinal etkiye konumlandığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ve internet kullanım sıklıkları ile cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır⁹⁹.

Tablo 3. 119: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Cinsel ve Fiziksel Şiddet Tehditlerinde Bulunulması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması	1-2 saat	52 (30,4)	119 (69,6)	6,91
	6 saatten fazla	132 (42,6)	178 (57,4)	

Tablo 3.119 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 120: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Cinsel ve Fiziksel Şiddet Tehditlerinde Bulunulması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde	3-4 saat	125 (34,2)	240 (65,8)	4,93

⁹⁹ Cinsiyet ile cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.167’de verilmiştir.

bulunulması	6 saatten fazla	132 (42,6)	178 (57,4)
-------------	-----------------	------------	------------

Tablo 3.120 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.121’de verilmiştir.

Tablo 3. 121: Kişisel Hayatla İlgili Uygunsuz Sorular Sorulması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	11,689	,020	
İnternet kullanım sıklığı(1)	1,430	,232	2,060
İnternet kullanım sıklığı(2)	1,440	,230	1,269
İnternet kullanım sıklığı(3)	,484	,487	1,117
İnternet kullanım sıklığı(4)	4,208	,040	,690
Cinsiyet(1)	14,835	,000	,605
Yaş aralığı	1,072	,899	
Yaş aralığı(1)	,096	,757	,787
Yaş aralığı(2)	,101	,751	,786
Yaş aralığı(3)	,053	,817	,840
Yaş aralığı(4)	,050	,824	1,201
İlişki durumu	8,476	,037	
İlişki durumu(1)	1,148	,284	1,367
İlişki durumu(2)	5,967	,015	,666
İlişki durumu(3)	,471	,493	1,386
Eğitim düzeyi	6,646	,084	
Eğitim düzeyi(1)	3,820	,051	1,940
Eğitim düzeyi(2)	,424	,515	1,210
Eğitim düzeyi(3)	,178	,673	1,123

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .000$), ölçmek istenilen olayı %6,4 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,064).

Tablo 3.121 incelendiğinde kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması dijital şiddet örneği üzerinde internet kullanım sıklığı ve ilişki durumu değişkenlerinin grup olarak, internet kullanım sıklığı(4), cinsiyet(1) ve ilişki durumu(2) değişkenlerinin ise marjinal bir etki yarattığı görülmektedir. Ancak internet kullanım sıklığı(4) değişkeni üzerinden yapılan ki-kare test sonucunun anlamlı çıkmadığı tespit edilmiştir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ve ilişki durumları ile kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹⁰⁰.

Tablo 3. 122: İlişki Durumu(2) ile Kişisel Hayatla İlgili Uygunsuz Sorular Sorulması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması	İlişkisi var	118 (57,3)	88 (42,7)	9,10
	Bekâr/İlişkisi yok	343 (45,4)	412 (54,6)	

Tablo 3.122 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden bekâr veya ilişkisi olmayan grubun, ilişkisi olan gruba göre kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Rahatsız edici yorumlar yapılması dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.123'de verilmiştir.

Tablo 3. 123: Rahatsız Edici Yorumlar Yapılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	12,576	,014	
İnternet kullanım sıklığı(1)	3,679	,055	3,186
İnternet kullanım sıklığı(2)	3,413	,065	1,435
İnternet kullanım sıklığı(3)	7,086	,008	1,524

¹⁰⁰ İnternet kullanım sıklığı ile kişisel hayatla ilgili uygunsuz soruların sorulması dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.179'da verilmiştir. Cinsiyet ile kişisel hayatla ilgili uygunsuz soruların sorulması dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.167'de verilmiştir. İlişki durumu ile kişisel hayatla ilgili uygunsuz soruların sorulması dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.176'da verilmiştir.

İnternet kullanım sıklığı(4)	,000	,982	1,004
Cinsiyet(1)	11,512	,001	,646
Yaş aralığı	2,637	,620	
Yaş aralığı(1)	,670	,413	1,844
Yaş aralığı(2)	,269	,604	1,462
Yaş aralığı(3)	,052	,819	1,181
Yaş aralığı(4)	,097	,755	1,279
İlişki durumu	7,075	,070	
İlişki durumu(1)	5,771	,016	2,015
İlişki durumu(2)	,583	,445	,881
İlişki durumu(3)	,425	,514	1,343
Eğitim düzeyi	,232	,972	
Eğitim düzeyi(1)	,031	,859	,942
Eğitim düzeyi(2)	,158	,691	,890
Eğitim düzeyi(3)	,088	,766	,921

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .001$), ölçmek istenilen olayı %4,6 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,046).

Tablo 3.123 incelendiğinde rahatsız edici yorumlar yapılması dijital şiddet örneği üzerinde internet kullanım sıklığı değişkeninin grup olarak, internet kullanım sıklığı(1), internet kullanım sıklığı(3), cinsiyet(1) ve ilişki durumu(1) değişkenlerinin ise marjinal bir bir etki yarattığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri, internet kullanım sıklıkları ve ilişki durumları ile rahatsız edici yorumlar yapılması dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹⁰¹.

Tablo 3. 124: İnternet Kullanım Sıklığı(1) ile Rahatsız Edici Yorumlar Yapılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Rahatsız edici yorumlar yapılması	1 saatten az	4 (25,0)	88 (75,0)	5,44
	6 saatten fazla	170 (54,8)	140 (45,2)	

¹⁰¹ İnternet kullanım sıklığı ile rahatsız edici yorumlar yapılması dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.179’da verilmiştir. Cinsiyet ile rahatsız edici yorumlar yapılması dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.167’de verilmiştir.

Tablo 3.124 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1 saatten az kullanan gruba göre rahatsız edici yorumlar yapılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 125: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Rahatsız Edici Yorumlar Yapılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Rahatsız edici yorumlar yapılması	3-4 saat	160 (43,8)	205 (56,2)	8,12
	6 saatten fazla	170 (54,8)	140 (45,2)	

Tablo 3.125 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre rahatsız edici yorumlar yapılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 126: İlişki Durumu(1) ile Rahatsız Edici Yorumlar Yapılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Rahatsız edici yorumlar yapılması	Evli	36 (36,7)	62 (63,3)	5,69
	Bekâr/İlişkisi yok	374 (49,5)	381 (50,5)	

Tablo 3.126 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden bekar veya ilişkisi olmayan grubun, evli olan gruba göre rahatsız edici yorumlar yapılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.127’de verilmiştir.

Tablo 3. 127: Rahatsız Edici/İstenmeyen Mesajlar Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	3,788	,435	
İnternet kullanım sıklığı(1)	,000	,982	,986
İnternet kullanım sıklığı(2)	2,509	,113	1,439
İnternet kullanım sıklığı(3)	,045	,831	,959

İnternet kullanım sıklığı(4)	,000	,991	,997
Cinsiyet(1)	47,024	,000	,352
Yaş aralığı	4,054	,399	
Yaş aralığı(1)	1,129	,288	,434
Yaş aralığı(2)	2,289	,130	,314
Yaş aralığı(3)	1,253	,263	,431
Yaş aralığı(4)	1,223	,269	,400
İlişki durumu	2,531	,470	
İlişki durumu(1)	1,779	,182	1,574
İlişki durumu(2)	,125	,723	,928
İlişki durumu(3)	,814	,367	1,573
Eğitim düzeyi	4,407	,221	
Eğitim düzeyi(1)	3,328	,068	2,171
Eğitim düzeyi(2)	1,153	,283	1,515
Eğitim düzeyi(3)	,671	,413	1,352

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .000$), ölçmek istenilen olayı %9,9 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,099).

Tablo 3.127 incelendiğinde cinsiyet(1) değişkeninin rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi dijital şiddet örneği üzerinde marjinal etkide konumlandığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹⁰².

Telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.128'de verilmiştir.

Tablo 3. 128: Telefon Üzerinden Israrla Arayarak Rahatsız Etmek Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
----------	-------	------	---------

¹⁰² Cinsiyet ile rahatsız edici istenmeyen mesajlar gönderilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.167'de verilmiştir.

İnternet kullanım sıklığı	2,114	,715	
İnternet kullanım sıklığı(1)	1,083	,298	1,763
İnternet kullanım sıklığı(2)	1,313	,252	1,266
İnternet kullanım sıklığı(3)	,244	,622	1,087
İnternet kullanım sıklığı(4)	,116	,733	1,067
Cinsiyet(1)	,445	,505	,913
Yaş aralığı	2,863	,581	
Yaş aralığı(1)	,069	,793	1,256
Yaş aralığı(2)	,039	,844	1,185
Yaş aralığı(3)	,442	,506	1,772
Yaş aralığı(4)	,002	,961	,956
İlişki durumu	9,804	,020	
İlişki durumu(1)	3,225	,073	,560
İlişki durumu(2)	7,624	,006	,597
İlişki durumu(3)	,042	,837	,907
Eğitim düzeyi	13,611	,003	
Eğitim düzeyi(1)	6,879	,009	2,570
Eğitim düzeyi(2)	1,439	,230	1,473
Eğitim düzeyi(3)	,002	,964	1,014

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .000$), ölçmek istenilen olayı %5,5 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,055).

Tablo 3.128 incelendiğinde telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek dijital şiddet örneği üzerinde ilişki durumu ve eğitim düzeyi değişkenlerinin grup olarak, ilişki durumu(2) ve eğitim düzeyi(1) değişkenlerinin ise marjinal bir etki yarattığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumları ve eğitim düzeyleri ile telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹⁰³.

Tablo 3. 129: İlişki Durumu(2) ile Telefon Üzerinden İsrarla Arayarak Rahatsız Etmek Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Telefon üzerinden ısrarla arayarak	İlişkisi var	157 (76,2)	49 (23,8)	13,66

¹⁰³ İlişki durumu telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.176'da verilmiştir. Eğitim düzeyi ile telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.173'de verilmiştir.

rahatsız etmek	Bekâr/İlişkisi yok	471 (62,4)	284 (37,6)
----------------	--------------------	------------	------------

Tablo 3.129 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, bekâr veya ilişkisi olmayan gruba göre telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 130: Eğitim Düzeyi(1) ile Telefon Üzerinden İsrarla Arayarak Rahatsız Etmek Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	Eğitim Düzeyi	Evet	Hayır	χ^2
Telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek	Lise altı	78 (50,6)	76 (49,4)	11,04
	Yüksek Lisans Doktora	52 (74,3)	18 (25,7)	

Tablo 3.130 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yüksek lisans veya doktora mezunu olan grubun, eğitim düzeyi lise altından kalan gruba göre telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Seksüel davranışların eleştirilmesi dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.131’de verilmiştir.

Tablo 3. 131: Seksüel Davranışların Eleştirilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	13,866	,008	
İnternet kullanım sıklığı(1)	,000	1,000	1,000
İnternet kullanım sıklığı(2)	9,889	,002	1,944
İnternet kullanım sıklığı(3)	5,166	,023	1,448
İnternet kullanım sıklığı(4)	,013	,908	1,021
Cinsiyet(1)	4,178	,041	,759
Yaş aralığı	11,110	,025	
Yaş aralığı(1)	,686	,408	,491
Yaş aralığı(2)	,849	,357	,459
Yaş aralığı(3)	,009	,924	1,085
Yaş aralığı(4)	,225	,635	1,562
İlişki durumu	1,542	,673	
İlişki durumu(1)	,420	,517	,812
İlişki durumu(2)	,756	,385	,864
İlişki durumu(3)	,726	,394	,660

Eğitim düzeyi	7,586	,055	
Eğitim düzeyi(1)	,005	,946	,975
Eğitim düzeyi(2)	2,428	,119	,605
Eğitim düzeyi(3)	1,088	,297	,725

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .000$), ölçmek istenilen olayı %6,1 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,061).

Tablo 3.131 incelendiğinde seksüel davranışların eleştirilmesi dijital şiddet örneği üzerinde internet kullanım sıklığı, yaş aralığı ve eğitim düzeyi değişkenlerinin grup olarak, internet kullanım sıklığı(2), internet kullanım sıklığı(3) ve cinsiyet(1) değişkenlerinin ise marjinal bir etki yarattığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları ve cinsiyetleri ile seksüel davranışların eleştirilmesi dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹⁰⁴.

Tablo 3. 132: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Seksüel Davranışların Eleştirilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Seksüel davranışların eleştirilmesi	1-2 saat	46 (26,9)	125 (73,1)	12,54
	6 saatten fazla	134 (43,2)	176 (56,8)	

Tablo 3.132 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre seksüel davranışların eleştirilmesi dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 133: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Seksüel Davranışların Eleştirilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Seksüel davranışların eleştirilmesi	3-4 saat	121 (33,2)	244 (66,8)	7,23
	6 saatten fazla	134 (43,2)	176 (56,8)	

¹⁰⁴ İnternet kullanım sıklığı ile seksüel davranışların eleştirilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.179'da verilmiştir. Cinsiyet ile seksüel davranışların eleştirilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.167'de verilmiştir. Yaş aralığı ile seksüel davranışların eleştirilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.170'de verilmiştir. Eğitim düzeyi ile seksüel davranışların eleştirilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.173'de verilmiştir.

Tablo 3.133 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre seksüel davranışların eleştirilmesi dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

3.2.4.1.2.Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Takip ve Saldırı Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.134'de verilmiştir.

Tablo 3. 134: Sosyal Medya Profil Akışlarının Takip/Kontrol Edilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	1,788	,775	
İnternet kullanım sıklığı(1)	1,030	,310	1,726
İnternet kullanım sıklığı(2)	,172	,678	,919
İnternet kullanım sıklığı(3)	,186	,666	,931
İnternet kullanım sıklığı(4)	,400	,527	,888
Cinsiyet(1)	1,710	,191	,840
Yaş aralığı	5,203	,267	
Yaş aralığı(1)	,647	,421	,555
Yaş aralığı(2)	1,619	,203	,401
Yaş aralığı(3)	,954	,329	,498
Yaş aralığı(4)	,158	,691	,736
İlişki durumu	6,910	,075	
İlişki durumu(1)	2,287	,130	1,561
İlişki durumu(2)	1,463	,226	,806
İlişki durumu(3)	1,811	,178	,503
Eğitim düzeyi	4,043	,257	
Eğitim düzeyi(1)	1,799	,180	1,600
Eğitim düzeyi(2)	1,377	,241	1,442
Eğitim düzeyi(3)	,000	,984	,994

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .001$), ölçmek istenilen olayı %4,7 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,047).

Tablo 3.134 incelendiğinde ilgili değişkenlerin sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi dijital şiddet örneği üzerinde marjinal etkide konumlanmadığı görülürken, ilişki durumu değişkeninin grup olarak bir etki yarattığı söylenebilir. Yapılan ki-kare testi sonucunda da ilişki durumu ile sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir¹⁰⁵.

Konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilme dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.135’de verilmiştir. Buna göre modelin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (omnibüs test; $p < .126$).

Tablo 3. 135: Konum Tespitinde Bulunularak İstek Dışında Takip Edilme Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	,785	,940	
İnternet kullanım sıklığı(1)	,369	,543	1,445
İnternet kullanım sıklığı(2)	,061	,805	1,052
İnternet kullanım sıklığı(3)	,004	,951	,990
İnternet kullanım sıklığı(4)	,291	,590	1,108
Cinsiyet(1)	,031	,861	,977
Yaş aralığı	3,935	,415	
Yaş aralığı(1)	,668	,414	1,813
Yaş aralığı(2)	,126	,723	1,287
Yaş aralığı(3)	,497	,481	1,650
Yaş aralığı(4)	,109	,741	1,289
İlişki durumu	1,002	,801	
İlişki durumu(1)	,094	,760	1,094
İlişki durumu(2)	,333	,564	,906
İlişki durumu(3)	,450	,502	,736
Eğitim düzeyi	3,034	,386	
Eğitim düzeyi(1)	2,544	,111	1,740
Eğitim düzeyi(2)	1,055	,304	1,353
Eğitim düzeyi(3)	,214	,643	1,136

¹⁰⁵ İlişki durumu ile sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.177’de verilmiştir.

Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.136'da verilmiştir.

Tablo 3. 136: Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	2,438	,656	
İnternet kullanım sıklığı(1)	,096	,757	1,208
İnternet kullanım sıklığı(2)	1,076	,300	1,241
İnternet kullanım sıklığı(3)	1,257	,262	1,204
İnternet kullanım sıklığı(4)	,014	,905	,978
Cinsiyet(1)	,416	,519	,916
Yaş aralığı	7,809	,099	
Yaş aralığı(1)	6,137	,013	6,890
Yaş aralığı(2)	5,342	,021	5,831
Yaş aralığı(3)	6,890	,009	7,350
Yaş aralığı(4)	5,723	,017	7,326
İlişki durumu	16,599	,001	
İlişki durumu(1)	1,538	,215	1,499
İlişki durumu(2)	13,335	,000	,545
İlişki durumu(3)	,038	,846	,911
Eğitim düzeyi	6,118	,106	
Eğitim düzeyi(1)	,056	,814	1,089
Eğitim düzeyi(2)	1,308	,253	,698
Eğitim düzeyi(3)	,101	,750	,910

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .001$), ölçmek istenilen olayı %4,9 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,049).

Tablo 3.136 incelendiğinde, kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması dijital şiddet örneği üzerinde ilişki durumu değişkeninin grup olarak, yaş aralığı(1), yaş aralığı(2), yaş aralığı(3), yaş aralığı(4) ve ilişki durumu(2) değişkenlerinin ise marjinal bir etki yarattığı görülmektedir. Bununla birlikte yaş aralığı(2) değişkeni üzerinden yapılan ki-kare test sonucunun anlamlı çıkmadığı tespit edilmiştir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin yaş aralıkları ve ilişki durumları ile kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹⁰⁶.

Tablo 3. 137: Yaş Aralığı(1) ile Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	Yaş Aralığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	13-17	186 (34,0)	361 (66,0)	4,17
	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	

Tablo 3.137 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 61-75 yaş aralığında bulunan grubun, 13-17 yaş aralığında bulunan gruba göre kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 138: Yaş Aralığı(3) ile Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	Yaş Aralığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	31-45	26 (25,2)	77 (74,8)	6,95
	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	

Tablo 3.138 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 61-75 yaş aralığında bulunan grubun, 31-45 yaş aralığında bulunan gruba göre kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 139: Yaş Aralığı(4) ile Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	Yaş Aralığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	46-60	9 (25,0)	27 (75,0)	5,62
	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	

Tablo 3.139 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden 61-75 yaş aralığında bulunan grubun, 46-60 yaş aralığında bulunan gruba göre kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

¹⁰⁶ İlişki durumu ile konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.177’de verilmiştir.

Tablo 3. 140: İlişki Durumu(2) ile Kişisel Bilgilerin Kullanılarak Sosyal Medya/E-Mail Açılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	İlişkisi var	98 (47,6)	108 (52,4)	15,82
	Bekâr/İlişkisi yok	246 (32,6)	509 (67,4)	

Tablo 3.140 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, bekâr veya ilişkisi olmayan gruba göre kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.141’de verilmiştir. Buna göre modelin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir (omnibüs test; $p < .082$).

Tablo 3. 141: Casus Yazılımlar Kullanılarak Bilgilerin Çalınması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	3,375	,497	
İnternet kullanım sıklığı(1)	2,703	,100	,411
İnternet kullanım sıklığı(2)	,219	,640	1,099
İnternet kullanım sıklığı(3)	,098	,754	,951
İnternet kullanım sıklığı(4)	,005	,943	1,013
Cinsiyet(1)	,197	,657	1,060
Yaş aralığı	3,927	,416	
Yaş aralığı(1)	,626	,429	1,788
Yaş aralığı(2)	,615	,433	1,758
Yaş aralığı(3)	1,677	,195	2,543
Yaş aralığı(4)	2,087	,149	3,196
İlişki durumu	1,612	,657	
İlişki durumu(1)	,801	,371	1,325
İlişki durumu(2)	,219	,640	,925
İlişki durumu(3)	,601	,438	1,482
Eğitim düzeyi	4,518	,211	
Eğitim düzeyi(1)	2,401	,121	,569
Eğitim düzeyi(2)	4,269	,039	,512
Eğitim düzeyi(3)	2,132	,144	,636

Modelin anlamlılık değeri .082 olarak görülse de eğitim düzeyi(2) değişkeninin casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması dijital şiddet örneği üzerinde marjinal bir etki yarattığı tespit edilmiştir. Yapılan ki-kare test sonucuna göre ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyi ile casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 3. 142: Eğitim Düzeyi(2) ile Casus Yazılımlar Kullanılarak Bilgilerin Çalınması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	Eğitim Düzeyi	Evet	Hayır	χ^2
Casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması	Lise	229 (41,6)	321 (58,4)	7,81
	Yüksek Lisans/Doktora	17 (24,3)	53 (75,7)	

Tablo 3.142 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden lise mezunu olan grubun, yüksek lisans veya doktora mezunu olan gruba göre casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Kişisel hesaplara girilmeye çalışılması dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.143'de verilmiştir.

Tablo 3. 143: Kişisel Hesaplara Girilmeye Çalışılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	5,830	,212	
İnternet kullanım sıklığı(1)	,732	,392	1,589
İnternet kullanım sıklığı(2)	5,616	,018	1,659
İnternet kullanım sıklığı(3)	1,698	,193	1,264
İnternet kullanım sıklığı(4)	1,061	,303	1,235
Cinsiyet(1)	3,159	,075	,777
Yaş aralığı	6,025	,197	
Yaş aralığı(1)	,012	,913	1,088
Yaş aralığı(2)	,000	,985	1,014
Yaş aralığı(3)	,411	,521	1,618
Yaş aralığı(4)	1,221	,269	2,434
İlişki durumu	,660	,883	
İlişki durumu(1)	,213	,645	1,146

İlişki durumu(2)	,112	,737	,939
İlişki durumu(3)	,188	,665	,807
Eğitim düzeyi	9,773	,021	
Eğitim düzeyi(1)	,092	,761	1,113
Eğitim düzeyi(2)	1,918	,166	,650
Eğitim düzeyi(3)	,002	,967	,988

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .001$), ölçmek istenilen olayı %4,8 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,048).

Tablo incelendiğinde, kişisel hesaplara girilmeye çalışılması dijital şiddet örneği üzerinde eğitim düzeyi değişkeninin grup olarak; internet kullanım sıklığı(2) değişkeninin ise marjinal bir etki yarattığı gözlenmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları ile kişisel hesaplara girilmeye çalışılması dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹⁰⁷.

Tablo 3. 144: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Kişisel Hesaplara Girilmeye Çalışılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel hesaplara girilmeye çalışılması	1-2 saat	229 (41,6)	321 (58,4)	8,06
	6 saatten fazla	17 (24,3)	53 (75,7)	

Tablo 3.144 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 1-2 saat kullanan grubun, günlük 6 saatten fazla kullanan gruba göre kişisel hesaplara girilmeye çalışılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

3.2.4.1.3.Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital İtibar Zedeleme Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.145’de verilmiştir.

¹⁰⁷ Eğitim düzeyi ile kişisel hesaplara girilmeye çalışılması dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.174’de verilmiştir.

Tablo 3. 145: İnternet Üzerinden Yanlış Bilgilerin Yayılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	7,126	,129	
İnternet kullanım sıklığı(1)	,018	,892	,924
İnternet kullanım sıklığı(2)	4,510	,034	1,558
İnternet kullanım sıklığı(3)	4,274	,039	1,403
İnternet kullanım sıklığı(4)	,293	,589	1,104
Cinsiyet(1)	,005	,946	,991
Yaş aralığı	4,896	,298	
Yaş aralığı(1)	,150	,698	1,349
Yaş aralığı(2)	,042	,837	1,169
Yaş aralığı(3)	,867	,352	2,038
Yaş aralığı(4)	,920	,337	2,246
İlişki durumu	9,530	,023	
İlişki durumu(1)	2,305	,129	1,667
İlişki durumu(2)	4,353	,037	,707
İlişki durumu(3)	1,460	,227	,572
Eğitim düzeyi	,875	,832	
Eğitim düzeyi(1)	,073	,788	1,101
Eğitim düzeyi(2)	,059	,808	,927
Eğitim düzeyi(3)	,003	,958	1,016

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .003$), ölçmek istenilen olayı %4,3 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,043).

Tablo 3.145 incelendiğinde, internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması dijital şiddet örneği üzerinde ilişki durumu değişkeninin grup olarak; internet kullanım sıklığı(2), internet kullanım sıklığı(3) ve ilişki durumu(2) değişkenlerinin ise marjinal bir etki yarattığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları ve ilişki durumları ile internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹⁰⁸.

¹⁰⁸ İlişki durumu ile internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.178’de verilmiştir.

Tablo 3. 146: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile İnternet Üzerinden Yanlış Bilgilerin Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması	1-2 saat	49 (28,7)	122 (71,3)	7,20
	6 saatten fazla	127 (41,0)	183 (59,0)	

Tablo 3.146 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 147: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile İnternet Üzerinden Yanlış Bilgilerin Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması	3-4 saat	115 (31,5)	250 (68,5)	6,52
	6 saatten fazla	127 (41,0)	183 (59,0)	

Tablo 3.147 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 148: İlişki Durumu(2) ile İnternet Üzerinden Yanlış Bilgilerin Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması	İlişkisi var	91 (44,2)	115 (55,8)	6,24
	Bekâr/İlişkisi yok	262 (34,7)	493 (65,3)	

Tablo 3.148 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, bekar veya ilişkisi olmayan gruba göre internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.149'da verilmiştir.

Tablo 3. 149: Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	4,481	,345	
İnternet kullanım sıklığı(1)	,000	,997	1,002
İnternet kullanım sıklığı(2)	,336	,562	1,125
İnternet kullanım sıklığı(3)	4,281	,039	1,407
İnternet kullanım sıklığı(4)	,784	,376	1,178
Cinsiyet(1)	2,296	,130	1,224
Yaş aralığı	7,846	,097	
Yaş aralığı(1)	3,496	,062	4,228
Yaş aralığı(2)	3,501	,061	4,106
Yaş aralığı(3)	6,397	,011	6,764
Yaş aralığı(4)	3,942	,047	5,083
İlişki durumu	6,942	,074	
İlişki durumu(1)	,896	,344	1,356
İlişki durumu(2)	3,877	,049	,719
İlişki durumu(3)	1,324	,250	,591
Eğitim düzeyi	1,685	,640	
Eğitim düzeyi(1)	1,226	,268	1,479
Eğitim düzeyi(2)	,274	,601	1,174
Eğitim düzeyi(3)	,166	,684	1,124

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .017$), ölçmek istenilen olayı %3,6 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,036).

Tablo 3.149 incelendiğinde internet kullanım sıklığı(3), yaş aralığı(1), yaş aralığı(3), yaş aralığı(4) ve ilişki durumu(2) değişkenlerinin kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneği üzerinde marjinal etkide konumlandığı görülmektedir. Bununla birlikte İlişki durumu(2) üzerinden yapılan ki-kare test sonucunun anlamlı çıkmadığı tespit edilmiştir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları, yaş aralıkları ve ilişki durumları ile kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 3. 150: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin istek dışında	3-4 saat	112 (30,7)	253 (69,3)	5,56
internet üzerinden yayılması	6 saatten fazla	122 (39,4)	188 (60,6)	

Tablo 3.150 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 151: Yaş Aralığı(1) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	Yaş Aralığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin istek dışında	13-17	188 (34,4)	359 (65,6)	4,06
internet üzerinden yayılması	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	

Tablo 3.151 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 61-75 olan grubun, 13-17 olan gruba göre kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 152: Yaş Aralığı(3) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	Yaş Aralığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin istek dışında	31-45	24 (23,3)	79 (76,7)	7,93
internet üzerinden yayılması	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	

Tablo 3.152 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 61-75 olan grubun, 31-45 olan gruba göre kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 153: Yaş Aralığı(4) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	Yaş Aralığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin istek dışında	46-60	11 (30,6)	25 (69,4)	3,99
internet üzerinden yayılması	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	

Tablo 3.153 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 61-75 olan grubun, 46-60 olan gruba göre kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.154'de verilmiştir.

Tablo 3. 154: Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	5,126	,275	
İnternet kullanım sıklığı(1)	1,693	,193	2,260
İnternet kullanım sıklığı(2)	1,569	,210	1,281
İnternet kullanım sıklığı(3)	3,478	,062	1,346
İnternet kullanım sıklığı(4)	,226	,635	1,089
Cinsiyet(1)	3,226	,072	1,262
Yaş aralığı	10,834	,028	
Yaş aralığı(1)	,881	,348	1,995
Yaş aralığı(2)	,572	,450	1,724
Yaş aralığı(3)	3,772	,052	4,085
Yaş aralığı(4)	1,039	,308	2,214
İlişki durumu	13,561	,004	
İlişki durumu(1)	3,747	,053	1,825
İlişki durumu(2)	7,952	,005	,625
İlişki durumu(3)	,000	,989	1,006
Eğitim düzeyi	,131	,988	
Eğitim düzeyi(1)	,111	,739	,892
Eğitim düzeyi(2)	,109	,741	,905
Eğitim düzeyi(3)	,106	,745	,911

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .000$), ölçmek istenilen olayı %6,8 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,068).

Tablo 3.154 incelendiğinde, kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği üzerinde yaş aralığı ve ilişki durumu değişkenlerinin grup olarak; internet kullanım sıklığı(3), cinsiyet(1), yaş aralığı(3), ilişki durumu(1) ve ilişki durumu(2) değişkenlerinin ise marjinal bir etki yarattığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları, yaş aralıkları ve ilişki durumları ile kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹⁰⁹.

Tablo 3. 155: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	3-4 saat	162 (44,4)	203 (55,6)	5,63
	6 saatten fazla	166 (53,5)	144 (46,5)	

Tablo 3.155 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 156: Yaş Aralığı(3) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	Yaş Aralığı	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	31-45	25 (24,3)	78 (75,7)	4,13
	61-75	5 (55,6)	4 (44,4)	

Tablo 3.156 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden yaş aralığı 31-45 olan grubun, 61-75 olan gruba göre kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

¹⁰⁹ Cinsiyet ile kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.169'da verilmiştir. Yaş aralığı ile kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.172'de verilmiştir. İlişki durumu ile kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.178'de verilmiştir.

Tablo 3. 157: İlişki Durumu(1) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	Evli	24 (24,5)	74 (75,5)	19,05
	Bekâr/İlişki yok	361 (47,8)	394 (52,2)	

Tablo 3.157 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden bekâr veya ilişkisi olmayan grubun, evli olan gruba göre kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 158: İlişki Durumu(2) ile Kişisel Bilgilerin İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	İlişkisi var	124 (60,2)	82 (39,8)	9,92
	Bekâr/İlişki yok	361 (47,8)	394 (52,2)	

Tablo 3.158 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, bekâr veya ilişkisi olmayan gruba göre kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.159’da verilmiştir.

Tablo 3. 159: Özel Konuşmaların İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	7,698	,103	
İnternet kullanım sıklığı(1)	1,505	,220	2,648
İnternet kullanım sıklığı(2)	4,499	,034	1,592
İnternet kullanım sıklığı(3)	3,934	,047	1,400
İnternet kullanım sıklığı(4)	,202	,653	1,088
Cinsiyet(1)	,046	,829	1,030
Yaş aralığı	8,516	,074	
Yaş aralığı(1)	,683	,409	1,913
Yaş aralığı(2)	,448	,503	1,675

Yaş aralığı(3)	3,418	,065	4,325
Yaş aralığı(4)	1,401	,237	2,786
İlişki durumu	12,922	,005	
İlişki durumu(1)	1,789	,181	1,684
İlişki durumu(2)	9,757	,002	,587
İlişki durumu(3)	,025	,875	1,085
Eğitim düzeyi	3,364	,339	
Eğitim düzeyi(1)	,359	,549	,798
Eğitim düzeyi(2)	,128	,721	,888
Eğitim düzeyi(3)	,591	,442	1,278

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .000$), ölçmek istenilen olayı %6,9 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,069).

Tablo 3.159 incelendiğinde, özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneği üzerinde ilişki durumu değişkeninin grup olarak; internet kullanım sıklığı(2), internet kullanım sıklığı(3), yaş aralığı(3) ve ilişki durumu(2) değişkenlerinin ise marjinal bir etki yarattığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları, yaş aralıkları ve ilişki durumları ile özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹¹⁰.

Tablo 3. 160: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması	1-2 saat	41 (24,0)	130 (76,0)	8,26
	6 saatten fazla	114 (36,8)	196 (63,2)	

Tablo 3.160 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

¹¹⁰ İlişki durumu ile özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.178’de verilmiştir.

Tablo 3. 161: İnternet Kullanım Sıklığı(3) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Özel konuşmaların istek dışında	3-4 saat	101 (27,7)	264 (72,3)	6,39
internet üzerinden yayılması	6 saatten fazla	114 (36,8)	196 (63,2)	

Tablo 3.161 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 3-4 saat kullanan gruba göre özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 162: İlişki Durumu(2) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında İnternet Üzerinden Yayılması Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Özel konuşmaların istek dışında	İlişkisi var	86 (41,7)	120 (58,3)	9,10
internet üzerinden yayılması	Bekâr/İlişkisi yok	231 (30,6)	524 (69,4)	

Tablo 3.162 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, bekâr veya ilişkisi olmayan gruba göre özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği üzerindeki cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, ilişki durumu ve internet kullanım sıklığı değişkenlerinin etkilerine ilişkin verilere yönelik uygulanan lojistik regresyon analiz sonuçları Tablo 3.163’de verilmiştir.

Tablo 3. 163: Özel Konuşmaların İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Üzerindeki Cinsiyet, Yaş Aralığı, Eğitim Düzeyi, İlişki Durumu ve İnternet Kullanım Sıklığı Değişkenlerinin Etkilerine Yönelik Bulgular

Değişken	Wald.	Sig.	Exp (B)
İnternet kullanım sıklığı	7,490	,112	
İnternet kullanım sıklığı(1)	1,652	,199	2,435
İnternet kullanım sıklığı(2)	6,363	,012	1,671
İnternet kullanım sıklığı(3)	1,871	,171	1,246
İnternet kullanım sıklığı(4)	1,158	,282	1,216
Cinsiyet(1)	2,113	,146	,826
Yaş aralığı	14,585	,006	
Yaş aralığı(1)	,589	,443	,516

Yaş aralığı(2)	,185	,667	,693
Yaş aralığı(3)	,559	,455	1,915
Yaş aralığı(4)	,053	,818	1,238
İlişki durumu	18,454	,000	
İlişki durumu(1)	5,180	,023	2,234
İlişki durumu(2)	10,930	,001	,576
İlişki durumu(3)	,033	,857	1,090
Eğitim düzeyi	1,584	,663	
Eğitim düzeyi(1)	,950	,330	1,417
Eğitim düzeyi(2)	,163	,687	1,136
Eğitim düzeyi(3)	,078	,780	1,087

Modelin anlamlı olduğu tespit edilirken (omnibüs test; $p < .000$), ölçmek istenilen olayı %10,1 oranında açıkladığı gözlemlenmiştir (nagelkerke R Square; 0,101).

Tablo 3.163 incelendiğinde, özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği üzerinde yaş aralığı ve ilişki durumu değişkenlerinin grup olarak; internet kullanım sıklığı(2), ilişki durumu(1) ve ilişki durumu(2) değişkenlerinin marjinal bir etki yarattığı görülmektedir.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklıkları, yaş aralıkları ve ilişki durumları ile özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, yapılan ki-kare testi sonuçlarında da değişkenler arasında yine anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır¹¹¹.

Tablo 3. 164: İnternet Kullanım Sıklığı(2) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İnternet Kullanım Sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi	1-2 saat	60 (35,1)	111 (64,9)	11,21
	6 saatten fazla	158 (51,0)	152 (49,0)	

Tablo 3.164 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden internet aracını günlük 6 saatten fazla kullanan grubun, günlük 1-2 saat kullanan gruba göre özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

¹¹¹ Yaş aralığı ile özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.172’de verilmiştir. İlişki durumu ile özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneği arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 3.178’de verilmiştir.

Tablo 3. 165: İlişki Durumu(1) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi	Evli	14 (14,3)	84 (85,7)	33,51
	Bekâr/İlişkisi yok	339 (44,9)	416 (55,1)	

Tablo 3.165 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden bekâr veya ilişkisi olmayan grubun, evli olan gruba göre özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Tablo 3. 166: İlişki Durumu(2) ile Özel Konuşmaların İstek Dışında Başkalarına Gönderilmesi Dijital Şiddet Örneği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Şiddet Örneği	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi	İlişkisi var	118 (57,3)	88 (42,7)	9,94
	Bekâr/İlişkisi yok	339 (44,9)	416 (55,1)	

Tablo 3.166 incelendiğinde, ankete katılım sağlayan bireylerden ilişkisi olan grubun, bekâr veya ilişkisi olmayan gruba göre özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

3.2.4.2. Demografik Özellikler ve İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Ki-Kare Test Bulguları

Ankete katılım sağlayan bireylerin demografik özelliklerinden cinsiyet, yaş aralığı, ilişki durumu ve eğitim düzeyi ile internet kullanım alışkanlarından internet kullanım sıklığı birer kontrol değişkeni olarak kullanılmış ve dijital şiddet örnekleri arasındaki ilişkileri ortaya çıkartmak için istatistik analiz tekniklerinden ki-kare testi kullanılmıştır¹¹².

3.2.4.2.1. Cinsiyet ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

‘Dijital taciz’ kategorisinde ‘istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’, ‘cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması’, ‘kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması’, ‘rahatsız edici yorumlar yapılması’, ‘rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’, ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’ ve ‘seksüel davranışların eleştirilmesi’ olmak üzere yedi farklı dijital şiddet örneği bulunmaktadır.

¹¹² Parametrik olmayan istatistik analiz yöntemleri arasında yer alan ki-kare testi, kategorik değişkenlerin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediklerini test etmek üzere uygulanan bir uyum testidir (Büyükoztürk, 2020).

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile ‘dijital taciz’ kategorisinde bulunan beş farklı dijital şiddet örnekleri (istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi, cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması, kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması, rahatsız edici yorumlar yapılması, rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu beş dijital şiddet örneklerine maruz kalan kadın bireylerin oranının, erkek bireylerin oranından fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Bireylerin cinsiyetleri ile ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’ dijital şiddet örneği arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Ancak bu dijital şiddet örneğine de kadın bireylerin, erkek bireylerden daha fazla maruz kaldıkları görülmektedir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile bu dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına dair bulgular Tablo 3.167’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.1, H 1.6, H 1.11, H 1.16 ve H 1.21 hipotezleri desteklenirken, H 1.26 ve H 1.86 hipotezleri desteklenmemiştir.

Tablo 3. 167: Cinsiyet ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Taciz	Cinsiyet	Evet	Hayır	χ^2
İstek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi	Kadın	437 (64,9)	236 (35,1)	14,15
	Erkek	219 (53,4)	191 (46,6)	
Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması	Kadın	271 (40,3)	402 (59,7)	11,04
	Erkek	124 (30,2)	286 (69,8)	
Kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması	Kadın	343 (51,0)	330 (49,0)	14,01
	Erkek	161 (39,3)	249 (60,7)	
Rahatsız edici yorumlar yapılması	Kadın	359 (53,3)	314 (46,7)	11,58
	Erkek	175 (42,7)	235 (57,3)	
Rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi	Kadın	566 (84,1)	107 (15,9)	49,34
	Erkek	269 (65,6)	141 (34,4)	
Telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek	Kadın	451 (67,0)	222 (33,0)	0,51
	Erkek	266 (64,9)	144 (35,1)	
Seksüel davranışların eleştirilmesi	Kadın	262 (38,9)	411 (61,1)	2,76
	Erkek	139 (33,9)	271 (66,1)	

‘Dijital Takip ve Saldırı’ kategorisinde ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’, ‘konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilme’, ‘kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması’, ‘casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin

çalınması' ve 'kişisel hesaplara girilmeye çalışılması' olmak üzere beş farklı dijital şiddet örneği bulunmaktadır.

Her iki dijital şiddet örneğine bakıldığında, ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile 'dijital takip' kategorisinde bulunan beş farklı dijital şiddet örneği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ancak oran olarak bakıldığında kadın bireylerin erkek bireylere göre bu dijital şiddet örneklerine daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile bu dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına dair bulgular Tablo 3.168'de verilmiştir. Buna sonuçlara göre H 1.31, H 1.36, H 1.66, H 1.71 ve H 1.76 hipotezleri desteklenmemiştir.

Tablo 3. 168: Cinsiyet ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Takip	Cinsiyet	Evet	Hayır	χ^2
Sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi	Kadın	441 (65,5)	232 (34,5)	2,05
	Erkek	251 (61,2)	159 (38,8)	
Konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilme	Kadın	225 (33,4)	448 (66,6)	0,06
	Erkek	134 (32,7)	276 (67,3)	
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	Kadın	235 (34,9)	438 (65,1)	0,06
	Erkek	140 (34,1)	270 (65,9)	
Casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması	Kadın	251 (37,3)	422 (62,7)	0,65
	Erkek	163 (39,8)	247 (60,2)	
Kişisel hesaplara girilmeye çalışılması	Kadın	490 (72,8)	183 (27,2)	1,56
	Erkek	284 (69,3)	159 (30,7)	

'Dijital İtibar Zedeleme' kategorisinde 'internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması', 'kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması', 'kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi', 'özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması' ve 'özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi' olmak üzere beş farklı dijital şiddet örneği bulunmaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile 'dijital itibar zedeleme' kategorisinde bulunan dijital şiddet örneklerinden yalnızca 'kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi' dijital şiddet örneği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu dijital şiddet örneğine maruz kalan erkek bireylerin oranının, kadın bireylerin oranından fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Bireylerin cinsiyetleri ile ‘itibar zedeleme’ kategorisinde yer alan diğer beş farklı dijital şiddet örnekleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ancak oran olarak bakıldığında erkek bireylerin kadın bireylere göre bu dijital şiddet örneklerine daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile bu dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına dair bulgular Tablo 3.169’da verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.51 hipotezi desteklenirken H 1.41, H 1.46, H 1.56 ve H 1.61 hipotezleri desteklenmemiştir.

Tablo 3. 169: Cinsiyet ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İtibar Zedeleme	Cinsiyet	Evet	Hayır	χ^2
İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması	Kadın	235 (34,9)	438 (65,1)	0,05
	Erkek	46 (35,6)	264 (64,4)	
Kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması	Kadın	20 (32,7)	453 (67,3)	3,22
	Erkek	156 (38,0)	254 (62,0)	
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	Kadın	307 (45,6)	366 (54,4)	4,09
	Erkek	213 (52,0)	197 (48,0)	
Özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması	Kadın	204 (30,3)	469 (69,7)	0,32
	Erkek	131 (32,0)	279 (68,0)	
Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi	Kadın	305 (45,3)	368 (54,7)	0,58
	Erkek	174 (42,4)	236 (57,6)	

3.2.4.2.2. Yaş Aralığı ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaşları ile ‘dijital taciz’ kategorisinde bulunan üç farklı dijital şiddet örneği (cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması, rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi, telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek, seksüel davranışların eleştirilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Yaş kategorilerine bakıldığında ‘18-30’ yaş aralığında bulunan bireylerin diğer yaş aralığında bulunan bireylere göre %43,0 ‘evet’ oranı ile cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerine; %83,0 ‘evet’ oranı ile de rahatsız edici/istenmeyen mesajlara daha fazla maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Yaş kategorilerine bakıldığında ‘61-75’ yaş aralığında bulunan bireylerin diğer yaş aralığında bulunan bireylere göre %44,4 ‘evet’ oranı ile ‘seksüel davranışların eleştirilmesi’ dijital şiddet örneğine; %77,8 ‘evet’ oranı ile de ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız

etmek' dijital şiddet örneğine diğer yaş aralığında bulunan bireylere göre daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir.

Bireylerin yaşları ile 'istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi', 'kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması' ve 'rahatsız edici yorumlar yapılması' dijital şiddet örnekleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaşları ile 'dijital taciz' kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.170'de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.2, H 1.12 ve H 1.17 hipotezleri desteklenmezken, H 1.7, H 1.22, H 1.27 ve H 1.87 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 170: Yaş ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Taciz	Yaş	Evet	Hayır	χ^2
İstek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi	13-17	323 (59,0)	224 (41,0)	1,16
	18-30	241 (62,1)	147 (37,9)	
	31-45	64 (62,1)	39 (37,9)	
	46-60	22 (61,1)	14 (38,9)	
	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	
Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması	13-17	189 (34,6)	358 (65,4)	16,35
	18-30	167 (43,0)	221 (57,0)	
	31-45	26 (25,2)	77 (74,8)	
	46-60	12 (33,3)	24 (66,7)	
	61-75	1 (11,1)	8 (88,9)	
Kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması	13-17	247 (45,2)	300 (54,8)	8,87
	18-30	199 (51,3)	189 (48,7)	
	31-45	44 (42,7)	59 (57,3)	
	46-60	11 (30,6)	25 (69,4)	
	61-75	3 (33,3)	6 (66,7)	
Rahatsız edici yorumlar yapılması	13-17	260 (47,5)	287 (52,5)	3,64
	18-30	206 (53,1)	182 (46,9)	
	31-45	48 (46,6)	55 (53,4)	
	46-60	16 (44,4)	20 (55,6)	
	61-75	4 (44,4)	5 (55,6)	
Rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi	13-17	405 (74,0)	142 (26,0)	16,37
	18-30	322 (83,0)	66 (17,0)	
	31-45	77 (74,8)	26 (25,2)	
	46-60	27 (75,0)	9 (25,0)	
	61-75	4 (44,4)	5 (55,6)	
Telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek	13-17	331 (60,5)	216 (39,5)	17,12

	18-30	282 (72,7)	106 (27,3)	
	31-45	70 (68,0)	33 (32,0)	
	46-60	27 (75,0)	9 (25,0)	
	61-75	7 (77,8)	2 (22,2)	
	13-17	152 (27,8)	395 (72,2)	
	18-30	155 (39,9)	233 (60,1)	
Seksüel davranışların eleştirilmesi	31-45	34 (33,0)	69 (67,0)	19,61
	46-60	14 (38,9)	22 (61,1)	
	61-75	4 (44,4)	5 (55,6)	

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaşları ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde yer alan beş farklı dijital şiddet örneği (sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi, konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi, kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması, casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması, kişisel hesaplara girilmeye çalışılması) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Yaş kategorilerine bakıldığında ‘13-17’ yaş aralığında bulunan bireylerin %74,2 ‘evet’ oranı ile ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ dijital şiddet örneğine; ‘18-30’ yaş aralığında bulunan bireylerin %72,7 ‘evet’ oranı ile ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’ dijital şiddet örneğine; ‘61-75’ yaş aralığında bulunan bireylerin ise %44,4 ‘evet’ oranı ile ‘konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilme’ ve ‘casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması’; %66,7 ‘evet’ oranı ile de ‘kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması dijital şiddet örneğine diğer yaş aralığında bulunan bireylerden daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaşları ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.171’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.32, H 1.37, H 1.67, H 1.72 ve H 1.77 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 171: Yaş ile Dijital Takip ve Saldırı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Takip	Yaş	Evet	Hayır	χ^2
	13-17	322 (58,9)	225 (41,1)	
	18-30	282 (72,7)	106 (27,3)	
Sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi	31-45	64 (62,1)	39 (37,9)	21,67
	46-60	20 (55,6)	16 (44,4)	
	61-75	4 (44,4)	5 (55,6)	

Konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi	13-17	152 (27,8)	395 (72,2)	16,24
	18-30	155 (39,9)	233 (60,1)	
	31-45	34 (33,0)	69 (67,0)	
	46-60	14 (38,9)	22 (61,1)	
	61-75	4 (44,4)	5 (55,6)	
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	13-17	186 (34,0)	361 (66,0)	11,77
	18-30	148 (38,1)	240 (61,9)	
	31-45	26 (25,2)	77 (74,8)	
	46-60	9 (25,0)	27 (75,0)	
	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	
Casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması	13-17	227 (41,5)	320 (58,5)	12,82
	18-30	148 (38,1)	240 (61,9)	
	31-45	27 (26,2)	76 (73,8)	
	46-60	8 (22,2)	28 (77,8)	
	61-75	4 (44,4)	5 (55,6)	
Kişisel hesaplara girilmeye çalışılması	13-17	406 (74,2)	141 (25,8)	18,25
	18-30	283 (72,9)	105 (27,1)	
	31-45	61 (59,2)	42 (40,8)	
	46-60	18 (50,0)	18 (50,0)	
	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaşları ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde bulunan tüm şiddet örnekleri (internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması, kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması, kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi, özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması, özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Yaş kategorilerine bakıldığında ‘13-17’ yaş aralığında bulunan bireylerin diğer yaş aralığında bulunan bireylere göre %33,8 ‘evet’ oranı ile ‘özel konuşmaların istekleri dışında internet üzerinden yayılması’; %49,5 ‘evet’ oranı ile de ‘özel konuşmaların istekleri dışında başkalarına gönderilmesi’ dijital şiddet örneklerine daha fazla maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

‘18-30’ yaş aralığında bulunan bireyler ise %39,4 ‘evet’ oranı ile ‘internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması’ dijital şiddet örneğine daha fazla maruz kalırlarken, ‘61-75’ yaş aralığında bulunan bireyler %66,7 ‘evet’ oranı ile ‘kişisel bilgilerin istekleri dışında internet üzerinden yayılması’ dijital şiddet örneklerine daha fazla maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin yaşları ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.172’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.42, H 1.47, H 1.52 H 1.57 ve H 1.62 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 172: Yaş ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İtibar Zedeleme	Yaş	Evet	Hayır	χ^2
İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması	13-17	195 (35,6)	352 (64,4)	14,42
	18-30	153 (39,4)	235 (60,6)	
	31-45	22 (21,4)	81 (78,6)	
	46-60	8 (22,2)	28 (77,8)	
	61-75	3 (33,3)	6 (66,7)	
Kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması	13-17	188 (34,4)	359 (65,6)	12,00
	18-30	147 (37,9)	241 (62,1)	
	31-45	24 (23,3)	79 (76,7)	
	46-60	11 (30,6)	25 (69,4)	
	61-75	6 (66,7)	3 (33,3)	
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	13-17	269 (49,2)	278 (50,8)	30,67
	18-30	208 (53,6)	180 (46,4)	
	31-45	25 (24,3)	78 (75,7)	
	46-60	13 (36,1)	23 (63,9)	
	61-75	5 (55,6)	4 (44,4)	
Özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması	13-17	185 (33,8)	362 (66,2)	24,48
	18-30	129 (33,2)	259 (66,8)	
	31-45	12 (11,7)	91 (88,3)	
	46-60	6 (16,7)	30 (83,3)	
	61-75	3 (33,3)	6 (66,7)	
Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi	13-17	271 (49,5)	276 (50,5)	48,11
	18-30	181 (46,6)	207 (53,4)	
	31-45	17 (16,5)	86 (83,5)	
	46-60	8 (22,2)	28 (77,8)	
	61-75	2 (22,2)	7 (77,8)	

3.2.4.2.3. Eğitim Düzeyi ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyi ile ‘dijital taciz’ kategorisinde bulunan dört farklı dijital şiddet örneği (kişisel hayatla ilgili uygunsuz soruların sorulması, rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi, telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız

etmek, seksüel davranışların eleştirilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim düzeyi ‘üniversite’ olan bireylerin diğer eğitim düzeyinde bulunan bireylere göre %49,2 ‘evet’ oranı ile ‘kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması’ ve %74,8 ‘evet’ oranı ile de ‘telefon üzerinden ısrarla aranarak rahatsız edilme’ dijital şiddet örneklerine daha fazla maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Diğer şiddet türleri olan ‘rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’ %82,9 ‘evet’ oranı ile en çok ‘yüksek lisans/doktora’ eğitim düzeyine sahip bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet iken ‘seksüel davranışların eleştirilmesi’ ise %41,5 ‘evet’ oranı ile ‘lise’ eğitim düzeyine sahip bireylerin maruz kaldığı dijital şiddet örneği olarak tespit edilmiştir.

‘İstek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’, ‘cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması’ ve ‘rahatsız edici yorumlar yapılması’ ile bireylerin eğitim düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Ancak eğitim düzeyi ‘üniversite’ olan bireylerin bu dijital şiddet örneklerine diğer eğitim düzeyinde bulunan bireylerden daha fazla maruz kaldıkları görülmüştür.

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyi ile ‘dijital taciz’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.173’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.3, H 1.8 ve H 1.18 hipotezleri desteklenmezken, H 1.13, H 1.23, H 1.28 ve H 1.88 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 173: Eğitim Düzeyi ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Taciz	Eğitim Düzeyi	Evet	Hayır	χ^2
İstek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi	Lise altı	82 (53,2)	72 (46,8)	4,12
	Lise	338 (61,5)	212 (38,5)	
	Üniversite	193 (62,5)	116 (37,5)	
	Yüksek Lisans-Doktora	43 (61,4)	27 (38,6)	
Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması	Lise altı	48 (31,2)	106 (68,8)	2,55
	Lise	205 (37,3)	345 (62,7)	
	Üniversite	118 (38,2)	191 (61,8)	
	Yüksek Lisans-Doktora	24 (34,3)	46 (65,7)	
Kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması	Lise altı	55 (35,7)	99 (64,3)	8,60
	Lise	263 (47,8)	287 (52,2)	
	Üniversite	152 (49,2)	157 (50,8)	
	Yüksek Lisans-Doktora	34 (48,6)	36 (51,4)	
Rahatsız edici yorumlar yapılması	Lise altı	71 (46,1)	83 (53,9)	1,33

	Lise	271 (49,3)	279 (50,7)	
	Üniversite	159 (51,5)	150 (48,5)	
	Yüksek Lisans-Doktora	33 (47,1)	37 (52,9)	
	Lise altı	107 (69,5)	47 (30,5)	
Rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi	Lise	421 (76,5)	129 (23,5)	8,59
	Üniversite	249 (80,6)	60 (19,4)	
	Yüksek Lisans-Doktora	58 (82,9)	12 (17,1)	
	Lise altı	78 (50,6)	76 (49,4)	
Telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek	Lise	356 (64,7)	194 (35,3)	29,33
	Üniversite	231 (74,8)	78 (25,2)	
	Yüksek Lisans-Doktora	52 (74,3)	18 (25,7)	
	Lise altı	46 (29,9)	108 (70,1)	
Seksüel davranışların eleştirilmesi	Lise	228 (41,5)	322 (58,5)	12,25
	Üniversite	109 (35,3)	200 (64,7)	
	Yüksek Lisans-Doktora	18 (25,7)	52 (74,3)	
	Lise altı	46 (29,9)	108 (70,1)	

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyi ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde bulunan dört farklı dijital şiddet örneği (sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi, konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilme, casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması, kişisel hesaplara girilmeye çalışılması) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim düzeylerine bakıldığında ‘lise’ eğitim düzeyine sahip bireylerin diğer eğitim düzeyine sahip bireylere göre en fazla maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri %37,5 ‘evet’ oranı ile ‘kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması’; %41,6 ‘evet’ oranı ile ‘casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması’ ve %76,7 ‘evet’ oranı ile ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ dijital şiddet örnekleri olduğu gözlemlenmiştir.

‘Sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’ dijital şiddet örneğine en fazla maruz kalan bireylerin eğitim düzeylerinin %72,2 ‘evet’ oranı ile ‘üniversite’ olduğu gözlemlenirken; ‘konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilme’ dijital şiddet örneğine ise en fazla maruz kalan bireylerin eğitim düzeylerine bakıldığında %41,1 ‘evet’ oranı ile ‘yüksek lisans/doktora’ olduğu gözlemlenmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyi ile ‘dijital takip’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.174’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.33, H 1.38, H 1.73 ve H 1.78 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 174: Eğitim Düzeyi ile Dijital Takip Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Takip	Eğitim Düzeyi	Evet	Hayır	χ^2
Sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi	Lise altı	87 (56,5)	67 (43,5)	15,88
	Lise	334 (60,7)	216 (39,3)	
	Üniversite	223 (72,2)	86 (27,8)	
	Yüksek Lisans-Doktora	48 (68,6)	22 (31,4)	
Konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi	Lise altı	38 (24,7)	116 (75,3)	14,79
	Lise	169 (30,7)	381 (69,3)	
	Üniversite	123 (39,8)	186 (60,2)	
	Yüksek Lisans-Doktora	29 (41,4)	41 (58,6)	
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	Lise altı	41 (26,6)	113 (73,4)	6,96
	Lise	206 (37,5)	344 (62,5)	
	Üniversite	107 (34,6)	202 (65,4)	
	Yüksek Lisans-Doktora	21 (30,0)	49 (70,0)	
Casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması	Lise altı	60 (39,0)	94 (61,0)	9,90
	Lise	229 (41,6)	321 (58,4)	
	Üniversite	108 (35,0)	201 (65,0)	
	Yüksek Lisans-Doktora	17 (24,3)	53 (43,2)	
Kişisel hesaplara girilmeye çalışılması	Lise altı	100 (64,9)	54 (35,1)	15,49
	Lise	422 (76,7)	128 (23,3)	
	Üniversite	207 (67,0)	102 (33,0)	
	Yüksek Lisans-Doktora	45 (64,3)	25 (35,7)	

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyi ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde yer alan ‘özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi’ dijital şiddet örneği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu dijital şiddet örneğine en fazla maruz kalan bireylerin eğitim düzeyi ise %48,2 ‘evet’ oranı ile ‘lise’ olduğu gözlemlenmiştir.

Bireylerin eğitim düzeyi ile diğer dijital şiddet örnekleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamasa da bu dijital şiddet örneklerine en fazla maruz kalan bireylerin eğitim düzeylerinin yine ‘lise’ yoğunlukta olduğu görülmüştür.

Ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyi ile ‘itibar zedeleme’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.175’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.43, H 1.48, H 1.53 ve H 1.58 hipotezleri desteklenmezken, H 1.63 hipotezi desteklenmiştir.

Tablo 3. 175: Eğitim Düzeyi ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İtibar Zedeleme	Eğitim Düzeyi	Evet	Hayır	χ^2
İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması	Lise altı	49 (31,8)	105 (68,2)	1,95
	Lise	203 (36,9)	347 (63,1)	
	Üniversite	107 (34,6)	202 (65,4)	
	Yüksek Lisans-Doktora	22 (31,4)	48 (68,6)	
Kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması	Lise altı	46 (29,9)	108 (70,1)	1,86
	Lise	195 (35,5)	355 (64,5)	
	Üniversite	110 (35,6)	199 (64,4)	
	Yüksek Lisans-Doktora	25 (35,7)	45 (64,3)	
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	Lise altı	73 (47,4)	81 (52,6)	2,17
	Lise	271 (49,3)	279 (50,7)	
	Üniversite	148 (47,9)	161 (52,1)	
	Yüksek Lisans-Doktora	28 (40,0)	42 (60,0)	
Özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması	Lise altı	52 (33,8)	102 (66,2)	7,03
	Lise	185 (33,6)	365 (66,4)	
	Üniversite	80 (25,9)	229 (74,1)	
	Yüksek Lisans-Doktora	18 (25,7)	52 (74,3)	
Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi	Lise altı	65 (42,2)	89 (57,8)	7,90
	Lise	265 (48,2)	285 (51,8)	
	Üniversite	124 (40,1)	185 (59,9)	
	Yüksek Lisans-Doktora	25 (35,7)	45 (64,3)	

3.2.4.2.4. İlişki Durumu ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumu ile ‘dijital taciz’ kategorisinde yer alan dört farklı dijital şiddet örneği (cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması, kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması, rahatsız edici yorumlar yapılması, telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu dijital şiddet örneklerine en fazla maruz kalan bireylerin ise ilişki durumunun ‘ilişkisi var’ olduğu gözlemlenmiştir.

Bireylerin ilişki durumu ile ‘dijital taciz’ kategorisinde yer alan diğer üç farklı dijital şiddet örneği (istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi, rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi, seksüel davranışların eleştirilmesi) arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Ancak oran olarak bakıldığında bu dijital

şiddet örneklerine en fazla maruz kalan bireylerin ilişki durumunun yine ‘ilişkisi var’ olarak görüldüğü dikkat çekmektedir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumu ile ‘dijital taciz’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.176’da verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.4, H 1.24 ve H 1.89 hipotezleri desteklenmezken, H 1.9, H 1.14, H 1.19 ve H 1.29 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 176: İlişki Durumu ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Taciz	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
İstek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi	Evli	53 (54,1)	45 (45,9)	6,18
	İlişkisi var	139 (67,5)	67 (32,5)	
	Ayrı	14 (58,3)	10 (41,7)	
	Bekâr/İlişkisi yok	450 (59,6)	305 (40,4)	
Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması	Evli	22 (22,4)	76 (77,6)	11,41
	İlişkisi var	87 (42,2)	119 (57,8)	
	Ayrı	8 (33,3)	16 (66,7)	
	Bekâr/İlişkisi yok	278 (36,8)	477 (63,2)	
Kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması	Evli	35 (35,7)	63 (64,3)	16,22
	İlişkisi var	118 (57,3)	88 (42,7)	
	Ayrı	8 (33,3)	16 (66,7)	
	Bekâr/İlişkisi yok	343 (45,4)	412 (54,6)	
Rahatsız edici yorumlar yapılması	Evli	36 (36,7)	62 (63,3)	8,86
	İlişkisi var	113 (54,9)	93 (45,1)	
	Ayrı	11 (45,8)	13 (54,2)	
	Bekâr/İlişkisi yok	374 (49,5)	381 (50,5)	
Rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi	Evli	69 (70,4)	29 (29,6)	5,80
	İlişkisi var	167 (81,1)	39 (18,9)	
	Ayrı	16 (66,7)	8 (33,3)	
	Bekâr/İlişkisi yok	583 (77,2)	172 (22,8)	
Telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek	Evli	73 (74,5)	25 (25,5)	17,15
	İlişkisi var	157 (76,2)	49 (23,8)	
	Ayrı	16 (66,7)	8 (33,3)	
	Bekâr/İlişkisi yok	471 (62,4)	284 (37,6)	
Seksüel davranışların eleştirilmesi	Evli	25 (25,5)	73 (74,5)	7,71
	İlişkisi var	86 (41,7)	120 (58,3)	
	Ayrı	8 (33,3)	16 (66,7)	
	Bekâr/İlişkisi yok	282 (37,4)	473 (62,6)	

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumu ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde yer alan ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’ ‘kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması, ‘casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması’ ve ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ dijital şiddet örneği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

İlgili dijital şiddet örneklerinden ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’ %75 ‘evet’ oranı ile ilişki durumu ‘ayrı’ olan bireylerin en fazla karşılaştıkları dijital şiddet örneği olarak tespit edilmiştir.

Diğer şiddet örneklerine bakıldığında ise %47,6 ‘evet’ oranı ile ‘kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması, %40,3 ‘evet’ oranı ile ‘casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması’ ve %73,8 ‘evet’ oranı ile ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ dijital şiddet örnekleri ilişki durumu ‘ilişkisi var’ olan bireylerin diğer ilişki durumlarına sahip olan bireylere göre daha fazla karşılaştıkları şiddet örnekleri olarak gözlenmiştir.

Bireylerin ilişki durumu ile ‘konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi’ dijital şiddet örneği arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak bu dijital şiddet örneğine en fazla maruz kalan bireylerin ilişki durumunun ‘ayrı’ olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumu ile ‘dijital takip’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.177’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.39 hipotezi desteklenmezken, H 1.34, H 1.69, H 1.74 ve H 1.79 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 177: İlişki Durumu ile Dijital Takip Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Takip	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
Sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi	Evli	53 (54,1)	45 (45,9)	10,75
	İlişkisi var	147 (71,4)	59 (28,6)	
	Ayrı	18 (75,0)	6 (25,0)	
	Bekâr/İlişkisi yok	474 (62,8)	281 (37,2)	
Konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi	Evli	33 (33,7)	65 (66,3)	3,22
	İlişkisi var	77 (37,4)	129 (62,6)	
	Ayrı	10 (41,7)	14 (58,3)	
	Bekâr/İlişkisi yok	239 (31,7)	516 (68,3)	
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	Evli	23 (23,5)	75 (76,5)	22,05
	İlişkisi var	98 (47,6)	108 (52,4)	
	Ayrı	8 (33,3)	16 (66,7)	

	Bekâr/İlişkisi yok	246 (32,6)	509 (67,4)	
	Evli	26 (26,5)	72 (73,5)	
Casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması	İlişkisi var	83 (40,3)	123 (59,7)	8,43
	Ayrı	6 (25,0)	18 (75,0)	
	Bekâr/İlişkisi yok	299 (39,6)	456 (60,4)	
	Evli	57 (58,2)	41 (41,8)	
Kişisel hesaplara girilmeye çalışılması	İlişkisi var	152 (73,8)	54 (26,2)	9,89
	Ayrı	16 (66,7)	8 (33,3)	
	Bekâr/İlişkisi yok	549 (72,7)	206 (27,3)	
	Evli	57 (58,2)	41 (41,8)	

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumları ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde yer alan tüm dijital şiddet örnekleri (internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması, kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması, kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi, özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması, özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu dijital şiddet örneklerine ise en fazla maruz kalan bireylerin ilişki durumunun ‘ilişkisi var’ olduğu gözlemlenmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumu ile ‘itibar zedeleme’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.178’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.44, H 1.49, H 1.54 H 1.59 ve H 1.64 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 178: İlişki Durumu ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İtibar Zedeleme	İlişki Durumu	Evet	Hayır	χ^2
İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması	Evli	18 (18,4)	80 (81,6)	19,97
	İlişkisi var	91 (44,2)	115 (55,8)	
	Ayrı	10 (41,7)	14 (58,3)	
	Bekâr/İlişkisi yok	262 (34,7)	493 (65,3)	
Kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması	Evli	24 (24,5)	74 (75,5)	11,35
	İlişkisi var	87 (42,2)	119 (57,8)	
	Ayrı	11 (45,8)	13 (54,2)	
	Bekâr/İlişkisi yok	254 (33,6)	501 (66,4)	
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	Evli	24 (24,5)	74 (75,5)	34,02
	İlişkisi var	124 (60,2)	82 (39,8)	
	Ayrı	11 (45,8)	13 (54,2)	
	Bekâr/İlişkisi yok	361 (47,8)	394 (52,2)	
Özel konuşmaların istek dışında internet	Evli	12 (12,2)	86 (87,8)	27,73

üzerinden yayılması	İlişkisi var	86 (41,7)	120 (58,3)	51,14
	Ayrı	6 (25,0)	18 (75,0)	
	Bekâr/İlişkisi yok	231 (30,6)	524 (69,4)	
Özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması	Evli	14 (14,3)	84 (85,7)	
	İlişkisi var	118 (57,3)	88 (42,7)	
	Ayrı	8 (33,3)	16 (66,7)	
	Bekâr/İlişkisi yok	339 (44,9)	416 (55,1)	

3.2.4.2.5. İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Şiddet Örnekleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklığı ile ‘dijital taciz’ kategorisinde yer alan üç farklı dijital şiddet örneği (kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması, rahatsız edici yorumlar yapılması, seksüel davranışların eleştirilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

İnternet kullanım sıklığı %56,6 ‘evet’ oranı ile ‘5-6’ saat olan bireyler en fazla ‘kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması’; %55,2 ‘evet’ oranı ile de ‘rahatsız edici yorumlar yapılması’ dijital şiddet örneklerine maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

İnternet kullanım sıklığı ‘6 saatten fazla olan bireyler ise %43,2 ‘evet’ oranı ile en fazla ‘seksüel davranışların eleştirilmesi’ dijital şiddet örneği ile karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Bireylerin internet kullanım sıklığı ile ‘dijital taciz’ kategorisinde yer alan diğer dijital şiddet örnekleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklığı ile ‘dijital taciz’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.179’da verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.5, H 1.10, H 1.25 ve H 1.30 hipotezleri desteklenmezken, H 1.15, H 1.20 ve H 1.90 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 179: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Taciz Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Taciz	İnternet kullanım sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
İstek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi	1 saatten az	6 (37,5)	10 (62,5)	8,00
	1-2 saat	92 (53,8)	79 (46,2)	
	3-4 saat	228 (62,5)	137 (37,5)	
	5-6 saat	136 (61,5)	85 (38,5)	
	6 saatten fazla	194 (62,6)	116 (37,4)	

Cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması	1 saatten az	4 (25,0)	12 (75,0)	9,43
	1-2 saat	52 (30,4)	119 (69,6)	
	3-4 saat	125 (34,2)	240 (65,8)	
	5-6 saat	82 (37,1)	139 (62,9)	
	6 saatten fazla	132 (42,6)	178 (57,4)	
Kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması	1 saatten az	4 (25,0)	12 (75,0)	15,93
	1-2 saat	69 (40,4)	102 (59,6)	
	3-4 saat	159 (43,6)	206 (56,4)	
	5-6 saat	125 (56,6)	96 (43,4)	
	6 saatten fazla	147 (47,4)	163 (52,6)	
Rahatsız edici yorumlar yapılması	1 saatten az	4 (25,0)	12 (75,0)	15,95
	1-2 saat	78 (45,6)	93 (54,4)	
	3-4 saat	160 (43,8)	205 (56,2)	
	5-6 saat	122 (55,2)	99 (44,8)	
	6 saatten fazla	170 (54,8)	140 (45,2)	
Rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi	1 saatten az	12 (75,0)	4 (25,0)	3,16
	1-2 saat	123 (71,9)	48 (28,1)	
	3-4 saat	285 (78,1)	80 (21,9)	
	5-6 saat	173 (78,3)	48 (21,7)	
	6 saatten fazla	242 (78,1)	68 (21,9)	
Telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek	1 saatten az	9 (56,3)	7 (43,8)	1,92
	1-2 saat	108 (63,2)	63 (36,8)	
	3-4 saat	243 (66,6)	122 (33,4)	
	5-6 saat	146 (66,1)	75 (33,9)	
	6 saatten fazla	211 (68,1)	99 (31,9)	
Seksüel davranışların eleştirilmesi	1 saatten az	5 (31,3)	11 (68,8)	18,57
	1-2 saat	46 (26,9)	125 (73,1)	
	3-4 saat	121 (33,2)	244 (66,8)	
	5-6 saat	95 (43,0)	126 (57,0)	
	6 saatten fazla	134 (43,2)	176 (56,8)	

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklığı ile ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisinde yer alan yalnızca bir dijital şiddet örneği (kişisel hesaplara girilmeye çalışılması) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. İlgili dijital şiddet örneğine %76,5 ‘evet’ oranı ile internet kullanım sıklığı ‘6 saatten fazla’ olan bireylerin daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklığı ile ‘dijital takip’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup

olmadığı Tablo 3.180’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.80 hipotezi desteklenirken; H 1.35, H 1.40, H 1.70 ve H 1.75 hipotezleri desteklenmemiştir.

Tablo 3. 180: İnternet Kullanım Sıklığı ile Dijital Takip Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Dijital Takip	İnternet kullanım sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
Sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi	1 saatten az	7 (43,8)	9 (56,3)	3,17
	1-2 saat	110 (64,3)	61 (35,7)	
	3-4 saat	234 (64,1)	131 (35,9)	
	5-6 saat	145 (65,6)	76 (34,4)	
	6 saatten fazla	196 (63,2)	114 (36,8)	
Konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi	1 saatten az	4 (25,0)	12 (75,0)	1,13
	1-2 saat	56 (32,7)	115 (67,3)	
	3-4 saat	125 (34,2)	240 (65,8)	
	5-6 saat	69 (31,2)	152 (68,8)	
	6 saatten fazla	105 (33,9)	205 (66,1)	
Kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması	1 saatten az	4 (25,0)	12 (75,0)	5,83
	1-2 saat	52 (30,4)	119 (69,6)	
	3-4 saat	117 (32,1)	248 (67,9)	
	5-6 saat	85 (38,5)	136 (61,5)	
	6 saatten fazla	117 (37,7)	193 (62,3)	
Casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması	1 saatten az	8 (50,0)	8 (50,0)	2,04
	1-2 saat	59 (34,5)	112 (65,5)	
	3-4 saat	141 (38,6)	224 (61,4)	
	5-6 saat	86 (38,9)	135 (61,1)	
	6 saatten fazla	120 (38,7)	190 (61,3)	
Kişisel hesaplara girilmeye çalışılması	1 saatten az	9 (56,3)	7 (43,8)	10,27
	1-2 saat	110 (64,3)	61 (35,7)	
	3-4 saat	257 (70,4)	108 (29,6)	
	5-6 saat	161 (72,9)	60 (27,1)	
	6 saatten fazla	237 (76,5)	73 (23,5)	

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklığı ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde yer alan dört farklı dijital şiddet örneği (internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması, kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi, özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması, özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu dijital

şiddet örneklerine en fazla maruz kalan bireylerin ise internet kullanım sıklığının ‘6 saatten fazla’ olduğu gözlemlenmiştir.

Bireylerin internet kullanım sıklığı ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde yer alan ‘kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması’ dijital şiddet örneği arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak oran olarak bakıldığında bu dijital şiddet örneğine en fazla maruz kalan bireylerin internet aracını ‘6 saatten fazla’ kullandıkları tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklığı ile ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisinde yer alan dijital şiddet örnekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 3.181’de verilmiştir. Bu sonuçlara göre H 1.50 hipotezi desteklenmezken; H 1.45, H 1.55, H 1.60 ve H 1.65 hipotezleri desteklenmiştir.

Tablo 3. 181: İnternet Kullanım Sıklığı ile İtibar Zedeleme Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

İtibar Zedeleme	İnternet kullanım sıklığı	Evet	Hayır	χ^2
İnternet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması	1 saatten az	5 (31,3)	11 (68,8)	11,05
	1-2 saat	49 (28,7)	122 (71,3)	
	3-4 saat	115 (31,5)	250 (68,5)	
	5-6 saat	85 (38,5)	136 (61,5)	
	6 saatten fazla	127 (41,0)	183 (59,0)	
Kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması	1 saatten az	5 (31,3)	11 (68,8)	5,68
	1-2 saat	59 (34,5)	112 (65,5)	
	3-4 saat	112 (30,7)	253 (69,3)	
	5-6 saat	78 (35,3)	143 (64,7)	
	6 saatten fazla	122 (39,4)	188 (60,6)	
Kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi	1 saatten az	4 (25,0)	12 (75,0)	11,16
	1-2 saat	75 (43,9)	96 (56,1)	
	3-4 saat	162 (44,4)	203 (55,6)	
	5-6 saat	113 (51,1)	108 (48,9)	
	6 saatten fazla	166 (53,5)	144 (46,5)	
Özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması	1 saatten az	2 (12,5)	14 (87,5)	14,76
	1-2 saat	41 (24,0)	130 (76,0)	
	3-4 saat	101 (27,7)	264 (72,3)	
	5-6 saat	77 (34,8)	144 (65,2)	
	6 saatten fazla	114 (36,8)	196 (63,2)	
Özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi	1 saatten az	3 (18,8)	13 (81,3)	16,37
	1-2 saat	60 (35,1)	111 (64,9)	

3-4 saat	156 (42,7)	209 (57,3)
5-6 saat	102 (46,2)	119 (53,8)
6 saatten fazla	158 (51,0)	152 (49,0)

3.2.5. Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Verilen Tepkilere ve Karşılaşılan Güçlüklere Yönelik Bulgular

‘duygusal tepki’ kategorisinde ‘şaşkın/çaresiz/güçsüz hissettim’, ‘sinirlendim/öfke duydum’, ‘utanç duydum’, ‘endişelendim/kaygılandım’, ‘intikam almak istedim’ ve ‘panikledim/korku duydum’ olmak üzere altı farklı ifade bulunmaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile dijital şiddete maruz kaldıkları zaman verdikleri ‘duygusal tepki’ kategorisinde yer alan ifadeler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Tablo 3.182 incelendiğinde kadın bireylerin erkek bireylere göre dijital şiddet karşısında daha fazla duygusal tepki verdikleri gözler önüne serilmiştir.

Buna göre hayatlarının bir döneminde dijital şiddet örneklerine maruz kalan bireylerin şiddete yönelik verdikleri duygusal tepkiler üzerinde cinsiyetin anlamı bir etkisinin olduğu da ortaya çıkartılmıştır.

Tablo 3. 182: Cinsiyet ile Duygusal Tepki Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Cinsiyet	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Kadın	673	573,96	386276,50	2,66	-0,13	116454,500	0,000
Erkek	410	489,54	200709,50	2,33			

‘özgüven kaybı’ kategorisinde ‘üzüntü duydum/ağladım’, ‘kendimi suçladım’, ‘kendime olan güvenimi kaybettim’, ‘insanlarla görüşmeyi kestim’, ‘intihara kalkıştım’ ve ‘toplum içine giremedim’ olmak üzere altı farklı ifade bulunmaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile dijital şiddete maruz kaldıkları zaman verdikleri ‘özgüven kaybı’ kategorisinde yer alan ifadeler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Tablo 1.183 incelendiğinde kadın bireylerin erkek bireylere göre dijital şiddet karşısında daha fazla özgüven kaybı içerisinde oldukları gözler önüne serilmiştir.

Buna göre hayatlarının bir döneminde dijital şiddet örneklerine maruz kalan bireylerin şiddete yönelik verdikleri özgüven kaybına ilişkin tepkiler üzerinde cinsiyetin anlamı bir etkisinin olduğu da ortaya çıkartılmıştır.

Tablo 3. 183: Cinsiyet ile Özgüven Kaybı Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Cinsiyet	N	Sıra O.	Sıra T.	Median	r	u	p
Kadın	673	582,12	391765,50	1,50	-0,16	110965,500	0,000
Erkek	410	476,15	195220,50	1,16			

Araştırmanın soruları arasında yer alan “Dijital şiddet örneklerine maruz kalındığında nasıl tepkiler veriliyor?” sorusu araştırmanın bulgularına göre yanıtlanmaya çalışılmıştır.

Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında verdikleri tepkilerin yoğunlukla ‘duygusal tepki’ kategorisinde yer alan ‘sinirlendim/öfke duydum’ ve ‘endişelendim/kaygılandım’ olduğu tespit edilmiştir.

Maruz kalınan dijital şiddet karşısında sinirlenen ve öfke duyan kadınların oranı %87,5 (N:589) iken erkeklerin oranı %81,2 (N:333) olarak görülmektedir. Maruz kalınan dijital şiddet karşısında kaygılanan/endişelenen kadınların oranı ise %79 (N:532), erkeklerin oranı %61,7 (N:253) olarak elde edilmiştir.

‘Özgüven kaybı’ kategorisine bakıldığında bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında en fazla karşılaştıkları güçlüğün kendilerini suçlamaları olduğu tespit edilmiştir. Maruz kalınan dijital şiddet karşısında kendisini suçlayan kadınların oranı %52 (N:350) iken erkeklerin oranı %40 (N:164) olarak görülmektedir. Diğer karşılaşılan güçlükler ise oran olarak sırasıyla ‘kendime olan güvenimi kaybettim’ (Kadın:%49,5; Erkek:%34,1) ve ‘insanlarla görüşmeyi kestim’ (Kadın:43,4; Erkek:%33,7) şeklindedir.

Dijital şiddet karşısında toplum içine girememe güçlüğünün her iki cinsiyet bağlamında da yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Bu güçlük ile karşılaşan kadınların oranı %32,1 (N:216), erkeklerin oranı ise %25,9 (N:106) olarak görülmektedir. Dijital şiddete maruz kalan bireylerin ‘intihara kalkışma’ güçlüğü yaşama oranları en az karşılaşılan güçlük olarak tespit edilmiştir. Bu güçlük ile karşılaşan kadınların oranı %25,9 (N:174), erkeklerin oranı ise %15,4 (N:63) olarak elde edilmiştir.

Son olarak bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında verdikleri tepkilere ve karşılaştıkları güçlükler yöneltti bulgular incelendiğinde en belirgin farkın erkeklerin ‘intikam almak istedim’ güçlüğü ile karşılaşma oranının kadınların bu güçlük ile karşılaşma oranından oldukça fazla olduğu görülmüştür. Bu güçlük erkeklerin %65,1 oranı ile en çok karşılaştığı ikinci güçlük, kadınların ise %57,5 oranı ile en çok karşılaştığı altıncı güçlük olarak tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında verdikleri tepkiler ve karşılaştıkları güçlükler incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3.184’de verilmiştir.

Tablo 3. 184: Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Verilen Tepkilere ve Karşılaşılan Güçlüklere Yönelik Bulgular

		Verilen Tepkiler		Verilen Tepkilerde Yoğunluk				
		Evet	Hayır	Her zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren	
Duygusal tepki	Şaşkın/ Çaresiz/ Güçsüz	Kadın	454 (67,5)	219 (32,5)	99 (14,7)	103 (15,3)	122 (18,1)	130 (19,3)
	hissetti m	Erkek	220 (53,7)	190 (46,3)	34 (8,3)	51 (12,4)	44 (10,7)	91 (22,2)
	Sinirlen dim/ Öfke duydum	Kadın	589 (87,5)	84 (12,5)	208 (30,9)	156 (23,2)	105 (15,6)	120 (17,8)
		Erkek	333 (81,2)	77 (18,8)	112 (27,3)	87 (21,2)	63 (15,4)	71 (17,3)
	Utanç duydum	Kadın	374 (55,6)	299 (44,4)	91 (13,5)	91 (13,5)	79 (11,7)	113 (16,8)
		Erkek	206 (50,2)	204 (49,8)	43 (10,5)	37 (9,0)	52 (12,7)	74 (18,0)
	Endişele ndim/ Kaygıla ndım	Kadın	532 (79,0)	141 (21,0)	165 (24,5)	95 (14,1)	131 (19,5)	141 (21,0)
		Erkek	253 (61,7)	157 (38,3)	51 (12,4)	43 (10,5)	65 (15,9)	94 (22,9)
	İntikam almak istedim	Kadın	387 (57,5)	286 (42,5)	138 (20,5)	76 (11,3)	84 (12,5)	89 (13,2)
		Erkek	267 (65,1)	143 (34,9)	103 (25,1)	55 (13,4)	45 (11,0)	64 (15,6)
	Panikled im/ Korku duydum	Kadın	445 (66,1)	228 (33,9)	128 (19,0)	94 (14,0)	100 (14,9)	123 (18,3)
		Erkek	200 (48,8)	210 (51,2)	38 (9,3)	41 (10,0)	48 (11,7)	73 (17,8)
Özgüven kaybı	Üzüntü duydum	Kadın	407 (60,5)	266 (39,5)	118 (17,5)	92 (13,7)	92 (13,7)	105 (15,6)
	/ Ağladım	Erkek	157 (38,3)	253 (61,7)	32 (7,8)	33 (8,0)	23 (5,6)	69 (16,8)
	Kendimi suçladı m	Kadın	350 (52,0)	323 (48,0)	104 (15,5)	78 (11,6)	70 (10,4)	98 (14,6)
		Erkek	164 (40,0)	246 (60,0)	35 (8,5)	39 (9,5)	31 (7,6)	59 (14,4)
	Kendim e olan güvenim	Kadın	333 (49,5)	340 (50,5)	119 (17,7)	68 (10,1)	57 (8,5)	89 (13,2)
	i kaybetti	Erkek	140 (34,1)	270 (65,9)	34 (8,3)	41 (10,0)	22 (5,4)	43 (10,5)

m							
İnsanlarla	Kadın	292 (43,4)	381 (56,6)	79 (11,7)	80 (11,9)	60 (8,9)	73 (10,8)
a							
görüşme	Erkek	138 (33,7)	272 (66,3)	30 (7,3)	37 (9,0)	27 (6,6)	44 (10,7)
yi							
kestim							
İntihara	Kadın	174 (25,9)	499 (74,1)	51 (7,6)	52 (7,7)	23 (3,4)	48 (7,1)
kalkıştı	Erkek	63 (15,4)	347 (84,6)	11 (2,7)	22 (5,4)	11 (2,7)	19 (4,6)
m							
Toplum	Kadın	216 (32,1)	457 (67,9)	64 (9,5)	55 (8,2)	32 (4,8)	65 (9,7)
içine							
giremedi	Erkek	106 (25,9)	304 (74,1)	21 (5,1)	31 (7,6)	16 (3,9)	38 (9,3)
m							

3.2.6. Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Neler Yapıldığına Yönelik Bulgular

Araştırmanın soruları arasında yer alan “Dijital şiddet örneklerine maruz kalındığında hangi yöntemlere başvuruluyor?” sorusu araştırmanın bulgularına göre yanıtlanmaya çalışılmıştır. Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında neler yaptıklarına yönelik eylemlere bakıldığında çoğunlukla kişileri engelledikleri (%20,6), mesajları sildikleri (%15,0), sosyal medya hesaplarını gizledikleri (%14,8) ve kişileri sosyal medya uygulamaları üzerinden şikâyet ettikleri (%14,5) görülmektedir.

Dijital şiddete maruz kalındığında psikiyatriste/psikoloğa başvurma (%1,5) ve polise/savcılığa/mahkemeye başvurma (%1,1) ise en az başvurulmuş yöntem olarak tespit edilmiştir.

Son olarak dijital şiddete maruz kalındığında hiçbir şey yapmama oranı %2,9 olarak elde edilmiştir.

Dijital şiddete maruz kalındığında neler yapıldığına yönelik eylemler cinsiyet bağlamında ele alındığında ise hem kadınların hem de erkeklerin çoğunluğunun dijital şiddet sorunu ile başa çıkma yöntemi olarak kişileri engelledikleri görülmektedir. Kadınların dijital şiddet sorunu ile başa çıkma yöntemi ile ilgili ikinci olarak en fazla başvurdukları yöntemin mesajları silmeleri (%64,2); erkeklerin ise kişileri sosyal medya uygulamaları üzerinden şikâyet ettikleri (%48,5) gözlemlenmiştir. Ancak erkeklerin de mesajları silme oranının %48,0 olarak kadınların mesajları silme oranına çok yakın olduğu da görülmektedir. Ayrıca dijital şiddet sorunu ile başa çıkma yöntemini ‘hiçbir şey yapmadım’ olarak belirten erkeklerin

oranının (%18,5), kadınların oranından (7,0) fazla olması da göze çarpan bulgular arasında yer almaktadır.

Ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında neler yaptıklarına yönelik eylemler incelenerek elde edilen bulgular Tablo 3.185’de verilmiştir.

Tablo 3. 185: Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Neler Yapıldığına Yönelik Bulgular

Dijital şiddet karşısında yapılanlar	Kadın	Erkek	%
Sosyal medya hesaplarımı gizledim	430 (63,9)	188 (45,9)	14,8
Sosyal medya hesaplarımı, e-mail adreslerimi, cep telefonu numaramı değiştirdim	223 (33,1)	76 (18,5)	7,1
Kişileri sosyal medya hesaplarımda deşifre ederek çevremi uyardım	170 (25,3)	91 (22,2)	6,2
Kişileri sosyal medya uygulamaları üzerinden şikâyet ettim	406 (60,3)	199 (48,5)	14,5
Polise/savcılığa/mahkemeye başvurdum	22 (3,3)	23 (5,6)	1,1
Kişileri engelledim	572 (85,0)	291 (71,0)	20,6
Mesajları sildim	432 (64,2)	197 (48,0)	15,0
Arkadaşlarımla paylaştım	311 (46,2)	131 (32,0)	10,6
Ailemle paylaştım	165 (24,5)	71 (17,3)	5,6
Psikiyatriste/psikoloğa başvurdum	50 (7,4)	12 (2,9)	1,5
Hiçbir şey yapmadım	47 (7,0)	76 (18,5)	2,9

3.2.7.Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Herhangi Bir Yerden veya Kişiden Yardım Talep Etmeme Nedenlerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın soruları arasında yer alan “Dijital şiddet örneklerine maruz kalındığında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talep etmeme nedenleri nelerdir?” sorusu araştırmanın bulgularına göre yanıtlanmaya çalışılmıştır. Buna göre ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talebinde bulunmama nedenlerine bakıldığında; bireylerin çoğunlukla maruz kalınan dijital şiddet olayı ile kendi başlarına idare ettikleri (%23,6), ciddi bir olay olmadığına inandıkları (%23,0) ve olayı unutmaya çalıştıkları (%12,2) şeklinde tespit edilmiştir.

Diğer yardım talebinde bulunmama nedenleri ise oran olarak sırasıyla şu şekilde verilebilir: ‘olayı unutmaya çalışma’ (%12,2), ‘söylemeye çekindim’ (%8,0), ‘hukuka güvenmedim’ (%7,7), ‘yakın çevremın duymasından korktum’ (%6,8), ‘toplum içinde itibarımı kaybedeceğimden/dışlanmaktan korktum’ (%6,1), ‘aynı şeyin tekrar yapılacağından korktum’ (%5,4), ‘inanılmayacağını düşündüm’ (%4,7), ‘ilişkimin bitmesinden korktum’ (%2,4).

Dijital şiddete maruz kalındığında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talebinde bulunmama nedenleri cinsiyet bağlamında ele alındığında kadın-erkek fark etmeksizin çoğu bireyin, maruz kaldığı dijital şiddet karşısında kendi başına idare ettiği, ciddi bir olay olmadığına inandığı ve olayı unutmaya çalıştığı görülmektedir. Bunları takiben kadınların %27,4'ü maruz kaldığı dijital şiddet olayını söylemeye çekindiği, erkeklerin ise %21,5'i hukuka güvenmediği için yardım talebinde bulunmadıklarını belirtmişlerdir. 'Hukuka güvenmeme' kadınların dijital şiddete maruz kaldıklarında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talebinde bulunmamalarının altıncı nedeni olduğu gözlemlenirken; 'söylemeye çekinme' erkeklerin dijital şiddete maruz kaldıklarında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talebinde bulunmamalarının yedinci nedeni olduğu gözlemlenmiştir.

Son olarak her iki cinsiyetin de dijital şiddete maruz kaldıklarında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talep etmeme nedenlerine yönelik birbirine yakın seçimler yaptığı tespit edilmiştir.

Ankete katılım sağlayan bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talebinde bulunmama nedenlerine yönelik eylemler incelenerek elde edilen bulgular Tablo 3.186'da verilmiştir.

Tablo 3. 186: Dijital Şiddete Maruz Kalındığında Herhangi Bir Yerden veya Kişiden Yardım Talep Etmeme Nedenlerine Yönelik Bulgular

Dijital şiddet karşısında yardım talep etmeme nedenleri	Kadın	Erkek	%
Kendi başıma idare ettim	340 (62,0)	231 (68,1)	23,6
Olayı unutmaya çalıştım	217 (39,6)	79 (23,3)	12,2
Ciddi bir olay değildi	335 (61,1)	220 (64,9)	23,0
İnanılmayacağını düşündüm	81 (14,8)	33 (9,7)	4,7
Hukuka güvenmedim	114 (20,8)	73 (21,5)	7,7
Aynı şeyin tekrar yapılacağından korktum	100 (18,2)	30 (8,8)	5,4
Söylemeye çekindim	150 (27,4)	43 (12,7)	8,0
Yakın çevrem duymasından korktum	119 (21,7)	46 (13,6)	6,8
İlişkimin bitmesinden korktum	36 (6,6)	23 (6,8)	2,4
Toplum içinde itibarımı kaybedeceğimden/dışlanmaktan korktum	102 (18,6)	45 (13,3)	6,1

3.3. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Bu başlık altında, araştırmadan elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulguların değerlendirilmesi aşağıda sıralanan maddeler doğrultusunda yapılmıştır.

- Ankete katılım sağlayan bireylerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ilişki durumu) ve internet kullanım sıklıkları ile maruz kaldıkları dijital şiddet arasındaki ilişki
- Ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım alışkanlıkları (internetin bireye güven verip vermemesi, internetin bireyin hayatına yön verip vermemesi, tercih edilen sosyal medya kimliğinin niteliği, tercih edilen sosyal medya profil gizliliğinin niteliği)
- Ankete katılım sağlayan bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri karşısında verdikleri tepkiler, aldıkları önlemler ve herhangi bir kişiden veya yerden yardım talebinde bulunmama nedenleri

3.3.1. Bireylerin Dijital Şiddet ile Karşılaşma Oranları Üzerinde Etkili Olan Demografik Özellikleri ve İnternet Kullanım Sıklıkları Nelerdir?

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ankete katılım sağlayan bireylerin demografik özellikleri ve internet kullanım sıklıkları ile maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri arasındaki ilişki alt başlıklar halinde incelenmiştir.

3.3.1.1. Bireylerin Cinsiyetleri ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki

Araştırmanın bulgularına göre ankete katılım sağlayan bireylerin cinsiyetleri ile ‘dijital taciz’ kategorisi altında yer alan yedi farklı dijital şiddet örneklerinin beşi (istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi, cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması, kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması, rahatsız edici yorumlar yapılması, rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Kadın bireylerin erkek bireylerden bu beş farklı dijital şiddet örneklerinin her birine de daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir.

Dijital itibar zedeleme kategorisi atında yer alan ‘kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi’ dijital şiddet örneğine ise erkek bireylerin kadın bireylerden daha fazla maruz kaldıkları görülmüştür.

Bu bulgulara göre kadın bireylerin, erkek bireylere nazaran dijital şiddet örnekleri ile daha fazla karşı karşıya kaldıkları tespit edilmiştir. Kadınların erkeklere göre daha çok cinsel içerikli mesajlar ile cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerine maruz kalmaları, kadınlara yönelik cinsel söylemlerin dijital ortamlarda da sürdürülmesine işaret ettiği söylenebilir. Diğer bir yandan kişisel hayat ile ilgili uygunsuz sorulara, rahatsız edici yorumlara ve rahatsız edici/istenmeyen mesajlara erkeklerden daha çok maruz kalan kadınlar, yüz yüze iletişim sürecinde karşılaştıkları taciz vakaları ile yine dijital ortamlarda da karşılaşma riski ile yaşamaktadırlar.

Erkeklerin ise kadınlara göre daha çok ‘kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi’ dijital şiddet örneği ile karşı karşıya kalmaları bireyin itibarının zedelenmesi konusunda erkeklerin kadınlara göre daha çok hedef oldukları ile açıklanabilir.

- Her 10 kadından 8’i, her 10 erkekten yaklaşık 7’si ‘rahatsız edici/istenmeyen mesaj gönderilmesi’ dijital şiddet örneğine maruz kalmaktadır.
- Her 10 kadından 7’si, her 10 erkekten yaklaşık 7’si ‘kişisel hesaplara başkaları tarafından girilmeye çalışılma’ dijital şiddet örneğine maruz kalmaktadır.
- Her 10 kadından yaklaşık 7’si, her 10 erkekten 6’sı ‘telefon üzerinden ısrarlı bir şekilde aranılarak rahatsız edilme’ ve ‘sosyal medya profil akışlarının takip ve kontrol edilmesi’ dijital şiddet örneklerine maruz kalmaktadır.
- Her 10 kadından 6’sı, her 10 erkekten 5’i ‘istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’ dijital şiddet örneğine maruz kalmaktadır.

3.3.1.2. Bireylerin Yaş Aralıkları ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki

Araştırmanın bulgularına göre ankete katılım sağlayan bireylerin yaşları ile ‘dijital taciz’ kategorisi altında yer alan yedi farklı dijital şiddet örneklerinin dördü (cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması, rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi, telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek, seksüel davranışların eleştirilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

İlgili dijital şiddet örneklerinden ikisi (cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması, rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi) incelendiğinde, yaş aralığı ‘18-30’ olan bireylerin bu dijital şiddet örneklerine diğer yaş aralığında bulunan bireylerden daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir. Bu yaş aralığında bulunan bireylerin maruz kaldıkları bir başka dijital şiddet örnekleri ise ‘dijital takip’ kategorisi altında yer alan ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’ ve ‘itibar zedeleme’ kategorisi altında yer alan ‘internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması’dır.

Buna göre ‘18-30’ yaş aralığında bulunan her 10 bireyden;

- 7’si ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’, ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’, ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’,
- 8’si ‘rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’ dijital şiddet örneklerine hayatlarının bir döneminde maruz kalmaktadır.

‘İtibar zedeleme’ kategorisine bakıldığında ise ‘özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması’ ve ‘özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi’ dijital şiddet örneklerine en fazla maruz kalan bireylerin ‘13-17’ yaş aralığında bulunduğu

görülmüştür. Bu yaş aralığındaki bireylerin ayrıca ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisi altında yer alan ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ dijital şiddet örneğine de en çok maruz kaldıkları tespit edilmiştir.

Buna göre ‘13-17’ yaş aralığında bulunan her 10 bireyden;

- 6’sı ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’,
- 7’si ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ ve ‘rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’ dijital şiddet örneklerine hayatlarının bir döneminde maruz kalmaktadır.

Son olarak ise ‘dijital taciz’ kategorisi altında yer alan ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’ ve ‘seksüel davranışların eleştirilmesi’; ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisi altında yer alan ‘konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilmesi’ ve ‘casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması’; ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisi altında yer alan ‘kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması’, ‘kişisel bilgilerin istek dışında başkalarına gönderilmesi’ ve ‘kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması’ dijital şiddet örneklerine en fazla maruz kalan bireylerin ‘61-75’ yaş aralığında bulunduğu görülmüştür.

Buna göre ‘61-75’ yaş aralığında bulunan her 10 bireyden;

- yaklaşık 7’si ‘kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması’ ve ‘kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması’, ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’, ‘istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’,
- yaklaşık 8’i ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’ dijital şiddet örneklerine hayatlarının bir döneminde maruz kalmaktadır.

Bu bulgulara göre dijital şiddet örneklerine en fazla maruz kalan bireylerden oluşan ilk grubun ‘13-30’ yaş aralığında bulunduğu söylenebilir. Dijital medya platformlarını kullanan kitlenin yoğunlukla ‘13-30’ yaş aralığında olduğu¹¹³ göz önüne alındığında, bu yaş aralığında bulunan bireylerin bir anlamda dijital şiddet davranışları ile karşılaşma oranlarının diğer yaş aralığında bulunan bireylerden daha fazla olmasının beklenilebilir bir sonuç olduğunu da söylemek mümkündür.

Araştırmanın bulgularına göre dikkat çeken bir diğer kısım ise ‘61-75’ yaş aralığında bulunan bireylerin bazı dijital şiddet örneklerine diğer yaş aralığında bulunan bireylere göre daha fazla maruz kalma durumudur. Bu yaş aralığının maruz kaldığı dijital şiddet örneklerine bakıldığında ise daha çok kişisel bilgilerin kullanılarak bireyin itibarının zedelenmesine yönelik şiddet davranışlarının gerçekleştirildiği görülmektedir. Her iki yaş grubunun (‘13-30’, ‘61-75’) arasındaki yaş farkına bakıldığında aslında dijital şiddetin çocuk, genç, yaşlı ayırt

¹¹³ <https://wearesocial.com/digital-2020> (erişim tarihi: 10.04.2020)

etmediğini, dijital şiddet davranışlarına maruz kalma noktasında 7'den 70'e tüm bireylerin risk altında olabileceği sonucu çok rahatlıkla çıkartılabilir.

3.3.1.3. Bireylerin Eğitim Düzeyleri ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki

Araştırmanın bulgularına göre ankete katılım sağlayan bireylerin eğitim düzeyi ile 'dijital taciz' kategorisi altında yer alan yedi farklı dijital şiddet örneklerinin dördü (kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması, rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi, telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek, seksüel davranışların eleştirilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

İlgili dijital şiddet örneklerinden ikisi (kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması, telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek) incelendiğinde, eğitim düzeyi 'üniversite' olan bireylerin bu dijital şiddet örneklerine diğer eğitim düzeyinde bulunan bireylerden daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir. Bu eğitim düzeyine sahip bireylerin maruz kaldıkları bir başka dijital şiddet örneği ise 'dijital takip ve saldırı' kategorisi altında yer alan sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesidir.

Buna göre eğitim düzeyi 'üniversite' olan her 10 bireyden;

- 7'si 'telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek' ve 'sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi',
- 8'i 'rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi' dijital şiddet örneklerine hayatlarının bir döneminde maruz kalmaktadır.

'Dijital taciz' kategorisi altında yer alan 'rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi' ise en çok 'yüksek lisans/doktora' eğitim düzeyinde bulunan bireylerin karşılaştığı dijital şiddet örneği olarak görülmüştür. Bu eğitim düzeyine sahip bireylerin en çok karşılaştığı bir diğer dijital şiddet örneği ise 'dijital takip ve saldırı' kategorisi altında yer alan 'konum tespitinde bulunularak istek dışında takip edilme'dir.

Buna göre eğitim düzeyi 'yüksek lisans/doktora' olan her 10 bireyden;

- 6'sı 'kişisel hesaplara girilmeye çalışılması' ve 'istek dışında cinsel içerikli mesajlar gönderilmesi',
- yaklaşık 7'si 'sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi',
- 7'si 'telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek',
- 8'i 'rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi' dijital şiddet örneklerine hayatlarının bir döneminde maruz kalmaktadır.

'Dijital taciz' kategorisi altında yer alan 'seksüel davranışların eleştirilmesi' ise en çok 'lise' eğitim düzeyinde bulunan bireylerin karşılaştığı dijital şiddet örneği olarak görülmüştür.

Bu eğitim düzeyine sahip bireylerin en çok karşılaştığı bir diğer dijital şiddet örneği ise ‘dijital takip ve saldırı’ kategorisi altında yer alan ‘kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması’, casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması’ ve kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ olarak görülmektedir.

Buna göre eğitim düzeyi ‘lise’ olan her 10 bireyden;

- 6’sı ‘istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’, ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’ ve ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’,
- yaklaşık 8’i ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ ve ‘rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’ dijital şiddet örneklerine hayatlarının bir döneminde maruz kalmaktadır.

Araştırmanın bulgularına göre üniversite mezunu olan bireylerin bir dijital şiddet örneğine maruz kalma oranı diğer bireylerden daha fazladır. Nitekim eğitim düzeyi ‘üniversite’ olan bireylerin diğer eğitim düzeyine sahip olan bireylerden daha fazla maruz kaldıkları dijital şiddet örneklerine bakıldığında, bu örneklere ikinci olarak en fazla maruz kalan bireylerin eğitim düzeylerinin ‘yüksek lisans/doktora’ olduğu; aynı şekilde eğitim düzeyi ‘yüksek lisans/doktora’ olan bireylerin diğer eğitim düzeyine sahip olan bireylerden daha fazla maruz kaldıkları dijital şiddet örneklerine bakıldığında da bu örneklere ikinci olarak en fazla maruz kalan bireylerin eğitim düzeylerinin ‘üniversite’ olduğu tespit edilmiştir.

Bu bulgulara göre ‘lise’ eğitim düzeyinde olan bireylerin daha çok dijital saldırı eylemleri ile karşı karşıya kaldıkları söylenebilirken, ‘üniversite’ ve ‘yüksek lisans/doktora’ eğitim düzeyinde bulunan bireylerin ise daha çok dijital taciz ve dijital takip eylemlerinin hedefi oldukları söylenebilir.

3.3.1.4. Bireylerin İlişki Durumları ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki

Araştırmanın bulgularına göre ankete katılım sağlayan bireylerin ilişki durumları ile ‘dijital taciz’ kategorisi altında yer alan yedi farklı dijital şiddet örneklerinin dördü (cinsel ve fiziksel şiddet tehditlerinde bulunulması, kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması, rahatsız edici yorumlar yapılması, telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

İlişkisi olan bireylerin bu dijital şiddet örneklerine diğer ilişki durumlarına sahip olan bireylerden daha fazla maruz kaldıkları görülmüştür. İlişkisi olan bireylerin en fazla maruz kaldıkları bir başka dijital şiddet örnekleri ise ‘dijital itibar zedeleme’ kategorisi altında yer alan ‘internet üzerinden yanlış bilgilerin yayılması’, ‘kişisel bilgilerin istek dışında

başkalarına gönderilmesi', 'özel konuşmaların istek dışında internet üzerinden yayılması', 'özel konuşmaların istek dışında başkalarına gönderilmesi' ile 'dijital saldırı' kategorisi altında yer alan 'casus yazılımlar kullanılarak bilgilerin çalınması', 'kişisel bilgilerin kullanılarak sosyal medya/e-mail açılması' ve 'kişisel hesaplara girilmeye çalışılması' olarak tespit edilmiştir.

Buna göre ilişki durumu 'ilişkisi var' olan her 10 bireyden;

- 7'si 'kişisel hesaplara girilmeye çalışılması' ve 'sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi',
- yaklaşık 8'i 'telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etme',
- 8'i 'rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi' dijital şiddet örneklerine hayatlarının bir döneminde maruz kalmaktadır.

İlişki durumu 'ayrı' olan bireylerin ise diğer ilişki durumlarına sahip olan bireylere göre daha fazla maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri 'dijital takip ve saldırı' kategorisi altında yer alan 'sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi' ile 'dijital itibar zedeleme' kategorisi altında yer alan 'kişisel bilgilerin istek dışında internet üzerinden yayılması' olarak gözlemlenmiştir.

Buna göre ilişki durumu 'ayrı' olan her 10 bireyden;

- yaklaşık 7'si 'rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi', 'kişisel hesaplara girilmeye çalışılması' ve 'telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek',
- yaklaşık 8'i 'sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi' dijital şiddet örneklerine hayatlarının bir döneminde maruz kalmaktadır.

Bu bulgulara göre ilişkisi olan bireylerin dijital şiddet ile daha fazla karşı karşıya kaldıkları söylenebilir. İlişki durumu 'ayrı' olan bireylerin ise daha çok sosyal medya profil akışlarının ve WhatsApp gibi uygulamalar üzerinden son görülme tarihlerinin sıkça takip /kontrol edilmesine ve kişisel bilgilerinin internet üzerinden yayılmasına maruz kaldıkları görülmektedir. Bu da bir anlamda ayrı olan çiftlerin birbirlerinin neler yaptıklarını merak etme duygusu ile hareket etmeleri, takip ve kontrol edilme dijital şiddet örnekleri ile sıkça karşılaşmalarına neden olabilmektedir. Ayrıca çiftlerden yalnızca birinin ayrılmak istemesi sonucunda çiftlerden diğeri intikam alma duygusuna kapılarak partnerine ait kişisel bilgileri internet üzerinden yayma veya doğrudan başkalarına gönderme dijital şiddet örneğine başvurabilmektedir.

3.3.1.5. Bireylerin İnternet Kullanım Sıklığı ile Maruz Kaldıkları Dijital Şiddet Arasındaki İlişki

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ankete katılım sağlayan bireylerin internet aracını yoğunlukla kullandıkları zaman diliminin 3-4 saat olduğu tespit edilmiştir. Bu oran %33,7 olarak en büyük oran olsa da internette ‘5-6 saat’ ve ‘6 saatten fazla’ zaman geçiren bireylerin toplam oranının (%49) azımsanmayacağı da bulgular arasında yer almaktadır. Nitekim internet kullanım sıklığı ile dijital şiddet örneklerine maruz kalma arasındaki ilişki bunu doğrulamaktadır. Bu anlamda internet aracının yoğunlukla günlük 5 saatten fazla kullanıldığını söylemek mümkündür.

Öte yandan ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklığı cinsiyet bağlamında ele alındığında kadınların da erkeklerin de internette geçirdikleri sürenin birbirine yakın olduğu; süre açısından bariz bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre her 10 kadından 5’i, her 10 erkekten ise yaklaşık 5’i internette günlük 5 saatten fazla zaman harcamaktadırlar.

Araştırmanın bulgularına göre ankete katılım sağlayan bireylerin internet kullanım sıklığı ile ‘dijital taciz’ kategorisi altında yer alan yedi farklı dijital şiddet örneklerinin üçü (kişisel hayatla ilgili uygunsuz sorular sorulması, rahatsız edici yorumlar yapılması, seksüel davranışların eleştirilmesi) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

İnternet kullanım sıklığı ‘5-6 saat’ olan bireylerin bu dijital şiddet örneklerine diğer internet kullanım sıklığına sahip olan bireylerden daha fazla maruz kaldıkları görülmüştür.

Öte yandan dijital şiddet kategorileri altında yer alan şiddet örnekleri incelendiğinde internet kullanım sıklığı ‘6 saatten fazla’ olan bireylerin daha fazla dijital şiddet mağduru oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca interneti 6 saatten fazla kullanan bireylerin, interneti 5-6 saat arasında kullanan bireylerden sonra ‘dijital taciz’ kategorisi altında yer alan dijital şiddet örneklerine en fazla oranda maruz kaldıkları da göze çarpmaktadır.

Buna göre internet kullanım sıklığı ‘6 saatten fazla’ olan her 10 bireyden;

- 6’sı ‘istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’ ve ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’,
- yaklaşık 7’si ‘telefon üzerinden ısrarla arayarak rahatsız etmek’,
- yaklaşık 8’i ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’ ve ‘rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’ dijital şiddet örneklerine hayatlarının bir döneminde maruz kalmaktadır.

Bu bulgulara göre interneti 5 saatten fazla kullanan bireylerin dijital şiddet ile daha fazla karşı karşıya kaldıkları söylenebilir. Bu bağlamda dijital şiddet eylemlerine maruz kalma noktasında internet kullanım sıklığının önemli bir değişken olduğu tespit edilmiş ve interneti daha fazla kullanan bireylerin dijital şiddet örnekleri ile karşılaşma oranlarının daha fazla olduğu gözler önüne serilmiştir.

3.3.2. Bireyler İnternet Kullanırken Kendilerini Güvende Hissediyorlar Mı?

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre internetin güvensiz bir araç olduğundan bahsetmek mümkündür. Ankete katılım sağlayan bireylerin %69,8'i internet aracını kullanırken kendilerini güvende hissetmediklerini belirtmişlerdir.

Bu durum cinsiyet bağlamında ele alındığında kadınların erkeklere oranla daha fazla güvensizlik problemi yaşadıkları da araştırma bulguları arasında dikkat çekmektedir. Buna göre erkeklerin %63,6'sının, kadınların ise %73,6'sının internette gezinirken kendilerini güvende hissetmedikleri görülmektedir. Buna göre her 10 kadından 7'si, her 10 erkekten ise 6'sı internet ortamında kendilerini güvensiz hissetmektedirler.

Bu noktada internetin, Türkiye'deki kullanım geçmişine bakıldığında yirmi yılı aşkın bir süredir bireyin hayatında olduğu göz önüne alınırsa neden hâlâ güvenli bir alan olarak kabul edilememesinin de ayrıca eleştirel olarak ele alınması gereken önemli bir konu olduğu düşünülmektedir.

3.3.3. İnternet Bireylerin Hayatına Yön Veriyor mu?

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre internet aracının birey hayatına yön verdiğini söylemek mümkündür. Ankete katılım sağlayan bireylerin %84,6'sı internet aracının hayatlarına yön verdiğini belirtmişlerdir.

Bu durum cinsiyet bağlamında ele alındığında her iki cinsiyetin de toplam yanıt oranına bakıldığında (Kadın: %84,6; Erkek: %84,9) internet aracının büyük çoğunlukla cinsiyet fark etmeksizin birey hayatına yön verdiği tespit edilmiştir. Buna göre internet aracı her 10 kadın ve her 10 erkekten 8'sinin hayatına yön vermektedir.

Güvenli bir internet ortamından bahsedilemezken, aynı ortamın bireyin hayatına yön veriyor olması dikkat çekmektedir. İnternet kavramı insan yaşamı için her ne kadar önemli bir araç olarak görülse de bireylere güvenli bir alan sunamamasından dolayı 'İnternet, bireylere demokratik bir alan yaratabiliyor mu?' sorusunun da eleştirel bir yaklaşım ile ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

3.3.4. Bireyler Sosyal Medya Profillerini Hangi Kimlikle Kullanıyorlar?

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin yoğunlukla (%77,4) sosyal medya hesaplarını gerçek kimlikleri ile kullandıkları görülmektedir.

Bireylerin tercih ettikleri sosyal medya kimliğinin niteliği cinsiyet bağlamında ele alındığında kadınların da erkeklerin de aynı tür kimlikleri tercih etme oranlarının birbirine yakın olduğu; nitelik bakımından bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre her 10 kadın ve her 10 erkekten yaklaşık 8'i sosyal medya hesaplarını gerçek kimlikleri ile kullanmaktadırlar.

3.3.5. Bireyler Sosyal Medya Profil Gizlilik Ayarlarını Nasıl Tercih Ediyorlar?

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin yoğunlukla (%76) sosyal medya profil görünürlüğünü gizli ya da kilitli olarak ayarladıkları ve bu şekilde kullandıkları görülmektedir.

Bireylerin tercih ettikleri sosyal medya profil gizliliğinin niteliği cinsiyet bağlamında ele alındığında kadınların sosyal medya profillerini 'Gizli/Kilitli' olarak kullanma oranının erkeklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Kadınların %79,8'i (N:537), erkeklerin ise %69,8'i (N:286) sosyal medya profillerini 'Gizli/Kilitli' olarak kullandıklarını belirtmiştir. Buna göre her 10 kadından yaklaşık 8'i her 10 erkekten yaklaşık 7'si sosyal medya hesaplarını 'gizli/kilitli' olarak kullanmaktadırlar.

Bu bağlamda internet aracının güvensiz bir kamusal alan yarattığından bahseden bireylerin kendilerini bir nebze de olsa internetin getireceği tehlikeli hamlelere karşı korumak adına sosyal medya profillerinin görünürlüğünü internet erişimi olan herkese açık bir şekilde kullanmak yerine gizli veya kilitli olarak tercih ettikleri düşünülmektedir.

3.3.6. Dijital Şiddet Örneklerine Maruz Kalındığında Nasıl Tepkiler Veriliyor?

Araştırmanın bulgularına bakıldığında dijital şiddete maruz kalan bireylerin verdikleri tepkiler ve karşılaştıkları güçlükler arasında en fazla sinirlendikleri ve öfke duydukları (kadın: %87,5; erkek: %81,2) gözlemlenmiştir. Cinsiyet farkı gözetmeksizin bireylerin dijital şiddet eylemleri ile karşılaştıklarında öncelikli olarak duygusal tepki verdikleri görülmüştür. Bu noktada dijital şiddetin, öncelikli olarak bireyin psikolojik sağlığını hedef aldığını söylemek mümkündür.

Dijital şiddete maruz kalındığında verilen tepkiler ve karşılan güçlükler, cinsiyet bağlamında incelendiğinde kadın bireylerin %79,0'unun endişelendiği/kaygılandığı görülürken, erkeklerin %65,1'inin intikam almak istedikleri göze çarpmaktadır. Endişe duyan erkeklerin oranı ise %61,7 iken intikam almak isteyen kadınların oranı %57,5 olarak

görülmektedir. Bu bağlamda dijital şiddete maruz kalındığında intikam alma duygusunun erkeklerde daha baskın olduğu söylenebilir.

‘özgüven kaybı’ kategorisine bakıldığında ise bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında en fazla karşılaştıkları güçlükler; ‘üzüntü duydum/ağladım’ ve ‘kendimi suçladım’ olarak tespit edilmiştir.

Bireyler, dijital şiddet örneklerine dijital ortamlar üzerinden karşılaştıkları için, kendilerini o an savunmasız hissetmeleri ve hiçbir şey yapılamayacağını düşünmeleri nedeni ile özgüven kaybı yaşayabilmektedirler. Bu anlamda araştırma bulgularına bakıldığında dijital şiddet mağduru olan kadın ve erkek bireylerin oran olarak sırasıyla üzüntü duyma, kendilerini suçlama, kendilerine olan güveni kaybetme, insanlarla görüşmeyi kesme, toplum içine girememe ve intihara kalkışma güçlükleri yaşadıkları tespit edilmiştir.

Bu bulgulara göre kadın ve erkek bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında benzer oranlarda aynı güçlükleri deneyimledikleri gözlemlenmiştir. Bu anlamda dijital şiddet örneklerine maruz kalındığında verilen tepkiler noktasında cinsiyetin oransal olarak çok fazla ayırt edici bir özelliğinin olmadığını söylemekle birlikte, kadınların hem duygusal hem de özgüven bakımından daha fazla tepkiye başvurdıkları görülmüştür.

3.3.7. Dijital Şiddet Örneklerine Maruz Kalındığında Hangi Yöntemlere Başvuruluyor?

Araştırmanın bulgularına bakıldığında dijital şiddete maruz kalan bireylerin aldıkları önlemler arasında çoğunlukla kişileri engelledikleri (%20,6), mesajları sildikleri (%15), sosyal medya hesaplarını gizledikleri (%14,8) ve kişileri sosyal medya uygulamaları üzerinden şikâyet ettikleri (%14,5) tespit edilmiştir.

Dijital şiddet karşısında alınan önlemlere yönelik araştırma bulguları, cinsiyet bağlamında incelendiğinde kadınların da erkeklerin de dijital şiddete karşı aldıkları önlemlerin önem derecelerinin birbirine yakın olduğu gözlemlenmiştir. Hem kadınların hem de erkeklerin çoğunluğunun dijital şiddet sorunu ile başa çıkma yöntemi olarak kişileri engelledikleri görülmektedir. Ancak dijital şiddete maruz kalındığında hiçbir şey yapmamayı tercih eden kadınların oranı %7 iken erkeklerin oranının %18,5 olarak görülmesi iki şekilde de yorumlanabilir. Erkek bireylerin, maruz kaldıkları dijital şiddet eylemlerini kadın bireylere göre daha fazla önemsememe duygusu içerisinde oldukları şeklinde yorumlamak mümkündür. Bir diğer taraftan ise maruz kalınan dijital şiddet eylemlerinin tekrarlanması kaygısıyla hareket eden bireyler bu tür şiddet eylemleri karşısında sessiz kalmayı tercih etmektedirler.

3.3.8. Dijital Şiddet Örneklerine Maruz Kalındığında Herhangi Bir Yerden ya da Kişiden Yardım Talep Etmeme Nedenleri Nelerdir?

Araştırmanın bulgularına bakıldığında dijital şiddet karşısında herhangi bir yerden veya kişiden yardım talebinde bulunmayan bireylerin %23,6'sının maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri ile kendi başlarına idare ettikleri görülmekteyken, maruz kalınan dijital şiddetin ciddi bir olay olmadığı kanaatinde bulunan bireylerin oranı ise %23,0 olarak tespit edilmiştir.

Maruz kalınan dijital şiddet karşısında yardım talebinde bulunmama nedenleri, cinsiyet bağlamında ele alındığında kadınların %27,4'ü karşılaştığı dijital şiddet olayını söylemeye çekindiği için, %21,7'si çevresinin duymasından korktuğu için, %18,6'sı itibarını kaybedeceğinden korktuğu için, %18,2'si aynı şeyin yapılacağından korktuğu için, %14'8 i ise inanılmayacağını düşündüğü için dijital şiddet karşısında yardım almak istemediklerini belirtmişlerdir.

Bu bağlamda dijital şiddet mağduru kadınların özellikle bu beş nedenden dolayı dijital şiddet karşısında sürekli bir endişe, kaygı ve korku duygusu içerisine girerek kendilerini savunmasız hissetmeleri, bir anlamda maruz kaldıkları dijital şiddet olayını bir an önce unutarak içinde bulundukları psikolojik durumdan kurtulmak istemeleri şeklinde değerlendirilebilir. Nitekim dijital şiddet karşısında yardım talep etmeme nedenleri arasında 'olayı unutmaya çalışma' oranının %39,6 olarak gözlemlenmesi bu durumu açıklayıcı niteliktedir.

Erkeklerin dijital şiddet karşısında herhangi bir yerden veya kişiden yardım talebinde bulunmama nedenleri incelendiğinde ise %13,6'sı çevresinin duymasından korktukları için, %13,3'ü itibarını kaybedeceğinden korktuğu için, %12,7'si ise söylemeye çekindiği için dijital şiddet karşısında yardım almak istemediklerini belirtmişlerdir.

Bu bağlamda erkek bireylerin öncelikli olarak itibarlarını kaybetme korkusu yaşadıkları için maruz kaldıkları dijital şiddet olayını çevreleri ile paylaşmaktan ve bunun beraberinde de olayı söylemeye çekindikleri için dijital şiddet karşısında yardım talebinde bulunmak istemedikleri değerlendirilebilir. Nitekim bu süreçte erkekler de kadınlar gibi maruz kaldıkları dijital şiddet olayını öncelikli olarak unutmaya çalışma, ciddi bir olay olmadığına inanma ve kendilerini, bu olayla bir başlarına idare edebileceklerine inandırma eğiliminde olabilmektedirler.

Bireylerin dijital şiddete maruz kaldıklarında yardım talebinde bulunmama nedenleri arasında tercih ettikleri 'hukuka güvenmedim' seçeneğinin de oran olarak göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Nitekim dijital şiddete maruz kalındığında erkeklerin %21,5'i,

kadınların ise %20,8'i hukuka güvenmedikleri için yardım talebinde bulunmak istemediklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda dijital şiddetin Türk hukuku çerçevesinde acilen düzenlemeye tabi tutulmasının oldukça önem taşıdığını söylemek mümkündür.

3.4. Sonuç ve Öneriler

Bu başlık altında, araştırmadan elde edilen bulgular genel bir değerlendirmeye tabi tutulmuş ve araştırmadan çıkartılan sonuç ile bu sonuçlar ışığında birtakım öneriler sunulmuştur.

3.4.1. Sonuç

Medya ve şiddet ilişkisinin, yapılan araştırmalar ve tartışılan konular bağlamında iletişim alanyazında önemli bir yerde konumlandığını söylemek mümkündür.

Teknolojik gelişmelerin medya alanı üzerinde görülen hızlı etkisi, medya ve şiddet ilişkisinin sınırlarının daha da genişlemesine yol açarken bir yandan da kavramsal perspektifinin yeniden ele alınmasına önayak olmuştur.

Şiddet söylemi ana akım medya üzerinden şekil bulurken iletişim alanındaki teknolojik gelişmeler sonucunda medyanın dijital bir nitelik kazanması ve alternatif dijital iletişim kanallarının insan hayatına dâhil olmaya başlaması noktasında ana akım medya üzerinden şekillenen şiddetin dili dönüşüme uğramıştır. Başka bir deyişle, medya dijitalleşirken şiddet de dijitalleşmiştir. Artık internet erişimine ve cep telefonu gibi dijital medya araçlarına sahip olan bireyler, şiddet içeren davranışlarını bu kanallar üzerinden doğrudan zarar verici davranışsal eylemlere dönüştürmeye başlamışlardır. Bu da şiddetin yeni bir biçimi olan ve alanyazında siber zorbalık, dijital zorbalık, siber tartaklama, internet zorbalığı, çevrimiçi zorbalık, yeni şiddet, çevrimiçi şiddet, siber şiddet gibi farklı isimlerle de tanınan dijital şiddet kavramının, diğer şiddet türlerinin yanına eklenmesine neden olmuştur.

Dijital şiddet konusu ile ilgili Türkçe alanyazında yapılan taramalar sonucu, dijital şiddetin yalnızca kadınlar ve ortaöğretim ile üniversite öğrencileri üzerinden araştırmalara dâhil edildiği gözlemlenmiştir. Bu araştırmada ise dijital şiddetin yalnızca kadınları ve ortaöğretim ile üniversite öğrencilerini etkileyen bir şiddet türü olmadığı, aksine medyanın dijitalleşmesiyle birlikte medya kullanıcılarının da rollerinin değişime uğraması sonucunda ortaya çıkan kullanıcı sorunlarından kaynaklı bir şiddet olarak kendini gösterdiği tartışılmıştır. Bu noktada, çalışmada, Türkiye’de yaşayan 13 yaş üstü bireylere yönelik dijital şiddet ile ilgili araştırma verilerine yer verilmiştir.

Araştırma örnekleminin demografik özelliklerine bakıldığında, araştırmadan elde edilen bulgulara göre 1083 internet kullanıcısından oluşan araştırma örnekleminin yoğunluklu

olarak kadınlardan oluştuğu ve 13-30 yaş aralığında konumlandığı gözlemlenmiştir. Öte yandan araştırma örnekleminde bulunan bireylerden büyük bir kesimin bekâr ve ilişkisi olmadığı, büyükşehir ve il gibi metropol şehirlerde yaşadıkları, lise mezunu oldukları ve gelir düzeylerinin 2021 yılı net asgari ücreti olan 2,825.90 ₺ altında kaldığı ve bunun yanında herhangi bir iş kolunda çalışmadıkları tespit edilmiştir. Araştırma örnekleminin demografik özelliklerinin ileride yapılacak araştırmalar için de bir veri niteliğinde olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada, internetin güvenli bir kamusal alanı mümkün kılamadığı, ancak bir şekilde insanların hayatlarını yönlendiren bir kimliğe sahip araç olduğu görülmüştür. Nitekim dijital şiddet davranışlarının ayyuka çıktığı günümüz dijital medya ortamlarında, internetin güvenli bir ortam yaratamadığının aksini söylemek beklenilemezdir. Bu bağlamda internetin güvenli bir araç olarak tanınabilmesi için ilk olarak insanların bireysel özgürlüklerini ve haklarını doğrudan veya dolaylı olarak tehdit edici şiddet içerikli davranışların eyleme dönüşmesini engellemek ile mümkün olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bireylerin, sosyal medya profillerinin gizlilik ayarlarını herkese açık yerine gizli veya kilitli olarak tercih etmeleri, güven duygusunun henüz gelişmediği internet ortamında oluşabilecek şiddet içerikli davranışlara karşı bireylerin kendilerini koruma girişiminin bir sonucu olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışma kapsamındaki 17 adet dijital şiddet örneği alt kategorilere bölünerek toplamda 3 dijital şiddet türü (dijital taciz, dijital takip ve saldırı, dijital itibar zedeleme) elde edilmiştir. Bireylerin en fazla maruz kaldıkları dijital şiddet türlerinin sırasıyla ‘dijital taciz’, ‘dijital takip ve saldırı’ ve ‘dijital itibar zedeleme’ olarak tespit edilmiştir. En fazla karşılaşılan dijital şiddet örnekleri ise sırasıyla ‘rahatsız edici/istenmeyen mesajlar gönderilmesi’, ‘kişisel hesaplara girilmeye çalışılması’, ‘telefon üzerinden ısrarlı bir şekilde aranılarak rahatsız edilmek’, ‘sosyal medya profil akışlarının takip/kontrol edilmesi’ ve ‘istek dışında cinsel içerikli mesaj gönderilmesi’ olarak ortaya çıkartılmıştır.

Cinsiyet, yaş, ilişki durumu, eğitim düzeyi, internet kullanım sıklığı fark etmeksizin interneti kullanan her bir birey, hayatlarının bir döneminde bu dijital şiddet örnekleri ile karşılaşabilmektedirler. Bununla beraber yine her bir bireyin karşılaşabileceği dijital şiddet örneklerinin cinsiyete, yaşa, ilişki durumlarına, eğitim düzeylerine ve internet kullanım sıklıklarına göre farklılık gösterdiği de bu araştırmanın vardığı en önemli sonuçlarından biridir.

Sonuç itibarıyla internete erişimi olan ve dijital medya araçlarını bir biçimde kullanan bireylerin yaklaşık %94’ü hayatlarının bir döneminde dijital şiddet davranışlarıyla karşı

karşıya kalma riskiyle yaşasalar da bu bireylerden 13-30 yaş aralığında bulunan, üniversite mezunu olan, ilişkisi olan ve internet aracını günlük 5 saatten fazla kullananların bir dijital şiddet örneğine maruz kalma oranları daha fazladır. Bunun yanında dijital şiddetin cinsiyet farkı gözetmediği de ortaya çıkartılmıştır, ancak kadınların erkeklerden daha fazla dijital şiddet mağduru olduklarını da söylemek mümkündür.

Dijital şiddet davranışlarına maruz kalındığında mağdurların verdikleri duygusal tepki, yaşadıkları özgüven kaybı ve karşılaştıkları duygusal çöküntü faktörlerinin oransal çıktıları hem kadınlar hem erkekler açısından birbirine yakın sonuçlar vermiş olsa da erkeklerin maruz kaldıkları dijital şiddet karşısında şiddeti uygulayan kişilerden intikam almak istemelerinin oranın fazla olması dikkat çekmektedir. Öte yandan dijital şiddete maruz kalındığında bireylerin yoğunluklu olarak şiddeti uygulayan kişileri engelledikleri ve sohbet mesajlarını sildikleri görülmüştür. Bu noktada da kadın ve erkek mağdurların, maruz kaldıkları dijital şiddet örneklerine karşı yakın oranlarda önlem aldıkları gözlemlenmekle beraber erkek mağdurların dijital şiddet karşısında hiçbir şey yapmadıkları da göze çarpan sonuçlar arasında yer almaktadır. Maruz kalınan dijital şiddet davranışları karşısında herhangi bir yerden ya da kişiden yardım talebinde bulunmama nedenlerine bakıldığında erkek mağdurların yoğunlukla hukuka güvenmediklerini belirtmeleri, bir anlamda maruz kaldıkları dijital şiddet davranışları karşısında neden hiçbir şey yapmadıklarını açıklar niteliktedir. Ancak dijital şiddet mağduru olan erkek bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet örnekleri karşısında intikam almak isteme duygusu içerisine girmelerinin ve diğer yandan da maruz kalınan şiddet örnekleri karşısında hiçbir bir şey yapmamalarının ayrıca ele alınıp incelenmesinin daha yararlı olacağı düşünülmektedir.

Son olarak araştırma bulgularının genel bir çerçevede değerlendirilerek varılan sonuçlar ışığında birtakım öneriler sunmak yerinde olacaktır. Bu bağlamda dijital şiddet konusuyla ilgili bu çalışmanın sunacağı en önemli önerinin hiç şüphesiz ki dijital şiddet davranışlarının önlenmesine ilişkin olduğudur. Bu çalışmanın en başından beri ele aldığı, tartıştığı ve araştırma bulgularında da deneyimlediği üzere öncelikle dijital şiddet davranışları ile ilgili alınabilecek önlemler kapsamında dijital şiddeti cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, coğrafi konum gibi demografik özellikleri gözetmeden ele almak gerekmekte ve bu bağlamdan çıkmadan koruyucu önlemler planlanmalıdır. Çünkü dijital şiddet, dijital medyadadır. Dijital medya ise bireyleri cinsiyetlerine, yaşlarına, eğitim düzeylerine, gelir düzeylerine veya yaşadıkları coğrafi bölgelere göre ayırt etmeden, doğrudan kullanıcı kimliği tanımakta ve bireylerin özgürce etkileşimde bulunmalarının önünü açmaktadır. Bu özgürlük ise başkalarının özgürlüğünü kısıtlayacak, engelleyecek zarar verici eylemlere

dönüşebilmektedir. Dolayısıyla dijital şiddet kullanıcı sorunu olarak ortaya çıkan bir şiddet türüdür.

3.4.2. Öneriler

- Kullanıcı sorunu olarak ortaya çıkan dijital şiddet, şiddetin yeni bir türü olarak ilgili çalışmalarda konu edilebilir.
- Dijital şiddete maruz kalan bireylerin karşılaştığı psikolojik sorunlar için tedavi yöntemleri hazırlanabilir.
- Dijital şiddet ile karşılaşma oranlarının en aza indirilebilmesi için dijital medya okuryazarlığının ve internet güvenliğinin önemi yadsınmamalıdır. Bu konulara yönelik eğitim programları hazırlanabilir.
- E-posta hizmetleri, sosyal medya uygulamaları gibi tüm dijital medya platformlarında bireylerin gerçek kimlikleri dışında farklı bilgiler kullanarak anonim hesap yaratmanın önüne geçilmelidir.
- Dijital şiddet ile karşılaşıldığında neler yapılabileceğine yönelik bilgilendirmeler internet üzerinden yayınlanabilir. Ayrıca dijital şiddet ile ilgili olarak acilen yasal düzenlemelerin uygulamaya geçirilmesinin hayati önem taşıdığı düşünülmektedir.
- Dijital şiddet eylemleri ile karşı karşıya kalan bireylerin, deneyimlerini birbirleri ile paylaşabilecekleri bir altyapının oluşturulmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.
- Bu araştırmada konu edilen dijital şiddet ile ilgili veriler nicel veri toplama araçlarından anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Dijital şiddetin nitel veri toplama araçları kullanılarak da araştırılmasının Türkçe alanyazında dijital şiddet başlığı altında alternatif bir bilimsel çalışma oluşturacağı düşünülmektedir.
- Bu araştırmanın örneklemini 13 yaş üstü Facebook kullanıcısı oluşturmaktadır. Dijital şiddet ile ilgili yapılacak araştırmalar, farklı sosyal medya uygulamaları seçilerek oluşturulacak örneklem boyutları üzerinden de yapılabilir.
- Dijital şiddet, internet erişimi olan, cep telefonu gibi dijital medya araçları kullanan tüm bireylerin hayatlarının bir dönemimde maruz kalabileceği bir şiddet türüdür. Bu bağlamda farklı birey gruplarının da (engelli bireyler, mülteci bireyler, LGBT bireyler) kategorileştirilerek dijital şiddet ile ilgili yaşadıkları deneyimlerin araştırılacağı çalışmalar yapılabilir.
- Dijital şiddete maruz kalan bireylerin maruz kaldıkları dijital şiddet ile ilgili baş etme yöntemleri olarak ne gibi eylemlere başvurdukları üzerinden kategorileştirilmiş nicel ve nitel çalışmalar yapılabilir.

- Dijital şiddetin bireyler üzerinde oluşturduğu psikolojik etkilerine yönelik nicel ve nitel araştırmalar yapılabilir.
- Dijital şiddet mağdurlarının, maruz kaldıkları dijital şiddet davranışları karşısında bir yerden veya kişiden yardım talebinde bulunmama nedenleri üzerine nicel ve nitel araştırmalar yapılabilir.
- Dijital şiddet konusunda ölçek geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abdiyev, F. (2017). *Satın Alma Sürecinde Dijital Medya Kanallarının Kullanımı ve Müşteri Memnuniyeti: T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Adıgüzel, Y. (2017). “Geleneksel Medya ve İlişkiler”. İ. Vural ve U. Eriş (Ed.). *Medya İlişkileri*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 26-45.
- Aghaei, S.; Nematbakhsh, M. A.; Farsani, H. K. (2012). “Evolution of the World Wide Web: From Web 1.0 to Eb 4.0.” *International Journal of Web & Semantic Technology*, 3(1): 1-10.
- Akca Baştürk, E., Sayımer, İ., Balaban Salı, J. ve Ergün Başak, B. (2015). TÜBİTAK SOBAG 113K170 Proje Sonuç Raporu.
- Akgülgil, G. N. (2018). *Yeni Medya Sanatı Üzerine Fenomenolojik Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Akyıldız, F. (2019). *Habere Ulaşmada Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya Geçiş*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akgün, S. (2019). “Adil Dünya İnancı ve Toplumsal Sonuçları”. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20): 2227-2247.
- Alcatel-Lucent. (2008). *New Communication Behaviours in a Web 2.0 World Changes, Challenges and Opportunities in the era of the Information Revolution*.
- Alemdar, K ve Uzun, R. (2013). *Herkes İçin Gazetecilik*. Tanyeri Kitap, Ankara.
- Altunay, A. (2012). “Geleneksel Medyadan Yeni Medyaya: Görüntü Yüzeyi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27: 33-44.
- Arıca, O. T. (2011). “Siber Zorbalık: Gençlerimizi Bekleyen Yeni Tehlike”. *Kariyer Penceresi*, 2(6): 10-12.
- Arık, E. (2018). *Dijital Mahremiyet: Yeni Medya ve Gözetim Toplumu*. Literatürk Academia Yayınları, Konya.
- Arklan, Ü. ve Kartal, N. Z. (2018). “Y Kuşağının İçerik Tüketicisi Olarak YouTube Kullanımı: Kullanım Amaçları, Kullanım Düzeyleri ve Takip Edilen İçerikler Üzerine Bir Araştırma”. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6 (2): 929-965.

- Armağan, A. (2013). “Kimlik Yapılarında Değişim ve Sanallaşan Kimlik Sunumları: Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma”. *Akademik Bakış Dergisi*, (37): 1-20.
- Arslan, S. (2020). “Siber Zorbalık Motivleri”. İ. Tanrıkulu (Ed). *Siber Zorbalık*. Anı Yayıncılık, Ankara, 118-145.
- Arslan, Y. (2015). “Okullarda Yaşanan Şiddet Olaylarının Düzey ve Dinamiklerini Anlamak: Batman Merkez Örneği / Türkiye”. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (5): 1-17.
- Arslan Çelik, B. B. (2020). “Şiddete Uğrayanların Hukuki Hakları”. B. Urhan ve A. Güdekli (Ed.), *Şiddet*. Gazi Kitabevi, Ankara, 235-274.
- Asıcı, E. (2020). “Siber Zorbalık ve Kişilik Özellikleri”. İ. Tanrıkulu (Ed). *Siber Zorbalık*. Anı Yayıncılık, Ankara, 52-93.
- Aslan, A., ve Önay Doğan, B. (2017). “Çevrimiçi Şiddet: Bir Siber Zorbalık Alanı Olarak “Potins” Örneği”. *Marmara İletişim Dergisi*, (27): 95-119.
- Aslan E. Ş. ve Kolancı D. (2018). “Semantik Web’in Marka İtibarına Etkisi Üzerine Bir Araştırma”. *The Journal of International Scientific Researches*, 3(4): 208-220.
- Atık, G. (2020). “Siber Zorbalığı Azaltmak ve Önlemek İçin Neler Yapılabilir?”. İ. Tanrıkulu (Ed). *Siber Zorbalık*. Anı Yayıncılık, Ankara, 242-268.
- Ayan, B. (2016). *Sosyal Ağlar Tarihi*. Abaküs Yayınları. İstanbul.
- Aydeniz, H. (2012). *Medyayı Tanımak*. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.
- Aydoğdu, K. İ. (2015). “Dijital Oyunlar ve Dijital Şiddet Farkındalığı Ebeveyn ve Çocuklar Üzerinde Yapılan Karşılaştırmalı Bir Analiz”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (36): 806–818.
- Ayerdem, İ. T. (2019). *Türkiye’deki Dijital Medya Platformları ve İzler Kitle Profili*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aytekin, Ç. (2012). “Yeni Medyada Sosyal Ağ Uygulaması Olarak Twitter ve Fikir Madenciliği”. D. Yengin (Ed.). *Yeni Medya ve. Anahtar Kitaplar Yayınevi*, İstanbul, 102-122.
- Barutçu Yıldırım, F. (2020). “Siber Zorbalığın Sonuçları”. İ. Tanrıkulu (Ed). *Siber Zorbalık*. Anı Yayıncılık, Ankara, 210-222.
- Başlar, G. (2013). “Yeni Medyanın Gelişimi ve Dijital Kapitalizm”. *XV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 23-25 Ocak 2013, Antalya, 823-831.
- Baştürk, E. (2020). *Çevrimiçi Riskler ve Siber Zorbalık*. Elma Yayınevi, Ankara.
- Bayrak, T. (2017). “Sosyal Medyada Dijital Etik: Twitter’da Şiddet İçerikli İletilerin İncelenmesi”. *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 1 (1): 32-46.

- Bayram, N., ve Saylı, M. (2013). “Üniversite Öğrencileri Arasında Siber Zorbalık Davranışı”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71 (1): 107-116.
- Binark, M. ve Löker, K. (2011). *Sivil Toplum Örgütleri İçin Bilişim Rehberi*. Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, Ankara.
- Boyd, D. M. ve Ellison, N. (2008). “Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship”. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13: 210-230.
- Burton, G. (2002). *More Than Meets the Eye: An Introduction to Media Studies*. Arnold, London.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). “Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı”. Pegem Akademi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). “Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı”. Pegem Akademi, Ankara.
- Campbell, M. A. (2005). “Cyber Bullying: An Old Problem in a New Guise?”. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 15(1): 68-76.
- Carey, W. J. (1967). “Harold Adams Innis and Marshall McLuhan”. *The Antioch Review*, 27(1): 5-39.
- Carey, J. (1997). “The Chicago School and the History of Mass Communication Research”, *James Carey: A Critical Reader*. E. S. Munson ve C. A. Warren (drl.). University of Minnesota Press, Minneapolis London.
- Castells, M. (2016). *İletişim Gücü*. (Çev. E. Kılıç), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Cebecioğlu, G, Altıparmak, İ. (2017). “Dijital Şiddet: Sosyal Paylaşım Ağları Üzerine Bir Araştırma”. *Sakarya University Journal of Education*, 7 (2): 423-431.
- Choudhury, N. (2014). “World Wide Web and Its Journey From Web 1.0 to Web 4.0”. *International Journal of Computer Science and Information Technologies*, 5(6): 8096-8100.
- Comte, A. (1964-1966). “Pozitif Felsefe Dersleri”. (Çev. Ü. Meriç), *Sosyoloji Dergisi*, 19, 20: 216-258.
- Copet-Rougier, E. (1989). “‘Le Mal Court’: Başsız Bir Toplumda Görünen ve Görünmeyen Şiddet: Kamerun’daki Mkakolar”. D. Riches (Ed). *Antropolojik Açından Şiddet* (Çev. D. Hattatoğlu), Ayrıntı Yayınevi, İstanbul.
- Çalhan, R (2008). *Çocuğa Şiddetin Basında Sunumu: Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman Gazetelerinde Çocuk ve Şiddet Haberleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Çalışkan, M., Mencik, Y. (2015). “Değişen Dünyanın Yeni Yüzü: Sosyal Medya”. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (50): 254-277.
- Çelik, T. ve Tekin, Y. (2015). “Sosyal Medyanın Bireyler Üzerindeki Olumsuz Etkilerine İlişkin Bir Örnek: Siber Zorbalık”. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 36: 343-355.
- Çetin, F. H., Uçar, H. N., Ersoy, S. A., Kılınç, K., Güler, H. A., Türkoğlu, S. (2019). “Kaygı Bozukluğu Olan Ergenlerde Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet: Kontrollü Bir Çalışma”. *Cukurova Medical Journal*, (44): 133-139.
- Çetinkaya Yıldız, E. ve Derin, S. (2020). “Siber Zorbalık Kuramları”. İ. Tanrıkulu (Ed). *Siber Zorbalık*. Anı Yayıncılık, Ankara, 163-209.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). “Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları”. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Değirmencioğlu, G. (2016). “Dijitalleşme Çağında Gazeteciliğin Geleceği ve İnovasyon Haberciliği”. *TRT Akademi Dergisi*, 1(2): 590-606.
- Demirli, C. ve Kütük, Ö. F. (2010). “Anlamsal Web (Web 3.0) ve Ontolojilerine Genel Bir Bakış”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 9(18): 97-107.
- Dijk, V. J. (2018). *Ağ Toplumu*. (Çev. Ö. Sakin), Kafka Yayınları, İstanbul.
- Doğan, Ş.E. (2019). *Gelenekselden Sayısala: Türkiye’de Fanzin Yayıncılığı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dumanlı Kürkçü, D. (2017). “Twitter Kullanıcılarının Cinsel İstismar Olaylarına Verdikleri Tepkiler: Kullanıcıların Profili ve İçerik Analizi”. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53-65.
- Dursun, Y. (2011). “Şiddetin İzini Sürmek: Şiddet Nedir?”. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 12: 1-18.
- Ekinci, O., Kayapalı Yıldırım, S. (2020). *Siber Zorbalık*. Nobel Bilimsel Eserler, Ankara.
- Erdoğan, İ. (2011). *İletişimi Anlamak*. Erk Yayınları, Ankara.
- European Institute for Gender Equality. EIGE. (2017). *Cyber Violence Against Women and Girls*.
- Eroğlu, Y., Aktepe, E., Akbaba, S., Işık, A. Özkorumak, E. (2015). “Siber Zorbalık ve Mağduriyetin Yaygınlığı ve Risk Faktörlerinin İncelenmesi”. *Eğitim ve Bilim*, 40(177): 93-107.
- Eşkinat, R. (2013). “Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet (Boşanmış Kadınlara Yönelik Araştırma”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (37): 289-302.

- Farajova, A. (2018). *Azerbaycan ve Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Geleneksel ve Dijital Medya Kullanımları ve Doyumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Fiske, J. (2017). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (Çev. S. İrvan), Pharmakon Yayınevi, Ankara.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., Hyun, H. H. (2012). *How To Desing And Evaluaate Research In Education*. (Eighth Edition). McGraw-Hill, New York.
- Freud, S. (2008). *Psikanaliz Üzerine*. (Çev. A. A. Öneş), Say Yayınları, İstanbul.
- Gazaz, D. C. (2020). “Şiddet İnsanın İçinde, İnsan Şiddetin İçinde: Şiddetin Kısa Tarihi”. B. Urhan ve A. Güdekli (Ed.), *Şiddet*. Gazi Kitabevi, Ankara, 23-54.
- Genç, Y., Altıparmak, İ. B., Ustabası Gündüz, D. (2019). “Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2): 391-408.
- Gerbner, G. (2010). *Kitle İletişim Kuramları*. (Çev. E. Mutlu), Ütopya Yayınları, Ankara.
- Giray, F. S. (2009). *Suç İşlemiş ve İşlememiş Ergenlerin Adil Dünya İnancı ve Bağışlayıcılık Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gökkaya, F. ve Tekinsav Sütçü, S. (2014). “Çocuklar İçin Zorbalıkla İlgili Bilişler Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(1): 54-63.
- Güler, G. (2017). “Sosyal Medya Ortamında Şiddet Söylemi: Instagram’da Reina Saldırısı Yorumları”. *I. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı*, 501-508.
- Günay, M. (2012). “6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler”. *TAAD*, 1(10): 647-686.
- Güneş, A. (2017). “Cinsel İstismar Olgusu ve Mahremiyet Eğitimi”. *İnsan & Toplum*, 7(2): 25-67.
- Güngör, N. (2016). *İletişim: Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Hazar, M. (2011). “Sosyal Medya Bağımlılığı-Bir Alan Çalışması”. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32: 151-175.
- Hekim, H. ve Başbüyük, O. (2013). “Siber Suçlar ve Türkiye’nin Siber Güvenlik Politikaları”. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 4(2): 135-158.
- Horzum, M. B. ve Ayas, T., (2013). “Rehber Öğretmenlerin Sanal Zorbalık Farkındalık Düzeyinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3): 195-205.

- İnanlı, S, M. (2009). *Televizyondaki Çocuk Programlarının Beş-Altı Yaş Çocukları İçin Sözel Şiddet ve Antisosyal Sözcükler İçerme Durumunun İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İsmayılzade, L. (2017). “Sanal Dünyada Sanal Dönüşüm”. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(3): 227-236.
- Kan, A. (2016). “Kırsal Alanda Kadın ve Yoksulluk”. *Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi*, 16: 52-56.
- Kandemir Özdiñç, N. ve Özdiñç, F. (2020). “Siber Zorbalığı Önleme ve Müdahale Programları”. İ. Tanrıkulu (Ed). *Siber Zorbalık*. Anı Yayıncılık, Ankara, 223-241.
- Kaplan, A. M. ve Haenlein, M. (2010). “Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media”. *Business Horizons*, 53(1): 59-68.
- Karabacak, H. ve Kuyucu, N. (2017). *Kadına Yönelik Şiddet Karşısında Yasal Haklarımız*. Kadın Dayanışma Vakfı.
- Karabulut, V. (2017). “İnternetle İlgili Bağımlılık Ötesi Sorunlar”. 11. *Ulusal Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi*, 23-26 Kasım 2017, Antalya, 48-49.
- Karaduman, M. (2002). *Değişen İletişim Ortamı, Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Karaduman, M. (2005). “İnternet ve Gazetecilik”, *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya*. S. Alankuş (drl.). IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Karaduman, M. (2011). “Sosyal Medya, Geleneksel Medyanın Alternatifi Olabilir mi?”. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (6): 47-64.
- Karagöz, Y. ve Kösterelioğlu, İ. (2008). “İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin Faktör Analizi Metodu ile Geliştirilmesi”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21: 81-98.
- Karcı, H. D. (2020). “Dijital Şiddet Namı Diğer Siber Zorbalık”. B. Urhan ve A. Güdekli (Ed.), *Şiddet*. Gazi Kitabevi, Ankara, 215-233.
- Karınca, E. (2011). *Sorularla Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Afşaroğlu Matbaası, Ankara Barosu Başkanlığı.
- Kavuk Kalender, M. ve Keser, H. (2020). “Sosyal Paylaşım Siteleri ve Siber Zorbalık”. İ. Tanrıkulu (Ed). *Siber Zorbalık*. Anı Yayıncılık, Ankara, 94-117.
- Kaya İlhan, Ç. (2019). *Televizyon Haberciliğinde Yeni Medyanın Kullanımı: Whatsapp İhbar Hattı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kayış, A. (2005). "Parametrik Hipotez Testler, SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri". Ş. Kalaycı (Ed). Asil Yayınları, Ankara.
- Kılıç, M. (2014). "Gençliğin Şiddet Algısı: Düzce İli Örneği". A. Ertuğrul (Ed.), *Düzce'de Tarih ve Kültür*. Gaye Kitabevi, Bursa, 216-224.
- Kılıç, N. (2019). "Geleneksel Medya ile Yeni Medyanın Karşılaştırılması: Kuramsal Bir Analiz Çalışması". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(36): 227-239.
- Kırık, M.A. (2017). "Yeni Medya Aracılığıyla Değişen İletişim Süreci: Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Konumu". *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1): 230-261.
- Kim, W., Jeong, O. R., and Lee, S. W., (2010) "On Social Web Sites" *Journal Information Systems*, 35: 215-236.
- Kowalski, R. M., Limber, S. P., Agatston, P. W. (2008). *Cyber Bullying: Bullying in the Digital Age*. Blackwell Publishing, Singapore.
- Kurşun, H. (2017). *Medyadaki Şiddet Olgusunun Toplumsal Hayata Yansıması Hakkında Niceliksel Araştırma: Gaziantep İl Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kutlu Özkan, T. (2014). *Yeni İletişim Teknolojileri Bağlamında Yeni Gazeteci Kimliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kutup, N. (2010). "İnternet ve Sanat, Yeni Medya ve net.art". *XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*. 10-12 Şubat 2010, Muğla, 9-20.
- Lovink, G. (2017). *Sosyal Medyanın Dipsiz Kuyusu*. (Çev. D. Esen), Otonom Yayıncılık, İstanbul.
- Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. The MIT Press Cambridge, Massachusetts London, England.
- Mavnacıoğlu, K. (2009). "İnternette Kullanıcıların Oluşturduğu ve Dağıttığı İçeriklerin Etik Açından İncelenmesi: Sosyal Medya Örnekleri." *Medya ve Etik Sempozyumu*. 7-9 Ekim 2009, Elazığ, 63-73.
- Mayfield, A. (2008). *What is Social Media?*. Forrester Research Social Computing, England.
- McQuail, D. ve Windahl, S. (1993). *Communication Models*. Routledge, London and New York.
- Mert, S. (2019). *Sanal Etkileşim ve Sanal Kimlikler: Facebook Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- Michaud, Y. (1991). *Cep Üniversitesi Şiddet*. (Çev. C. Muhtaroglu), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Moses, R. (1996). *Şiddet Nerede Başlıyor?*. (Çev. A. Kul). Cogito Dergisi, sayı 6, 7.
- Narin, F. B. (2016). "İnternet Gazeteciliğinde Hipermetin Üretimi". *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 43: 118-149
- Nunnally, J. C. (1978). "Psychometric Theory". New York: McGraw-Hill. PewInternet.
- Odabaşı, H. F., Mısırlı. Ö., Güneş. S., Timar, Z., Ersoy, M., Som, S., Dönmez, F. İ., Akçak, O., Erol, O. (2012). "Eğitim İçin Yeni Bir Ortam: Twitter". *Anadolu Journal of Educational Sciences International (AJESI)*, 2(1): 89-103.
- Oskay, Ü. (2017). *İletişimin ABC'si*. İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Özarslan, Z. (2013). "Yeni Medya Ortamlarında LGBT Bireylere Karşı Üretilen Nefret Söylemi". *Yeni Medya Çalışmaları: Kuram, Yöntem, Uygulama ve Siyasa I. Ulusal Kongresi Kongre Kitabı*. 7-8 Mayıs 2013, Kocaeli, 352-365.
- Özaşçılar, M. (2016). "Şiddet Davranışının Nedenlerini Açıklamada Biyolojik Temelli Kuramların Rolü". *Türk Psikoloji Yazıları*, 19 (Özel Sayı): 16-28.
- Özçetin, B. (2019). *Kitle İletişim Kuramları: Kavramlar, Okullar, Modeller*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Özdemir, B. (2019). *Sosyal Medyada Gerçeklik ve Sanal Kimlik İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, J. (2019). *Otoriter Kimlik Yapısının Flört Şiddeti Üzerine Etkisi: Çukurova Üniversitesi Adana Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Özer, Ö. (2010). *Liberal Basın*. Literatürk Yayınları, Konya.
- Özmen, O. (2020). "Siber Zorbalığı Ölçmek İçin Kullanılan Testler". İ. Tanrikulu (Ed). *Siber Zorbalık*. Anı Yayıncılık, Ankara, 146-162.
- Özmen, Ş. Y. (2018). "Dijital Şiddet, Siber Zorbalık ve Yeni Medya Okuryazarlığı Üzerine Bir Değerlendirme". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61): 958-966.
- Öztürk, S. (2016). "Yeni Medya Kavramının Antropolojik Bir Konumlanmadan Kritiği", *2.Uluslararası Medya Çalışmaları Kongresi*, 20- 23 Nisan 2016, Antalya, 289-303.
- Palabıyıkoglu, R. (1997). "Medya ve Şiddet". *Kriz Dergisi*, 5 (2): 123-126.
- Polat, O. (2017). "Şiddet". *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1): 15-34.

- Postman, N. (2006). *Teknopoli: Yeni Dünya Düzeni*. (Çev. M. E. Yılmaz), Paradigma Yayıncılık, İstanbul.
- Rafaeli, S. (1988). "Interactivity: From New Media to Communication". S. Pingree, R. P. Hawkins, J. M. Wiemann. (Ed.). *Advancing Communication Science: Merging Mass and Interpersonal Processes*. Sage, Newbury Park, 110-134.
- Sarı, O. (2018). *Geleneksel Medya ve Yeni Medyanın Reklam Politikaları Açısından Karşılaştırmalı Analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Savaş, S. (2020). *İmaj Üretiminde Dijital Medya'nın Rolü: Kurumların Oluşturmaya Çalıştıkları İmajın Tüketicilere Ne Oranda Yansıdığına Yönelik Bir Çalışma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Seçkin, Z. (2017). *Örgütlerde Mobbing ve Siber Zorbalık*. Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya.
- Slonje, R., Smith, P. K., Frisen, A. (2012). "The Nature of Cyberbullying and Strategies for Prevention." *Computers in Human Behavior*, ss:1-7.
- Soydan, E. ve Alpaslan, N. (2014). "Medyanın Doğal Afetlerdeki İşlevi". *İstanbul Journal of Social Sciences Summer*, 7:53-64.
- Soydınç, L. (2018). *Kadın Sığınağı Modellerinin Kadınların Ruh Sağlığına Etkisi Üzerine Nitel Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Soydınç, L. (2019). *Türkiye'de Kadın Sığınaklarına Yönelik Feminist Model Tartışmaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sünetçi, B., Say, A., Gümüştepe, B., Enginkaya, B., Yıldızdoğan, Ç., Yalçın, M. (2016). "Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti Algıları Üzerine Bir Araştırma". *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 16(1): 56-83.
- Sütçü, S. C. (2012). "Sosyal Medyaya Girmeden Önce Bilinmesi Gerekenler". D. Yengin (Ed.). *Yeni Medya ve. Anahtar Kitaplar Yayınevi*, İstanbul, 74-89.
- Stokes, R. (2009). *eMarketing The Essential Guide to Online Marketing*, Second Edition, Quirk eMarketing (Pty) Ltd.
- Şeker, T. B. (2005). "Bilgi Teknolojilerindeki Gelişmeler Çerçevesinde Bilgiye Erişimin Yeni Boyutları." *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13: 377-391.
- Şener, G. (2013). "Sosyal Medyada Mahrem İlişkiler, Gözetleme ve Dijital Şiddet". *Akademik Bilişim 2013 Konferansı*. 23-25 Ocak 2013, Antalya.

- Şener, G. (2013). “Sosyal Ağlarda Mahremiyet ve Yeni Mahremiyet Stratejileri”. *Yeni Medya Çalışmaları: Kuram, Yöntem, Uygulama ve Siyasa I. Ulusal Kongresi Kongre Kitabı*. 7-8 Mayıs 2013, Kocaeli, 396-405.
- Tahiroğlu, A. Y., Çelik, G. G., Bahalı, K., Avcı, A. (2010). “Medyanın Çocuk ve Gençler Üzerine Olumsuz Etkileri; Şiddet Eğilimi ve İnternet Bağımlılığı”. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 48 (1): 19-30.
- Tamer, N., Vatanartıran, S. (2014). “Ergenlerin Teknolojik Zorbalık Algıları”. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 1(2): 1-20.
- Tamer, N. (2014). *Ergenlerin Teknolojik Zorbalık Algıları ve Buna Yönelik Teknolojik Zorbalık Farkındalığı Eğitimi: Pilot Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Temur Şimşekcan, N. (2018). *Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Başka Bir Biçimi: Siber Şiddet*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Tokatlı, M. (2016). “Yeni Medya'nın Geleneksel Medya Ve Halkla İlişkiler Meslek Alanı Üzerine Etkileri”. *Journal of International Social Research*, 9(45): 877- 886.
- Topuz, H. (1973). *Türk Basın Tarihi*. Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Turan, H. (2017). “Sosyal Medya’da Şiddet: Sağduyunun Yitiminde Başkalık ve Kendilik Deneyimleri”. *Marmara İletişim Dergisi*, (27): 121-133.
- Turan, S. G. ve Dilmən, N. E. (2016). “Bilişim Okuryazarlığı Bağlamında Siber Şiddetin Meşrulaştırılması”. *Yeni Symposium*, 54(3): 25-29.
- Türkileri İnselsöz, N. ve Uçanok, Z. (2013). “Ergenlerde Sanal Zorbalık: Nedenler, Duygular ve Baş Etme Yollarının Niteliksel Analizi”. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32): 20-44.
- Ulusoy, B. (2012). “İletişim Nedir? Nasıl Olmalıdır?”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (13): 233-239.
- Usluata, A. (1994). *İletişim*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Usta, A. (2012). “Bilimsel Araştırmalarda Yapısal Etmenler ve Evreler”. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi İdari Bilimler* 1 (1): 97-112.
- Uysal, M. (2006). “Medya ve Şiddet”. *Toplumsal Bir Sorun Olarak Şiddet Sempozyumu*, 20 Mayıs 2006, Ankara, 121-127.
- Üzümçeker, E. ve Akfırat, S. (2018). “Kadın Cinayetlerine Yönelik Atıfların Cinsiyet Grubuyla Özdeşleşme, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Siyasi İdeolojilerle İlişkisi”. *Psikoloji Çalışmaları*, 38(1): 1-32.

- Vandebosch, H., Van Cleemput, K. (2008). "Defining Cyberbullying: A Qualitative Research into the Perceptions of Youngsters". *Cyberpsychology & Behavior*, 11(4): 499-503.
- Van Dijk, J. (2018). *Ağ Toplumu*. (Çev. Ö. Sakin). Kafka Kitap, İstanbul.
- Varjas, K., Talley, J., Meyers, J., Parris, L., Cutts, H. (2010). "High School Students' Perceptions of Motivations for Cyberbullying: An Exploratory Study". *Western Journal of Emergency Medicine*, 11(3): 269-273.
- Yalçın, N. (2015). *Sosyal Medyada Simgesel Şiddet: Ekşi Sözlük Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Yaman, E., Eroğlu, Y., Peker, A. (2011). *Başa Çıkma Stratejileriyle Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık*. Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Yanık, A. (2016). "Yeni Medya Nedir Ne Değildir?". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45): 898-910.
- Yar, M. (2012). "Crime, Media and the will-to Representation: Reconsidering Relationships in the New Media Age". *Crime Media Culture*, 8(3): 245-260.
- Yavuz C.M. ve Haseki İ.M. (2012). "Konaklama İşletmelerinde E-Pazarlama Uygulamaları: E-Medya Araçları Temelinde Bir Model Önerisi". *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2): 116-137.
- Yavuz, F. (2006). *Terör Eylemlerinin Kitle İletişim Araçlarında Sunumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yaylagül, L. (2017). *Kitle İletişim Kuramları: Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Dipnot Yayınları, Ankara.
- Yazıcı, T. (2015). "Kişilerarası İletişimde Anlık Mesajlaşma Uygulamalarının Yeri: Whatsapp Uygulaması İle İlgili Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme". *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(4): 1334-1356.
- Yengin, D. (2012). "Yeni Medyaya Eleştirel Bakış". D. Yengin (Ed.). *Yeni Medya ve. Anahtar Kitaplar* Yayınevi, İstanbul, 123-133.
- Yenilmez, Y., Seferoğlu, S. S. (2013). "Sanal Zorbalık ve Öğretmenlerin Farkındalık Durumlarına Bir Bakış". *Eğitim ve Bilim*, 38(168): 420-432.
- Yıldırım, E. (2019). *Sosyal Medyada Kadınlara Yönelik Dijital Şiddet*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, E. (2016). "Elektronik Ağızdan Ağıza İletişim: Tüketicilerin Elektronik Platformlarda Yorum Yazma Davranışını Etkileyen Faktörler". *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 7(15):156-175.

- Yüzer, V. T. (2006). “Günlük Yaşamda İnternet ve Medya İlişkileri”. *Selçuk İletişim*, 4(2): 86-96.
- Willard, N. E. (2007). *Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to the Challenge of Online Social Aggression, Threats, and Distress*. Research Press, U.S.A.
- World Health Organization. (2002). World Report on Violence and Health: Summary, Geneva.
- Zorlu, Y. (2016). “Medyadaki Şiddet ve Etkileri”. *Humanities Sciences*, 11 (1): 13-32.

İnternet Kaynakları

- Barındık, G., “Dijital şiddet nedir? Teknolojinin yarattığı yeni şiddet alanı”. <https://indigodergisi.com/2018/11/dijital-siddet-nedir/> (erişim tarihi: 10.10.2019).
- Barındık, G., “İSKİ skandalı nasıl ortaya çıktı? Yıldırım Çavlı kimdir?”. <https://indigodergisi.com/2017/04/iski-skandali-yildirim-cavli-kimdir/> (erişim tarihi: 15.03.2020).
- Barındık, G., “İnsanlar işlerini yaptıkları için sevinir olduk”. <https://indigodergisi.com/2017/08/asena-melisa-saglam-sevinir-olduk/> (erişim tarihi: 31.03.2020).
- Basın Kanunu. (2004, 9 Haziran). Resmi Gazete (Sayı: 25504). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5187.pdf>
- İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun. (2007, 4 Mayıs). Resmi Gazete (Sayı: 26530). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5651.pdf>
- Keten, T. E., “Sosyal Medya Çağının Günah Keçisi: Tiktok” <https://t24.com.tr/yazarlar/emre-tansu-keten-sosyal-medya/sosyal-medya-caginin-gunah-kecisi-tiktok,24340> (erişim tarihi: 20.04.2020).
- Siddique, H., “Girl, 15, sentenced to eight years over bullying death of Rosimeiri Boxall”. <https://www.theguardian.com/uk/2009/dec/15/hatice-can-sentenced-bullying-death> (erişim tarihi: 05.02.2020).
- Soybaş, F., “Biz Ne Ara Bu Kadar Gaddar Olduk”. <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/fulya-soybas/biz-ne-ara-bu-kadar-gaddar-olduk-41498041> (erişim tarihi: 31.03.2020).
- The Canadian Press., “Weeks after posting haunting Youtube video on her years of torment at classmates' hands, 15-year-old B.C. girl commits suicide”.

- <https://nationalpost.com/news/canada/amanda-todd-suicide-2012> (erişim tarihi: 15.04.2020)
- TÜİK. (2017). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028 (erişim tarihi: 18.11.2019).
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982, 18 Ekim). Resmi Gazete (Sayı: 17863). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>
- Türk Ceza Kanunu. (2004, 26 Eylül). Resmi Gazete (Sayı: 25611). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
- Türk Medeni Kanunu. (2001, 22 Kasım). Resmi Gazete (Sayı: 24607). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2015” <https://wearesocial.com/digital-social-mobile-worldwide-2015> (erişim tarihi: 10.04.2020).
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2016” <https://wearesocial.com/digital-in-2016> (erişim tarihi: 10.04.2020).
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2017” <https://wearesocial.com/digital-in-2017> (erişim tarihi: 10.04.2020).
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2018” <https://wearesocial.com/global-digital-report-2018> (erişim tarihi: 10.04.2020).
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2019” <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019> (erişim tarihi: 10.04.2020).
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2020” <https://wearesocial.com/digital-2020> (erişim tarihi: 10.04.2020).
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2015 Turkey” <https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-social-mobile-in-2015> (erişim tarihi: 10.04.2020).
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2016 Turkey” <https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2016> (erişim tarihi: 10.04.2020).
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2017 Turkey” <https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2017-western-asia> (erişim tarihi: 10.04.2020).
- We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2018 Turkey” <https://www.slideshare.net/wearesocial/digital-in-2018-in-western-asia-part-1-northwest-86865983> (erişim tarihi: 10.04.2020).

We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2019 Turkey”
<https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2019-turkey-january-2019-v01>
 (erişim tarihi: 10.04.2020).

We Are Social ve Hootsuite., “Digital in Report 2020 Turkey”
https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2020-turkey-january-2020-v01?qid=b177fc28-dd55-4c55-a652-d74fa95c059b&v=&b=&from_search=1 (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://apps.apple.com/tr/app/tiktok/id835599320?l=tr> (erişim tarihi: 20.04.2020).

<https://www.cnet.com/news/10-most-downloaded-apps-of-the-decade-facebook-dominated-2010-2019/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

<https://www.evrensel.net/haber/44227/diyanethaber-zaytungu-yalanladi/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

<https://www.guidingtech.com/top-tiktok-musically-app-tips-tricks/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

<https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/iste-turkiyedeki-whatsapp-kullanicilarinin-sayisi-41353961> (erişim tarihi: 20.04.2020).

<https://izlemedeyiz.org/projeler/#dogrulukpayicom/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

<https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihleri: 01.10.2019 ve 05.04.2020).

<https://surveysystem.com/sscalc.htm> (erişim tarihi: 01.10.2019).

<https://teyit.org/nedir/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

<http://www.zaytung.com/haberdetay.asp?newsid=198217> (erişim tarihi: 20.04.2020).

EK 1: İNTERNET KULLANICILARINA YÖNELİK DİJİTAL ŞİDDET ANKETİ

Kişilerin dijital medya platformları aracılığıyla şiddet içeren davranışlar sergilemeleri dijital şiddet adı verilen yeni bir şiddet türünü ortaya çıkarmıştır. Dijital şiddet; insanların, teknolojiyi kullanarak diğer insanlara dijital ortamlarda zarar vermeyi amaçladıkları her türlü faaliyettir. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Yüksek Lisans programı tez çalışması kapsamında hazırlanan bu araştırmanın amacı; bireylerin internet ve cep telefonu kullanımı sırasında maruz kaldıkları dijital şiddetin boyutlarını belirlemek ve şiddete verilen tepkiler ile şiddetin kişilerin hayatlarında yarattığı etkileri tespit etmektir. Yaklaşık 10 dakika ayırarak anketi tamamlarsanız çok seviniriz. Araştırma kapsamında kişisel/özel herhangi bir bilgi talep edilmemektedir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgilerin tamamı bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Ankete ilişkin sorularınızı belirtilen mail adresine yönlendirebilirsiniz: Görkem BARINDIK gorkem.barindik@akdeniz.edu.tr

A.1.Günlük internet kullanım sıklığınız nedir?

- ☐ 1 saatten az
- ☐ 1-2 saat
- ☐ 3-4 saat
- ☐ 5-6 saat
- ☐ 6 saatten fazla

A.2.İnternette gezinirken kendinizi güvensiz hissediyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Kısmen
- ☐ Hayır

A.3.İnternet hayatınıza yön veriyor mu?

- ☐ Evet
- ☐ Kısmen
- ☐ Hayır

A.4.Sosyal medyayı hangi kimlikle kullanıyorsunuz?

- ☐ Anonim/Sanal kimlik
- ☐ Gerçek kimlik

A.5.Sosyal medya hesaplarınızı nasıl kullanıyorsunuz?

- ☐ Gizli/Kilitli
- ☐ Herkese Açık

B. Aşağıda internet kullanıcılarının karşılaştıkları bazı dijital şiddet örnekleri verilmiştir. İnternet ve cep telefonu kullanımınızda maruz kaldığınız örnekleri başınıza gelme sıklığına göre işaretleyiniz.

	1.Hiçbir zaman	2.Nadiren	3.Bazen	4.Sıklıkla	5.Her zaman
B.1. Sosyal medya hesaplarınız, e-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden isteğiniz dışında cinsel içerikli mesaj, e-mail, fotoğraf veya video aldınız mı?					
B.2. Sosyal medya hesaplarınız, e-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden mesaj/arama yoluyla cinsel veya fiziksel şiddet tehditleri aldınız mı?					
B.3. E-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden mesaj yoluyla veya sosyal medya paylaşımlarınızın altında kişisel hayatınızla ilgili uygunsuz sorular soruldu mu?					
B.4. Sosyal medya hesaplarınız, e-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden fiziksel özellikleriniz, cinsel kimliğiniz veya herhangi bir özelliğiniz ile ilgili sizi rahatsız eden yorumlar aldınız mı?					
B.5. Sosyal medya hesaplarınız, e-mail adresleriniz ya da cep telefonunuz üzerinden rahatsız edici/istemediğiniz bir mesaj aldınız mı?					
B.6. Cep telefonunuz üzerinden ısrarlı bir şekilde aranarak rahatsız edildiniz mi?					
B.7. Sosyal medya profil akışlarınız ya da WhatsApp gibi uygulamalar üzerinden son görülme tarihi gibi bilgileriniz takip/kontrol edildi mi veya edildiğini hissettiniz mi?					

B.8. Yaptığınız yer bildirimleri aracılığıyla konumunuz tespit edilerek isteğiniz dışında takip edildiniz mi ya da edildiğinizi hissettiniz mi?

B.9. Hakkınızda internet üzerinden yanlış bilgiler yayıldı mı?

B.10. Kişisel fotoğraf, video ya da bilgileriniz isteğiniz dışında internet üzerinden yayıldı mı?

B.11. Kişisel fotoğraf, video ya da bilgileriniz isteğiniz dışında başkalarına gönderildi mi?

B.12. Başkalarıyla yaptığınız özel konuşma ya da yazışmalarınız isteğiniz dışında internet üzerinden yayıldı mı?

B.13. Başkalarıyla yaptığınız özel konuşma ya da yazışmalarınız isteğiniz dışında başkalarına gönderildi mi?

B.14. Kişisel bilgileriniz kullanılarak adınıza sosyal medya hesapları ya da e-mail adresleri açıldı mı?

B.15. Casus yazılımlar kullanılarak sosyal medya hesaplarınızın ya da e-mail adreslerinizin şifresi kırılarak veya bilgisayarınıza ya da telefonunuza erişilerek bilgileriniz çalındı mı?

B.16. Sosyal medya hesaplarınıza ya da e-mail adreslerinize başkaları tarafından girilmeye çalışıldı mı ya da çalışıldığını hissettiniz mi?

B.17. Şiddete maruz kaldığınızda bu şiddeti hak ettiğiniz ima edilerek sosyal medya platformlarında ya da WhatsApp gibi cep telefonu uygulamaları üzerinden eleştirildiniz mi?

B.18. Seksüel davranışlarınız geleneklere, dinlere veya doğanın geneline ters düşüyor diye sosyal medya platformlarında ya da WhatsApp gibi cep telefonu uygulamaları üzerinden eleştirildiniz mi?

C. Maruz kaldığınız dijital şiddetin sizde yarattığı duyguları/düşünceleri ve his yoğunluklarını aşağıdaki listeden seçerek işaretleyiniz.

	1.Hiçbir zaman	2.Sıklıkla	3.Bazen	4.Nadiren	5.Her zaman
C.1.Şaşkın/Çaresiz/Güçsüz hissettim					
C.2.Sinirlendim/Öfke duydum					
C.3.Utanç duydum					
C.4.Endişelendim/Kaygılandım					
C.5.İntikam almak istedim					
C.6.Panikledim/Korku duydum					
C.7.Üzüntü duydum/Ağladım					
C.8.Kendimi suçladım					
C.9.Kendime olan güvenimi kaybettim					
C.10.İnsanlarla görüşmeyi kestim					
C.11.İntihara kalkıştım					
C.12.Toplum içine giremedim					

D.1. Karşılaştığınız bu sorunla ilgili olarak aşağıda belirtilen ifadelerden hangilerini yaptınız?

- ☐ D.1.1.Sosyal medya hesaplarımı gizledim
- ☐ D.1.2.Sosyal medya hesaplarımı, e-mail adreslerimi, cep telefonu numaramı değiştirdim
- ☐ D.1.3.Kişileri sosyal medya hesaplarımda deşifre ederek çevremi uyardım
- ☐ D.1.4.Kişileri sosyal medya uygulamaları üzerinden şikâyet ettim
- ☐ D.1.5.Polise/savcılığa/mahkemeye başvurdum

- ☐ D.1.6.Kişileri engelledim
- ☐ D.1.7.Mesajları sildim
- ☐ D.1.8.Arkadaşlarımla paylaştım
- ☐ D.1.9.Ailemle paylaştım
- ☐ D.1.10.Psikiyatriste/psikoloğa başvurdum
- ☐ D.1.11.Hiçbir şey yapmadım

D.2. Karşılaştığınız sorunla ilgili herhangi bir yerden veya kişiden yardım talep etmediyseniz, nedenini aşağıda yer alan seçenekleri işaretleyerek belirtir misiniz?

- ☐ D.2.1.Kendi başıma idare ettim
- ☐ D.2.2.Olayı unutmaya çalıştım
- ☐ D.2.3.Ciddi bir olay değildi
- ☐ D.2.4.İnanılmayacağını düşündüm
- ☐ D.2.5.Hukuka güvenmedim
- ☐ D.2.6.Aynı şeyin tekrar yapılacağından korktum
- ☐ D.2.7.Söylemeye çekindim
- ☐ D.2.8.Yakın çevremın duymasından korktum
- ☐ D.2.9.İlişkimin bitmesinden korktum
- ☐ D.2.10.Toplum içinde itibarımı kaybedeceğimden/dışlanmaktan korktum

A.6.Lütfen cinsiyetinizi belirtiniz

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek

A.7.Lütfen yaş aralığınızı belirtiniz

- ☐ 13-17
- ☐ 18-30
- ☐ 31-45
- ☐ 46-60
- ☐ 61-75

A.8.Lütfen ilişki durumunuzu belirtiniz

- ☐ Evli
- ☐ İlişkisi var
- ☐ Ayrı

- ☐ Bekâr / ilişkisi yok

A.9.Lütfen yaşadığınız yeri belirtiniz

- ☐ Büyükşehir
- ☐ İl
- ☐ İlçe
- ☐ Kasaba
- ☐ Köy

A.10.Lütfen eğitim durumunuzu belirtiniz

- ☐ Lise altı
- ☐ Lise
- ☐ Üniversite
- ☐ Yüksek Lisans / Doktora

A.11.Şu anda çalışıyor musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Düzensiz
- ☐ Hayır

A.12.Lütfen aylık ortalama gelir durumunuzu belirtiniz

- ☐ 1000 TL altı
- ☐ 1000-2000 TL
- ☐ 2000-3000 TL
- ☐ 3000-4000 TL
- ☐ 4000-5000 TL
- ☐ 5.000 TL üstü

EK 2: ANKET KATILIMCI ONAM FORMU

Sorular Yanıtlar 1.154

İnternet Kullanıcılarına Yönelik Dijital Şiddet Anketi

Kişilerin dijital medya platformları aracılığıyla şiddet içeren davranışlar sergilemeleri dijital şiddet adı verilen yeni bir şiddet türünü ortaya çıkarmıştır. Dijital şiddet; insanların, teknolojiyi kullanarak diğer insanlara dijital ortamlarda zarar vermeyi amaçladıkları her türlü faaliyetidir. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Yüksek Lisans programı tez çalışması kapsamında hazırlanan bu araştırmanın amacı; bireylerin internet ve cep telefonu kullanımı sırasında maruz kaldıkları dijital şiddetin boyutlarını belirlemek ve şiddete verilen tepkiler ile şiddetin kişilerin hayatlarında yarattığı etkileri tespit etmektir. Araştırma kapsamında kişisel/özel herhangi bir bilgi talep edilmemektedir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgilerin tamamı bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Yaklaşık 10 dakika ayırarak anketi tamamlarsanız çok seviniriz. Ankete ilişkin sorularınızı belirtilen mail adresine yönlendirebilirsiniz: Gökem BARINDIK (gorkembarindik@hotmail.com)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Görkem BARINDIK
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Bilgi ve İletişim Teknolojileri Bölümü, 2012
Ön lisans Diploması	Süleyman Demirel Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu Radyo ve Televizyon Programcılığı, 2015
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, 2017
Yabancı Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	EGO Genel Müdürlüğü - Stajyer Bilgi İşlem Sorumlusu (2012-2013) TRT Genel Müdürlüğü - Stajyer Muhabir (2015-2016) İndigo Dergisi - Yazar (2015-2019) Doğan Haber Ajansı - Stajyer Muhabir (2017-2018) Uyumsuz Dergi - Yazar (2018-2019) SineTürkiye - Genel Yayın Yönetmeni (2019 - devam ediyor) IO Dergi - İmtiyaz Sahibi (2019 - devam ediyor) Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği - Dijital Şiddet ile Mücadele Projesi (2021 - devam ediyor)